

M41

POLSKA GOSPODARCZA TYGODNIK

1 9 3 7

**POLSKIE
KOPALNIE SKARBOWE**

NA GÓRNYM ŚLĄSKU

SPÓŁKA DZIERŻAWNA
SPÓŁKA AKCYJNA
SOCIÉTÉ FERMIERE DES MINES
FISCALES DE L'ÉTAT POLONAIS
EN HAUTE-SILÉSIE.

CHORZÓW I G. ŚL.

RYNEK, L. 915.

TELEFON 409-01

SPRZEDAŻ

WĘGLA, KOKSU, BRYKIETÓW I SIARCZ. AMONU

Z KOPALN. KRÓL, BIELSZOWICE, KNURÓW.

ADR. TELEGR. SKARBOFERME CHORZÓW

941

POLSKA GOSPODARCZA

TYGODNIK, WYDAWANY PRZY POPARCIU MINISTERSTWA PRZEMYSŁU I HANDLU
ORAZ MINISTERSTW: SKARBU, ROLNICTWA I REF. ROLN., KOMUNIKACJI, POCZT I TELEGR.

WYCHODZI W SOBOTY

TREŚĆ ZESZYTU

	STR.		STR.
ZAŁOŻENIA GOSPODARCZE W DEKLARACJI IDEOWEJ PUŁK. ADAMA KOCA — G. P.	371	CŁO ORAZ REGLAMENTACJA	395
POLSKA POLITYKA CELNA W ŚWIETLE WPŁYWÓW Z CEŁ — ST. FR. KRÓLIKOWSKI	373	KOMUNIKACJA I TRANSPORT	397
PIERWSZY POWSZECHNY SPIS ROLNICZY — INŻ. K. CZERNIEWSKI	377	Koncesjonowanie zarobkowego przewozu osób i towarów pojazdami mechanicznymi poza obszarem jednej gminy — M. S.	
KRONIKA GOSPODARCZA:		POCZTA I TELEGRAF	400
Obrady Komisji Surowcowej Ligi Narodów Z MINISTERSTWA PRZEMYSŁU I HANDLU	380	SAMORZĄD	401
SPRAWY GOSPODARCZE W IZBACH USTAWODAWCZYCH	380	KRONIKA TYGODNIOWA:	
Przemówienie Pana Wicepremiera i Ministra Skarbu Inż. E. Kwiatkowskiego w Senacie		PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ	402
GÓRNICZYSTWO I PRZEMYSŁ:		TERMINY OCÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓLKACH AKCYJNYCH	402
GÓRNICZYSTWO WĘGLOWE	387	SKARBOWOŚĆ I FINANSE:	
HUTNICZYSTWO	388	AKCYZY I MONOPOLE	402
PRZEMYSŁ WŁÓKIENNICZY	391	PIENIĄDZ I KREDYT	403
GOSPODARKA ELEKTRYCZNA	392	RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH	404
Ogólnokrajowy Zjazd Elektryków we Lwowie		PRZEGLĄD ZAGRANICZNY:	
ROLNICTWO	393	POŁOŻENIE GOSPODARKI FRANCUSKIEJ — DR RM. BATTAGLIA	406
HANDEL:		KRONIKA ZAGRANICZNA:	
KRAJOWE RYNKI TOWAROWE	394	ANGLIA	409
RYNEK AKCYJNY	395	Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH	410

ZAŁOŻENIA GOSPODARCZE W DEKLARACJI IDEOWEJ PUŁK. ADAMA KOCA

DEKLARACJA ideowo-polityczna, ogłoszona w dn. 21 lutego b. r. przez Pułk. Adama Koca, ma, oczywiście, przede wszystkim charakter polityczno-społeczny; daje ona jasne podstawy, na których może konsolidować się myśl polityczna Narodu i Państwa, oraz zawiera wyraźne wytyczne, którymi winna kierować się praktyka życia politycznego, aby osiągnąć cele, z którymi jest związana realizacja siły Państwa i dobrobytu kulturalnego i materialnego Narodu. Genezę tej deklaracji widzieć należy w mowie Marszałka Edwarda Śmigłego-Rydza, która została wygłoszona w dn. 24 maja 1936 r., a która wskazała hasło obrony

Polski jako punkt wyjścia dla wszelkich prac organizacyjnych w Państwie.

Deklaracja Pułk. Koca nie mogła pominąć i spraw gospodarczych, dotykając ich głębokich podstaw, na których może stanąć gmach nowej struktury gospodarczej Polski, obejmujący jej najwięcej zasadnicze problemy gospodarcze.

Deklaracja Pułk. Koca ujmuje gospodarkę narodową — jako konsolidację, obejmującą wszystkie warstwy i ugrupowania gospodarcze i wszystkie interesy, które winny być związane w harmonijną całość gospodarczą, podporządkowaną racji stanu Państwa Polskiego.

I z takiego ujęcia sprawy wynika, że interesy poszczególnych ugrupowań gospodarczych ludności muszą kształtować się na płaszczyźnie wzajemnego zrozumienia i równowagi, a więc racjonalnie skonstruowanego kompromisu. Dalej wynika z tego, iż wszystkie zdrowe siły i elementy gospodarcze winny znaleźć pole dla uzewnętrznienia swych wartości twórczych, i że tylko przez umiejętne związanie tych elementów z całością racji stanu gospodarczej Państwa osiągnie się efekty rozwoju gospodarczego i podniesienia wzwyż Polski. Takie zespolenie wszystkich sił twórczych w Narodzie da krajowi siłę moralną i materialną i znakomicie wzmoże jego samodzielność gospodarczą i stopień obronności.

Twórczość i inicjatywa gospodarcza znajduje swój wyraz w produkcji i w organizacji warsztatów, produkujących w różnych dziedzinach przemysłowych. Otóż, deklaracja Pułk. Koca podnosi konieczność racjonalnej organizacji warsztatu produkcyjnego i właściwe i organiczne związanie go z przyrodzonymi potrzebami gospodarstwa narodowego. Stąd więc wynika, że przemysł winien dopasowywać linię swej pracy do interesów gospodarczych kraju, i że nie może być takiej sytuacji, aby jakkolwiek interes produkcji mógł iść wbrew tym potrzebom lub mógł te potrzeby zapoznać.

Prawo własności prywatnej i prywatnej przedsiębiorczości jednostek oraz ich inicjatywy gospodarczej zostaje przez deklarację Pułk. Koca w pełni zachowane. Znaczący to, że deklaracja uznaje normy gospodarki kapitalistycznej, jako ramy, w której winna prosperować i rozwijać się gospodarka narodowa, jako całość. Licząc się wszakże właśnie z interesem tej całości, „Państwo musi mieć prawo wpływu na harmonijny rozwój całokształtu produkcji”. A „szczególną troskliwością i kontrolą musi Państwo otoczyć te gałęzie przemysłu, które mają swój związek z obroną”. Rolę więc Państwa przy zachowaniu zasad gospodarki kapitalistycznej upatruje Pułk. Koc w kontroli i w racjonalnie ujętej ingerencji, wypływającej z nadrzędności Państwa, jako organizacji narodowej.

Pułk. Koc stwierdza, że „każdy rzetelny pracownik i wykonujący swe obowiązki w stosunku do Państwa, jest pełnowartościowym obywatelem”. Deklaracja podnosi przy tym wartość każdej pozytywnej pracy, stwierdzając, że nie ma pracy, któraby człowieka poniżała; poniżające jest jedynie lenistwo i nieróbstwo. Stąd wynika, że Państwo musi się troszczyć o stwarzanie warunków dla jak najszerszego zatrudnienia ludności, aby dać możliwość wszystkim jej uwarstwieniom zrealizowania swych sił twórczych i „osiągnięcia pełnej wartości obywatelskiej”.

Podstawą struktury społecznej Państwa jest szeroka masa robotników i włościan. Te więc szerokie masy winny być w szczególniejszy sposób z państwowością związane, gdyż od stopnia kultury, poczucia obywa-

telskiego i dobrobytu tych mas zależy w bardzo znacznej mierze siła i rozwój Państwa i jego przyszłość. Stwierdzenie wszakże, iż podstawą piramidy społecznej są masy włościańskie i robotnicze w niczym nie może przeszkadzać harmonijnemu współżyciu tych mas z innymi uwarstwieniami Polski. Deklaracja Pułk. Koca bowiem słusznie stwierdza, że wszelka nienawiść klasowa jest obca duchowi polskiemu, który w tym względzie ma za sobą bogatą tradycję tolerancji.

Bardzo wyraźne sprecyzowanie znalazł w deklaracji Pułk. Koca stosunek kapitału i pracy, jako dwu równoważnych czynników w dziedzinie rozwoju gospodarczego kraju i walki o jego dobrobyt i siłę materialną. Użyteczność kapitału jest niewątpliwa, musi on mieć przeto zapewnione swobodne warunki działania, jednakże musi on przystosowywać się do potrzeb i warunków gospodarczych Państwa, a więc w szczególności nie może on godzić w równowagę interesów społecznych lub działać na szkodę majątku narodowego. Tezę tę deklaracja ujmuje tak: „Rola pozytywna inicjatywy prywatnej i działalność kapitału kończy się tam, gdzie zaczyna się naruszenie równowagi interesów społecznych lub zubożenie majątku narodowego”. Zawarta tu jest wskazówka nie tylko dla kapitału krajowego, lecz w szczególności zakreślona jest także granica dla działalności kapitału zagranicznego, który ma prawo do spokojnej pracy i opieki czynnika państwowego pod wyżej wymienionymi wszakże warunkami nienaruszania równowagi interesów społecznych lub zubożenia majątku narodowego. A więc kapitał, nie przekraczający tych granic, może liczyć na spokój w pracy i na jej rentowność.

Bardzo ważnym momentem gospodarczym w deklaracji Pułk. Koca jest ustalenie stosunku między pracodawcą i pracownikiem; ujęcie to jest dla stosunków polskich nowe i dające pełnię możliwości do racjonalnego związania interesu pracodawcy i pracownika, kapitału i pracy. Jak bowiem z jednej strony warsztat produkcyjny musi mieć zapewnione racjonalne warunki spokojnej produkcji i realizowania swych zadań czysto przemysłowych, tak z drugiej strony rzesze pracownice i robotnicze muszą mieć zapewniony zarobek, dający im możliwość zaspokojenia ich potrzeb życiowych i dający im pewność jutra oraz możliwości podnoszenia stopy życiowej. Stosunek tych dwóch elementów—kapitału i pracy—zazwyczaj kształtował się—i było to uważane za zjawisko normalne—na płaszczyźnie odwiecznego i stale istniejącego konfliktu; deklaracja Pułk. Koca wzywa te oba elementy do rozumnej współpracy i do kompromisowego uzgadniania swoich interesów. Świat bowiem pracy nawet w walce o swój byt i swoją przyszłość musi się liczyć z koniecznościami i z warunkami warsztatu produkcyjnego i nie może powstać sytuacja, w której by realizacja postulatów świata pracowniczego godziła w podstawy przemysłu. Z drugiej zaś strony powodzenie przemysłu i rentowność jego warsztatów nie może się opierać na wyzysku

i nędzy pracownika i robotnika. Ponieważ zaś warsztat i jego pracownik są z sobą organicznie związani i stoją w stałej od siebie ekonomicznej zależności, przeto najracjonalniejsza droga uzgodnienia wzajemnych interesów i podporządkowania ich wspólnemu celowi — racjonalnej prosperacji warsztatu, który daje pracę i zarobek robotnikowi, a zysk przedsiębiorcy — musi leżeć w rozumnym współdziałaniu i współpracy, — co musi znaleźć wyraz w trwałym na tych podstawach ułożonym stosunku. Odnośny ustęp deklaracji Pułk. Koca powiada na ten temat: „Pracodawcy i pracownicy muszą się nauczyć zasiadać przy jednym stole i ułożyć współzycie i współpracę w rzetelnych ramach realnych możliwości, pamiętając o warsztatach pracy, z którymi nie tylko ich los, ale i byt Polski jest związany”. W razie zaś gdyby zachodziła tego potrzeba, Państwo musi brać na siebie obowiązek przeprowadzania odpowiedniej kontroli, a nawet zastosowania odpowiedniego nacisku, jako „jedyny i wyłączny czynnik, powołany do regulowania wzajemnych stosunków poszczególnych warstw i obywateli”.

Jednym z najważniejszych, a ciągle nie rozwiązanych zagadnień gospodarczych w Polsce jest zagadnienie wsi, która wskutek komplikacyj gospodarczych z okresu zaboru, potem czasów wojny i jej skutków, a wreszcie wskutek trwającego tak długo kryzysu gospodarczego — znajduje się pod względem ekonomicznym w bardzo ciężkim położeniu. Sprawa przebudowy ustroju rolnego, sprawa komasacji i melioracji, sprawa podniesienia stopnia kultury rolnej, zracjonalizowanie i udoskonalenie handlu płodami rolniczymi, sprawa karłowatych gospodarstw rolnych i przeciwdziałania dalszemu rozdrabnianiu własność włościańskiej, zagadnienie kredytu rolnego, a specjalnie dla potrzeb włościanstwa, wreszcie podniesienie oświaty i wyrobienia obywatelskiego ludności wsi — oto środki, od zrealizowania których uzależnia deklaracja Pułk. Koca podniesienie dobrobytu ludności wiejskiej i związanie jej w sposób ścisły i zdrowy z całokształtem organizmu narodowego i państwowego.

Lecz bodaj że najwięcej palącym zagadnieniem wsi jest jej przeludnienie w tym sensie, że co roku przybywa Polsce około pół miliona nowych rąk roboczych, które nie mogą znaleźć zatrudnienia na roli, a które

muszą szukać bytu albo w zakresie innych dziedzin wytwórczych, albo w emigracji, która musi być uważana zasadniczo za malum necessarium, a która w obecnych warunkach reglamentowanej gospodarki światowej jest właściwie praktycznie niemożliwa. Jedynym środkiem zaradczym będzie tutaj jak najszerze uprzemysłowienie kraju, które nie tylko da pole do pracy bezrobotnym i corocznemu przyrostowi ludności, ale także wpłynie na podniesienie siły gospodarczej Państwa i dobrobytu jego ludności. „Rozwój miast, intensyfikacja życia miejskiego, rozwój rzemiosła, przemysłu i handlu polskiego — nie tylko umożliwią odpływ nadmiaru ludności ze wsi, ale również w sposób wybitny przyczynią się do likwidacji tak dotkliwego bezrobocia”. Wreszcie zaś „rozwój rzemiosła i przemysłu usunie konieczność nadmiernego importu gotowych towarów zagranicznych i stwarzać będzie coraz większe możliwości eksportu, wzmagającego siły finansowe Państwa”.

Oto — w ogólnych zarysach — założenia gospodarcze deklaracji ideowo-politycznej Pułk. Adama Koca. Cechuje je gruntowna znajomość polskich stosunków gospodarczych, zwięzłość i jasność, organiczny pragmatyzm i umiar środków działawczych. Wszystkie te cechy stwarzają pozytywnie i celowo pomyślaną całość.

Naczelnym dążeniem gospodarczych zamierzeń Pułk. Koca jest podniesienie gospodarczego potencjału Polski, jej wysoki poziom kulturalny i materialny dobrobyt obywateli. Cel ten może być osiągnięty na drodze wytrwałej pracy i ewolucyjnego postępu, gdyż „Polska musi rozwijać się bez wstrząsów i gwałtów, wprowadzających zawsze Państwo w groźną sytuację”.

Osiągnięcie tego celu stworzy podstawy do urzeczywistnienia samodzielności gospodarczej Państwa Polskiego, co znowu jest jedną z najważniejszych gwarancji zapewnienia mu najwyższego stopnia zdolności obronnej.

Tak więc, analizując gospodarcze założenia Pułk. Adama Koca, stwierdzamy, iż opierają one rozwój gospodarczy Polski i jej obronność na rzetelnym związaniu i skonsolidowaniu wszystkich twórczych elementów gospodarczo-społecznych i w oparciu o nie — jako o równouprawnione czynniki — pracy dla dobra Narodu i Państwa.

G. P.

POLSKA POLITYKA CELNA W ŚWIETLE WPŁYWÓW Z CEŁ

W ROKU 1936 notujemy dalszy rozwój ograniczeń obrotu towarowego z zagranicą, tworzonych głównie pod hasłem uzgodnienia tego obrotu z wymaganiami polityki walutowej. Ograniczenia wyraziły się m. in. w powiązaniu w szeregu przypadków przywozu z wywozem przy pomocy systemu clearingu towarowego i tzw. kompensaty, względnie w powiązaniu przywozu z dopływem walut w innej formie. Za granicą, w państwach dawnego bloku złotego, ogra-

niczono i utrudniono przywóz przez dewaluację pieniądza, a kompensatą dla przywozu za utrudnienie konkurencji, wynikające ze spadku waluty, miały być przeprowadzone w tych krajach (Francja, Szwajcaria, Włochy, Holandia) pewne zniżki celne, których rozmiary nie dorównały jednak w żadnej mierze wysokości disagia walutowego.

Rozwój różnego typu ograniczeń importowych zmniejszył przejściowo znaczenie ceł, jako jednego z re-

gulatorów handlu zagranicznego. Wydaje się nawet niekiedy, że cła, będące starym już instrumentem polityki handlowej i fiskalnej państwa, są w pewnym stopniu jak gdyby nie dopasowane w tej chwili do współczesnej polityki gospodarczej, która przetworzyła import w czynnik konieczny dla życia gospodarczego, oczyściwszy go częściowo z towarów zbędnych, a nawet związawszy go pod względem płatniczym z powodzeniem eksportu—zwłaszcza gdy jeszcze się zważy, że międzynarodowe umowy kartelowe uregulowały w pewnych dziedzinach rynek światowy.

Niemniej sąd taki o cłach byłby zbyt generalny i śmiały, gdyż jednak w dalszym ciągu stanowią one niejako trwałe statuty produkcji krajowej i wytyczne rozwoju.

Oprócz elementu wychowawczego i podtrzymującego wytwórczość krajową w cłach znajdujemy element fiskalny. W historii celi jest to nawet element dawniejszy od elementu protekcyjnego. Rozwój produkcji krajowej pozbawił cła na wytwory, już produkowane w kraju, charakteru fiskalnego, bo z chwilą gdy przywóz stawał się coraz mniej rentowny, dochody z celi spadały. Rola protekcyjna celi stanęła w wyraźnej opozycji do roli fiskalnej. Była do tego i druga przyczyna: z chwilą rozwoju własnej produkcji obiektów, obciążonych cłem, opodatkowanie przywozu przy pomocy stawek celnych powodować mogło nieusprawiedliwioną podwyżkę cen krajowych i podwojenie w ten sposób ciężaru podatkowego o inkasowaną przez miejscowych wytwórców różnicę cen; podatek państwowy daje okazję do ściągnięcia „podatku” prywatnego, oczywiście w tych przypadkach, gdy wytwórczość krajowa nie wymaga, z uwagi na swoją konkurencyjność, ochrony celnej w danej wysokości. Cła o przeznaczeniu fiskalnym powinnyby przeto w zasadzie ograniczyć się do obiektów, nie wyrabianych w kraju, a w szczególności takich, których produkcja w danym kraju w ogóle jest niemożliwa, a zatem głównie do towarów kolonialnych.

Niemniej jest faktem, że współczesny budżet państwowy (może nie w tym stopniu, co dawniej) liczy na wpływy celne, które w pewnych krajach mogą odgrywać budżetowo nawet b. poważną rolę (np. Szwajcaria, W. Brytania).

Dane za rok 1936 potwierdzają opinię, że polska polityka celna jest nastawiona przede wszystkim gospodarczo, a nie fiskalnie, jeżeli można przeciwstawić oba te określenia. Dowodzi tego fakt, że połowa naszych wpływów celnych brutto przeznaczona jest na tzw. zwroty celi, z których korzystają eksporterzy, a tylko druga połowa (wpływy netto) stanowi dochód Skarbu Państwa.

Tablice I i II zawierają zestawienie dochodów celnych netto, zwrotów celi i dochodów brutto dla roku budżetowego 1935/36 i roku kalendarzowego 1936:

(p. tablicę niżej)

Poniższe zestawienia dotyczą zwrotów celi (przyjętych, czyli zrealizowanych przez urzędy celne kwitów wywozowych), z uwzględnieniem poszczególnych towarów, które podług rozporządzeń korzystały w razie eksportu ze zwrotów celi od przerobionych surowców, względnie zużytych materiałów pomocniczych:

Zestawienie zrealizowanych kwitów wywozowych (zwroty celi przy wywozie) w okresie budż. 1935/36

T o w a r y		Suma kwitów zł
		Ogółem: 81 782 366 83
I.	Produkty spożywcze	70 766 108 21
	Zboża, strączkowe, nasiona oleiste, produkty przemiału, groch poler. i słod.	69 717 645 05
	Masło naturalne krowie	424 522 08
	Ryż polerowany i prod. ryżowe	623 941 08
II.	Wytwory hutniczo-metalowe	8 227 480 72
	Wytwory hutnicze walc. i wyroby metal.	8 095 450 69
	Odlewy żeliwne	132 030 03
III.	Maszyny	356 271 69
	Maszyny włókiennicze	293 954 80
	Maszyny i narzędzia rolnicze	62 316 89
IV.	Wyroby włókiennicze	844 682 43
	Kapelusze i stożki	148 728 86
	Cerata	36 422 73
	Przędza barwiona	217 488 99
	Przędza jedwabiu sztucznego	180 697 73
	Len	261 344 12
V.	Produkty chemiczne	1 155 636 41
	Biel cynkowa i litopon	442 799 98
	Materiały wybuchowe	686 364 65
	Chloran potasu	25 164 —
	Ług potasowy	1 307 78
VI.	Szkło tafłowe i wyroby szklane	16 014 24
VII.	Meble gięte	110 821 07
VIII.	Spirytus ctyłowy (rozp. wygasło z dn. 31/VII 1936 r.)	304 682 16
IX.	Kwity zaległe (got. wyr. włók)	669 90

Tabl. I

Okres budż. 1935/36	Dochody celne netto			Zwroty według kwitów wywozowych (przyjętych)	Dochody celne brutto w okresie 1935/36	Dochody celne brutto w okresie 1934/35
	na obszarze politycznym R.P.	wpłaty W. M. Gdańska	razem			
Kwiecień	7 439 697 55	2 894 847 59	10 334 545 14	5 652 019 74	15 986 564 88	12 834 720 54
Maj	5 173 754 03	1 789 507 72	6 963 261 75	7 049 641 62	14 012 903 37	12 220 843 26
Czerwiec	2 896 220 57	992 464 38	3 888 684 95	6 283 281 36	10 171 966 31	10 631 652 70
Lipiec	3 014 656 59	1 945 815 45	4 960 472 04	4 972 108 20	9 932 580 24	11 791 739 02
Sierpień	7 285 452 78	865 986 93	8 151 439 71	4 668 153 56	12 819 593 27	11 933 683 38
Wrzesień	5 845 748 80	1 535 506 95	7 379 255 75	4 999 194 91	12 378 450 66	10 430 865 91
Październik	4 794 618 92	2 016 287 10	6 810 906 02	8 028 725 31	14 839 631 33	16 991 576 25
Listopad	4 480 743 97	1 629 031 79	6 109 775 76	8 965 709 16	15 075 484 92	13 826 284 68
Grudzień	6 130 612 38	2 458 600 78	8 589 213 16	7 345 737 81	15 934 950 97	11 935 220 75
Styczeń	4 411 968 84	1 459 382 83	5 871 351 67	8 168 582 73	14 039 934 40	15 720 164 90
Luty	4 315 319 01	1 624 505 73	5 939 824 74	6 949 059 20	12 888 883 94	13 358 840 36
Marzec	5 177 578 17	2 473 417 13	7 650 995 30	8 700 153 23	16 351 148 53	14 575 283 13
Przerachowano	— 923 40	— 923 40	— 923 40	— 923 40	— 923 40	— 419 318 28
Razem :	60 965 448 21	21 683 354 38	82 648 802 59	81 782 366 83	164 431 169 42	155 831 556 60

Tabl. II

Rok 1936	Dochody celne netto			Zwroty według kwitów wywozowych (przyjętych)	Dochody celne brutto w 1936 r.
	na obszarze politycznym R.P.	wpłaty W. M. Gdańska	razem		
Styczeń	4 411 968'84	1 459 382'83	5 871 351'67	8 168 582'73	14 039 934'40
Luty	4 315 319'01	1 624 505'73	5 939 824'74	6 949 059'20	12 888 883'94
Marzec	5 177 578'17	2 473 417'13	7 650 995'30	8 700 153'23	16 351 148'53
Kwiecień	6 366 583'81	2 136 850'99	8 503 434'80	7 999 233'61	16 502 668'41
Maj	5 691 577'29	1 524 070'91	7 215 648'20	6 065 664'57	13 281 312'77
Czerwiec	4 845 502'34	1 785 009'00	6 630 511'34	5 313 865'83	11 944 377'17
Lipiec	5 467 937'94	1 853 840'45	7 321 778'39	5 449 234'82	12 771 013'21
Sierpień	4 621 691'49	1 727 614'08	6 349 305'57	5 612 718'07	11 962 023'64
Wrzesień	4 104 813'45	1 298 238'38	5 403 051'83	8 071 359'43	13 474 411'26
Październik	4 092 800'89	1 760 726'90	5 853 527'79	9 078 583'47	14 932 111'26
Listopad	5 622 173'99	2 520 371'36	8 142 545'35	6 425 291'07	14 567 836'42
Grudzień ¹⁾	7 009 951'70	2 204 498'32	9 214 450'02	6 322 163'59	15 536 613'61
Razem:	61 727 898'92	22 368 526'08	84 096 425'00	84 155 909'62	168 252 334'62

Z wyżej podanej ogólnej sumy zł 69 717 645'05, wypłaconej za wywiezione zboże, strączkowe, nasiona oleiste, produkty przemiału, groch polerowany i słód, przypadają za poszczególne artykuły następujące kwoty (w zł):

Żyto	18 945 950'96
Pszenica	4 771 606'04
Jęczmień	17 823 434'68
Owies	5 860 377'04
Mąka	17 033 898'98
Groch	815 782'21
Mak	173 470'74
Peluszka	241 199'91
Gorczyca	48 634'51
Rzepak	31 229'66
Wyka	521 351'37
Soczewica	7 479'—
Fasola	1 394 114'10
Len (nasiona)	539 333'34
Bób	24 697'70
Gryka	789 897'—
Bobik	57 462'70
Rzepak	8 998'05
Kasza	58 498'58
Słód	519 472'38
Konopie	50 756'81

Razem: 69 717 645'05

Zestawienie zrealizowanych kwitów wywozowych (zwroty ceł przy wywozie) w roku kalend. 1936

T o w a r y	Suma kwitów zł
Ogółem:	84 155 909'62
I. Produkty spożywcze	73 245 915'12
Zboża, strączkowe, nasiona oleiste, produkty przemiału, groch poler. i słód ²⁾	71 793 674'68
Masło naturalne krowie	683 112'59
Ryż polerowany i prod. ryżowe	769 127'85
II. Wytwory hutniczo-metalowe	8 418 426'40
Wytwory hut. walc. i wyroby metalowe	8 258 234'35
Odlewy żeliwne	160 192'05
III. Maszyny	367 416'38
Maszyny włókiennicze	334 220'58
Maszyny i narzędzia rolnicze	33 195'80
IV. Wyroby włókiennicze	944 317'94
Kapelusze i stożki	171 987'81
Cerata	53 048'—
Przędza barwiona	240 713'36
Przędza jedwabiu sztucznego	214 354'48
Len	264 214'29

V. Produkty chemiczne	1 120 227'90
Biel cynkowa i litopon	412 404'42
Materiały wybuchowe	682 934'35
Chloran potasu	18 616'—
Ług potasowy	6 273'13
VI. Szkło tafłowe i wyroby szklane	14 405'93
VII. Meble gięte (rozp. wygasło z dn. 30/IV 1936 r.)	45 129'37
VIII. Kwity zaległe (got. wyr. włók.)	70'58

Z wyżej podanej ogólnej sumy zł 71 793 674'68, wypłaconej za wywiezione zboża, strączkowe, nasiona oleiste, produkty przemiału, groch polerowany i słód, przypadają za poszczególne artykuły następujące kwoty (w zł):

Żyto	14 504 292'49
Pszenica	3 843 553'48
Jęczmień	21 917 637'63
Owies	5 026 860'37
Mąka	19 441 834'02
Groch	1 031 190'83
Mak	205 575'57
Peluszka	364 884'60
Gorczyca	30 540'34
Rzepak	112 028'80
Wyka	653 319'98
Soczewica	6 259'50
Fasola	1 272 317'47
Len (nasiona)	446 002'35
Bób	30 187'80
Gryka	1 554 827'86
Bobik	189 928'93
Rzepak	50 910'11
Kasza	295 903'43
Słód	750 292'12
Konopie	65 327'—

Razem: 71 793 674'68

Nie znamy kraju, który by połowę swoich dochodów celnych poświęcał na popieranie eksportu.

W 1936 r. obserwujemy dalszy rozwój w Polsce systemu autonomicznych ulg celnych, mających swój odpowiednik prawny w rozporządzeniach Ministra Skarbu, które zniżają na pewien okres czasu cła na obiekty, nie wyrabiane w kraju, a noszące charakter środków lub materiałów do produkcji przemysłowej i rolniej. M. in. rozszerzono ulgi na nowe rodzaje maszyn rolniczych i na półfabrykaty i części składowe dla przemysłu samochodowego. Wszystkie maszyny, nie

¹⁾ Za grudzień wpływy tymczasowe.

²⁾ Wysokość norm zwrotu cła uległa obniżeniu z dn. 1/VIII 1936 r.

wyrabiane w kraju, korzystają z dalekoidących ulg celnych, a w niektórych przypadkach ułatwiono tryb otrzymywania tych ulg, przesyłając do niektórych urzędów celnych wykazy pewnych maszyn z ilustracjami, odnośnie których same urzędy celne mogą stosować ulgę.

Ulg autonomizacyjne należy odróżnić od ulg konwencyjnych, zawartych w traktatach handlowych z państwami zagranicznymi. Te ostatnie ulgi również rozszerzono przez zawarcie nowych umów handlowych ze zniżkami celnymi (umowy handlowe taryfowe).

Jako wynik nastawienia gospodarczego polityki celnej otrzymujemy, globalnie rzecz biorąc, stosunkowo małe przeciętne obciążenie wartości przywozu przez cła. Ilustruje to następujące zestawienie:

Wpływy celne w stosunku %-owym do wartości przywozu

Okres	Wartość przywozu tys. zł	Wpływy celne brutto		Wpływy celne netto		Zwroty cel tys. zł
		tys. zł	%	tys. zł	%	
Lata budżetowe						
1934/35	799 912	155 831	19.5	80 053	10.1	75 768
1935/36	897 151	164 431	18.3	82 649	9.2	81 782
Lata kalendarzowe						
1934	798 760	148 139	16.0	81 326	10.1	66 813
1935	860 645	164 385	19.1	83 992	9.7	80 452
1936	1 003 435	168 252	16.9	84 096	8.4	84 156

Z powyższego zestawienia wynika, że w ostatnim roku kalendarzowym obciążyliśmy przywóz cłami w wysokości przeciętnej 16.9%, z czego na rzecz Skarbu Państwa tylko w wysokości 8.4%, a w pozostałej sumie na rzecz zwrotów cel.

Stosunek wpływów celnych (netto, a w nawiasie—brutto) do dochodów skarbowych z danin i monopolów oraz obciążenie celne (netto) na głowę ludności (biorąc również ludność W. M. Gdańska) wyniosły:

	Stosunek do dochodów skarbowych %	Wpływy celne na głowę ludności zł
1933/34	5.9 (9.7)	2.80 (4.60)
1934/35	4.9 (9.6)	2.37 (4.61)
1935/36	4.9 (9.8)	2.42 (4.79)

Obywatel polskiego obszaru celnego płaci rocznie tytułem cła zł 4.88, z czego zł 2.47 na rzecz Skarbu.

Analogiczne dane dla niektórych państw przedstawiają się następująco:

	Wartość przywozu	Wpływy celne	
		lata budżetowe	lata kalendarzowe
Niemcy		miliony RM	% przywozu
1933	4 203.6	(1932/33 r.) 1 106.0	1 043.8 24.8
1934	4 051.0	(1933/34 r.) 1 065.1	1 166.6 26.2
1935	4 158.7	(1934/35 r.) 1 148.6	1 197.4 28.8
Anglia		miliony £	
1933	625.9	(1933/34 r.) 179.8	26.6
1934	681.1		
Francja		miliony franków	
1933	28 431.0	(1933 r.) 4 724.6	16.6
1934	28 061.0	(1934 r.) 6 115.0	26.5
Włochy		miliony lir	
1933	7 431.8	(1933/34 r.) 1 878.0	24.9
1934	7 664.7		
Czechosłowacja		miliony Kcz.	
1933	5 798.7	(1933 r.) 676	11.7
1934	6 364.0		

1) Okres budżetowy w Niemczech i Anglii zaczyna się od 1 kwietnia, we Włoszech i Stanach Zjednoczonych Ameryki — od 1 lipca.

Stany Zjedn.	miliony \$		
	(od lipca) ¹⁾		
1933	1 433.0	(1933/34 r.) 313.9	21.9
1934	1 634.8		

Wpływy celne w %-ach dochodów skarbowych

	1933	1934
Niemcy	18.2	21.6
Francja	10.8	12.1
Anglia	22.2	
Włochy	11.2	
Czechosłowacja	9.2	
Stany Zjedn.	9.6	

Wpływy celne na głowę ludności

	1933	1934
Niemcy	RM 16.10	17.9
Francja	fr. 113.00	145.50
Anglia	£ 3.86	
Włochy	lir. 44.17	
Czechosłowacja	Kcz. 4.58	
Stany Zjedn.	\$ 2.55	

Nasze globalne obciążenie celne przywozu jest niższe niż we wszystkich krajach, wymienionych w powyższym zestawieniu—z wyjątkiem jedynie Czechosłowacji; odnośnie tej ostatniej jest również nieco niższe—jeżeli chodzi o obciążenie wpływami celnymi netto (dochód Skarbu). Z tego wynika, że na Zachodzie hasło obniżenia barier celnych byłoby szczególnie aktualne—zwłaszcza jeżeli się zważy, że są to kraje przeważnie wierzycielskie.

Powyższy obraz otrzymujemy m. in. również dlatego, że nie braliśmy udziału w zwykłym ruchu celnym, jaki ogarnął kraje zachodnie w okresie 1934÷1935. Lekki nawrót obserwujemy w 1936 r. w krajach dawnego bloku złotego — po ostatnim załamaniu się walut.

Mamy nadzieję, że w dużym stopniu można rozwiązać legendę o wysokim obciążeniu celnym przywozu w Polsce, a w szczególności o fiskalizmie naszych cel. Ale lojalnie musimy przyznać, że rezultat taki osiągnęliśmy przede wszystkim przy pomocy polityki ulg celnych, bo sama taryfa celna, wzięta w oderwaniu od ulg celnych, cel konwencyjnych i zwrotów cel, dałaby obraz inny. Obrazu tego w tej chwili skonstruować nie możemy, ale gdybyśmy wzięli pełną polską taryfę autonomizacyjną za podstawę obliczeń, to—trzeba pamiętać—i do porównań trzeba by wzięć obce pełne taryfy autonomizacyjne.

Należy pamiętać, że powyższa opinia dotyczy ogólnego obciążenia celnego przywozu w Polsce. Chcąc dojść do dalszych wniosków, staraliśmy się podzielić dochody celne na 2 grupy—w zależności od źródeł dochodu celnego, czyli towarów, obciążonych cłami, a mianowicie na: grupę cel fiskalnych oraz grupę cel gospodarczych, tj. takich, które obciążają towary, mogące być przedmiotem produkcji krajowej.

Do grupy cel fiskalnych w Polsce zaliczyliśmy cła na herbatę, kawę, kakao surowe, ryż, korzenie. W 1936 r. wartość przywozu tych towarów wynosiła zł 30 881 tys., dochód celny od nich—zł 36 619 tys., stosunek obciążenia (dochodu) celnego do wartości przywozu—119%, a udział cel fiskalnych w ogólnej sumie wpływów celnych—21.8%.

Grupa pozostałych cel (gospodarcze) daje obciążenie celne przywozu (tylko gospodarczego, tj. bez wymienionych towarów kolonialnych) w wysokości 14.2%.

W Niemczech w 1935 r. odpowiednie dane dla towarów kolonialnych (herbata, kawa, kakao, ryż, korzenie) wynosiły: wartość przywozu—RM 186 875 tys., wpływ

wy celne od tych towarów—RM 286 425 tys., obciążenie celne—153%, udział w ogólnej sumie wpływów celnych 25·1%. Do ceł fiskalnych w Niemczech należy zaliczyć cło na tytoń, którego przywóz w przytoczonym roku wyniósł RM 116 146 tys.: dochód celny za tytoń—RM 156 317 tys., obciążenie celne—134%, udział w ogólnej sumie wpływów celnych—13·7%. Razem cła fiskalne stanowią ok. 28·8% dochodów celnych (w Polsce tylko 21·8%).

Pozostała część ceł (gospodarcza) daje w Niemczech obciążenie celne przywozu (gospodarczego) w wysokości ok. 19·7%.

Gdyby do ceł fiskalnych w Niemczech zaliczyć cła na produkty naftowe (Niemcy posiadają tylko produkty naftowe syntetyczne), to powstałyby dalsze ciekawe przesunięcia: zważywszy, że przywóz produktów naftowych wyniósł RM 120 523 tys., wpływy celne z tego tytułu—RM 328 320 tys., obciążenie celne—272%, a udział w ogólnej sumie dochodów celnych—28·6%—otrzymalibyśmy ok. 67·4% udziału wszystkich ceł fiskalnych we wpływach celnych, a tylko udział 32·6%—owy dla ceł gospodarczych. Obciążenie celne przywozu gospodarczego spada wtedy do 11·4%.

W Anglii dochód celny od tytoniu stanowi główną część wpływów celnych Skarbu, bo w 1934 r. aż 38·2% (przy obciążeniu celnym przywożonego tytoniu w 416% wartości), na drugim miejscu stoją cła na produkty naftowe, które dają 22·9% (przy obciążeniu celnym

133%), razem 61·1% dochodów celnych. Po dodaniu herbaty, kawy i kakao otrzymamy 63·7% dochodów celnych. Obciążenie celne pozostałego przywozu (gospodarcze) wynosi ok. 11·3%.

Analiza dochodów celnych wg ich źródeł potwierdza więc nasz pogląd pierwotny, że w Polsce na dochód celny składają się głównie cła gospodarcze, gdy w Niemczech i Anglii—głównie cła fiskalne. Skutkiem tego ogólne obciążenie celne importu w tych krajach, wyższe niż w Polsce, należy przypisać w pierwszym rzędzie fiskalizmowi ich polityki celnej (cłom fiskalnym, a nie gospodarczym).

Analiza powyższa doprowadziła również do wniosku, że obciążenie ochroną celną importu gospodarczego (przemysł plus rolnictwo) w tych krajach jest jednak niższe niż w Polsce, co prawda niższe stosunkowo nieznacznie. Ta niższa ochrona celna odpowiadałaby założeniom polityki celnej: kraje, więcej zaawansowane pod względem przemysłowym i dzięki obszerności rynku wewnętrznego posiłkujące się masowymi metodami produkcji, powinny mieć niższą ochronę celną, która odgrywa tam rolę nietylę wychowawczą, ile „utrzymującą”, względnie nawet „dumpingową”.

Z punktu widzenia obrotów międzynarodowych interesujące jest, że kraje te obciążają swój przywóz więcej niż Polska.

St. Fr. Królikowski

PIERWSZY POWSZECHNY SPIS ROLNICZY

NIE BRAK w Polsce inicjatywy badawczej. Zwłaszcza w latach ostatnich przy poszukiwaniu dróg wyjścia z kryzysu powszechnie są organizowane i podejmowane różnego rodzaju badania naukowe, zmierzające do poznania naszej rzeczywistości. Wychodzimy nawet czasem w działalności badawczej poza granice swego kraju. Istnieje jednak dziedzina, w której dotychczas nie zrobiono prawie nic. Upłynie niedługo 20 lat od chwili odzyskania Niepodległości, a mimo to w Polsce rolniczej nie przeprowadzono jeszcze powszechnego spisu rolniczego. W rodzinie wielkich narodów europejskich jedynie Polska, obok paru mniejszych krajów, nie posiada dotąd obrazu swych stosunków rolniczych, opartego na współczesnym i pełnym materiale. A trzeba dodać, że—w przeciwieństwie do innych krajów—potrzeba takiego materiału z powodu wielkich zaległości jest u nas niewspółmiernie większa. Różnorodność warunków przyrodniczych i gospodarczych, zniszczenia wojenne, niska kultura zawodowa i ogólna, stosunkowo wielkie tempo przemian—wymagają poprawnych danych źródłowych i coraz silniej przekreślają wartość dawnych materiałów.

Podkreślić należy, że w Polsce nie było dotychczas samodzielnego spisu rolniczego w pełnym tego słowa znaczeniu. Spis, jaki należałoby zorganizować, byłby pierwszym spisem.

W roku 1921 spis gospodarstw połączono z powszechnym spisem ludności. Zakres objęcia spisem stosunków rolniczych był dość szczupły. W wyniku spisu uzyskano dane co do ówczesnej struktury agrarnej, a więc liczby gospodarstw według grup wielkości, tytułu władania, użytkowania gruntów, szachownicy i gruntów wspólnych. Poza tym spisano inwentarz żywy w gospodarstwach. Już wówczas materiały pozyska-

ne pozostawiały z wielu względów niestety dużo do życzenia. Aparat spisowy i administracyjny stawił pierwsze kroki, ludność ustosunkowywała się do spisujących nieufnie, dążąc do ukrywania lub pomniejszania podawanych liczb. Zresztą stan rolnictwa posiadał wtedy jeszcze silne piętno wojenne. Nie objęto przy tym spisem Górnego Śląska i części woj. wileńskiego. W konsekwencji tych faktów struktura agrarna nie była ujęta dobrze, zabrakło sporo powierzchni, rozdrobnienie gospodarstw wypadło większe, niż było w istocie, spisany stan inwentarza żywego odbiegał znacznie od rzeczywistości. Tym bardziej więc trudno przenosić ówczesne stosunki na czasy obecne. W okresie 16 lat, jakie nas dzielą od spisu 1921 r., nastąpiły w strukturze gospodarczej Polski wielkie przemiany: rolnictwo odrodziło się po wojnie, przeszło okres dobrej i złej koniunktury, postąpiło wyrównywanie poziomów poszczególnych części kraju i przebudowa struktury.

Powszechny spis ludności w 1931 r. nie obejmował tematów spisu rolniczego, nawet w zakresie skróconym. Jednak pewnych materiałów z zakresu rolniczego publikacje wyników tego spisu dostarczają. Dotyczy to przede wszystkim układu stosunków zawodowych na wsi oraz zagadnienia rąk roboczych. Poza tym z materiałów spisowych wynikają dane co do liczby tzw. rolniczych zespołów rodzinnych, które jednak jedynie w przybliżeniu odpowiadają pojęciu gospodarstwa rolnego. Brak natomiast jakichkolwiek danych, wiążących się bezpośrednio z problemami wytwórczości rolniczej.

Widzimy zatem, jak nikły jest nasz stan posiadania na odcinku wiadomości rolniczych. A potrzeby bieżącej polityki gospodarczej w tym względzie stale rosną.

Decydującym momentem są tu, oczywiście, nasze nie zaspokojone wewnętrzne potrzeby, dla pełności obrazu wspominamy jednak naprzód o względach międzynarodowych. Konwencja międzynarodowa w sprawie statystyk gospodarczych z 1928 r., którą Polska ratyfikowała, przewiduje powszechne spisy rolnicze w odstępach 10-letnich. Pierwszy światowy spis rolniczy odbył się w związku z tym w latach 1929—1930. Szczegółowy projekt spisu rolniczego został we właściwym czasie opracowany przez Główny Urząd Statystyczny, jednakże ze względów budżetowych nie został przeprowadzony. Spis został dokonany ogółem w 63 krajach. Z krajów europejskich nie przeprowadziły spisu: Polska, Bułgaria, Węgry i Portugalia. Na rok 1939 przewidywany jest już drugi światowy spis rolniczy. Jest rzeczą charakterystyczną, iż np. Niemcy, przy bez porównania lepszym stanie informacji rolniczej, przeprowadziły spisy w odstępach 8-letnich, i ten okres uważają jeszcze za zbyt długi.

W najbardziej jaskrawy jednak sposób występują braki danych spisowych na tle naszych własnych, wewnętrznych potrzeb. Wyrazem tych potrzeb są między innymi liczne inicjatywy badawcze na różnorodnych odcinkach życia rolniczego. Podejmowane badania tylko w pewnej części mają na celu bezpośrednie zaradzenie lukom, wynikającym z braku spisu rolniczego, jest jednak sporo właśnie tego rodzaju zabiegów. Inne natomiast badania nie stanowią namiastek spisu, bowiem ujmują zagadnienia, nie podpadające pod zakres spisu, zawsze jednak i tu występuje wielki brak oparcia o powszechne dane charakteru strukturalnego. Polityk gospodarczy i ekonomista coraz bardziej chodzą po omacku. Rośnie liczba materiałów szacunkowych, często kosztownie produkowanych, a prawie nigdy nie wyczerpujących pytania. Wielotorowość badań, supremacja doraźnych metod szacunkowych, wielokrotnie powtarzanych, pozwalają mniemać—z dużym prawdopodobieństwem—że sam tylko koszt tych badań nie tak wiele już odbiega od przypuszczalnego kosztu przeprowadzenia powszechnego spisu rolniczego. A jak ocenić straty, wynikające z braku danych lub z operowania nie dość ścisłym materiałem informacyjnym?

Równolegle rośnie liczba sceptyków i krytyków statystycznych. Konsumenci liczb statystycznych dzielą się przeważnie na dwie grupy: osoby, korzystające z liczb bezkrytycznie z daleko idącym kredytem zaufania, i surowych krytyków, nie widzących granic możliwości statystycznych. A trzeba przecież pamiętać, że tak, jak zmienne są i niezależne od naszej woli czynniki produkcji w rolnictwie, tak i statystyka rolnicza ma już z góry zakreślone granice swej ścisłości. Rozpanoszenie się doraźnych metod szacunkowych i półśrodków wnosi wiele zamętu w kształtowanie się poprawnej myśli statystycznej. A może nigdy jeszcze nie było tak wyraźnej potrzeby posiadania dobrego materiału statystycznego z zakresu rolnictwa, jak dziś właśnie. Budowanie planu inwestycyjnego, nastawionego na potrzeby długofalowe, podnoszenie potencjału obronnego Państwa—są to działania, wymagające gruntownej znajomości struktury naszego rolnictwa. Cały zespół zagadnień aprowizacyjnych koncentruje się przede wszystkim dokoła wytwórczości warsztatów rolnych. Trudno mówić o aprowizacji kraju bez posiadania materiałów, obrazujących stan ilościowy warsztatów rolnych i ich strukturę gospodarczą. Pobieźna analiza potrzeb informacyjnych, istniejących w poszczególnych dziedzinach

rolniczych, uzmysłowi nam te potrzeby w sposób bardziej konkretny.

Statystykę rolniczą—w zależności od charakteru badanych zjawisk, a przede wszystkim stopnia zmienności tych zjawisk w czasie—dzielimy na podstawową i bieżącą.

Statystyka bieżąca—przede wszystkim statystyka wytwórczości rolniczej, zarówno roślinnej, jak i zwierzęcej—to pięta Achillesa naszej statystyki rolniczej. Brak podstawowych materiałów statystycznych utrudnia postawienie statystyki produkcji na właściwym poziomie. Statystyka rolnicza podstawowa dostarczyć winna materiałów, obrazujących w pierwszym rzędzie cechy gospodarstw mniej zmienne w czasie, na których następnie bazować można wszelkie dalsze badania bieżące i specjalne.

Dużo dziś mówimy o wadliwej strukturze agrarnej Polski, potwierdzają to zresztą wszelkie badania częściowe; nie wiemy jednak wcale, jak ta struktura przedstawia się w rzeczywistości. Przypuszczamy, że liczba gospodarstw dochodzi obecnie do 4 milionów, że rozdrobnienie gospodarstw zaszło daleko. Kiedy jednak sięgamy po liczby, musimy zadowolić się wynikami spisu 1921 r., które niewątpliwie dalekie są od obecnego stanu faktycznego. Wielki problem reformy rolnej w zakresie chociażby parcelacji i komasacji nie ma ścisłej ilustracji liczbowej, która by charakteryzowała dotychczasową akcję i możliwości oraz potrzeby na przyszłość. Kwestia zapasu ziemi, pozornie łatwo uchwytne, również różnie bywa oświetlana. Znany jest kierunek procesu przemian struktury agrarnej, nie ma jednak danych, określających jego natężenie. Ze strukturą agrarną wiąże się cały szereg zagadnień dalszych, jak np. charakter posiadania, szachownica oraz wielki kompleks tematów, dotyczących kwestyj demograficznych i stosunków pracy.

Do charakterystyki ustroju warsztatów produkcji brak w ogóle jakichkolwiek danych co do zaopatrzenia gospodarstw w maszyny i narzędzia rolnicze. Były one spisane i ogłoszone dla 1921 r. tylko w odniesieniu do większej własności.

Posiadane aktualne materiały z dziedziny użytkowania gruntów, zasiewów i stanu inwentarza żywego nie są związane ze strukturą agrarną. Istnieje jedynie podział na większą i mniejszą własność (granica 50 ha). A przecież nie jest rzeczą obojętną, jak poszczególne kategorie gospodarstw są zaopatrzone w inwentarze żywe, które grupy wielkości stanowią główną podstawę tych lub innych dziedzin produkcji rolniczej. Niezależnie od tego posiadane materiały z zakresu np. użytkowania gruntów nie zawierają wszystkich niezbędnych danych, które możnaby jedynie odtworzyć przy spisie powszechnym.

Wielkie bogactwo Polski—lasy—nie doczekały się dotychczas ujęcia spisowego. Dwie trzecie lasów, znajdujące się w posiadaniu właścicieli prywatnych, stanowią w wielu dziedzinach gospodarki leśnej pozycję niewiadomą. Spis lasów winien być przeprowadzony równolegle z powszechnym spisem rolniczym—w ramach tego spisu, lecz przy zachowaniu odrębnej organizacji spisowej.

Możnaby przykłady mnożyć, bowiem w każdej prawie dziedzinie rolniczej spotykamy nie wypełnione kolumny statystyczne i nie znajdujemy odpowiedzi na wiele pytań. Zrozumienie potrzeby spisu rolniczego jest na ogół powszechne, nie znajduje jednak, niestety, dostatecznie silnego wyrazu w opinii zbiorowej. Ostatnio

zgłoszono w Sejmie wnioski o potrzebie spisu rolniczego oraz podniesiono tę sprawę w Komisji Agrarnej Związku Iz i Organizacji Rolniczych. Zawsze jednak przychodzą, zagadnienia inne, uznawane za ważniejsze, które odsuwają sprawę spisu na dalszy plan z szkodą coraz większą dla stanu naszych wiadomości o gospodarstwie narodowym.

Organizacja powszechnego spisu rolniczego wymaga poważnych prac przygotowawczych. Szczegółowo omawiał tę sprawę w swoim czasie P. Edward Szturm de Sztrem, Dyrektor Głównego Urzędu Statystycznego¹⁾, podnosząc i uzasadniając potrzebę dokonania spisu. Nie można już dłużej zwlekać z rozpoczęciem prac przygotowawczych. O powodzeniu pierwszego powszechnego spisu rolniczego w Polsce zadecyduje w dużym stopniu właśnie organizacja prac wstępnych. Jak przy innych spisach, zajdzie potrzeba odwołania się do bezinteresownej pomocy społeczeństwa rolniczego; dobór i wykształcenie komisarzy spisowych — to jeden z warunków powodzenia spisu. Przygotowanie materiałów pomocniczych, zwłaszcza w dziedzinie poprawnego ujęcia całej powierzchni rolniczej i wszystkich gospodarstw, wymaga stosunkowo znacznego nakładu

pracy. Należy przypuszczać, że pomocne tu będą materiały, zbierane obecnie w związku z klasyfikacją gruntów do podatku gruntowego.

Ustalenie zakresu spisu może nasunąć pewne trudności. Pogodzenie niewątpliwie licznych projektów i żądań reprezentantów poszczególnych dziedzin produkcji rolniczej nie zawsze będzie zgodne z potrzebą możliwie zwięzłego układu formularza spisowego. Znaczne rozszerzenie i pogłębienie treści wpłynęłoby ujemnie na ścisłość danych i podniosło koszty przeprowadzenia i opracowania spisu.

Rolnictwo polskie wchodzi w okres dawno oczekiwanej poprawy koniunktury. Wśród wielu poczyną polityki rolniczej nie powinno zabraknąć naprawdę niezbędnego narzędzia tej polityki w postaci spisu rolniczego. Brak zaledwie paru milionów złotych, rozłożonych budżetowo na okres kilku lat, nie powinien już teraz stanąć na przeszkodzie, aby nareszcie w Polsce rolniczej przeprowadzić było można pierwszy powszechny spis rolniczy. A ten nasz pierwszy spis nie może być chyba dokonany później niż drugi już z kolei światowy spis rolniczy, projektowany na rok 1939.

Inż. K. Czerniewski

KRONIKA GOSPODARCZA

OBRADY KOMISJI SUROWCOWEJ LIGI NARODÓW

W dn. 8 b. m. rozpoczęły się w Genewie obrady Komisji Surowcowej, powołanej przez Ligę Narodów. Członkowie Komisji są, jak wiadomo, mianowani przez Radę Ligi Narodów w charakterze rzeczoznawców, nie reprezentujących rządów poszczególnych państw. Polskim członkiem Komisji jest Pan Podsekretarz Stanu w Min. Przem. i Handlu, Dr. Adam Rose. W Komitecie są reprezentowane, jeżeli chodzi o kraje, posiadające surowce, wzgl. kolonie, które surowce wydobywają: W. Brytania, Francja, Holandia, Stany Zjedn., Z. S. R. R., Belgia, Brazylia, Portugalia, Poł. Afryka i Kanada. Z krajów, które podnosiły sprawę surowców na forum międzynarodowym, zasiadają w Komitecie Rzeczoznawców: Polska i Japonia. Poza tym zasiadają w Komitecie Rzeczoznawców: Szwajcaria, Czechosłowacja, Szwecja i Meksyk; nie natomiast w Komisji Rzeczoznawców Włochów i Niemców. Obrady Komisji są ściśle poufne.

W pierwszym dniu obrad Komisja dokonała wyboru Przewodniczącego, którym został P. Stucky (Szwajcaria), oraz Wiceprzewodniczącego — w osobie P. Gerarda (Belgia).

*

Pierwszy dzień obrad wypełniła dyskusja, w której wzięli udział rzeczoznawcy: angielski i japoński.

W drugim dniu dyskusji generalnej wygłosił przemówienie P. Wiceminister A. Rose, który m. in. powiedział:

Sprawy surowców nie można traktować w oderwaniu od całości współczesnego systemu gospodarki światowej. Sprawa surowców nabrała bowiem szczególnego znaczenia na tle ogólnoswiatowych stosunków demograficznych i gospodarczych, które cechuje obecnie brak niezbędnej równowagi. Rzeczoznawca polski powołał się na wystąpienie Polski na ostatniej sesji Zgromadzenia Ligi Narodów, podczas której delegacja polska wskazała na konieczność uzdrowienia wszystkich czynników, stanowiących podstawę gospodarki światowej, a więc: kapitału, surowców i pracy ludzkiej.

Wiceminister Rose przeciwstawił sytuacji, w jakiej znajdują się kraje, posiadające surowce, położenie Polski, która z powodu rocznego przyrostu naturalnego ok. 450 tysięcy ludzi dążyć musi do kapitalizacji oraz uprzemysłowienia kraju. Ponieważ dla Polski uprzemysłowienie posiada znaczenie kardynalne, tym samym zapewnienie niezbędnych surowców jest dla niej koniecznością życiową. Poza tym wobec braku rezerw kapitałowych w kraju, który przez 150 lat służyć musiał cudzym interesom gospodarczym i został doszczętnie zniszczony przez wojnę, zagadnienie surowców staje się zarazem kapitałowym zagadnieniem finansowym. W okresie liberalizmu gospodarczego sprawa surowców nie przedstawiała się z taką ostrością, jak dzisiaj. Stosunkowa łatwość wymiany towarowej, stała fluktuacja kapitałów i dogodne warunki kredytu międzynarodowego — wyrównywały do pewnego stopnia automatycznie różnice pomiędzy państwami posiadającymi i nie posiadającymi surowców. Poza tym emigracja łagodziła skutki przeludnienia niektórych państw. Współczesne warunki gospodarcze natomiast charakteryzuje hamowanie ruchu kapitałów, system protekcyjizmu handlowego, wreszcie zamknięcie obszarów, gdzie nadmiar ludności krajów przeludnionych mógłby sobie stworzyć nowe warsztaty pracy.

Rzeczoznawca polski podkreślił następnie, że dewizy, potrzebne na zakupienie surowców, mogą kraje takie jak Polska zdobyć przez transfer oszczędności emigracji, przez eksport i za pomocą dopływu nowych kapitałów. Przed wojną w 1913 r. emigracja z Polski wynosiła 400 tys. osób, jeżeli chodzi o emigrację sezonową, nie mówiąc o olbrzymiej emigracji zamorskiej. Emigracja przedwojenna dawała ziemiom polskim sumy olbrzymie, których brak zaznacza się po wojnie coraz ostrzej. Wreszcie, starania o zdobycie coraz to nowych możliwości emigracyjnych rozbiły się, i doszło do tego, że w 1931 r., wskutek zamknięcia dostępu do Stanów Zjedn., Kanady, Francji, Niemiec, reemigracja do Polski przekroczyła liczbę emigracji. Poza tym emigrant musi dziś z reguły dysponować pewnym kapitałem, co Polskę kosztuje rocznie poważne sumy w bilansie płatniczym.

Jeżeli chodzi o eksport, to główne produkty Polski — płody rolne i węgiel — napotykają na politykę handlową innych krajów, która

¹⁾ E. Szturm de Sztrem: „Powszechny spis rolny” („Kwartalnik Statystyczny”, 1928).

wszędzie ograniczyła możliwości importowe. Jeżeli chodzi o ruch kapitałów, to Polska długo wstrzymywała się od wprowadzenia kontroli obrotów dewizowych i weszła na drogę reglamentacji dewizowej dopiero w 1936 r., gdy wbrew nadziejom automatyzm międzynarodowej wymiany gospodarczej nie doprowadził do normalnego obrotu kapitałowego.

Przechodząc do środków zaradczych, rzeczoznawca polski wskazał na 3 ich grupy: środki autarkiczne, środki bilateralne, wreszcie — środki multilateralne. Wśród tych ostatnich na pierwszy plan wysuwają się środki finansowe, zmierzające do ułatwienia transferu sum, należnych za surowce. Nadto do tej grupy należeć mogą niektóre zagadnienia kolonialne — z tym, że strona terytorialna problemu kolonialnego, oczywiście, nie wchodzi w zakres zadań Komisji Surowcowej.

Rzeczoznawca polski stanął na stanowisku, że Komisja Surowcowa powinna się zająć zasadniczo tylko tymi surowcami, których uzyskanie względnie płacenie za nie wywołuje istotne trudności, nie widzi natomiast celu zajmowania się surowcami lub artykułami żywnościowymi, których nabycie nie przedstawia trudności dla państw je potrzebujących. Odnosi się to specjalnie do surowców żywnościowych, nabywanych przez państwa, posiadające dostateczne zasoby finansowe. Rzeczoznawca polski wypowiedział się dalej przeciwko czysto teoretycznym i przewlekającym zbadanie zasadniczej strony zagadnienia dociekaniem statystycznym, proponowanym z kilku stron. Wreszcie, oświadczył, że stwarzanie licznych podkomitetów, rozbijających zagadnienie surowców na szereg drobnych problemów, w żadnej mierze nie może doprowadzić do celu. Należałoby utworzyć jedynie 2 podkomitety, z których jeden zająłby się finansową stroną zagadnienia, a drugi — sprawami, dotyczącymi surowców kolonialnych.

P. Wiceminister Rose zakończył swe przemówienie podkreśleniem konieczności konkretnego załatwienia sprawy, przy czym wskazał, że należy unikać zarówno nadmiernego upraszczania zagadnienia, jak i jego rozdrabniania. ¶

Po P. Wiceministrze A. Rosem przemawiali rzeczoznawcy: południowo-afrykański, holenderski, amerykański, belgijski oraz Wicedyrektor Biura Pracy, P. Mauvette.

W trzecim dniu obrad Komisji Surowcowej toczyła się w dalszym ciągu dyskusja generalna, w której głos zabierali rzeczoznawcy: szwajcarski, belgijski, sowiecki, szwedzki, meksykański, portugalski i kana-

dyjski — po których powtórne przemówienie wygłosił P. Wiceminister A. Rose, stwierdzając, że, niewątpliwie, zasadnicze trudności dostępu handlowego do surowców nie są natury prawnej. Zakup surowców nie napotyka bowiem na trudności dla tych, którzy mogą za nie zapłacić. Chodzi o problem transferu oraz niektóre zagadnienia dostępu do surowców kolonialnych. Polska ma przez szereg lat aktywny bilans z krajami europejskimi, co umożliwia jej zakupywanie surowców w krajach zamorskich, z którymi Polska ma stale bilans ujemny. Ponieważ kraje europejskie dążą obecnie do zmniejszania sald, Polska ma tym samym trudności przy nabywaniu surowców zamorskich. Do tego dochodzi zahamowanie automatyzmu gospodarczego, który polegał m. in. na wolności ruchów migracyjnych i swobodnej fluktuacji kapitałów. Aczkolwiek Polska wobec tych trudności musiała przejść do ograniczeń dewizowych, nie podnosząc zresztą poziomu cen wewnętrznych, to nie dąży bynajmniej do autarkii. Przeciwnie, dążeniem Polski jest przywrócenie ścisłego kontaktu z gospodarką światową.

Wobec zahamowania automatyzmu wymian międzynarodowych, należy szukać dróg do wciągnięcia krajów, które są w takiej samej sytuacji jak Polska, do gospodarki światowej. Nie chodzi tu bynajmniej o akcję pomocy, lecz o taką współpracę międzynarodową, która umożliwiłaby przetrwanie okresu nienormalnego funkcjonowania automatyzmu gospodarczego.

Podczas dalszej dyskusji toczyła się ożywiona wymiana zdań między rzeczoznawcą polskim i rzeczoznawcą angielskim.

Następnie Przewodniczący Komisji Surowcowej P. Stucky zaproponował w myśl sugestii Sekretarza Generalnego Ligi Narodów utworzenie 3 podkomitetów: dla badań statystycznych, dla zbadania położenia producentów i zagadnienia tzw. dostępu handlowego, dla zbadania trudności, na jakie napotykają niektóre kraje konsumpcyjne, zwłaszcza trudności natury finansowej w zakresie transferu.

Z MIN. PRZEMYSŁU I HANDLU

UTWORZENIE WYDZIAŁU EKONOMICZNEGO. — W związku z przeprowadzoną ostatnio reorganizacją w Ministerstwie został utworzony przy Departamencie Ogólnym Wydział Ekonomiczny, który przejął także dotychczasowe kompetencje Biura Inspekcji Izb Przemysłowo-Handlowych. Kierownictwo Wydziału Ekonomicznego powierzone zostało P. Naczelnikowi Stanisławowi Molendzie.

SPRAWY GOSPODARCZE W IZBACH USTAWODAWCZYCH

PRZEMÓWIENIE PANA WICEPREMIERA I MINISTRA SKARBU INŻ. E. KWIATKOWSKIEGO W SENACIE¹⁾

Wysoki Senacie! Proszę z góry o wybaczenie, jeżeli w przemówieniu moim znajdują się jakiegokolwiek akcenty polityczne. Jeśli bowiem to uczynię, to jedynie w imię rzeczowego wyjaśnienia niektórych zasad i poglądów, które kierują naszymi działaniami, pominę natomiast wszystko to, co ma jakiegokolwiek pierwiastek osobisty, jak również wszystkie te zarzuty, na które ma jasną odpowiedź każdy obywatel Rzeczypospolitej w swej własnej świadomości. Nie nadużyję więc zwykłego prawa dyskusyjnego, które jest podstawą istnienia Parlamentu.

Są więc dwa referaty P. Sen. Everta, generalnego sprawozdawcy budżetowego. Oba rzeczowe i utrzymane na wysokim poziomie krytycznym i polemicznym. Oba wynikające z troski o dobro i rozwój gospodarstwa polskiego i oba kończące się pozytywnymi wnioskami w zakresie budżetowym. Referat, dziś wygłoszony, o ile dobrze wsłuchałem się w jego treść,

nie budzi szczególnych uwag i szczególnej konieczności odpowiedzi.

Drugi jest referat, ogłoszony drukiem, a stanowiący jak gdyby aneks do przemówienia. Nawiązując właśnie do tego drugiego bardzo konstruktywnego w formie i tak skrytykowanego doktrynalnie referatu Pana sprawozdawcy generalnego Sen. Everta, pragnę — podobnie jak on — poświęcić chwilę uwagi zagadnieniom programowo-politycznym, gdyż one tworzą drogowskaz na przyszłość.

Zadałem więc sobie pewien trud przejrzania tych sprawozdań parlamentarnych, które odnoszą się do okresu przedwojennego w Austrii i w Rosji, a które mogłem na razie w ówczesnych sprawozdaniach prasowych odnaleźć, i wyznaję, że nie spotkałem dotychczas ani jednego głosu polskiego, któryby z takim pesymizmem charakteryzował wysiłki rozwojowe Narodu Polskiego w ramach państwa zaborczego, jak to obecnie uczynił P. Sen. Evert w ramach rzeczywistości dzisiejszej.

¹⁾ Wygłoszone na plenum Senatu w dn. 5 marca 1937 r.

W zasadzie — jako Minister Skarbu — nie pragnę zupełnie, by sytuację w Państwie przedstawiano lepiej, niż jest istotnie. Raczej przeciwnie, w obawie przed tendencją rozbudowania wydatków pewien zastrzyk pesymizmu jest z mego punktu widzenia pożądany. Również nie mam powodu poczuwania się osobiście do odpowiedzialności za zjawiska, które słusznie koncentrują na sobie wiele uwag krytycznych. Najczęściej bowiem nie miałem wpływu na źródła faktów. Tym niemniej, sądzę, że jest obowiązkiem, i to nie tylko moim, do przeciwstawienia się tym sądom i opiniom, które gdyby bez krytyki ustalone zostały jako nastawienie generalne Senatu, mogłyby gdzieś wywołać ujemne psychiczne skutki w społeczeństwie.

P. Referent twierdzi więc: „Polityka polska wytwarza jak najgorsze warunki dla procesów kapitalizacyjnych”, a „cały ten okres, jaki leży pomiędzy rokiem 1918 i rokiem 1937, jest okresem procesów dekapitalizacyjnych”. Nieco dalej Pan Referent analizuje, „czy istnieje w Polsce możność wzbogacenia się społeczeństwa”. Stwierdza więc przede wszystkim, „że przemysłowiec polski i kupiec polski są to w ogromnej większości ludzie dzielni i pracowici”, ale „biedna Polska uniemożliwia swym obywatelom pomnażanie indywidualnych sił gospodarczych, będących źródłem siły ogółu”. I dalej — „w tych warunkach jest rzeczą po prostu uzasadnioną przez politykę gospodarczą Państwa, że nasze przedsiębiorstwa przemysłowe są zdecydowanie nierentowne”. Wreszcie i w odniesieniu do polityki finansowej Szanowny Referent konstatuje: „Rząd zlikwidował deflacyjny system polityki gospodarczej, a z drugiej strony postanowił nie wchodzić na drogę dewaluacji, czyli wytworzył warunki, w których reglamentacja dewizowa, a dalej kontrola obrotu towarowego i w ostatecznych konsekwencjach zawieszenie transferu były koniecznością. Były zatem logiczną konsekwencją odrzucenia tamtych dwóch dróg”. Zaraz następnie w organicznym związku z ustępem dopiero co zacytowanym dodaje P. Sen. Evert: „Polityka ta stanowi odwrotność polityki z okresu 1926—1935, i im szybciej uda się nam nawiązać do tradycji polityczno-gospodarczej rządów Marszałka Piłsudskiego, tym dla naszego rozwoju gospodarczego będzie lepiej”.

Wysoki Senacie! Pozostawiam całkowicie na uboczu fakt, czy jest rzeczą właściwą wzywanie Rządu z lat 1936 i 1937 do powrotu do tradycji polityczno-gospodarczych rządów Marszałka Piłsudskiego, gdy stosunek każdego z nas do Marszałka i Jego zasad był i jest całkiem jasny i niezmienny od długiego szeregu lat. Pomijam niezwykle ujęcie, z którego postronny czytelnik wydedukuje, że jakoby system rządów Marszałka Piłsudskiego polegał na deflacji albo dewaluacji. Pozostawiam to już swobodnej ocenie opinii publicznej.

Gdybyśmy jednak zebrali główne twierdzenia i zasady gospodarcze, którymi posługiwały się rządy w okresie ub. dziesięciolecia, i które ustalano od początku przełomu pomajowego (a w rządach tych i obecny Premier i ja braliśmy czynny udział), to musielibyśmy obiektywnie skonstatować, że zasadami były: 1) stałość waluty, 2) równowaga budżetu, 3) bronienie interesu Państwa Polskiego przeciwko tendencjom eksploatacyjnym interesu międzynarodowego, 4) unikanie oportunistów w rozstrzygnięciach państwowych, 5) w granicach możliwości troska o sytuację materialną najszerzych warstw obywateli.

Czyż wysiłek nasz nie idzie w sposób zdecydowany w kierunku tych właśnie haseł i wskazań? Potężny kryzys zburzył równowagę gospodarstwa publicznego i prywatnego. To jest rzeczywistość, której nie uniknęły najpotężniejsze nawet państwa. To samo stało się i w Polsce. Dlatego nie dla krytyki przeszłości przypominać będę fakty, ale dla ustosunkowania się do twierdzeń P. Referenta. Zresztą, nie pragnę twierdzić, że w danych warunkach były inne, znacznie lepsze drogi wyjścia. P. Senator Evert sądzi, że gdybyśmy „nie zlikwidowali systemu polityki deflacyjnej”, albo przeprowadzili „dewaluację” — to nie byłaby potrzebna reglamentacja dewizowa i zawieszenie transferu.

Mniejsza już o to, czy Polska i polskie społeczeństwo i polskie gospodarstwo wyszły lub wyjdą w istniejących warunkach światowych źle na tych ograniczeniach. To wykaże kiedyś przyszłość. Ale kto — z głębokim poczuciem rzeczywistości polskiej i polskiego interesu państwowego — może twierdzić, że należało w roku 1935 czy w roku 1936 wkroczyć bądź to na drogę deflacji, bądź też leczyć się za pomocą dewaluacji?

Należy bowiem ustalić, że istotnej polityki deflacyjnej poprzednio nie prowadziliśmy — w ekonomicznym i światowym znaczeniu tego słowa — i sądzę, że P. Senator, jako wytrawny ekonomista, nie przeoczył tego faktu. Nie przytaczam tu żadnych rewelacji, ale fakty znane i znajdujące swój wyraz w publikacjach. W 1932/33 r. emitowaliśmy bilonu zł 76 miln., wykorzystaliśmy bezprocentowy kredyt w Banku Polskim na zł 70 miln., puściliśmy w ruch akcepty Monopolów i Kolei na cele budżetowe na zł 72 miln. W 1934/35 r. emitowano biletów skarbowych na zł 84 miln., bilonu wypuszczono na zł 30 miln., skryptów i weksli państwowych zdyskontowano na zwyż zł 120 miln. Czyż to są objawy polityki deflacyjnej?

Karteli handlowych i przemysłowych zarejestrowano do końca 1933 r. — 183, do końca 1934 r. — 228, do połowy 1935 r. — 242. Jeżeli kartele są wykładnikiem sztywności ceny, to czyż tu jest odbicie polityki deflacyjnej?

Od 1933 r. ściągnięto tzw. podatków bezpośrednich kolejno zł 516 miln., zł 538 miln., zł 543 miln., w tym — podatku dochodowego zł 173 miln., zł 182 miln., zł 200 miln. — więc i tu chyba nie znajdujemy elementów polityki deflacyjnej.

Wydatki budżetowe w okresie „deflacyjnym” w 1935 r. wzrosły prawie o zł 10 miln. miesięcznie, zadłużenie wewnętrzne Państwa wzrosło, pensje wyższych funkcjonariuszów zostały podwyższone, zrodziło się antycypowanie wydatków inwestycyjnych, powstały surogaty pieniądza (bony i skrypty). Kto nazywa to polityką „deflacyjną”?

Nie pragnę charakteryzować całokształtu zagadnienia, pragnę tylko wskazać, jak nieusprawiedliwione jest naświetlenie, które daje w drukowanym referacie P. Sen. Evert, i jak bezpodstawne jest wezwanie w 1937 r. do zastosowania integralnej deflacji.

O sprawie dewaluacji mówiłem już w Izbach Ustawodawczych obszernie i nie wątpię, że olbrzymia większość obywateli podziela moje stanowisko. W okresie debat nad tym problemem konsultowałem wszystkie czynniki gospodarcze, które również wypowiedziały się przeciwko tej operacji.

Ale czyż dewaluacja ułatwiłaby nam sytuację walutową? Od 1931 r. do połowy 1936 r. traciliśmy zapas złota i walut w sposób bezprzykładny. Na początku roku 1931 zapas netto złota lub równowartościowych

walut wynosił jeszcze wyższy 900 miln. Znacze zaś Panowie stan istotny z początku roku 1936. Tolerując ten stan jeszcze 2-3 miesiące, byłibyśmy stwierdzili jednego dnia, że waluta nasza nie posiada żadnego podkładu, a transfer musiałby ustać z konieczności. Sytuacja gospodarcza Polski w 1937 r. byłaby zaiste w tym wypadku nie do pozazdroszczenia, i to zarówno w ścisłym gospodarczym, jak i socjalnym znaczeniu. Po czytuję to za zasługę, żeśmy wówczas podjęli trudną i mającą pewne cechy ujemne decyzję, że obroniliśmy jednak zarówno interesy, jak prestiż Polski na zewnątrz, a w konsekwencji zawarliśmy z największą grupą wierzycieli układ, który zarówno wprowadza nas ponownie w orbitę gospodarki światowej, jak i redukuje obciążenia odsetkowe, które były już zupełnym anachronizmem w świecie zachodu.

Jako podparcie dla tej zgubnej polityki gospodarczej, którą rzekomo prowadziły kolejno wszystkie rządy w Polsce, propaguje P. Sen. Evert trzy zdrowe filary polityki gospodarczej. Można by, oczywiście, uzasadniać, że potrzebny tu jest nie tylko dla symetrii i filar czwarty: wiedza i oświata, gdyż bez niej wszystkie wysiłki ekonomiczne nie mogą zyskać pełnego waloru i sprawiedliwego zastosowania. Ale pozostajmy już przy trzech. Pragnę tylko dostawić jeszcze sam „kapitel” na każdą z kolumn, gdyż nie są one, jak mi się wydaje, całkowicie wykończone.

Pierwszą kolumnę ma stanowić doktryna ustroju kapitalistycznego. P. Senator Evert mówi: albo ustrój, oparty na własności prywatnej, albo komunizm; wybierajcie. P. Senator Malinowski, mając pewne wątpliwości co do żywotności kapitalizmu, obawiał się, że dla P. Sen. Everta pozostanie niewłaściwy wybór. Można jednak twierdzenie odwrócić. Oczywiście, nie ma wątpliwości, że olbrzymia większość społeczeństwa odrzuca zdecydowanie, i rozumowo i uczuciowo, komunizm w każdej formie, w jakiej się on ujawnia, czy ukrywa. Było to więc pytanie retoryczne, nie wymagające odpowiedzi. Ale ustrój kapitalistyczny, oparty na prywatnej własności, może istnieć i rozwijać się wówczas, gdy ma poczucie, iż w organizmie państwowym reprezentuje nie tylko pewne prawa, ale i obowiązki. Te dwa pojęcia są bowiem nierozdzielne, a najlepszą mieszanką są duże prawa i duże obowiązki.

Toteż wszędzie tam, gdzie ustrój kapitalistyczny wsparł się mocno o czwartą kolumnę — o wiedzę i o oświatę, gdzie wykazał ekspansję obowiązku, gdzie zrozumiał, że zadaniem jego jest tworzyć i mnożyć warsztaty pracy, rozwijać konsumpcję, zwalczać spekulację, wyzyskiwać wszelkie możliwości gospodarcze w kraju, wszędzie tam korzenie kapitalizmu wrosły głęboko w psychikę najgłębszych warstw społecznych. Tam Rząd nie potrzebuje deklarować się jako zwolennik doktryny kapitalistycznej, gdyż tam kapitalizm jest udziałem życia całego społeczeństwa.

Proszę wmyśleć się w sytuację Polski i spojrzeć jej rzeczywistości w oczy. Czy Rząd, który w imię tej doktryny, w imię kapitalizmu i liberalizmu gospodarczego — unikając interwencji — zezwoliłby zniszczyć słabsze kopalnie, fabryki, warsztaty rzemieślnicze, które mają w 3 dzielnicach różne tradycje pracy — mógłby zapewnić Polsce spokój? Czy taki ultrakapitalistyczny Rząd pomógłby doktrynie kapitalizmu, czy też dobiłby ją ostatecznie?

Drugim filarem winna być — wedle P. Sen. Everta — zasada kapitalizacji. Słusznie stwierdza P. Referent, że tempo tego procesu jest w Polsce wysoce nie zadowa-

lające. Widzi jednak tylko dwa powody i dwie przeszkody. Są nimi: przeciążenie społeczeństwa opłatami publiczno-prawnymi i system etatystyczno-interwencyjny. A więc i tu jedynym hamulcem jest Rząd i polityka państwowa. Choć więc obliczenia P. Senatora nie są zgodne z obliczeniami fachowców, którzy wskazują, iż budżety publiczne, najogólniej pojęte, absorbują powyżej 22-25% całego dochodu społecznego (a nie co drugą złotówkę, jak mówi P. Evert), ale z tendencją zasadniczą tego twierdzenia można się zgodzić. Krytyka istniejącego stanu rzeczy została już rozbudzona i ma stopniowo swoje dodatnie konsekwencje.

Czyż jednak istotnie jest tak, jak twierdzi P. Referent, że „kapitalizacja nie jest niczym innym jak stwarzaniem nowych warsztatów pracy”? Czy to twierdzenie wytrzymuje krytykę rzeczywistości w Polsce?

Czy nie jest wiadome P. Senatorowi, iż w tej „biednej Polsce” istnieje zjawisko tezauryzacji w bardzo szkodliwej formie? Że pożyczki, uzyskane przez Polskę od zagranicy dla stworzenia mocnej podstawy walutowej, w okresie wolności dewizowej zostały natychmiast nabyte przez obywateli polskich a za nie wyszły z Banku Polskiego dewizy i złoto — z takim trudem i kosztem zdobyte? Że powstawały u nas przedsiębiorstwa chore w zarodku o fikcyjnych długach, o fikcyjnym kapitale zakładowym? Że były przedsiębiorstwa prywatne, którym udowodniono nieprawdopodobne przestępstwa w stosunku do Państwa i społeczeństwa? Ilekroć zestawiałbym tu zarzutów — nie zmienia to tendencji Rządu, by ułatwić życie prywatnej i twórczej inicjatywie, by uchronić każdą zdrową inicjatywę przed błędami biurokracji. I biurokracji bowiem potrzebna jest wiedza i doświadczenie, a biurokracji gospodarczej więcej niż innej. Ale i tu są do zanotowania dodatnie zmiany. Tak, na przykład, od połowy 1934 r. do końca I kwartału 1935 r. 5 wielkim przedsiębiorstwom prywatnym wymierzono kar podatkowych na sumę 97 miln. Z tego w ciągu 2 lat zdołano ściągnąć niecałe 13%. Fakt ten powodował w konsekwencji rozwój etatyzmu. Nauczeni doświadczeniem, postępujemy obecnie ostrożniej. Nakładamy za przestępstwa kary mniejsze, ale ściągamy je w olbrzymim procencie, unikając przejmowania zakładów na własność.

Drenaż rynku pieniężnego. — Publikowałem już liczby wykazujące i tu poprawę. Przypomnę tylko, że drenaż rynku pieniężnego w roku 1934/35 wynosił 436 miln., średnio w 4-leciu 1932/33-1935/36 — 400 miln., podczas gdy w 1937/38 r. wyniósł 325 miln. Równocześnie w tych samych okresach rezultat budżetowy wyrażał się w 1934/35 r. deficytem 116 miln., a średni deficyt we wspomnianym 4-leciu wynosił 249 miln., w roku zaś 1937/38 budżet będzie zrównoważony. Jeśli chodzi o ruch rezerw złota i walut, to we wspomnianym 4-leciu mieliśmy do czynienia z odpływem złota, wynoszącym średnio rocznie 125 miln., podczas gdy rezultat ostatniego okresu od momentu wprowadzenia reglamentacji dewizowej wyraża się łącznie z wpływami z pożyczki francuskiej wzrostem, wynoszącym 150 miln.

Rentowność przedsiębiorstw wzrasta. Stwierdziliśmy to m. in. wobec przedsiębiorstw, opartych o kapitał obcy. Może ta rentowność nie jest duża, nie osiąga poziomu, który byłby pożądany. Mamy automatyczną coraz głębszą kontrolę nad tymi zyskami, bowiem w mocy przepisów dewizowych wszystkie przedsiębiorstwa, związane z kapitałem zagranicznym, chcąc zyski przetransferować za granicę, muszą się zgłosić do Skar-

bu i te zyski księgami udowodnić. Pragnę podkreślić, że wachlarz tych przedsiębiorstw jest szeroki i bardzo różnorodny. Wszystkie one pracują w Polsce z zyskiem.

Trzecim filarem polityki gospodarczej jest wedle P. Sen. Everta idea współżycia z gospodarstwem światowym.

Nie zdaje mi się, aby—w ogólnie znanych autarkicznych warunkach międzynarodowych—współpraca ta obecnie układała się dla Polski szczególnie niekorzystnie.

Obroty w handlu zewnętrznym—i w imporcie i w eksporcie—powiększyliśmy ostatnio bardzo znacznie. W sprawach finansowych zawarliśmy szereg układów prawdopodobnie obustronnie korzystnych, skoro wykonujemy je bez tarć. Uzyskaliśmy—od dawna zamawianą—pożyczkę zewnętrzną na warunkach normalnych.

Nie należy jednak zapominać, że od wielu lat interpelowaliśmy instytucje międzynarodowe, czy istnieje możliwość powrotu do swobodnej wymiany gospodarczej międzynarodowej.

Szeroka platforma współpracy jest dla nas do przyjęcia bez zastrzeżeń. Wąskiej bez zastrzeżeń, a może nawet wcale przyjąć nie możemy. Wyrażam to samo jaśniej. Jeżeli więc mówi się, że o swobodnej cyrkulacji kredytów mowy być nie może, że emigracja nasza do wielu krajów musi być sztucznie hamowana, że eksport zboża, węgla, mięsa, bydła i trzody musi być reglamentowany w obcych państwach na naturalnych rynkach naszych—to na szczątkowy liberalizm, szkodliwy dla Polski, pójść nie możemy i nie pójdziemy. Powoływanie się w tych okolicznościach na szczytne hasła współpracy międzynarodowej jest wysoce nie na miejscu, i nikt ich nie przyjmie za dobrą monetę.

Współpraca musi być zawsze dwukierunkowa; w sporadycznych wypadkach mamy pozytywne tego dowody. Są w Polsce przedsięwzięcia belgijskie, francuskie, angielskie, niemieckie, które prosperują bardzo dobrze, wydzielają dywidendę, płacą podatki, zatrudniają obywateli polskich, importują i eksportują i stwierdzają, że w wielu innych państwach gorzej im się powodzi

niż w Polsce. I one żyją w atmosferze naszej rzekomo zabójczej metody interwencjonizmu i etatyzmu. Czyż więc na prawdę jest w Polsce tak czarno i ponuro, by naszym braciom, oczekującym poprawy koniunktury, pracy, nic dobrego o gospodarstwie polskim nie powiedzieć?

Sądzę, że nikt z nas nie może wytrzeć z umysłu obrazu Polski z roku 1918. Był to obraz, przejmujący zgrozą. P. Sen. Evert pisze w swym sprawozdaniu jako prawdę historyczną: „Stwierdzić trzeba, że cały ten okres, jaki leży pomiędzy rokiem 1918 i rokiem 1937, jest okresem polityki procesów dekapitalizacyjnych”.

A równocześnie, gdy różne delegacje prezentują wobec Ministra Skarbu swoje postulaty, mówią: obywatele Warszawy własnym wysiłkiem zainwestowali w domy tyle i tyle miliardów złotych, obywatele Gdyni zbudowali nowe miasto, przemysłowcy w branży papierniczej, chemicznej, metalowej, elektrotechnicznej, komunikacyjnej, zbrojeniowej i wielu wielu innych powołują się na sumy własnych inwestycji. Wystawy i targi mówią nam, że idziemy naprzód, jak naród żywy, młody i tęgi—wbrew wszystkim kwasom, które rozlewamy po drodze.

Panie Senatorze! Jeżeli opinia Pana, zawarta w sprawozdaniu, jest wyrazem tylko nastawienia politycznego Pana do Ministra Skarbu, wszystko jest w najwyższym porządku i nie wymaga ani jednego słowa korektury. Jeżeli jednak wierzy Pan, że w Polsce zło pogłębiło się naprawdę i na odcinku budżetowym, i na rynku pieniężnym, i w zakresie kapitalizacji i rentowności, i w zakresie współpracy międzynarodowej, i w odniesieniu do etatyzmu i interwencji państwowej właśnie w ostatnim roku—to według mego przekonania jest Pan w błędzie.

Montowanie psychozy beznadziejności, która i tak powstaje obficie poza obrębem Sejmu i Senatu, jest, moim zdaniem, złą przysługą, oddawaną i Państwu i Narodowi Polskiemu, i hasłu obrony, i świadomości narodowej, i Wodzowi Naczelnemu z punktu widzenia jego odpowiedzialności, i postulatowi spójności Państwa, i hasłu konsolidacji.

SPRAWY GOSPODARCZE NA PLENUM SEJMU

Dn. 4 marca b. r. odbyło się posiedzenie Sejmu, na którym przez I czytanie przeszły m. in. następujące rządowe projekty ustaw: w sprawie zmiany ustawy z dn. 22/III 1933 r. o przeznaczeniu w p ł y w ó w z k a r p i e n i ę z n y c h na akcję kulturalno-oświatową i opiekuńczą na rzecz robotników, oraz 3 ustawy ratyfikacyjne: w sprawie ratyfikacji podpisanego w Paryżu dn. 15/XII 1936 r. porozumienia o przedłużeniu prowizorycznego układu handlowego między Polską i Francją z dn. 18/VII 1936 r. i o zmianie art. 5 tego układu, o ratyfikacji porozumienia między Polską i Szwajcarią w formie wymiany not z dn. 28/X 1936 r., dotyczących wzajemnego udzielenia kontyngentów na tkaniny wełniane i plecionki do kapeluszy, oraz o ratyfikacji trzeciego porozumienia do umowy gospodarczej między Rzeczpospolitą Polską i Rzeszą Niemiecką z dn. 4/XI 1935 r., podpisanego w Warszawie dn. 21/XII 1936 r.

Jednocześnie, przez I czytanie przeszedł projekt ustawy, złożony przez Pos. Wł. Kamińskiego w sprawie zmiany ustawy z dn. 28/III 1933 r. o wykupie przez dzierżawców gruntów, zajętych pod budynki, oraz gruntów czynszowych w miastach i miasteczkach na obszarze sądów apelacyjnych w Warszawie, Lublinie i Wilnie.

Następnie, złożone zostało sprawozdanie Komisji Rolnej o zmianie, wprowadzonej przez Senat do uchwalonego przez Sejm projektu ustawy

o Państw. Instytucie Naukowym Gospodarstwa Wiejskiego. Referował Pos. Kozłowski. Sejm zmianę, zaproponowaną przez Senat, przyjął. Z kolei Pos. Wanke referował sprawozdanie Komisji Rolnej o zmianach, wprowadzonych przez Senat do projektu ustawy w sprawie zmiany rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dn. 19/XI 1927 r. o zwalczaniu chorób roślin oraz o tępieniu chwastów i szkodników roślin. W myśl uchwały Komisji Sejm obie poprawki Senatowi przyjął. Dalej, Pos. Dudziński referował sprawozdanie Komisji Budżetowej o zmianie, wprowadzonej przez Senat do projektu ustawy w sprawie zmiany dekretu Prezydenta Rzplitej z dn. 30/IX 1936 r. o państwowym gospodarstwie leśnym. Mianowicie, wysokość krótkoterminowych pożyczek, które na potrzeby państwowego gospodarstwa leśnego może zaciągać Minister Skarbu, na wniosek Ministra Rolnictwa i Ref. Roln.—podniesiono z 10% na 20% rozchodów eksploatacyjnych brutto, wykazanych w ostatnim rocznym zamknięciu rachunkowym gospodarstwa leśnego.

Następnie, po referacie Pos. Hyli odbyło się III czytanie rządowego projektu ustawy o ograniczeniu obrotu nieruchomościami, powstałymi z parcelacji. Z kolei Pos. Gardecki referował rządowy projekt ustawy o u k ł a d a c h z b i o r o w y c h pracy w sprawozdaniu Komisji Pracy. W dyskusji zabierali głos Posłowie: Zaklika, Kozicki, Szczepański, Wymysławski, Urbański, Perfecki, Kopeć, Jahoda-Zół-

towski, po czym przemawiał Pan Minister Opieki Społecznej M. Zyndram-Kościałkowski.

Pan Minister Kościałkowski wspominał, że od początku istnienia wskrzeszonego Państwa utwierdzało się w społeczeństwie przekonanie, że jest ono wspólnym dobrem wszystkich obywateli. Dekret Naczelnika Państwa z dn. 8/II 1919 r. o pracowniczych związkach zawodowych zapewnił masom pracowniczym swobodne organizowanie się w związkach zawodowych. Jest to źródłem późniejszego rozwoju działania zespołowego w postaci umów zbiorowych. Przez długi czas obronę prawną i faktyczną umów zbiorowych pozostawiano swobodnej grze sił. Jednak ingerencja i opieka Państwa okazuje się konieczna w tej dziedzinie, aby przeciwdziałać aktom walki, szkodzącym interesom ogólnym Państwa. Ustawa omawiana ma oddziaływać na łagodzenie i porządkowanie stosunków społecznych. Nie może jednak ona — właśnie gwoli dobrego funkcjonowania — rozszerzać zbyt daleko swego zasięgu. Rząd wypowiada się przeciwko tym tendencjom, zawartym już to w sprawozdaniu Komisji, już to we wnioskach mniejszości. Również Rząd podtrzymuje przepis o opłacie wpisu do rejestru.

Po ustosunkowaniu się Ministra do poszczególnych, nie uzgodnionych z Rządem, przepisów tej ustawy — Izba projekt ustawy przyjęła w II i III czytaniu z licznymi zmianami.

Następnie, Pos. Gdula referował sprawozdanie Komisji Pracy o rządowym projekcie ustawy o skracaniu czasu pracy w górnictwie węglowym. Po dyskusji Izba projekt ustawy ze zmianami Komisji przyjęła, odrzucając poprawki mniejszości. W dalszym ciągu, Pos. Bakon referował sprawozdanie Komisji Skarbowej o projekcie ustawy, złożonym przez Pos. Kozubskiego w sprawie zmiany ustawy z dn. 17/III 1932 r. o zaopatrzeniu inwalidzkim. Na wniosek referenta projekt ustawy odesłano do Komisji Zdrowia i Opieki Społecznej, gdzie się znajdują wnioski w podobnej materii. W dalszym ciągu, Pos. Bartczak referował projekt ustawy, złożony przez Pos. Terzakowca, w sprawie częściowej zmiany rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dn. 3/XII 1927 r. o prawie łowieckim. Na wniosek mniejszości ustawę odesłano z powrotem do Komisji.

Po referacie Pos. Siody Sejm przyjął — w sprawozdaniu Komisji Prawniczej — projekt ustawy w sprawie zmiany rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dn. 27/X 1932 r. o Najwyższym Trybunale Administracyjnym. Z kolei w sprawozdaniu tejże Komisji Izba przyjęła projekt ustawy, złożony przez Pos. Kroebła, o sędziach w sądach polnych i leśnych. Referował Poseł-wnioskodawca. Dalej, Pos. Krzywoszyński referował sprawozdanie Komisji Prawniczej o projektach ustaw, złożonych przez Posłów: Karśnickiego, Jabłońskiego i Krzywoszyńskiego w sprawie zmiany rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dn. 24/X 1934 r. o konwersji i uporządkowaniu długów rolniczych. Izba przyjęła te projekty w obu czytaniach. Następnie, sprawozdanie Komisji Prawniczej o rządowym projekcie ustawy o sprzedaży i bezpłatnym odstąpieniu niektórych nieruchomości państwowych referował Pos. Szczepański. Izba w obu czytaniach projekt ten przyjęła. W dalszym ciągu Pos. Morawski referował sprawozdanie Komisji Prawniczej o złożonym przez siebie projekcie ustawy w sprawie zmiany granic sądów okręgowych w Jasle i Rzeszowie, który Sejm w obu czytaniach przyjął. Następnie, Pos. Marchlewski referował sprawozdanie Komisji Przemysłowo-Handlowej o rządowym projekcie ustawy w sprawie zmiany rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dn. 1/VI 1927 r. o popieraniu rozбудowy i rozwoju gospodarczego miasta i portu Gdyni. W obu czytaniach Sejm z poprawką projekt ten przyjął. Sprawozdanie Komisji Budżetowej o rządowym projekcie ustawy o kredytach dodatkowych na rok 1936/37 referował Pos. Stroński. Zostały one w obu czytaniach przyjęte. Pos. Gorczyca referował sprawozdanie Komisji Rolnej o zmianie rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dn. 17/V 1927 r. o państwowych zakładach chowu koni i premiowaniu ogierów, co w II i III czytaniu Izba przyjęła. Wreszcie, Pos. Ostafin referował sprawozdanie Komisji Budżetowej o wnioskach Posłów: Hoffmana, Ostafina i Jankowskiego w sprawach emerytalnych. Sprowadziły się one do zmiany niektórych przepisów, dotyczących zaopatrzenia emerytalnego funkcyj-

nariuszów państwowych i zawodowych wojskowych w myśl wniosku Pos. Ostafina. Izba w obu czytaniach łączny projekt ustawy przyjęła w sprawozdaniu Komisji z poprawką. W końcu Pos. Dostych referował sprawozdanie Komisji Skarbowej o projekcie ustawy, złożonym przez Pos. Łobodzińskiego, w przedmiocie zmiany rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dn. 27/X 1933 r. o sprzedaży wyrobów tytoniowych. I ten projekt ustawy w obu czytaniach Sejm przyjął.

*

Dn. 11 marca b. r. na posiedzeniu Sejmu przez I czytanie przeszły następujące rządowe projekty ustaw: w sprawie ratyfikacji układu między Polską i Szwajcarią w sprawie likwidacji sum, wpłaconych do odnośnych instytucji kompensacyjnych na rzecz wierzycieli polskich i szwajcarskich z dn. 19/XI 1936 r., oraz porozumienia między Polską i W. Brytanią z dn. 30/I 1937 r. o zmianie listy, załączonej do umowy handlowej między Polską i W. Brytanią oraz Półn. Irlandią, podpisanej dn. 27/II 1935 r.; w sprawie zakończenia akcji o d d l u ż e n i a z w i ą z k ó w s a m o r z ą d o w y c h; w sprawie zmiany ustawy z dn. 11/VIII 1923 r. o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych; o obrocie olejem skalnym oraz w sprawie zmiany dekretu Prezydenta Rzplitej z dn. 13/I 1936 r. o zaopatrzeniu osób, szczególnie zasłużonych w walkach o niepodległość Państwa Polskiego.

Na tym posiedzeniu Sejm w III czytaniu uchwalił rządowy projekt ustawy o układach zbiorowych pracy. Referował Pos. Gardecki. W dalszym ciągu posiedzenia w sprawozdaniu Komisji Spraw Zagranicznych przez oba czytania przeszły następujące projekty ustaw ratyfikacyjnych: o przedłużeniu prowizorycznego układu handlowego między Polską i Francją z dn. 18/VII 1936 r. (referował Pos. Wielhorski); porozumienia między Polską i Szwajcarią z dn. 28/X 1936 r. w sprawie wzajemnego udzielania kontyngentu na tkaniny wełniane i plecionki do kapeluszy (referował Pos. Michalski); trzeciego porozumienia do umowy gospodarczej między Polską i Niemcami z dn. 21/XII 1936 r. (referował Pos. Hutten-Czapski) i konwencji o ujednostajnieniu niektórych prawideł, dotyczących zajęcia zabezpieczającego statków powietrznych z dn. 29/V 1936 r. (referował Pos. Kroebł).

Następnie, w sprawozdaniu Komisji Prawniczej Sejm w obu czytaniach przyjął: rządowy projekt ustawy o zmianach ustroju sądów powszechnych i postępowaniu karnym oraz projekt ustawy o feriach sądowych, złożony przez Pos. Hutten-Czapskiego. Oba te projekty ustaw referował Pos. Szczepański. Następnie w referacie Pos. Dudzińskiego Sejm przyjął rządowy projekt ustawy o zmianie granic województw: poznańskiego, pomorskiego, warszawskiego i łódzkiego. W dalszym ciągu posiedzenia sprawozdanie Komisji Administracyjno-Samorządowej o rządowym projekcie ustawy o zniesieniu miasta Podgórze w pow. toruńskim i włączeniu go do miasta Torunia referował Pos. Gładysz. Projekt ten uchwalono. W sprawozdaniu tejże Komisji Sejm przyjął następujące rządowe projekty ustaw: o zmianie granic miast Tarnopola i Brodów oraz Kosowa (referował Pos. Krzeczunowicz), oraz o przedsiębiorstwach świadczenia niektórych usług (referował Pos. Kaczkowski); przyjęty został również projekt ustawy, złożony przez Pos. Hutten-Czapskiego, o zmianie rozp. Prezydenta Rzplitej z dn. 22/IV 1927 r. o rozbudowie miasta (referował Pos. Kolbusz). Po sprawozdaniu Komisji Skarbowej (referował Pos. Hołński) Sejm przyjął rządowy projekt ustawy o zaspokojeniu roszczeń z tytułu ubezpieczenia do upadłego zakładu ubezpieczeń „Algemeine Matschappij van Levensverzekering on Lijfrente” w Amsterdamie, odrzucił zaś projekt ustawy o likwidacji głównego przedstawicielstwa na Polskę zakładu ubezpieczeń „Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie „Phoenix”. Sejm uchwalił projekt ustawy, złożony przez Pos. Wanke, w sprawie zmiany ustawy z dn. 15/VII 1925 r. o państwowym podatku przemysłowym — w referacie Pos. Karśnickiego. W końcu, na tym posiedzeniu w obu czytaniach Sejm przyjął w sprawozdaniu Komisji Zdrowia Publicznego i Opieki Społecznej projekt ustawy, złożony przez Pos. Michałowskiego, o zmianie ustawy z dn. 28/III 1933 r. o ubezpieczeniu społecznym (referował Poseł-wnioskodawca).

SPRAWY GOSPODARCZE NA PLENUM SENATU

Dn. 5 marca b. r. odbyło się posiedzenie Senatu, na którym sprawozdanie generalne o ustawie skarbowej wraz z preliminarzem budżetowym na rok 1937/38 wygłosił Sen. Evert.

Nawiązując do charakterystyki prac Komisji Budżetowej Senatu, referent generalny podniósł, że dyskusja naświetliła wszechstronnie sytuację, postawiła słuszną diagnozę, po której winna przyjść skuteczna kuracja. Nie należy wszystkiego tłumaczyć kryzysem gospodarczym, gdyż Polska od dłuższego czasu znajduje się w stanie kryzysu gospodarczego, a tylko napięcie tego kryzysu bywa różne. Przed kryzysem — i dochód społeczny Polski i majątek narodowy na głowę ludności były w porównaniu do innych państw nagle, nie odpowiadające ani naszym zasobom naturalnym, ani możliwościom rozwojowym. Polska była i jest krajem biednym, i to jest przyczyną naszych niedomagań w różnych dziedzinach życia publicznego. W związku z tym najważniejszą sprawą jest zachowanie hierarchii przy wydatkach, gdyż tyle jest do zaspokojenia potrzeb, którym w całości nie jesteśmy w stanie sprostać. Najważniejszym hierarchicznie wydatkiem jest obronność Państwa, której nie można traktować w izolacji od całokształtu życia gospodarczego. Jest ona wprost proporcjonalna do mocy gospodarczej Państwa. Przechodząc do liczb preliminarza, referent generalny przypomina, że budżet, uchwalony przez Sejm, zawiera nadwyżkę dochodów nad wydatkami w wysokości zł 89 223, gdy preliminarz rządowy przewidywał tę nadwyżkę w wysokości zł 318 078. Sejm podwyższył dochody budżetowe o zł 23 miln., zwiększając wydatki o zł 23 228 855, a zatem zmniejszył nadwyżkę o zł 228 855. Poza budżetem przewiduje się wydatki na inwestycje w kwocie zł 486 miln., które pokryte będą częściowo z wpływów Funduszu Pracy, częściowo zaś w drodze kredytowej. Oprócz tego w samym budżecie zawarte są wydatki na inwestycje w wysokości zł 175 miln. W okresie lat 1935/36 — 1936/37 konstatujemy tendencję wzrostu wydatków budżetowych. Przy porównywaniu liczb budżetowych należy wziąć pod uwagę wskaźnik cen, a więc realną wartość pieniądza. Jeśli chodzi o budżet wydatków na rok 1937/38 — to po odjęciu wydatków wojska w kwocie zł 768 miln. — na wszystkie potrzeby państwowe pozostaje zł 1 813 miln.; nie jest to kwota duża. Realna wydaje się wpłata monopolów do Skarbu Państwa w kwocie zł 631 miln., natomiast mniej realnie przedstawia się wpłata P. K. P. Nadwyżka budżetowa jest tak niewielka, że czuwanie nad równowagą budżetową wydaje się być kategorię nakazem. Sprawa ustalenia zasad budżetowania jest pilna i konieczna.

Po referacie generalnym rozwinęła się dyskusja, w której udział brali Senatorowie: M. Malinowski, Makowski, Śliwiński, Fudakowski, Heiman-Jarecki, Michałowicz, Wiesner, Hasbach, Kornke, Grajek, Małski, Schorr, Petrażycki, Łucki, Siudowski, Siedlecki, Gołuchowski, Domaszewicz, Rdultowski, Lechnicki, po czym zabrał głos P. Wicepremier i Minister Skarbu E. Kwiatkowski, którego przemówienie podajemy oddzielnie.

*

Dn. 6 marca b. r. odbyło się posiedzenie Senatu, na którym Sen. Pawelec referował budżet Prezydenta Rzeczypospolitej. Budżet ten Komisja Senatu przyjęła bez zmian.

Następnie, Sen. M. Malinowski referował budżet Senatu, zamykający się po stronie dochodów kwotą zł 2 900, po stronie zaś wydatków — sumą zł 1 441 960. W dyskusji zabrał głos Senatorowie: Maleszewski i Leszczyński.

Następnie, Sen. Petrażycki referował budżet Sejmu, wykazujący po stronie dochodów zł 195 000, po stronie zaś wydatków — zł 3 229 615.

Dalej, Sen. Fudakowski referował preliminarz budżetowy Najwyższej Izby Kontroli. Referent podkreśla konieczność znowelizowania ustawy o Kontroli Państwowej w sensie rozszerzenia zakresu tej kontroli, co będzie wymagać powiększenia etatów. Budżet N. I. K. został przez Komisję przyjęty bez zmian i wynosi: dochody — zł 2 900, wydatki — zł 4 691 050.

Z kolei, Sen. Śliwiński referował preliminarz budżetowy Prezydium Rady Ministrów. Dochody wynoszą zł 2 000, wydatki — zł 3 258 012.

W dalszym ciągu posiedzenia Sen. Jaroszewiczowa referowała preliminarz budżetowy Ministerstwa Spraw Zagranicznych. Sprawozdawczyni obszernie omówiła działalność tego resortu, specjalnie podkreślając działalność organów Ministerstwa, współpracujących przy zwiększaniu zasięgu naszego eksportu, poruszając sprawy gdańskie, zagadnienie dostępu do surowców, sprawy migracyjne oraz propagandowe. Dochody tego resortu preliminuje się w wysokości zł 6 900 tys., wydatki zaś zł 38 423 tys. Przemawiał Sen. Maleszewski.

Następnie, Sen. Gen. Osiniński referował budżet Ministerstwa Spraw Wojskowych. Referent omówił zagadnienia obronności kraju, po czym wniósł o przyjęcie preliminarza bez zmian. z sumą dochodów zł 383 tys. i wydatków zł 768 miln. Przemawiał Sen. Śliwiński.

Z kolei, Sen. Kwaśniewski referował preliminarz budżetowy Ministerstwa Opieki Społecznej.

Referent podniósł na wstępie spadek udziału tego resortu w ogólnych wydatkach Państwa: stanowi on obecnie 1·8%, gdy jeszcze w 1933/34 r. wyrażał się liczbą 4·7%. Referent wypowiada się za skupieniem dyspozycji środkami Rządu, samorządu i ubezpieczeń społecznych w jednej instytucji, podlegającej Ministrowi Opieki Społecznej, co pozwoliłoby skoordynować całą akcję leczniczą, sanitarną i zapobiegawczą. Poza tym referent wypowiada się za zupełnym wprowadzeniem zasady powszechności ubezpieczenia. Waga polityki społecznej Państwa winna być doceniana w każdej działalności publicznej. Dochody tego resortu preliminowane są w wysokości zł 6 443 340, wydatki zaś — w sumie zł 43 224 tys.

Następnie, Sen. Dobaczewski referował preliminarz budżetowy Funduszu Pracy.

Mówca charakteryzuje ten Fundusz jako instrument, który, nie tracąc z oka gospodarczego celu swej działalności — dba o zatrudnienie bezrobotnych tam, gdzie jest to konieczne ze względu na szczególne nasilenie bezrobocia. Wydatki na roboty publiczne Funduszu stale wzrastają: w 1933/34 r. wynosiły zł 50 miln., w 1934/35 r. — zł 82 miln., w 1936 r. wyniosły zł 93·5 miln., a w roku bieżącym wartość robót wyniesie z górą zł 95 miln. Wydatki na zatrudnienie bezrobotnych będą musiały wzrastać. Rola Funduszu Pracy obecnie sprowadza się do korektury ustawowego planu inwestycyjnego w zakresie walki z bezrobociem. Preliminowane wpływy i rozchody Funduszu Pracy wynoszą kwotę zł 108 786 tys.

Dyskusja toczyła się łącznie nad dwoma powyższymi budżetami. Przemawiali Senatorowie: Modrzewski, Michałowicz, Wiesner, Maciejewski, Decykiewicz, Pulnarowicz, Kudelska, Serożyński, Łucki, po czym odpowiadał Senator-referent.

W końcu, Sen. Dobaczewski referował preliminarz budżetowy Ministerstwa Poczty i Telegrafów. Wartość przedsiębiorstwa pocztowego wynosi zł 367 648 322. Wpłata przewidziana jest w kwocie zł 24 miln., inwestycje zaś z zysku przedsiębiorstwa wynoszą zł 17 700 tys. Referent omawia działalność przedsiębiorstwa, wspominając, że Komisja Budżetowa wypowiedziała się za najszybszym wprowadzeniem w całym kraju instytucji listonoszy wiejskich. Preliminarz Ministerstwa wynosi w dochodach zł 5 tys., w wydatkach zaś — zł 1 807 680; wpływy przedsiębiorstwa „Polska Poczta, Telegraf i Telefon” wynoszą wg preliminarza — zł 189 439 000, rozchody zaś zł 165 439 tys. W dyskusji nikt głosu nie zabrał.

*

Dn. 8 marca b. r. odbyło się posiedzenie Senatu, na którym Sen. Gołuchowski referował preliminarz budżetowy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

Referent omówił poszczególne działy pracy tego resortu, podkreślając szczególnie ciężką sytuację samorządu miejskiego, którego dochody b. znacznie skurczyły się w okresie kryzysu. Dla zaradzenia złemu należy położyć silne podstawy finansowe dla samorządu miejskiego. Akcja oddłużeniowa nie usprawiedliwiła oczekiwań. Referent przechodzi do omawiania zagadnienia bezpieczeństwa w Państwie, poświęcając więcej uwagi akcji wywrotowej. W dziedzinie stosunków prasowych niezbędne

jest wydanie ustawy prasowej. Referent podkreśla pożyteczną działalność K.O.P.'u. Preliminarz budżetowy Ministerstwa przewiduje w dochodach kwotę zł 14 337 650, w wydatkach zaś — zł 195 880 000.

W dyskusji, która się nad tym preliminarzem rozwinęła, zabrali głos Senatorowie: Horbaczewski, Fleszarowa, Wiesner, Michałowicz, Trockenheim, Głowacki, Masłow, Kornke, Pulnarowicz i Modrzewski.

Następnie, Sen. Lechnicki referował preliminarz budżetowy Ministerstwa Przemysłu i Handlu. Jest on niewysoki, 80% wydatków zwyczajnych pokrywają dochody, w wydatkach poważną pozycję stanowią inwestycje. Omówiwszy poszczególne działy tego resortu, referent zatrzymuje się nad działalnością Państwowego Instytutu Geologicznego, którego praca nie odpowiada tym zadaniom, które przed tą instytucją stoją. W dobie obecnej, kiedy intensyfikacja prac nad uprzemysłowieniem kraju jest nakazem chwili — należy wzmoczyć tempo prac tego Instytutu. Z tym wiąże się ściśle nasza polityka surowcowa. Jej dążeniem winno być oparcie naszego przemysłu na surowcach krajowych i całkowite uniezależnienie się od importu zagranicznych surowców. Jeśli idzie o liczby preliminarza — to wydatki wynoszą zł 50 100 tys., dochody zaś — zł 25 501 tys.

W dyskusji zabierali głos Senatorowie: Fleszarowa, Michałowicz, Algajer, Maciejewski, Lewandowski, Hasbach, Schorr, Petrażycki, po czym przemawiał jeszcze referent Sen. Lechnicki, odpowiadając na podniesione w dyskusji zarzuty.

*

Dn. 9 marca b. r. na posiedzeniu Senatu Sen. Serożyński referował preliminarz budżetowy Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych.

Na wstępie referent podniósł, że zwyżka ceny zbóż wywołała reakcję w kierunku jej zahamowania. Zwyżkę tę widzimy na całym świecie. Nie decyduje ona w obecnej chwili o poprawie sytuacji na wsi, gdyż niewielu tylko rolników posiada nadwyżki na sprzedaż. Aby wieś mogła odczuć poprawę — zwyżka cen objąć musi wszystkie artykuły rolne i trwać czas dłuższy. Toteż atakowanie cen rolniczych obecnie — zdaniem referenta — jest dowodem nieznamości stanu rzeczy. Sprawozdawca omawia zmiany, wprowadzone przez Sejm do preliminarza Ministerstwa. Sejm zwiększył wpłatę Lasów Państwowych o zł 7.5 miln. i przeznaczył tę kwotę na zwiększenie dotacji na Fundusz Obrotowy Reformy Rolnej, na akcję usprawnienia obrotów produktami rolnymi oraz na rozbudowę zakładu weterynaryjnego naukowo-rolniczego. Jeśli chodzi o liczby preliminarza, to wydatki wynoszą zł 77 534 tys., dochody zaś zł 37 736 tys. Wpłata Lasów Państwowych do Skarbu Państwa wynosi zł 43 700 tys., wpłata Państwowych Przetwórni Mięsnych — zł 100 tys., a dopłata Skarbu Państwa do Państwowych Zakładów Przemysłowo-Zbożowych stanowi kwotę zł 5 982 tys.

W dyskusji zabierali głos Senatorowie: Hasbach, Chrzanowski, Pawlikowski, Kleszczyński, Bisping, Wiesner, Malski, Dzieduszycki, Bniński, Siemiątkowski i Wierzbicki, po czym wygłosił przemówienie Pan Minister Rolnictwa i Ref. Roln.

Pan Minister Poniątkowski podnosi na wstępie, że w dyskusji niejednokrotnie zagadnienia dzielnicowe ujmowane były zbyt wąsko. Wiele przyczyn gospodarczo-politycznych wpłynęło na to, że na terenie województw zachodnich zjawisko przeludnienia występuje o wiele łagodniej niż na pozostałych terenach Państwa. Sytuacja polityczna nakazuje zwiększenie gęstości zaludnienia województw: poznańskiego i pomorskiego. W odpowiedzi na głosy, iż nie należy się śpieszyć z reformą rolną — Pan Minister stwierdza, iż na drodze rozwojowej gospodarstwa narodowego Polski leżą działania agrarne, gdyż przynoszą one dużą ulgę stosunkom gospodarczym i stanowią krok naprzód w rozwiązywaniu zagadnienia ludnościowego. Silnym impulsem winno być w tym względzie uprzemysłowienie kraju, które nastąpi i przyniesie skutek pożądany. Gdy chodzi o zasadę tworzenia gospodarstw samodzielnych, dostatecznie dużych — to liczby statystyczne, podane przez Pana Ministra, są ściśle: obszar przeciętny działek wynosi ok. 9.5 ha, a więc stanowią one gospodarstwa dość znaczne i całkowicie samowystarczalne. Gdy chodzi o osadnictwo na ziemiach zachodnich —

to stwierdzić należy, że zagospodarowywanie się osadników jest coraz lepsze, odbywa się szybciej, dostosowują się oni do nowych warunków bez nadmiernie ciężkich etapów walki z biedą w pierwszych latach. Uprzywilejowanie osadnictwa tego jest już dość duże w porównaniu do reszty Polski i nie może być bez szkody dla całości interesów osadnictwa rolnego powiększane. Jeśli chodzi o tempo parcelacji, to nie jest ono bynajmniej szybkie. Dzielnica poznańska, jako najzasobniejsza w nadwyżkę powyżej ustawowego maksimum posiadania — musi przodować w zadaniu przyjęcia osadnictwa na swój teren. Przejmuje ona pewien nadmiar z woj. krakowskiego, które znajduje się w szczególnie trudnym położeniu. Jeśli chodzi o teren Małopolski Wschodniej — to Rząd nie zamierza w stosunku do tych województw operować osadnictwem z zewnątrz. Natomiast pewne większe niż dotychczas uwzględnienie potrzeb ludności polskiej w nabywaniu ziemi będzie miało charakter gospodarczy. Jeśli chodzi o podniesienie opłacalności rolnictwa i zwiększenie jego wydajności — to tezę Ministra była i jest możliwie daleko posunięta wielostronność produkcji rolnej. Wtedy, gdy zaczynało się tę tezę realizować — odzywały się głosy silnej opozycji przeciwko ograniczeniu jednostronnego premiowania zbóż. Jednak okazało się, że ograniczenie to było potrzebne i konieczne, i że kosztem tego można było zapoczątkować lepszą organizację przerobu i zbytu artykułów rolnych. Weszliśmy na drogę systematycznego podnoszenia organizacji zbytu, która wydawać będzie co rok lepsze rezultaty. Usprawnienie składów zbożowych, zwrócenie uwagi na inne urządzenia rynku, organizacja przerobu mleka, wysiłki w zakresie organizacji zbytu wełny i nasion oleistych — są dowodem, że polityka w odniesieniu do tych zagadnień ma za zadanie usunięcie zbytecznych ogniw pośrednictwa, a przez to zapewnienie rolnikowi dodatkowego dochodu. Za skromny rezultat pracy Ministerstwo poczytywać sobie może, iż procent artykułów, dostarczanych na rynek bezpośrednio przez producenta-rolnika, wzrósł b. znacznie. Stwierdzić należy, że rozpiętość między cenami rolniczymi i przemysłowymi istnieje w dalszym ciągu. W dłuższym dystansie czasu — ta dysproporcja powinna się zmniejszać, gdyż w miarę rozwoju techniki wyroby przemysłowe winny tanieć. Niezależnie od tego, czy przyjmujemy za podstawę obliczeń rok 1928, przyjęty zwyczajowo za 100, czy inny — dysproporcja cen dotychczas istnieje i podnieść trzeba, że w ten sposób niskimi cenami rolniczymi Polska płaci za swe uprzemysłowienie. Jeśli chodzi o obecną sytuację rolnictwa — należy unikać pochopnych twierdzeń, że rolnictwo weszło już na drogę takiej poprawy, która pozwoliłaby je ponownie dodatkowo obciążyć. Rany, zadane rolnictwu przez kryzys w okresie 1930 — 1935 — są dotkliwe i wymagają dłuższego leczenia. Braki w zainwestowaniu rolnictwa są wielkie i wymagają dużych nakładów. Jeśli chodzi o funkcjonowanie uboju rytualnego — to ustawa obowiązuje dopiero 2 miesiące i nie zachwiała ona ciągłością konsumcji w kraju. Ubój rytualny spadł o 60%, ale ogólny ubój wcale się nie pomniejszył. Właściwie organizowanie handlu mięsem zaczęło się. Ubój rytualny zostanie ograniczony do norm koniecznych tylko dla wyznawców religii mojżeszowej. Jeśli chodzi o stosunek do organizacji samorządu gospodarczego — to odbywa się stopniowe przesuwanie dyspozycji — od samorządu terytorialnego do gospodarczego — środkami, które są przeznaczane na podniesienie rolnictwa. Środki, które Państwo bezpośrednio przeznacza na organizację rolniczą — zostały zmniejszone nie tylko na skutek kryzysu, ale i wskutek tego, że zastosowano inną pośrednią formę dotacji. Jeśli chodzi o stosunek bezpośredni Ministerstwa do samorządu gospodarczego rolniczego — to wobec tego, iż pewne funkcje Państwa zostały przez te organizacje przejęte — kontrola Państwa nad sprawowaniem tych funkcji jest usprawiedliwiona i potrzebna. Jeszcze raz w odniesieniu do zabiegów agrarnych podnieść należy, że same nie są one w stanie zlikwidować zagadnienia przeludnienia, że są one ogniwem, i to poważnym, w całości zabiegów polityki państwowej w tym kierunku. Na zakończenie Pan Minister podnosi, że jest rzecznikiem poglądu generalnego interesu Państwa, najbardziej zbiorowego, który dla dobra całości wymagać może i ma prawo pewnych ofiar od pewnych dzielnic i grup.

Na zakończenie przemawiał sprawozdawca Sen. Serożyński, który, odpowiadając Sen. Hasbachowi, stwierdza, że Pomorze jest przedmiotem specjalnej troski ze strony banków niemieckich poza granicami

kraju w tym sensie, że Niemcy, tam osiadli, uzyskują łatwo znaczne kredyty. Referent wspomina, że dawna Komisja Kolonizacyjna rozparcelowała w Poznańskim i na Pomorzu w ciągu 20 lat 326 tys. ha. Parcelacja polska od 1919 r. do 1936 r. objęła tylko 296 512 ha. Na dzień 1/I 1934 r. spośród majątków powyżej 180 ha—do Niemców na Pomorzu należało 164 tys. ha, do Polaków—107 tys. ha. W okresie 1919—1936 Niemcy na Pomorzu dobrowolnie rozparcelowali 1 724 ha, Polacy zaś 9 613 ha. Ten stan rzeczy dostatecznie tłumaczy, że w roku bieżącym na wykazach imiennych znalazło się więcej ziemi, będącej w posiadaniu Niemców.

Następnie, Sen. Radziwiłł referował preliminarz budżetowy Ministerstwa Sprawiedliwości. Przy omawianiu poszczególnych działów pracy tego resortu referent mocno zwraca uwagę na przepełnienie więzień i na fakt, że od 1919 r. nie zbudowaliśmy żadnego nowego więzienia. Budżet Ministerstwa jest zbyt szczupły, zamyka się w dochodach kwotą zł 38 628 500, w wydatkach zaś kwotą zł 88 miln.

W dyskusji zabierali głos Senatorowie: Jeszke, Horbaczewski, Flezarowa, po czym przemawiał Pan Minister Grabowski, odpowiadając na zarzuty, wysunięte w dyskusji. Pan Minister poruszył przy sposobności zagadnienie struktury ustawy uposażeniowej w związku z zasadą niezawisłości sędziów. W teoretycznych rozważaniach na temat niezawisłości stawiane są 2 zasadnicze wymogi: 1) aby uposażenie sędziego było ściśle przywiązane do stanowiska, które sędzia zajmuje, i 2) aby sędzia, zajmując to stanowisko, mógł automatycznie awansować, niezależnie od uznania władz. Gdy przyjdzie moment do rewizji przez Rząd ustawy uposażeniowej, postulaty Ministerstwa—m. in. w sensie podniesienia poborów sędziów—będą na forum rządowym postawione. Na tym debatę ukończono.

*

Dn. 10 marca b. r. odbyło się posiedzenie Senatu, na którym Sen. Ehrenkreutz referował sprawozdanie Komisji Budżetowej o preliminarzu Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Referent obszernie omówił zagadnienia oświatowe, po czym wniósł o przyjęcie preliminarza budżetowego w brzmieniu, uchwalonym przez

Sejm. Wydatki tego resortu wynoszą zł 355 657 280, z czego zwyczajne—zł 354 757 280, nadzwyczajne zaś—zł 900 000; dochody stanowią zł 32 629 000.

W dyskusji zabierali głos Senatorowie: Beczkowicz, Chrzanowski, Makowski, Wiesner, Michałowicz, M. Malinowski, Seib, ks. Łobodycz, Hasbach, Zbierski, Bniński, Masłow, Radziwiłł, Siedlecki, Schorr, Kudelska, Kleszczyński, Maciejewski, Jastrzębowski, Petrażycki, Evert, Dzieduszycki, Dobaczewski, Miklaszewski, po czym przemawiał Pan Minister Świętosławski, oświetlając poruszone w dyskusji zagadnienia. W końcu zabrał głos Senator-referent, wyjaśniając pewne momenty w dyskusji.

Następnie Sen. Zarzycki referował preliminarz budżetowy Ministerstwa Komunikacji.

P. K. P. jest największym przedsiębiorstwem państwowym, majątek tego przedsiębiorstwa wynosi ok. zł 8 mild., a roczny obrót ok. zł 900 miln. Stan finansowy przedsiębiorstwa jest gorszy niż przedsiębiorstwa pocztowego czy Lasów Państwowych. Zadłużenie wynosi zł 412 miln. Dekret z 1926 r. nie wykonał całej komercjalizacji kolei. Gdyby ona była wykonana—przedsiębiorstwo nie byłoby tak wycieńczone przez kryzys jak obecnie. Przeprowadzona ostatnio zniżka taryf nie przyniosła zwiększenia obrotów, które by skompensowało ubytek dochodów. Dzięki temu wpłata kolei wyniosła 10% prelininowanej. Referent omawia sprawę taryfy, jako niezmiernie czulego instrumentu, którego wpływ zaznacza się na całym życiu gospodarczym. Referent wypowiada się za rewizją ulg w taryfie osobowej. Pierwszorzędne znaczenie posiada zaspokojenie zapotrzebowania technicznego. Referent omawia zagadnienia drogowe, dróg wodnych, komunikacji samochodowej i lotniczej. Wydatki P. K. P. przewidziane są w kwocie zł 859 201 tys., dochody zaś—w wys. zł 883 701 tys., wpłata do Skarbu Państwa wyniesie więc zł 24 500 000. Obrót Państwowych Wytwórni Materiałów Drogowych wyniesie po obu stronach budżetu kwotę zł 8 404 tys. Budżet administracyjny Ministerstwa przewiduje po stronie dochodów zł 20 500 tys., po stronie zaś wydatków—zł 49 932 tys. W dyskusji zabierali głos Senatorowie: Beczkowicz, Kleszczyński, Dworakowski, Rudowski, Maciejewski i Ryszka.

GÓRNICCTWO I PRZEMYSŁ

GÓRNICCTWO WĘGLOWE

WYWÓZ WĘGLA KAMIENNEGO W LUTYM 1937 R. przedstawiał się—według danych tymczasowych—następująco (w tys. ton):

Kraje	Luty			Styczeń			Wzrost (+) lub spadek (-) w lutym w stos. do stycznia
	1934	1935	1936	1 9 3 7	1 9 3 7		
Rynki środkowo-europejskie	104	89	54	72	63		- 9
Austria	76	62	52	69	60		- 9
Węgry	—	—	—	—	—		—
Czechosłowacja	27	27	2	3	3		—
Niemcy	1	—	—	—	—		—
Rynki skandynawskie	211	195	235	230	222		- 8
Szwecja	148	131	169	177	158		- 19
Norwegia	23	37	48	20	30		+ 10
Dania	33	25	17	25	27		+ 2
Islandia	3	2	—	—	4		+ 4
Finlandia	4	—	1	8	3		- 5
Rynki bałtyckie	—	3	—	6	—		- 6
Łotwa	—	3	—	5	—		- 5
Estonia	—	—	—	1	—		- 1
Rynki zachodnio-europejskie	191	131	141	258	229		- 29
Francja	66	79	90	166	134		- 32
Belgia	48	31	33	43	56		+ 13

Holandia	17	16	10	21	24		+ 3
Irlandia	58	—	—	—	—		- 13
Szwajcaria	2	5	8	28	15		- 13
Anglia	—	—	—	—	—		—
Rynki południowo-europejskie	141	156	88	123	129		+ 6
Włochy	122	135	85	112	118		+ 6
Jugosławia	5	—	—	—	—		—
Rumunia	—	6	—	—	—		—
Grecja	14	11	—	5	7		+ 2
Malta	—	—	3	6	2		- 4
Portugalia	—	—	—	—	2		+ 2
Hiszpania	—	4	—	—	—		—
Rynki pozaeuropejskie	29	9	21	42	45		+ 3
Alger	2	4	2	4	7		+ 3
Egipt	15	5	7	17	5		- 12
Afryka pozostała	3	—	—	10	4		+ 6
Argentyna	8	—	12	11	22		+ 11
Brazylia	—	—	—	—	5		+ 5
Inne kraje	1	—	—	—	2		+ 2
Węgiel okrętowy	33	36	42	80	58		- 22
Razem za granicę:	709	619	581	811	746		- 65
W. M. Gdańsk	22	25	21	27	29		+ 2
O g o ł ę m:	731	644	602	838	775		- 63
Przeładunek w portach:	362	375	406	489	403		- 86
w Gdyni	233	154	142	336	251		- 85
w Gdańsku	—	—	—	—	—		—
R a z e m:	595	529	548	825	654		- 171

Ekspert węgla kamiennego w lutym — w związku z mniejszą o 1 liczbą dni roboczych w porównaniu ze styczniem (23—wobec 24)—zmałał o 63 tys. t (7·52%) i wynosił 775 tys. t, przewyższając o 173 tys. t (28·74%) wywóz w analogicznym miesiącu 1936 r. Spadek wywozu nastąpił wyłącznie z rej. śląskiego, skąd wywieziono 660 tys. t, czyli o 64 tys. t mniej, wywóz bowiem z rej. dąbrowskiego wzrósł o 1 tys. t i stanowił 115 tys. t. Z rej. krakowskiego wyeksportowano tylko nieznaczne ilości, nie przekraczające 0·5 tys. t.

Wywóz na rynki środkowo-europejskie zmałał o 9 tys. t—do zaledwie 63 tys. t. Spadek eksportu do tej grupy rynków tłumaczy się zmniejszonym wywozem do Austrii w następstwie dalszego zmniejszenia kontyngentu importowego tego kraju dla węgla polskiego. Wywóz do Czechosłowacji odbywa się jedynie tylko w formie niewielkich transakcyj kompensacyjnych.

Ekspert na rynki skandynawskie zmałał o 8 tys. t i stanowił 222 tys. t, przy czym spadek wywozu miał miejsce do Szwecji i Finlandii, natomiast wysyłki do Norwegii, Danii i Islandii kształtowały się zwykłowo.

W miesiącu sprawozdawczym na rynki bałtyckie nie eksportowano.

Na rynki zachodnio-europejskie wywieziono 229 tys. t, czyli o 29 tys. t mniej w porównaniu z miesiącem poprzednim. Pewien wzrost wysyłek do Belgii i Holandii nie zdołał powetować strat, poniesionych na rynkach francuskim i szwajcarskim.

Wywóz na rynki południowo-europejskie wzrósł o 6 tys. t i wynosił 129 tys. t, przy czym zaznaczyć należy, że nie zaobserwowano poważniejszych odchyłań w porównaniu z miesiącem poprzednim w wysyłkach do poszczególnych krajów, objętych tą grupą rynków.

Wysyłki na rynki pozaeuropejskie kształtowały się na ogół pomyślnie i stanowiły 45 tys. t—wobec 42 tys. t w miesiącu ubiegłym.

Wysyłki do W. M. Gdańska wzrosły o 2 tys. t i wynosiły 29 tys. t, natomiast odbiór węgla okrętowego—w związku z ogólnym osłabieniem eksportu—zmałał bardzo poważnie, bo aż o 22 tys. t.

Udział poszczególnych rynków zbytu w ogólnym eksporcie węgla w lutym w porównaniu ze styczniem ilustruje poniższe zestawienie (w %—ch):

	Styczeń	Luty
Rynki środkowo-europejskie	8·59	8·13
„ skandynawskie	27·45	28·64
„ bałtyckie	0·71	—
„ zachodnio-europejskie	30·79	29·55
„ południowo-europejskie	14·68	16·65
„ pozaeuropejskie	5·01	5·81
Węgiel okrętowy	9·55	7·48
W. M. Gdańsk	3·22	3·74

Przeciętna dzienna wysyłka węgla kamiennego za granicę wynosiła w lutym—przy 23 dniach roboczych—ok. 34 tys. t, a zatem zmałała o ok. 1 tys. t w porównaniu z miesiącem poprzednim, przy czym wysyłka ta wynosiła z rej. śląskiego ok. 29 tys. t, a z rej. dąbrowskiego ok. 5 tys. t.

Przeładunek węgla w portach Gdynia/Gdańsk w lutym w porównaniu ze styczniem zmałał o 171 tys. t i wynosił 654 tys. t, przy czym przeładunek w Gdyni spadł o 86 tys. t i stanowił 403 tys. t, a w Gdańsku—o 85 tys. t do 251 tys. t.

HUTNICTWO

WYTWÓRCZOŚĆ HUTNICTWA ŻELAZNEGO W LUTYM 1937 R. przedstawiała się — według danych tymczasowych — jak następuje (w tonach):

	I	9	3	7	Luty
					Luty
					1936
Surówka	53	740	58	534	33 258
Stal	103	777	96	990	67 657
Wytwory walcowniciane	77	147	74	691	54 162
Rury żelazne i stalowe	5	928	6	284	5 100

Luty wykazał nieznaczny wzrost wytwórczości, utrzymując ją na dotychczasowym dość wysokim poziomie. Trzeba jeszcze dodać, iż luty jest zawsze miesiącem o zimowej, a więc niekorzystnej, koniunkturze. Zmniejszenie się wytwórczości surówki jest następstwem jedynie mniejszej ilości dni pracy w lutym niż w styczniu, gdyż jeżeli porównywać wytwórczość dzienną, to się okaże, że i w tym dziale nastąpiła zwyżka o 2·1%. Porównanie z lutym 1936 r. wykazuje duży bardzo skok wytwórczości wżwyz.

W porównaniu ze styczniem wytwórczość lutowa wykazała wzrost w stalowniach o 6·5% i w walcowniach o 3·4%, oraz zniżkę w dziale wielkich pieców o 8·2% i w rurkowniach o 5·8%. Porównanie z lutym ub. r. daje zwiększenie produkcji we wszystkich działach: w surówce o 61·5%, w stali o 33·6%, w wytworach walcownicianych o 42·2% i w rurach o 16·2%.

KOPALNICTWO RUD ŻELAZNYCH WE WRZEŚNIU I PAŹDZIERNIKU 1936 R.—Sprawozdawcze miesiące przyniosły dalszy wyraźny już rozwój koniunktury w hutnictwie żelaznym—tak, że pomimo zbliżającego się sezonu zimowego nie wystąpiły zupełnie oznaki jej osłabienia. Coraz widoczniejszym się staje, że przestają tu już działać czynniki sezonowe i że rozwój hutnictwa zaczyna być stały. Odbiło się to, oczywiście, i na kopalnictwie rud żelaznych. Co prawda w porównaniu z sierpniem zwiększenie wydobycia w październiku wyniosło zaledwie 8%, jednakże w porównaniu już z 1935 r. wydobycie we wrześniu i październiku było większe o 48%. Skutkiem przebytego kryzysu kopalnictwo nasze jest mocno zdeorganizowane; wydobycie prowadzono jedynie w bogatszych kopalniach, roboty przygotowawcze wykonywano tylko takie, które były niezbędnie potrzebne dla bieżącego wydobycia, roboty poszukiwawcze i badania nowych terenów przerwane były zupełnie. Toteż obecnie, kiedy dla kopalnictwa zarysowują się poważne możliwości rozwoju, trzeba w pośpiesznym tempie uzupełniać braki, ażeby móc doprowadzić kopalnie do poważnego zwiększenia wydobycia. Na pierwszy plan wysuwają się poszukiwania, bez których jakkolwiek poważniejszy rozwój kopalnictwa jest niemożliwy. Trudności w nabywaniu rudy zagranicznej stają się coraz większe.

Wydobycie rud liczbowo przedstawiało się, jak następuje (w tonach):

	Okręgi górnicze:			Ogółem	Liczba robotników
	często-chowski	radom-ski	dąb-rowski		
1935 — przec. mies.	23 452	2 722	1 005	27 179	2 431
I kwart. 1936—przec. mies.	27 333	4 991	1 874	34 198	2 905
II „ „ — „ „	30 392	4 548	2 124	37 064	3 707
Lipiec 1936	31 107	4 387	2 051	37 545	3 817
Sierpień „	31 504	5 946	2 309	39 759	4 050
Wrzesień „	32 266	5 505	1 874	39 645	4 318
Październik „	36 258	5 230	1 302	42 790	4 525
Styczeń—paździer. 1936	304 311	49 586	19 529	373 426	—
„ „ 1935	235 923	23 214	9 503	268 640	—

Poza wykazaną wyżej rudą otrzymywano jeszcze rudę ze starych zwalów w obu miesiącach tylko na 1 kopalni: we wrześniu 247 t i w październiku 136 t—wobec 501 t w sierpniu oraz 432 t i 191 t we wrześniu i październiku 1935 r. Od początku roku wydobyto ze zwalów 4 049 t—wobec 5 848 t w 1935 r. W powyższej ilości wydobytej rudy nie jest wykazany piryt, otrzymywany na kop. „Staszic” w Rudkach, którego wydobyto: we wrześniu 4 680 t i w październiku 4 010 t—wobec 5 220 t w sierpniu oraz 1 751 t i 2 126 t w odpowiednich miesiącach 1935 r. Od początku roku wydobyto 27 070 t—wobec 12 219 t w okresie 10 miesięcy 1935 r.

Jak widać z powyższego zestawienia, wydobycie rud utrzymywało się mniej więcej na wysokości sierpniowej z kilkuprocentowym zwiększeniem w październiku. Wzrost wydobycia—i to w obu miesiącach—nastąpił jedynie w okr. częstochowskim, inne zaś okręgi wykazały zmniejszenie. Na ogół jednak, jeżeli wziąć okres 10-miesięczny, to widoczny jest znaczny wzrost, oczywiście ilościowo największy w okr. częstochowskim; procentowo największe zwiększenie dał okr. radomski. Wskaźniki wydobycia rudy żelaznej (bez pirytu) przedstawiały się następująco:

Określi	Sier-pień	Wrze-sień	Paź-dziernik	Styczeń—październ. 1935	1936
Częstochowski	100	102·1	115·0	100	128·2
Radomski	100	92·8	88·1	100	213·0
Dąbrowski	100	81·1	56·6	100	205·0
Ogółem w Polsce	100	99·7	107·9	100	138·5

Udział poszczególnych okręgów w 10-miesięcznym wydobyciu rudy wyniósł: częstochowskiego 81·5%, radomskiego 13·3% i dąbrowskiego 5·2%.

Liczba czynnych kopalń wyniosła we wrześniu 20 i w październiku 19—wobec 21 w sierpniu. Zmniejszenie liczby kopalń nastąpiło w okręgach częstochowskim i dąbrowskim; w okr. częstochowskim zatrzymana została we wrześniu jedna z większych kopalń z powodu wyczerpania pokładów, natomiast inna kopalnia tegoż towarzystwa znacznie zwiększyła swoje wydobycie—tak, że ogólna ilość wydobytej rudy wykazała nawet pewien wzrost. Brak rud w hutnictwie i duże trudności w nabywaniu ich na rynku światowym zmusza coraz silniej przemysł do możliwie największego wykorzystania krajowych zasobów rudnych.

Zapasy wszelkiej rudy, znajdujące się na kopalniach i w hutach, wykazały nieznaczny zniżkę w ogólnej liczbie z 67 478 t w końcu sierpnia do 66 415 t w końcu października, tj. o 1·6%; w tej ilości zapasy rudy ilastej, przygotowanej do prażenia, znajdujące się na kopalniach, zmniejszyły się z 22 614 t do 19 359 t (o 14·4%), zapas rudy ilastej prażonej

brunatnej, przygotowanych do wielkiego pieca, zwiększył się z 20 360 t do 24 168 t (o 20%); w tym rudy ilastej było 10 092 t i rudy brunatnej 14 076 t. Zapasy rudy, aglomeratów i brykietów rudnych, znajdujące się w hutach, zmniejszyły się z 24 604 t do 22 888 t (o 6·9%).

Ogólna liczba robotników w porównaniu z sierpniem wzrosł we wrześniu o 268, tj. o 6·6%, w październiku zaś o 475, tj. o 11·7%. Wzrost robotników nastąpił głównie w okr. częstochowskim. W październiku 1935 r. pracowało 2 751 robotników, w okresie rocznym wzrosła więc ich liczba o 1 774, czyli o 64·4%. Z ogólnej liczby robotników we wrześniu i w październiku pracowało w okr. częstochowskim 3 505 i 3 672, w okr. radomskim 761 i 813 i w okr. radomskim 52 i 40. W procentach liczby zatrudnionych robotników wynosiło to: w okr. częstochowskim 81·2% i 80%, w okr. radomskim 17·6% i 18·1% i w okr. dąbrowskim 1·2% i 0·9%.

Przeciętny zarobek robotników (bez potrąceń) w październiku w okr. częstochowskim i radomskim wynosił dziennie i miesięcznie (w zł):

	Na dniówkę:		Miesięcznie:	
	okr. częstoch.	okr. radomski	okr. częstoch.	okr. radomski
Ogół robotników	3 14	2 44	77	52
Górnicy na dole	3 38	3 14	83	62
Wykwalifik. na górze	4 45	3 36	118	85
Niewykwalifikowani	3 07	2 10	74	46

Wyda j n o ś ć pracy robotnika podana jest w poniższym zestawieniu (w tonach miesięcznie i dziennie), przy czym uwzględnieni zostali w tym obliczeniu jedynie robotnicy, pracujący w kopalniach, dających wydobyć:

		Liczba robo'n. w kop. z wydob.	Wydobycie na I miesięczne	robot. i. : dziennie
Maj	1936	3 477	11 12	0 445
Czerwiec	"	3 604	10 24	0 445
Lipiec	"	3 534	10 62	0 394
Sierpień	"	3 969	10 00	0 400
Wrzesień	"	3 896	10 12	0 390
Październik	"	4 096	10 46	0 402

Jak widać z tych liczb, wydajność pracy utrzymuje się od 4 miesięcy prawie na jednym poziomie z niewielkimi wahaniami, wynikającymi z przyjmowania nowych robotników dla zatrudnienia ich przy pracach przygotowawczych, co oczywiście osłabia przeciętną wydajność robotnika.

Przywóz rudy żelaznej był intensywniejszy, szczególnie w październiku, co związane jest z jednej strony z niewielkimi zapasami, posiadanymi przez huty, z drugiej zaś—ze zbliżającym się okresem zimowym i trudnościami dostaw w tym czasie. Przywóz rudy manganowej był w sprawozdawczych miesiącach mniejszy. Liczbowo przywóz i wywóz przedstawiał się następująco (w tonach):

	Przywóz z zagranicy:			Wywóz rudy darn. i szlak.
	rudy żelaznej	materiał. zawier. żelazo	rudy manganowej	
1935 — przec. mies.	20 331	2 600	5 286	1 813
I kwart. 1936 —przec. mies.	24 866	2 440	4 339	1 828
II " " " "	18 665	1 614	1 147	1 798
Lipiec 1936	31 848	4 035	15 252	1 308
Sierpień "	30 822	2 460	10 371	768
Wrzesień "	23 705	5 250	7 459	1 759
Październik "	60 086	6 693	4 496	428
Styczeń ÷ październ. 1936	277 054	30 600	54 030	15 140
" " " " 1935	184 619	19 363	48 707	17 435

Przywóz rudy żelaznej w wrześniu w porównaniu z sierpniem obniżył się o 23·2%, natomiast w październiku wzrósł 2-krotnie—tak, że w sprawozdawczych miesiącach był o 35·5% większy niż w 2 poprzedzających miesiącach. W okresie 10 miesięcy w porównaniu z tymże okresem 1935 r. przywóz rudy był większy o 50%, przywóz zaś materiałów, zawierających żelazo, wzrósł o 58%. Przywóz rudy manganowej był w okresie 10-miesięcznym większy o 11%. Wywóz rudy darniowej wykazuje tendencję zniżkową ze względu na to, że jest ona w coraz większym stopniu konsumowana przez nasze huty.

HUTNICTWÓ ŻELAZNE WE WRZEŚNIU I PAŹDZIERNIKU 1936 R.—Ogólne polepszenie koniunktury dla hutnictwa utrzymywało się w całej pełni i w miesiącach sprawozdawczych. Lekkie osłabienie, jakie miało miejsce w sierpniu, częściowo wyrównane zostało w miesiącach sprawozdawczych, jednakże wytwórczość hut pozostawała już na cokolwiek niższym poziomie, nie dorównując wytwórczości lipcowej,

jak to widać z poniższego zestawienia wskaźników wytwórczości, gdzie jako podstawa wzięty jest rok 1928=100.

	1936			1935	
	Sierpień	Wrzesień	Październik	Wrzesień	Październik
Wielkie piece . . .	91·8	89·5	95·2	62·6	64·0
Stalownie . . .	86·0	88·7	90·4	60·0	71·5
Walcownie . . .	86·1	90·4	88·0	65·1	70·0

Jak widać z tego zestawienia, wytwórczość utrzymuje się stale na stosunkowo wysokim poziomie, który—wobec ogólnego zmniejszenia się zdolności wytwórczej naszych hut w porównaniu z 1928 r.—wyczerpuje prawie całkowicie nasze możliwości wytwórcze. Istnieje więc nagła konieczność uzupełnienia i rozszerzenia instalacji i urządzeń hutniczych, co jednak związane jest z potrzebą zaangażowania bardzo poważnych kapitałów, którymi obecnie hutnictwo nie dysponuje. Na zaciąganie w tym celu pożyczek liczyć nie można, pozostaje więc jedyna droga wygospodarowania przez huty niezbędnych środków. W miesiącach sprawozdawczych przedstawiała ta droga pewne możliwości, jednak w zimowych miesiącach niezwykle wyśrubowane ceny surowców, a w szczególności złomu i rudy, wykażą całą nierealność tego założenia. Położenie hut w miesiącach sprawozdawczych można uważać za dobre. Napływ zamówień, a w szczególności prywatnych utrzymywał się na stosunkowo wysokim poziomie, choć nie dorównywał już czerwcowym i lipcowym. Ogólny zbył wykazywał tendencję ku wzrostowi, a w szczególności w surowce, która znajduje zwiększony popyt wobec trudności w nabywaniu złomu i żywienia działalności odlewni. W innych działach zbył wykazywał również zwiększenie. Ruch eksportowy wzrósł silniej szczególnie w październiku—tak, że ogólny wywóz w okresie 10 miesięcy przekroczył już eksport w tymże okresie w 1935 r. Wzmocniony skutkiem tego przywóz surowców zagranicznych zmuszał hutnictwo do starań o dodatkowy przydział dewiz ponad przyznany kontyngent.

Wy t w ó r c z o ś ć hut żelaznych w ich zasadniczych działach przedstawiała się, jak następuje (w tonach):

						Su-rówka	Stal zlewna	Wytw. walcowniciane	Rury	Liczba robotn.
a) w województwie kieleckim										
1935 — przec. mies.						7 872	28 237	19 996	1 874	12 422
I kwart. 1936—przec. mies.						10 931	25 717	19 586	1 583	12 206
II " " " "						12 993	34 177	23 742	2 023	13 261
Lipiec 1936						17 039	40 849	28 516	2 126	13 773
Sierpień "						15 955	33 197	24 558	2 147	13 864 ¹⁾
Wrzesień "						15 882	31 713	22 955	1 439	13 911
Październik "						15 959	34 696	23 005	2 475	13 788
Styczeń ÷ październ. 1936						136 606	320 136	229 020	19 004	—
" " " " 1935						77 151	280 784	205 196	17 966	—

b) w województwie śląskim										
1935 — przec. mies.						24 969	50 580	36 144	3 138	21 005
I kwart. 1936—przec. mies.						25 120	45 045	32 542	3 151	21 197
II " " " "						35 101	67 568	48 104	3 044	21 428
Lipiec 1936						38 041	73 563	54 858	2 931	22 871
Sierpień "						36 372	69 456	49 772	3 205	22 947 ¹⁾
Wrzesień "						35 025	74 456	55 206	2 779	23 106
Październik "						38 182	73 786	53 154	3 622	23 175
Styczeń ÷ październ. 1936						336 282	629 102	454 929	31 123	—
" " " " 1935						241 418	515 701	367 311	32 733	—

c) ogółem w Polsce										
1935 — przec. mies.						32 841	78 817	56 175	5 012	33 448
I kwart. 1936—przec. mies.						36 051	70 762	52 368	4 734	33 443
II " " " "						48 094	101 745	72 118	5 067	35 058
Lipiec 1936						55 080	114 412	83 445	5 057	36 682
Sierpień "						52 327	102 653	75 248	5 352	36 906 ¹⁾
Wrzesień "						50 907	106 169	78 855	4 218	37 112
Październik "						54 141	108 482	76 824	6 097	37 058
Styczeń ÷ październ. 1936						472 888	949 238	687 829	50 127	—
" " " " 1935						318 569	796 485	572 507	50 699	—

Małopolska walcownia „Kraków” pracowała w obu miesiącach, dając we wrześniu 695 t i w październiku 665 t wytworów drobnokalibrowych; w odnośnych miesiącach 1935 r. walcownia huty „Kraków” nie pracowała. Liczba robotników wynosiła w obu miesiącach po 95. Liczby te włączone zostały w powyższym zestawieniu do liczb ogólnych w Polsce.

¹⁾ Liczby poprawione.

W dziale surówki wytwórczość wrzesniowa wykazała lekkie zmniejszenie w porównaniu z sierpniem, październik zaś przyniósł paroprocentowy wzrost który nastąpił wyłącznie na Górnym Śląsku. Zato wytwórczość 10-miesięczna w porównaniu z 1935 r. wykazała w 1936 r. znaczną, bo blisko 50%-owąwyżkę, przy czym procentowo była ona znacznie wyższa w b. Kongresówce niż na Śląsku. Zmiany wskaźnika rozmiarów wytwórczości przedstawia poniższe zestawienie:

	Sierpień	Wrzesień	Październ.	Styczeń ÷ październ.	
				1935	1936
B. Kongresówka .	100	96·5	100·0	100	175·6
Górny Śląsk . .	100	96·8	105·0	100	140·0
Ogółem w Polsce	100	97·0	103·5	100	148·1

Udział poszczególnych dzielnic w 10-miesięcznej wytwórczości wynosił: b. Kongresówki 28·9% i Górnego Śląska 71·1%. Liczba czynnych wielkich pieców pozostała bez zmiany; pracowało w obu miesiącach po 11 pieców, z których 4 znajdowały się w b. Kongresówce i 7 na Górnym Śląsku. Ilość przepracowanych pieco-dni wynosiła w sprawozdawczych miesiącach ogółem 328 i 336, z czego na b. Kongresówkę wypadało 119 i 124, a na Górny Śląsk 209 i 212. W odpowiednich miesiącach 1935 r. pracowało 7 i 8 wielkich pieców, dając 206 i 223 pieco-dni.

Ogólny zbył surówki wykazał znaczny wzrost w porównaniu z sierpniem dzięki wzrostowi zapotrzebowania wewnętrznego, gdyż w wywozie nastąpiło nieznaczne zmniejszenie. Rezultat 10-miesięczny wykazał w 1936 r. paroprocentową obniżkę. Liczbowo zbył surówki przedstawiał się następująco (w tonach):

	Lipiec 1936	Sierpień	Wrzesień	Październik	Z b y t :			
					w kraju	za granicę	razem	Spożycie własne
Lipiec 1936			11 846	348	12 194	53 970		
Sierpień			11 372	1 057	12 429	46 552		
Wrzesień			14 814	1 041	15 855	44 936		
Październik			14 422	959	15 381	47 735		
Styczeń ÷ październ. 1936	107 350	7 456	114 806	419 831				
" " 1935	109 335	6 976	116 311	308 910				

Zbył krajowy w porównaniu z sierpniem wzrósł we wrześniu o 30% i w październiku o 27·2%; wywóz za granicę był natomiast mniejszy o 1·5% i 9·1%. W okresie 10 miesięcy w porównaniu z tymże okresem 1935 r. zbył ogólny był mniejszy o 1·3%, w czym zbył krajowy spadł o 1·8%, wywóz zaś podniósł się o 7%. Zapasy surówki wzrosły z 37 122 t w końcu sierpnia do 39 418 t w końcu października, tj. o 6·2%.

W stalowniach ogólna wytwórczość wykazała w stosunku do sierpnia nieznaczny wzrost, który we wrześniu osiągnięty był tylko na Śląsku, w październiku zaś w obu dzielnicach. W okresie 10 miesięcy wytwórczość w 1936 r. była o 19·2% większa niż w tymże okresie roku poprzedzającego. Zmiany wskaźnika wytwórczości podaje poniższe zestawienie:

	Sierpień	Wrzesień	Październ.	Styczeń ÷ październ.	
				1935	1936
B. Kongresówka .	100	96·0	104·5	100	114·2
Górny Śląsk . .	100	107·5	106·0	100	121·8
Ogółem w Polsce	100	103·4	105·7	100	119·2

Wytwórczość stali we wrześniu w porównaniu z sierpniem wzrosła jedynie na Górnym Śląsku o 7·5%, podczas gdy w b. Kongresówce nastąpił spadek o 4%; w październiku wzrost w obu dzielnicach niewiele się różnił procentowo, chociaż liczbowo zwiększenie wytwórczości stali na Górnym Śląsku było prawie 3-krotnie większe niż w b. Kongresówce. Podobny stosunek zachodzi i w 10-miesięcznej wytwórczości, która w ogólnej sumie była większa niż w 1935 r. o 19·2%. Udział poszczególnych dzielnic w 10-miesięcznej wytwórczości wynosił: b. Kongresówki 33·7% i Górnego Śląska 66·3%.

Ogólna liczba pieców martenowskich w ruchu wynosiła we wrześniu 29 i w październiku 26, z czego w b. Kongresówce pracowało po 10 pieców, a na Górnym Śląsku 19 i 16. Ilość przepracowanych pieco-dni we wrześniu i październiku wynosiła 758 i 750, z czego na b. Kongresówkę wypadło 238 i 258, i na Górny Śląsk 520 i 492. W odpowiednich miesiącach 1935 r. pracowały 22 i 23 piece, dając 548 i 597 pieco-dni. Pieców elektrycznych pracowało 9 i 6, dając po 175 pieco-dni, z czego na b. Kongresówkę przypada 4 i 2 piece (84 i 76 pieco-dni), a na Górny Śląsk 5 i 4 piece (91 i 99 pieco-dni). Zapasy stali zwiększyły się z 55 845 t w końcu sierpnia do 56 865 t w końcu października, tj. o 1·8%.

W walcowniach wzrost wytwórczości ogólnej nie wiele różnił się od wzrostu w stalowniach, jednakże nastąpił on wyłącznie na Górnym Śląsku, gdyż w b. Kongresówce wytwórczość w obu miesiącach obniżyła się. W okresie 10 miesięcy wytwórczość roku sprawozdawczego wykazała duży, bo 20%-owy, wzrost w porównaniu z rokiem poprzedzającym. Wskaźniki wytwórczości kształtowały się następująco:

	Sierpień	Wrzesień	Październ.	Styczeń ÷ październ.	
				1935	1936
B. Kongresówka .	100	93·2	94·0	100	111·6
Górny Śląsk . .	100	111·2	106·8	100	124·0
Ogółem w Polsce	100	104·8	102·1	100	120·0

Jak widać więc, wzrost nastąpił tylko na Śląsku o 11·2% i o 6·8%, podczas gdy w b. Kongresówce miał miejsce spadek o 6·8% i 6%. Natomiast na 20%-owy wzrost w okresie 10-miesięcznym złożyły się: b. Kongresówka w 11·6% i Górny Śląsk 24%. Udział poszczególnych dzielnic w 10-miesięcznej wytwórczości wyniósł: b. Kongresówki 33·4%, Górnego Śląska 66·0% i Małopolski 0·6%.

Zbył wytworów walcowniczych wykazał prawie identyczny wzrost w obu miesiącach w porównaniu z sierpniem, przy czym główny wzrost nastąpił w sprzedaży za granicę; na rynku krajowym w październiku nastąpiło nawet zmniejszenie zbytu. Zbył 10-miesięczny był w roku sprawozdawczym większy niż w 1935 r., do czego głównie przyczynił się rynek krajowy. Liczbowo zbył wytworów walcowniczych przedstawiał się, jak następuje (w tonach):

	Lipiec 1936	Sierpień	Wrzesień	Październik	Z b y t :			
					w kraju	za granicę	razem	Spożycie własne
Lipiec 1936			74 824	19 600	94 424	23 960		
Sierpień			64 630	18 228	82 858	22 240		
Wrzesień			65 749	19 697	85 446	23 075		
Październik			62 134	23 089	85 223	23 156		
Styczeń ÷ październ. 1936	572 092	178 189	750 281	199 365				
" " 1935	448 717	173 177	621 894	169 331				

Zbył krajowy podniósł się nieznacznie, gdyż o 1·7%, jedynie we wrześniu, w październiku zaś nastąpił spadek o 5·8%; jednakże w okresie 10-miesięcznym pojemność rynku wewnętrznego wzrosła o 123 375 t, czyli o 28%. Dostyc znacznie poprawił się wywóz, gdyż o 8% i 26·1% — tak, że już z końcem października wywóz 10-miesięczny był większy o 3·1% niż w odpowiednim okresie 1935 r. Zapasy gotowych wytworów walcowniczych podniosły się z 65 151 t w końcu sierpnia do 67 762 t w końcu października, tj. o 4%.

Dział rur wykazał we wrześniu dosyć znaczne osłabienie wytwórczości, natomiast październik przyniósł wyraźną poprawę. W okresie 10-miesięcznym w porównaniu z rokiem poprzedzającym nastąpiło lekkie zmniejszenie wytwórczości. Wskaźniki wytwórczości rur przedstawiały się następująco:

	Sierpień	Wrzesień	Październ.	Styczeń ÷ październ.	
				1935	1936
B. Kongresówka . .	100	67·0	115·6	100	106·0
Górny Śląsk . . .	100	86·7	113·2	100	95·0
Ogółem w Polsce .	100	78·8	113·2	100	98·9

Jak widać z tego, wytwórczość rur nie była równomierna, gdyż po osłabieniu sierpniowym wrzesień dał jeszcze gorszy rezultat, wyrażający się w zmniejszeniu wytwórczości o 21·2%; natomiast wytwórczość w październiku w porównaniu z sierpniem wzrosła o 13·2%. W okresie 10 miesięcy w porównaniu z 1935 r. ogólna wytwórczość spadła o 1·1%, w czym wytwórczość b. Kongresówki podniosła się o 6%, natomiast Górnego Śląska zmniejszyła się o 5%. Udział poszczególnych dzielnic w 10-miesięcznej wytwórczości wynosił: b. Kongresówki 37·8% i Górnego Śląska 62·2%.

Ogólny zbył rur wykazał we wrześniu zmniejszenie, w październiku zaś wzrost, w ogólnej jednak sumie w 10 miesiącach zbył pozostał taki sam, jak w roku poprzedzającym. Liczbowo zbył rur przedstawiał się następująco (w tonach):

	Lipiec 1936	Sierpień	Wrzesień	Październik	Z b y t :			
					w kraju	za granicę	razem	Spożycie własne
Lipiec 1936			3 538	1 936	5 474	8		
Sierpień			3 258	1 361	4 619	40		
Wrzesień			2 596	1 833	4 429	60		
Październik			2 743	2 304	5 047	81		
Styczeń ÷ październ. 1936	27 588	22 137	49 725	617				
" " 1935	19 251	30 039	49 290	249				

Zbył krajowy w porównaniu z sierpniem był mniejszy o 20·4% i o 15·9%, natomiast sprzedaż na rynku wewnętrznym w ciągu 10 miesięcy roku sprawozdawczego okazała się wyższa o 43·5%. Wywóz za granicę w sprawozdawczych miesiącach był lepszy od sierpnia o 34·1%, wzgl. o 69·5%, jednakże wynik 10-miesięczny wykazał zmniejszenie wywozu o 26·2%. Zapasy rur wykazały wzrost — z 4 502 t w końcu sierpnia do 5 244 t w końcu października, tj. o 5·2%.

Liczba robotników, zatrudnionych w hutach żelaznych, wykazywała w dalszym ciągu tendencję ku wzrostowi, mniejszą jednak niż wytwórczość. W porównaniu z sierpniem liczba robotników wzrosła

sła we wrześniu o 206, tj. o 5·6%, i w październiku o 152, tj. o 4·1%. W październiku 1935 r. pracowało 34 353 robotników, tj. liczba ich w okresie rocznym wzrosła o 2 705, czyli o 7·9%. Z ogólnej liczby robotników w październiku 1936 r. w b. Kongresówce pracowało 13 788, tj. 37·2%, na Górnym Śląsku 23 175, tj. 62·5%, i w Małopolsce 95, tj. 0·3%. Liczba „świętówek” na Górnym Śląsku wykazuje nieznaczny wzrost, gdyż z 9 559 w sierpniu do 11 100 we wrześniu i 14 598 w październiku; w stosunku do ilości dniówek, jakie powinny były być przepracowane normalnie, stanowiły świętówki: we wrześniu 1·84% i w październiku 2·32%. W 1935 r. liczba świętówek wynosiła we wrześniu 20 404 i w październiku 17 105, co stanowiło 3·77% i 2·94%.

Przeciętne zarobki robotnicze (bez potrąceń) w październiku na dniówkę i miesięcznie wynosiły (w zł):

	Dniówka:		Miesięcznie:	
	b. Kongre-sówka	Górny Śląsk	b. Kongre-sówka	Górny Śląsk
Ogółem dla całej załogi	6·40	10·50	155	260
Dla wykwalifikowanych	104·0	12·40	285	315
Dla niewykwalifikowanych	4·20	9·30	110	230

Ogólny stan zamówień wewnętrznych był w dalszym ciągu dobry, choć nieco słabszy niż w poprzednich miesiącach. Według danych Syndykatu Polskich Hut Żelaznych zamówienia (bez surówki, rur i zamówień zagranicznych) wynosiły (w tonach):

	Sierpień	Wrzesień	Paźdz.	Styczeń 1935	paźdz. 1936
	Rządowe	883	3 571	971	35 645
Prywatne	24 559	21 482	22 718	200 919	236 623
Razem:	25 392	25 053	23 689	236 564	317 015

W prywatnych było:

zamówień handlu	19 636	15 483	14 245	129 735	151 7
„ przemysłu	4 923	5 999	8 473	71 184	84 88

Dostawa materiałów surowych odbywała się normalnie, odczuwane były jednak pewne trudności z otrzymywaniem rud. Spożycie przez huty twerzych we wrześniu i październiku przedstawiało się następująco (w tonach): rudy do wielkich pieców 57 973 i 68 086; innych tworzyw, zawierających żelazo, 16 981 i 18 454; koksu do wielkich pieców 55 240 i 55 100, w czym koksu zagranicznego 105 i 129; węgla dla wszystkich celów (z wyjątkiem koksośni) 110 324 i 101 266; żelastwa dla wielkich pieców i martenowskich 77 407 i 80 087, w czym żelastwa własnego 21 765 i 21 528; rudy manganowej 9 267 i 6 871.

Obrót zagraniczny wytworami hutnictwa żelaznego wraz z obrotem uszlachetniającym podany jest w poniższym zestawieniu (w tonach i tys. zł); liczby wywozu zestawione są na podstawie danych Dep. Górn.-Hutn. Min. Przem. i Handlu, liczby zaś przywozu—na podstawie danych Gl. Urz. Stat.

	Wrzesień		Październik		
	ton	tys. zł	ton	tys. zł	
Surówka wszelka	wywóz	1 041	199	959	182
	przyw.	154	34	244	47
Błoki i półtwórcy walców	wywóz	—	—	—	—
	przyw.	4 117	638	3 683	604
Żelazo i stal walc. (oprócz niżej wymien.)	wywóz	10 908	1 608	13 167	2 064
	przyw.	323	384	555	614
Szyny wszelk. wraz z akces.	wywóz	4 619	890	3 564	953
	przyw.	—	—	—	—
Błacha żelazna i stalowa	wywóz	3 690	879	5 108	1 002
	przyw.	37	32	143	64
Rury żelazne i stalowe	wywóz	1 856	492	2 280	575
	przyw.	129	148	41	81
Wytw. dalszej obróbki	wywóz	177	152	456	315
	przyw.	—	—	—	—
Razem	wywóz	22 291	4 220	25 534	5 101
	przyw.	4 770	1 236	4 666	1 410

Wywóz do Z. S. R. R. wyniósł we wrześniu 2 586 t, co stanowiło 11·6% ogólnego wywozu, wartości zł 484 tys., czyli 11·4% ogólnej wartości; w październiku wywóz ten wyniósł 3 468 t (13·5%) wartości zł 636 tys. (12·4%). Ogólny tonaż wywozu we wrześniu i październiku wyniósł 47 825 t wartości zł 9 321 tys., w stosunku więc do 2 poprzednich miesięcy nastąpił wzrost wagowo o 18·7% i wartościowo o 11·9%. W porównaniu z wywozem we wrześniu i październiku 1935 r. wywóz w sprawozdawczych miesiącach wzrósł wagowo o 21·4%, natomiast zmniejszył się pod względem wartości o 24·8%. W okresie 10 miesięcy wywieziono 207 096 t wartości zł 41 500 tys., co w porównaniu z wywozem w tymże okresie 1935 r. stanowi wagowo zmniejszenie o 7·4%, wartościowo zaś—wzrost o 8·2%.

PRZEMYSŁ WŁÓKIENNICZY

WYJAZD DELEGACJI POLSKIEJ NA MIĘDZYNARODOWĄ KONFERENCJĘ WŁÓKIENNICZĄ.—W dniu 15 b. m. udaje się do Waszyngtonu na międzynarodową konferencję włókienniczą delegacja polska w składzie następującym:

Delegacja rządowa: Delegat rządowy i przewodniczący delegacji—P. Jerzy Potocki, Ambasador Rzplitej w Waszyngtonie, Zastępca Delegata i doradca w sprawach ekonomicznych—P. Marian Kandel, Dyrektor Departamentu Przemysłowego w Min. Przem. i Handlu, Zastępca Delegata i doradca w sprawach socjalnych—P. Józef Zagrodzki, Naczelnik Wydziału Ochrony Pracy w Min. Opieki Społecznej, Doradcy—Panowie: Dr S. Gruszka, Konsul Generalny Rzplitej w Nowym Jorku, Radca Ambasady Rzplitej w Waszyngtonie, Radca S. Horszowski, kierownik referatu międzynarodowego prawodawstwa pracy w Min. Opieki Społecznej.

Delegacja pracodawców: Delegat pracodawców—P. Gustaw Geyer, Wiceprezes Związku Przemysłu Włókienniczego, Zastępca Delegata—P. Kazimierz Markon, Wiceprezes Zw. Przemysłu Włókienniczego.

Delegacja robotnicza: Delegat robotniczy—P. Adam Walczak, Sekretarz Generalny Związku Zawołowego Robotników i Robotnic Przemysłu Włókienniczego, Doradca—P. Inż. J. Jankowski, b. Minister Pracy i Opieki Społecznej, przedstawiciel Zjednoczenia Zawodowego Polskiego.

EKSPORT WŁÓKIENNICZY W STYCZNIU 1937 R.—Ogólny wywóz włókienniczy w miesiącu sprawozdawczym wyniósł—na podstawie danych Gl. Urz. Stat.—39 441 q wartości zł 8 020 tys., co oznacza w porównaniu ze styczniem ub. r. spadek o 21 706 q (35%) pod względem wagi i o zł 315 tys. (4%) pod względem wartości. Z tych ogólnych liczb na grupę lnu przypada 27 381 q wartości zł 3 400 tys., z czego wynika, iż eksport włókienniczy przetwórczy zajmuje pozycję 12 060 q wartości zł 4 620 tys. W stosunku do analogicznego okresu ub. r. obserwujemy z jednej strony zmniejszenie wywozu grupy lnu o 20 957 q (43%) wagowo i zł 1 967 tys. (36%) wartościowo, z drugiej natomiast—wzrost wywozu przetwórczego o zł 1 652 tys. (55%) pod względem wartości przy nieznacznym spadku wagowym, a mianowicie o 749 q (6%).

W omawianym okresie wywieziono: lnu międlonego 5 391 q wartości zł 631 tys., lnu trzpanego 4 233 q—zł 618 tys., lnu czesanego 1 165 q—zł 203 tys., pakul lnianych 14 015 q—zł 1 515 tys. Eksport pakul lnianych kierowany był do następujących krajów (w tys. zł): Czechosłowacji—712, Francji—320, Belgii—243, Anglii—146. Zmniejszenie wywozu pakul lnianych nastąpiło na skutek wyczerpania w tym okresie kontyngentów czechosłowackich; spadek wywozu do tego kraju wynosi zł 1 798 tys. Ceny włókna lnianego kształtowały się w styczniu b. r. zwyżkowo; np. w początku stycznia cena lnu trzpanego włożyńskiego gat. I wynosiła £ 37 za 1 t, natomiast w końcu tego miesiąca—już £ 43.

Zaznaczyć należy, iż eksport tkanin lnianych wyniósł zł 261 tys., przy czym głównymi odbiorcami tych tkanin były Stany Zjedn. (zł 196 tys.) oraz Anglia (zł 40 tys.).

Eksport włókienniczy z trzech ważniejszych okręgów—na podstawie danych delegatur Państwowego Instytutu Eksportowego w Łodzi i Białymstoku oraz Zrzeszenia Eksporterów Wyrobów Włókienniczych w Bielsku—wyniósł ogółem 5 657 q wartości zł 4 305 tys., co stanowi w porównaniu z tym samym okresem ub. r. wzrost o 1 646 q (43%) pod względem wagi i zł 2 366 tys. (22%) pod względem wartości. Wywóz ten z poszczególnych okręgów przedstawia się następująco:

Okręgi	Styczeń				Wzrost w 1937 r. w stos. do 1936 r.	
	1936		1937		tys. zł	%
	q	tys. zł	q	tys. zł		
Łódzki	2 519	1 306	3 142	2 469	1 163	88
Białostocki	1 002	310	1 881	1 382	1 072	346
Bielski	288	323	634	454	131	40
Razem:	3 809	1 939	5 657	4 305	2 366	122

Przedmiotem wywozu z okręgu łódzkiego w omawianym miesiącu były następujące ważniejsze artykuły: przędza wełniana czesankowa 884 q wartości zł 824 tys., tkaniny wełniane 84 q—zł 88 tys., tkaniny bawełniane niebarwione 36 q—zł 18 tys., tkaniny bawełniane barwione 573 q—zł 273 tys., tkaniny pluszowe i welwety 22 q—zł 26 tys., wyroby dziane bawełniane 87 q—zł 39 tys., odzież 1 394 q—zł 1 122 tys., stożki wełniane do kapeluszy 33 q—zł 44 tys.

GOSPODARKA ELEKTRYCZNA

OGÓLNOKRAJOWY ZJAZD ELEKTROWNI WE LWOWIE

W stosunku do stycznia ub. r. zaznaczył się w omawianym okresie wydatny wzrost wywozu, szczególnie przędzy wełnianej czesankowej, odzieży oraz tkanin bawełnianych. Wzrost ten jest wynikiem poprawy koniunktury oraz zwiększonej konkurencyjności towarów polskich, wywołanej zwykłą tendencją cen, jaka przejawiała się w związku m. in. ze zwykłą cen surowców.

Wartościowo udział najważniejszych artykułów wywozu włókienniczego łódzkiego przedstawia się w styczniu b. r. następująco: odzież—45%, przędza wełniana czesankowa—33%, tkaniny bawełniane—11%, tkaniny wełniane—4%; udział ten wykazuje poważne odchylenia in plus w stosunku do stycznia ub. r. Kierunki wywozu artykułów włókienniczych z tego okręgu nie uległy poważniejszym zmianom. Eksport odbywał się ogółem do 39 krajów, przy czym na rynku pozaeuropejskim wyniósł 673 tys., tj. 28% wartości ogólnego wywozu. Głównymi rynkami odbiorczymi były (w tys. zł): Belgia—602, Holandia—303, Anglia—205, Persja—205, Czechosłowacja—198, Kolumbia—124, Związek Południowo-Afrykański—106.

W zakresie odzieży eksportowano: ubrania wełniane i półwełniane wartości zł 877 tys. oraz spodnie—zł 104 tys.

Eksport przędzy wełnianej czesankowej odbywał się do następujących ważniejszych krajów (w tys. zł): Holandia—206, Czechosłowacja—197, Kolumbia—124, Anglia—107. W porównaniu ze styczniem ub. r. uległ rozszerzeniu krąg rynków odbiorczych, przy czym zwiększył się wywóz do Holandii, Anglii, Czechosłowacji.

Wywóz tkanin bawełnianych barwionych przesunął się w miesiącu sprawodawczym na Persję, gdzie ulokowano tego artykułu za zł 197 tys., tj. 72% wartości tego wywozu; 28% zaś umieszczono na pozostałych (14) rynkach zbytu.

Tkaniny wełniane znajdowały zbytu w tym okresie w 11 krajach, a mianowicie w Indiach Brytyjskich, Stanach Zjedn., Finlandii itd.

Przeciętna wartość 1 q eksportowanych artykułów włókienniczych z okręgu łódzkiego wzrosła w styczniu b. r. do zł 785 (w grudniu 1936 r.—zł 727), przy czym wartość ta w zakresie ważniejszych artykułów wynosiła: przędza wełniana i półwełniana—zł 931, tkaniny (wszelkie)—zł 569, odzież—zł 804.

Ośrodek białostocki przejawiał w omawianym okresie ożywioną działalność eksportową. Przedmiotem wywozu były: tkaniny wełniane 684 q wartości zł 321 tys., koce 109 q—zł 179 tys., pledy 88 q—zł 27 tys., oraz odzież.

Tkaniny wełniane nieczesankowe eksportowano głównie do Związku Południowo-Afrykańskiego (zł 73 tys.), Mandżurii (zł 42 tys.) i Syrii (zł 23 tys.).

Styczeń stanowi dla okręgu białostockiego okres przyjmowania zamówień na dostawy w miesiącach letnich. W b. r. daje się zauważyć pewna rezerwa ze strony eksporterów białostockich co do zawierania umów ze względu na stałą wyższą cen surowca—szmat, utrudniającą ustalenie cen sprzedażnych na określonym poziomie. W związku z tym na razie zawierane są transakcje mniejsze i z dostawą na krótsze terminy. Ogólnie stwierdzić należy, że stopień zainteresowania zagranicy wyrobami włókienniczymi białostockimi jest znacznie większy niż w ub. r. Dotyczy to szczególnie Chin i Mandżurii, będących najpoważniejszymi odbiorcami tych artykułów.

Z powyższego wnosić należy, iż sezon eksportowy białostocki zapowiada się w b. r. pomyślnie.

Uruchomienie maszyn włókienniczych wynosiło 100% w stosunku do jednej zmiany.

Przeciętna wartość eksportowa 1 q wyrobów białostockich wzrosła do zł 735, co związane jest ze wzmocnionym wywozem odzieży, jako artykułu droższego od tkanin.

Działalność eksportowa okręgu bielskiego była w styczniu b. r. również intensywna, przy czym zaznaczyła się ona szczególnie w tkaninach wełnianych czesankowych oraz przędzy lnianej i tkaninach lnianych.

Wywóz poszczególnych artykułów wyniósł: tkaniny wełniane 88 q—wartości zł 208 tys., stożki wełniane do kapeluszy 95 q—zł 116 tys., tkaniny bawełniane 8 q—zł 15 tys., przędza lniana 231 q—zł 50 tys., tkaniny lniane 190 q—zł 61 tys., wyroby konopne 22 q—zł 4 tys.

Tkaniny wełniane były eksportowane ogółem do 14 krajów, w tym największe ilości wywieziono do (w tys. zł): Jugosławii—67, Argentyny—58, Węgier—26, Syrii—25. Wywóz stożków do kapeluszy obejmował głównie (w tys. zł): Anglię—53, Nową Zelandię—34, Stany Zjedn.—18. Eksport tego artykułu wykazał w omawianym okresie nieznaczny spadek, a mianowicie o zł 31 tys., tj. o 25%. Przewidywania co do rozwoju wywozu stożków w 1937 r. są pomyślnie.

Przeciętna wartość 1 q eksportowanych wyrobów włókienniczych wynosiła w styczniu zł 716, co oznacza znaczny spadek tej wartości w porównaniu z ub. r.; zjawisko to tłumaczyć należy udziałem w eksporcie przędzy i tkanin lnianych, jako artykułów znacznie tańszych od tkanin wełnianych czesankowych.

Zamykając ogólną analizę sytuacji eksportowej w styczniu b. r., należy podkreślić, iż rok 1937 zapowiada się na odcinku eksportu włókienniczego pomyślniej od roku ubiegłego.

St. W.

Na skutek inicjatywy Związku Elektrowni Polskich został zwołany do Lwowa ogólnokrajowy zjazd elektryfikacyjny, poświęcony przedyskutowaniu zagadnień polityki elektryfikacyjnej w różnych krajach i spopularyzowaniu postępów technicznych w dziedzinie elektryfikacji za granicą.

Na zjazd przygotowano 40 referatów o treści bardzo bogatej; szczególnie to dotyczy działu I zjazdu, gdzie przedstawiono obecny stan elektryfikacji w 14 państwach europejskich. Ze względów organizacyjnych utworzono 7 działów, czy też sekcji, a na generalnych referentów poszczególnych działów zostali powołani najwybitniejsi w Polsce znawcy spraw elektryfikacyjnych.

Referentem generalnym działu I pt. „Rozwój elektryfikacji w poszczególnych krajach Europy” został P. Prof. Inż. Roman Podoski, działu II „Ustawodawstwo elektryczne”—P. Inż. Tadeusz Sulowski, Prezes S. A. „Siła i Światło” w Warszawie, działu III „Wytwarzanie prądu elektrycznego”—P. Inż. Stanisław Kozłowski, Dyrektor Miejskich Zakładów Elektrycznych we Lwowie, działu IV „Przesyłanie i rozdział energii elektrycznej”—P. Inż. Alfons Hoffmann, Dyrektor S. A. „Gródek”, działu V „Elektryfikacja”—P. Inż. Ignacy Bereszek, Dyrektor Elektrowni Okręgowej w Zagłębiu Dąbrowskim, działu VI „Propaganda”—P. Inż. Kazimierz Straszewski, Dyrektor Elektrowni Okręgu Warszawskiego, wreszcie działu VII „Organizacja przedsiębiorstw”—P. Inż. Jan Tymowski, Dyrektor Elektrowni Miejskiej w Bydgoszczy.

Wszystkie referaty były uprzednio wydrukowane w specjalnym zeszycie „Przeglądu Elektrotechnicznego” i rozdane uczestnikom przed rozpoczęciem obrad.

Udział w zjeździe został ograniczony do osób, mających bezpośrednią styczność z elektryfikacją kraju, aby dyskusje nad wysuniętymi zagadnieniami mogły się odbyć w atmosferze fachowości.

Na zjazd przybyło ok. 150 uczestników; wzięli w nim również udział przedstawiciele władz centralnych i wojewódzkich, delegaci politechnik i pokrewnych instytucji elektrotechnicznych.

Przez całe 3 dni zjazdu zainteresowanie obradami było bardzo wielkie, co uwydatniało się dużą liczbą uczestników na posiedzeniach i ożywioną dyskusją. Zjazd po 3-dniowych obradach powziął szereg uchwał, z których ważniejsze podajemy poniżej.

1. W dziedzinie ogólnej polityki elektryfikacyjnej

1. Elektryfikacja powinna być planowa, wobec czego należy przystąpić do opracowania planu elektryfikacji technicznej i gospodarczego. Plan taki nie powinien być sztywny, lecz stale dostosowywany do rozwoju stosunków gospodarczych i potrzeb czasu.

2. Dla opracowania programu i planu elektryfikacji, oraz stałego dostosowywania go do potrzeb czasu, winno być utworzone przy Biurze Elektryfikacji Ministerstwa Przemysłu i Handlu biuro studiów, złożone z doświadczonych, wybitnych fachowców, należycie wynagradzanych za ich pracę. Prace biura studiów winno Biuro Elektryfikacji przedstawiać do krytyki i zaopiniowania odpowiedniemu ciału doradczemu, np. Komisji Gospodarki Elektrycznej Komitetu Energetycznego, lub Państwowej Radzie Elektrycznej, jeżeli jej działalność będzie wznowiona.

3. Wskazane jest, by Państwo ograniczyło swój bezpośredni udział w elektryfikacji kraju do finansowania, budowy i eksploatacji tylko najważniejszych linii przesyłowych o znaczeniu ogólnokrajowym, a zwłaszcza strategicznym, oraz budowy i eksploatacji niektórych zakładów wytwórczych znaczenia strategicznego, a w szczególności wielkich zakładów wodnych, których budowa uzasadniona jest potrzebami melioracyjnymi. Natomiast nie jest pożądane, by Państwo zajmowało się bezpośrednio elektryfikacją okręgów, rozdziałem energii, lub eksploatacją elektrowni okręgowych; inicjatywa w tej mierze powinna być pozostawiona kapitałom prywatnym lub samorządom.

Pośredni udział Państwa powinien się wyrażać w udzielaniu subsydiów lub niskooprocentowanych długoterminowych pożyczek na budowę takich sieci okręgowych, których budowa nie byłaby bez tego rentowna, wprowadzeniem w życie ustawy o popieraniu elektryfikacji, udzielaniem ulg podatkowych itp.

4. Niezbędna i pilna jest reforma obecnej gospodarki elektrycznej w samorządach przez wydzielenie i usamodzielnienie zakładów elektrycznych samorządowych i prowadzenie ich na zasadach ściśle handlo-

wych. Zakłady samorządowe powinny uwzględniać normalną amortyzację i renowację swych urządzeń, czyniąc odpisy na niezbędne fundusze, a zyski ponad normalne oprocentowanie włożonych kapitałów obracać w zasadzie na ulepszenia i rozszerzenie swych zakładów. Samorząd, jako właściciel zakładów, powinien przy tym spełniać taką rolę, jaką spełniają w przedsiębiorstwach prywatnych walne zgromadzenia lub rady nadzorcze.

5. Udział kapitałów prywatnych dla rozwoju elektryfikacji Polski jest niezbędny, i kapitały te winny znaleźć warunki normalnego zarobkowania. Do czasu powstania kapitałów krajowych współpraca z kapitałem zagranicznym jest pożądana.

6. Udział kapitałów prywatnych—krajowych lub zagranicznych—uwarunkowany jest możliwością rentowności przedsiębiorstwa. Dla uzyskania rentowności należy zrewidować uprawnieniowe warunki odpisów amortyzacyjnych i dążyć do zmniejszenia nadmiernych obciążeń podatkowych.

II. W dziedzinie ustawodawstwa elektrycznego i podatkowego

Ustawa elektryczna z dn. 21/III 1922 r. stworzyła zasadniczo korzystne warunki dla rozwiązania wielkiego zagadnienia elektryfikacji Polski, jednak w praktyce była rozmaicie interpretowana, co wywoływało różne trudności w jej zastosowaniu.

1. Prawo korzystania przez zakłady elektryczne z dróg publicznych (art. 8 ust.) jest w praktyce problematyczne, gdyż napotyka ono na szczególne trudności ze strony przedsiębiorstw państwowych (kolej, poczta, lasy), które zajmują stanowisko nieprzejednane, mając własną interpretację prawa i własne przepisy techniczne, nader uciążliwe dla zakładu elektrycznego.

2. Uzależnienie rozpoczęcia budowy zakładu od uprzednich pozwoleń policyjno-technicznych (art. 16 ust.) nie ma rzeczowego uzasadnienia, a w praktyce obciąża zakład zbyteczną formalistyką. Z powyższych względów Zjazd uznaje za konieczne znowelizowanie ustawy elektrycznej w jak najkrótszym terminie.

3. Obowiązujący wzór uprawnienia winien być poddany gruntownej rewizji w celu ustalenia tekstu bardziej zwięzłego, obejmującego jedynie przepisy rzeczywiście istotne, oraz usunięcia różnych postanowień, które budzą zastrzeżenia pod względem zgodności z przepisami ustawowymi.

4. Zjazd wyraża pogląd, że należy dążyć do unifikacji prawa elektrycznego na obszarze całego Państwa, a więc i na terenie Górnego Śląska. Przy zastosowaniu unifikacji należy uwzględnić potrzeby miejscowe.

5. Obecnie obowiązujące ustawodawstwo podatkowe, w szczególności dotyczące podatku dochodowego, utrudnia rozwój zakładów elektrycznych, a więc i elektryfikacji kraju, a to ze względu zarówno na strukturę tego ustawodawstwa, jak i sposoby stosowania go w praktyce przez administrację skarbową. W szczególności rozwój elektryfikacji dotkliwie hamują dodatkowe obciążenia w postaci podatku od elektryczności z komunalnymi dodatkami i specjalne opłaty od źrówek elektrycznych. Zjazd uznaje konieczność rewizji polityki podatkowej—zarówno ogólnej, jak i specjalnej—w zastosowaniu do elektryfikacji.

6. Zjazd stwierdza, że ulgi podatkowe, jakie miały być zastosowane do przemysłu elektryfikacyjnego w myśl rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z 1933 r. o popieraniu elektryfikacji, nie zostały dotychczas zrealizowane, i należy dążyć do możliwie szybkiego wprowadzenia ich w życie.

7. Wreszcie, Zjazd uznaje za konieczne wprowadzenie ustawowego określenia zakładu elektrycznego, jako całości niepodzielnej, i w związku z tym możliwości zakładania specjalnych hipotek dla zakładów elektrycznych.

III. W dziedzinie wytwarzania prądu

Zjazd wyraża opinię, iż:

1) w obecnych warunkach polskich nie należy dążyć do stosowania najwyższych prędkości pary, lecz poprzestać na prędkościach średnich;

2) zastosowanie pyłu węglowego do opalania kotłów wymaga każdorazowej kalkulacji;

3) wskazane jest, by zakłady wytwórcze, mające możność zbytu energii cieplnej na zewnątrz, dążyły do wykorzystania tych możliwości celem polepszenia swej gospodarki energetycznej, a tym samym obniżenia kosztów produkcji.

IV. W dziedzinie przesyłania i rozdzielania energii elektrycznej

Zjazd uznaje za konieczne powołanie do życia specjalnej Komisji Sieciowej, której zadaniem będzie opracowywanie racjonalnych sposobów budowy i norm konstrukcyjnych sieci elektrycznych.

V. W dziedzinie taryfikacji

1. Należy zaniechać polityki ogólnego szablonowego obniżania cen sprzedażnych energii, które mało przynoszą korzyści odbiorcom, a mogą zachwiać równowagę budżetową przedsiębiorstwa; należy natomiast popierać rozpowszechnianie zastosowania taryf nowoczesnych i zastępowania nimi przestarzałej taryfy jednoczłonowej.

2. Wobec coraz szerszego zastosowania taryf blokowych i braku doświadczalnych wyników ich zastosowania konieczne jest przeprowadzenie badań praktycznych co do wielkości bloków, wpływu na pracę sieci i elektrowni oraz wyników handlowych. Wyniki badań winny być przedmiotem periodycznych dyskusyj wśród zainteresowanych elektrowni.

3. Wobec powszechnego słabego zrozumienia podstaw gospodarki elektrycznej i wysoce błędnych pojęć o kształtowaniu się cen energii elektrycznej i czynników, wpływających na ich wysokość—niezbędne jest wprowadzenie obowiązujących wykładów gospodarki elektrycznej nie tylko we wszystkich wyższych i średnich uczelniach technicznych, ale również na wydziałach prawnych uniwersytetu, w akademiach handlowych, studiach ekonomicznych, kursach administracyjnych i projektowanych liceach administracyjnych i handlowych.

Poza tym zjazd powziął uchwały w zakresie propagandy oraz organizacji przedsiębiorstw.

ROLNICTWO

REGULOWANIE UBOJU RYTUALNEGO DLA POTRZEB WYWOZU ZA GRANICĘ.—Z chwilą wejścia w życie przepisów ustawy z dn. 17/IV 1936 r. o uboju zwierząt gospodarskich w rzeźniach („Dz. Ust. R. P.” Nr 29, poz. 237), tj. z dniem 1 stycznia 1937 r., powstała m. in. konieczność uregulowania w myśl przepisów wymienionej ustawy sprawy uboju rytualnego dla celów wywozu za granicę mięsa rytualnego i przetworów, z tego mięsa pochodzących. W związku z tym Min. Rolnictwa i Ref. Roln. wyjaśniło sprawę wyznaczania rzeźni dla tych celów oraz wydawania pozwoleń na tego rodzaju ubój. Mianowicie, rzeźnie do uboju rytualnego dla celów wywozu za granicę są wyznaczane od wypadku do wypadku w wydawanych przez Min. Rolnictwa i Ref. Roln. pozwoleńiach na tego rodzaju ubój, stosownie do § 10 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Ref. Roln. z dn. 26/VIII 1936 r. o sposobach i warunkach uboju rytualnego zwierząt gospodarskich („Dz. Ust. R. P.” Nr 70, poz. 504).

Pozwolenia na ubój rytualny dla celów wywozu mięsa i przetworów, z tego mięsa pochodzących, wydaje Min. Rolnictwa i Ref. Roln. eksporterom, którzy posiadają koncesje na sprzedaż mięsa rytualnego oraz udowodnią, że w latach ubiegłych wywozili za granicę mięso względnie przetwory koszerne. Poza tym pozwolenia takie mogą być wydawane również i w wypadkach, gdy eksporter wykaże się posiadany zamówieniem z zagranicy na tego rodzaju mięso bądź przetwory.

W celu uzyskania pozwolenia na ubój rytualny dla celów wywozu za granicę eksporter winien wnieść podanie do Ministerstwa Rolnictwa i Ref. Roln., w którym powinno być określone szczegółowo: ilość i rodzaj mięsa lub przetworów, które mają być przedmiotem eksportu, ilość wagi żywej, która ma być poddana ubojowi w kwartale kalendarzowym dla celów tego wywozu, oraz kraj przeznaczenia i urząd cel-

ny graniczny. Do podania eksporter powinien również załączyć dowód koncesyjny na sprzedaż mięsa rytualnego, zwracany po wydaniu pozwolenia.

Pozwolenia na ubój rytualny dla celów wywozu za granicę wydaje się z reguły na okres kwartału kalendarzowego, pod warunkiem wywiezienia za granicę całej ilości mięsa w postaci surowej lub przetworzonej, otrzymanej z tego uboju.

Przy wystawianiu pozwoleń na okresy następne Min. Rolnictwa i Ref. Roln. wymaga przedstawienia dowodu dokonania wywozu za granicę mięsa w ilości, określonej w poprzednio wydanym pozwoleniu. Należy zaznaczyć, że ilości uboju rytualnego, dokonywanego na zasadzie pozwoleń, wydawanych przez Min. Rolnictwa i Ref. Roln., nie są wliczane do kontyngentów, wyznaczanych przez wojewódzkie władze administracji ogólnej na potrzeby rynku wewnętrznego, pod warunkiem jednak, że cała ilość mięsa z tego uboju zostanie wywieziona w jakiegokolwiek bądź formie za granicę.

Jednocześnie należy nadmienić, że wystawianie świadectw weterynaryjnych dla celów wywozu za granicę mięsa bądź przetworów, pochodzących z uboju rytualnego, dokonywanego na zasadzie pozwoleń, wydanych przez Min. Rolnictwa i Ref. Roln. w myśl § 10 wspomnianego poprzednio rozporządzenia, nie jest ograniczone przepisami tegoż rozporządzenia. Poza tym przy uboju rytualnym dla celów wywozu za granicę będą zachowane wszelkie przepisy rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Ref. Roln. z dn. 26/VIII 1936 r. o sposobach i warunkach uboju rytualnego zwierząt gospodarskich („Dz. Ust. R. P.” Nr 70, poz. 504).

HANDEL

KRAJOWE RYNKI TOWAROWE

ZBOŻA I PRZETWORY

— Ruch cen zbóż w okresie 22/II ÷ 6/III 1937 r. kształtował się następująco (w zł za 100 kg):

	22 ÷ 27/II	1 ÷ 6/III	Wzrost (+) lub spadek (-) %
Pszennica			
Warszawa	31·50	31·50	—
Poznań	29·88	29·46	- 1·5
Lwów	29·62½	28·62½	- 3·4
Średnia	30·33	29·86	- 1·6
Ż y t o			
Warszawa	25·65	24·92	- 2·9
Poznań	24·88	24·21	- 2·7
Lwów	24·67	23·50	- 4·8
Średnia	25·07	24·21	- 3·5
O w i e s			
Warszawa	21·67	22·50	+ 3·8
Poznań	22·94	23·25½	+ 1·3
Lwów	21·97	21·33	- 3·0
Średnia	22·19	22·36	+ 0·7
Jęczmień browarowy			
Warszawa	27·00	27·25	+ 0·9
Poznań	26·50	26·75	+ 0·9
Lwów	26·50	26·50	—
Średnia	26·67	26·83	+ 0·6
Jęczmień zwykły			
Warszawa	23·75	24·00	+ 1·0
Poznań	22·88	23·13	+ 1·0
Lwów	—	—	—
Średnia	23·31½	23·56½	+ 1·0

— Po pewnym zahamowaniu zwykłej tendencji, jaką obserwowaliśmy w okresie poprzedzającym sprawozdawczy (o d l d o m w r c a) — obecnie wystąpił nastrój niejednolity. Salda tygodniowe (w zł na 100 kg; ze znakiem minus — spadek notowań, ze znakiem plus — zwyżka) kształtowały się następująco: pszenica jednolita 748 grl i zbierana 737 grl - 1·00, żyto I standart - 1·25, - II standart - 1·50, wszystkie rodzaje i gatunki mąki pszennej - 1·00 (z wyjątkiem pastewnej, która zniżkowała o 0·50), wszystkie rodzaje I gat. mąki żytniej - 1·75, - II gat. 50 ÷ 65% - 1·50, - razowa 0 ÷ 95% - 1·25, - poślednia ponad 65% - 1·00 oraz otręby żytnie z przemiału standartowego - 0·50; na giełdzie poznańskiej salda tygodniowe kształtowały się następująco (jak wyżej): pszenica - 0·75, żyto - 1·00, wszystkie gatunki jęczmienia + 0·50, owies - 0·25, wszystkie rodzaje i gatunki mąki pszennej - 0·75 (z wyjątkiem I gat. B 0 ÷ 55%, który odnotował stratę w wysokości 0·25), wszystkie rodzaje i gatunki mąki pszennej - 1·25, otręby pszenne średnie i grube - 0·25, otręby żytnie - 0·75 oraz otręby jęczmienne - 0·25.

Ogólny obrót na giełdzie warszawskiej w okresie sprawozdawczym wyniósł 13 974 t, w tym 2 730 t żyta (dla okresu poprzedzającego sprawozdawczy, odpowiednie liczby wynosiły 11 562 i 3 104).

Warszawa.—Ceny hurtowe według cedyły urzędowej (ostatnie notowania w tygodniu) — w zł za 100 kg parytet wagon Warszawa ładunek wagon (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy, o ile różnią się od obecnych): pszenica jednolita 748 grl 31·00 ÷ 31·50 (32·00 ÷ 32·50), — zbierana 737 grl 30·50 ÷ 31·00 (31·50 ÷ 32·00), żyto I standart 693 grl 24·25 ÷ 24·50 (25·50 ÷ 25·75), — eksportowe 706 ÷ 712 grl bez notowań, — II standart 681 grl 23·75 ÷ 24·00 (25·25 ÷ 25·50), jęczmień browarny 678 ÷ 684 grl 26·75 ÷ 27·75, — o wadze 673 ÷ 678 grl 24·75 ÷ 25·25, — o wadze 649 grl 23·75 ÷ 24·25, — o wadze 620·5 grl 23·25 ÷ 23·75, owies I standart 460 grl 23·50 ÷ 24·00, — eksportowy 478 ÷ 488 grl 23·50 ÷ 24·00, — II standart 435 grl 22·25 ÷ 22·75, mąka pszena: I gat. 0 ÷ 20% 49·00 ÷ 50·00 (50·00 ÷ 51·00), — I gat. 0 ÷ 45% 47·00 ÷ 48·00 (48·00 ÷ 49·00), — I gat. B 0 ÷ 55% 45·00 ÷ 46·00 (46·00 ÷ 47·00), — I gat. C 0 ÷ 60% 44·00 ÷ 45·00 (45·00 ÷ 46·00), — I gat. D 0 ÷ 65% 43·00 ÷ 44·00 (44·00 ÷ 45·00), — II gat. A 20 ÷ 55% 42·00 ÷ 43·00 (43·00 ÷ 44·00), — II gat. B 20 ÷ 65% 40·00 ÷ 42·00 (41·00 ÷ 43·00), — II gat. D 45 ÷ 65% 37·00 ÷ 38·00

(38·00 ÷ 39·00), — II gat. F 55 ÷ 65% 36·00 ÷ 37·00 (37·00 ÷ 38·00), — II gat. G 60 ÷ 65% 35·00 ÷ 36·00 (36·00 ÷ 37·00), — pastewna 24·50 ÷ 25·50 (25·00 ÷ 26·00), mąka żytnia wyciągowa: I gat. 0 ÷ 30% 35·75 ÷ 36·75 (37·50 ÷ 38·50), — I gat. 0 ÷ 50% 35·75 ÷ 36·75 (37·50 ÷ 38·50), — I gat. 0 ÷ 65% 34·75 ÷ 35·75 (36·50 ÷ 37·50), — II gat. 50 ÷ 65% 30·00 ÷ 31·00 (31·50 ÷ 32·50), — razowa 0 ÷ 95% 28·00 ÷ 29·00 (29·25 ÷ 30·25), — poślednia ponad 65% 21·00 ÷ 21·50 (22·00 ÷ 22·50), otręby pszenne grube z przemiału standartowego 18·50 ÷ 19·00, — średnie z przemiału standartowego 17·50 ÷ 18·00, — mialkie z przemiału standartowego 17·50 ÷ 18·00, otręby żytnie z przemiału standartowego 16·25 ÷ 16·50 (16·75 ÷ 17·25).

Poznań.—Ceny hurtowe według cedyły urzędowej (ostatnie notowania w tygodniu) — w zł za 100 kg parytet Poznań dostawa bieżąca (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy, o ile różnią się od obecnych): pszenica 29·00 ÷ 29·25 (29·75 ÷ 30·00), żyto 23·75 ÷ 24·00 (24·75 ÷ 25·00), jęczmień 630 ÷ 640 grl 22·25 ÷ 22·50 (21·75 ÷ 22·00), — 667/676 grl 23·25 ÷ 23·50 (22·75 ÷ 23·00), — 700/715 grl 24·75 ÷ 25·50 (24·25 ÷ 25·00), — browarny 26·50 ÷ 27·50 (26·00 ÷ 27·00), owies 23·00 ÷ 23·25 (23·25 ÷ 23·50), mąka (wraz z workiem): pszena I gat. A 0 ÷ 20% 47·25 ÷ 48·25 (48·00 ÷ 49·00), — I gat. A 0 ÷ 45% 46·25 ÷ 46·75 (47·00 ÷ 47·50), — I gat. B 0 ÷ 55% 44·75 ÷ 45·25 (45·00 ÷ 46·00), — I gat. C 0 ÷ 60% 44·25 ÷ 44·75 (45·00 ÷ 45·50), — I gat. D 0 ÷ 65% 43·25 ÷ 43·75 (44·00 ÷ 44·50), — II gat. A 20 ÷ 55% 42·25 ÷ 42·75 (43·00 ÷ 43·50), — II gat. B 20 ÷ 65% 41·50 ÷ 42·00 (42·25 ÷ 42·75), — II gat. D 45 ÷ 65% 38·50 ÷ 39·50 (39·25 ÷ 40·25), — II gat. F 55 ÷ 65% 34·50 ÷ 35·50 (35·25 ÷ 36·25), — II gat. G 60 ÷ 65% bez notowań, — III gat. A 65 ÷ 70% 27·75 ÷ 28·75 (28·50 ÷ 29·50), — III gat. B 70 ÷ 75% 24·75 ÷ 25·75 (25·50 ÷ 26·50), mąka żytnia wyciągowa: I gat. 0 ÷ 30% 35·25 ÷ 35·75 (36·50 ÷ 37·00), — I gat. 0 ÷ 50% 34·75 ÷ 35·25 (36·00 ÷ 36·50), — I gat. 0 ÷ 65% 33·25 ÷ 33·75 (34·50 ÷ 35·00), — II gat. 50 ÷ 65% 26·00 ÷ 26·50 (27·25 ÷ 27·75), — poślednia ponad 65% 23·75 ÷ 24·25 (25·00 ÷ 25·50), otręby pszenne średnie z przemiału standartowego 17·00 ÷ 17·50 (17·25 ÷ 17·75), — grube z przemiału standartowego 17·75 ÷ 18·25 (18·00 ÷ 18·50), otręby żytnie z przemiału standartowego 16·25 ÷ 16·75 (17·00 ÷ 17·50), otręby jęczmienne 17·00 ÷ 18·25 (17·25 ÷ 18·50).

BYDŁO I MIĘSO

— Na krajowym rynku bydła i mięsa w lutym panowała utrzymywana tendencja przy nieznacznym osłabieniu popytu na rynku cieląt. **Warszawa.**—Urzędowe notowania cen z końca miesiąca — w gr za 1 kg żywej wagi loco targowica: woły I kl. dobrze opasione: a) mięsne 78 ÷ 87, b) inne 68 ÷ 76, II kl. średnio opasione: a) mięsne 62 ÷ 66, b) inne 56 ÷ 62, krowy I kl. dobrze opasione: a) mięsne 70 ÷ 80, — wyjątkowo 87, b) inne 65 ÷ 70, II kl. średnio opasione: a) mięsne 60 ÷ 67, b) inne 55 ÷ 60, III kl. mało opasione: a) mięsne 52 ÷ 53, b) inne 50, buhaje I kl. dobrze opasione: a) mięsne 70 ÷ 75, b) inne 67 ÷ 70, II kl. średnio opasione: a) mięsne 55 ÷ 65, b) inne 52, III kl. mało opasione: a) mięsne 51, b) inne 50, cielęta extra powyżej 60 kg 90 ÷ 95, I kl. pełnomięsiste powyżej 40 kg 78 ÷ 85, II kl. mało mięsiste powyżej 30 kg 60 ÷ 75, świnie słoninowe powyżej 180 kg 110 ÷ 116, — powyżej 150 kg 105 ÷ 110, poniżej 150 kg 100 ÷ 105, mięsne powyżej 110 kg 97 ÷ 100, — 80 ÷ 110 kg 94 ÷ 97, bydlę wychudzone 32 ÷ 46.

Poznań.—Notowania z końca miesiąca — w zł za 100 kg żywej wagi: woły pełnomięsiste, wytuczone nieoprzęgane 64 ÷ 68, mięsiste tuczone do lat 3 56 ÷ 60, — starze 50 ÷ 54, miernie odżywione 40 ÷ 46, buhaje wytuczone pełnomięsiste 60 ÷ 66, tuczone mięsiste 54 ÷ 58, nietuczone, dobrze odżywione 48 ÷ 52, miernie odżywiane 40 ÷ 46, krowy wytuczone pełnomięsiste 62 ÷ 66, tuczone mięsiste 54 ÷ 58, nietuczone dobrze odżywione 44 ÷ 50, miernie odżywiane 24 ÷ 34, jałowice wytuczone pełnomięsiste 64 ÷ 68, tuczone mięsiste 56 ÷ 60, nietuczone dobrze odżywione 50 ÷ 54, miernie odżywiane 40 ÷ 46, młodzieńcze dobrze odżywiane 40 ÷ 48, miernie odżywiane 38 ÷ 40, cielęta najprzedniejsze wytuczone 72 ÷ 76, tuczone 64 ÷ 70, dobrze odżywione 56 ÷ 60, miernie odżywione 48 ÷ 54, owce I gat. 64 ÷ 68, — II gat. 50 ÷ 56, świnie pełnomięsiste 120 ÷ 150 kg żywej wagi 102 ÷ 104, — 100 ÷ 120 kg żywej wagi 98 ÷ 100, — 80 ÷ 100 kg żywej wagi 94 ÷ 96, mięsiste świnie ponad 80 kg 86 ÷ 92, maciory i późne kastraty 80 ÷ 94.

MASŁO

— Na krajowym rynku w lutym panował mocniejszy nastrój rynku, głównie na skutek zmniejszonych dowozów. W większości ośrodków spożywczych notowania pozostały bez zmiany, przy nieco mocniejszym zapotrzebowaniu.

Lwów.—Hurtowe notowania masła z końca miesiąca — w zł za 1 kg: deserowe blokowe 2·90, stolowe 2·70.

Warszawa.—Notowania hurtowe masła z końca miesiąca wg Komisji Nabiałowej—w zł za 1 kg masła: wyborowe I gat. w beczkach i blokach 3·20,—w opakowaniu firmowym $\frac{1}{2} \div 4$ kg 3·20,—w drobnym opakowaniu firmowym po $\frac{1}{4} \div \frac{1}{8}$ kg 3·30, deserowe mleczarskie II gat. 2·90, solone mleczarskie 2·90, osekowe 2·60. W detalu dolicza się do tych cen 10÷15%. Ceny masła wszystkich gatunków zwykowały o gr 10 na 1 kg.

Poznań.—Notowania masła w/g Związku Gospodarczego Spółdzielni Mleczarskich z końca lutego—w zł za 1 kg w hurcie masła mleczarskiego ze śmietany pasteryzowanej franco stacja nadawcza: zdatne na eksport I gat. 2·85,—niezdatne na eksport 2·85, II gat. 2·75, III gat. 2·65. Tendencja utrzymana.

JAJA

—Sytuacja na rynku jajczarskim w l u t y m kształtowała się wybitnie niejednorodnie i nierównomiernie. W początku miesiąca panowała utrzymana tendencja, natomiast w połowie okresu sprawozdawczego—na skutek gwałtownego spadku produkcji z powodu mrozów—ceny jaj zaczęły silnie zwiększać. Pod wpływem niedostatecznych dowozów—notowania jaj, zwłaszcza w Małopolsce i w Katowicach, wzrosły o 50%. W końcu miesiąca sytuacja rynkowa uległa radykalnej zmianie i ceny ponownie obniżyły się do poziomu początkowych notowań.

Lwów.—Notowania jaj w/g Małopolskiego Związku Mleczarskiego z końca miesiąca—w zł za skrzynię jaj à 1 440 sztuk: 115·20. Ceny detaliczne są wyższe o 10÷15%.

Warszawa.—Notowania jaj w/g Związku Spółdzielni Mleczarskich i Jajczarskich z końca miesiąca—w zł za skrzynię à 1 440 sztuk: świeże zależnie od wielkości 110÷130. Dowozy duże, zapotrzebowanie normalne, tendencja zniżkowa.

Katowice.—Notowania jaj w/g Małopolskiego Związku Mleczarskiego z końca miesiąca—w zł za skrzynię à 1 440 sztuk: świeże nieprześwietlane 120÷125. Dowozy zwiększone, tendencja słaba.

RYNEK AKCYJNY

za okres od 1 do 6 marca 1937 r.

W dalszym ciągu utrzymujące się na rynku akcyjnym mocne uspołobienie spowodowało wzrost kursów wszystkich akcji; na podkreślenie zasługują stosunkowo silniej zwiększone obroty akcjami towarzystw metalurgicznych oraz transakcje bardzo rzadko notowanymi akcjami: Przem. Mydl. i Perfum. „Fryderyk Puls” oraz Cukrownia i Rafineria „Nieledeu”. Zyski kursowe poszczególnych akcji kształtowały się następująco (w zł): Bank Polski 1·00, Warsz. Tow. Fabryk Cukru 1·25, Warsz. Tow. Kopalń Węgla 1·00, Lilpop 0·80, Modrzejów 0·60, Norblin 5·00, Starachowice 1·50 oraz Haberbusch i Schiele 0·50. Z dniem 1/III b. r. akcje Warsz. Tow. Pożyczkowego na Zastaw Ruchości notowane są bez kuponu dywidendowego za rok 1936 wartości zł 8·00.

Poniższe zestawienie ilustruje obrót akcjami na giełdzie warszawskiej w grudniu ub. r. i styczniu b. r.:

	Grudzień 1936		Styczeń 1937	
	ilość transakcyj	na kwotę (tys. zł)	ilość transakcyj	na kwotę (tys. zł)
Przemysł metalowy	131	175	94	130
„maszynowy i elek-trotechniczny	76	99	57	81
Górnictwo	19	26	41	55

Przemysł spożywczy	49	52	22	23
„chemiczny	3	8	—	—
„mineralny	—	—	—	—
Banki	247	510	230	439
w tym:				
Bank Polski	246	509	230	439
Inne przemysły	4	7	—	—
Ogółem:	529	878	444	728

Styczeń b. r. w zakresie obrotów akcjami na giełdzie warszawskiej zaznaczył się redukcją w stosunku do grudnia ub. r. zarówno obrotów, jak i liczby transakcyj (w obu wypadkach po ok. 17%). Jeśli chodzi o udział procentowy obrotów poszczególnymi grupami akcji—to wzrósł udział obrotów akcjami górniczymi i bankowymi (zresztą decydującymi dla kształtowania się ogólnych obrotów)—kosztem pozostałych grup akcji.

Na giełdach prowincjonalnych obroty i zainteresowanie akcjami było znikome; na giełdzie krakowskiej obracano po niezmiennym kursie akcjami Zieleniowskiego, a na giełdzie poznańskiej—akcjami Banku Polskiego po podwyższonym o zł 1·00 kursie.

GIEŁDA WARSZAWSKA

	Wartość nominalna (waluta)	Kurs naj-wyższy w zł za akcję	Kurs naj-niższy	Ostatni kurs w tygodniu
Bank Polski	zł 100	101·00	99·50	100·00 -101·00
Przem. Mydl. i Perfum. Fryderyk Puls	zł 100	80·00	80·00	80·00
Cukrownia i Rafineria „Nieledeu”	zł 100			43·00
Warsz. Tow. Fabryk Cukru	zł 100	29·25	28·25	29·00 -28·75 -29·25
Warsz. Tow. Kopalń Węgla	zł 100	22·50	20·00	22·00 -21·25
Lilpop	zł 25	13·95	13·00	13·75
Modrzejów	zł 50			7·75 -7·50
Norblin	zł 100	65·00	61·00	65·00
Ostrowiec	zł 50	30·50	29·75	30·00 -30·25 -29·75
Starachowice	zł 100	35·00	33·00	34·75
Haberbusch i Schiele	zł 100	37·75	35·00	37·00

GIEŁDA KRAKOWSKA

Akcje—w zł: Zieleniowski 24·00

GIEŁDA LWOWSKA

Akcje w okresie sprawozdawczym nie były notowane.

GIEŁDA POZNAŃSKA

Akcje—w zł (maksimum i minimum; w nawiasach—notowanie z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy): Bank Polski 101·00—100·00 (100·00—99·00).

CŁO ORAZ REGLAMENTACJA

POSTĘPOWANIE PRZY EKSPORCIE TOWARÓW POLSKICH DO NIEMIEC.—Ustalone przez Polski Instytut Rozrachunkowy wytyczne dla eksportu towarów polskich do Niemiec—w ramach umowy gospodarczej polsko-niemieckiej, przedłużonej ostatnio układem z dn. 20/II 1937 r.—są następujące:

1. Wywóz do Niemiec wszelkich towarów, pochodzących z polskiego obszaru celnego, uzależniony jest od złożenia przez eksportera polskiego w urzędzie celnym świadectwa rozrachunkowego na wywóz, stwierdzającego wypełnienie przez eksportera warunków, przewidzianych przy kontroli obrotu towarowego polsko-niemieckiego¹⁾. Świa-

¹⁾ Niezależnie od tego eksporter polski winien zapoznać się we wszelkie dokumenty, wymagane przez władze polskie przy odprawie celnej wywozowej (świadectwo zwolnienia od cła wywozowej itd.) oraz wymagane przez władze niemieckie przy odprawie celnej towarów polskich.

detwa rozrachunkowe na wywóz wystawia Komisja Rządowa Kontroli Obrotu Towarowego Polsko-Niemieckiego.

2. Świadectwa rozrachunkowe na wywóz wydają:

a) dla wszystkich towarów, objętych umową gospodarczą, prócz wymienionych pod p. b: 1) dla okręgu Izby Przemysłowo-Handlowej w Warszawie—Polski Instytut Rozrachunkowy (Warszawa, Moniuszki 10), 2) w innych okręgach—delegaci P. I. R. przy izbach przemysłowo-handlowych, 3) w W. M. Gdańsku—Gdańska Instytucja Rozrachunkowa (Staatsbank der Freien Stadt Danzig—Verrechnungsstelle).

b) Urząd Wojewódzki w Katowicach—na artykuły, wywożone w obrocie górnośląskim na podstawie Konwencji Genewskiej z dn. 15/V 1922 r. (drzewo, zboże, buraki cukrowe, ziemniaki, pasza zielona, jarzyny, jagody, dolomit, piasek i in.); Polski Związek Eksporterów Bekonu i Artykułów Zwierzęcych w Warszawie (ul. Kopernika 30)—na: świnie, mięso wieprzowe, wątroby, konie, drób bity, smalec i jaja, pulpe owocową, dziczyznę; Polskie Zrzeszenie Eksporterów Drobiu i Ubo-

cznych Artykułów Rolnych w Warszawie (ul. Marszałkowska 95) — na: drób żywy, dziczyzna; Związek Eksporterów Zboża w Poznaniu (ul. Podgórna 10) — na: zboża, groch, fasolę, łubin, wykę, grykę, nasiona koniczyny, seradellę, lucernę, nasiona traw, inne nasiona, otręby, cykorię; Związek Spółdzielni Mleczarskich i Jajczarskich w Warszawie (ul. Marszałkowska 25) — na masło; Związek Zawodowych Zrzeszeń Eksporterów Jaj w Warszawie (ul. Wilcza 45) — na jaja; Zrzeszenie Producentów Spirytusu w Warszawie (ul. Traugutta 11) — na spirytus; Centrala Obrotu Nasionami Oleistymi w Warszawie (ul. Zielna 41) — na: rzepak, rzepik, gorczycę, mak, siemię lniane; Związek Zachodniopolskiego Przemysłu Cukrowniczego w Poznaniu (ul. Sew. Mielżyńskiego 7) — na: wysłodki buraczane, melasę i kielki słodowe; Polski Eksport Naftowy we Lwowie (pl. Mariacki 6/7) — na produkty naftowe; Naczelna Dyrekcja Lasów Państwowych w Warszawie — na drzewo z Lasów Państwowych; Komitet Eksportowy Słupów i Podkładów w Warszawie (ul. Kopernika 30) — na: drewno użytkowe i budulcowe nieobrabiane lub poprzecznie obrabiane (prócz osły), drewno użytkowe i budulcowe wzdłuż ciosane itp., lupane, wióry (prócz osły), faszynę, klepkę, podkłady kolejowe, drewno opałowe, nasiona drzew leśnych; Komitet Eksportowy Materiałów Tertych w Warszawie (Mazowiecka 3) — na: drewno użytkowe i budulcowe tarte, piasty, dzwona kołowe, szprychy, forniry, boazerie, części parkietów, wyroby stolarskie, inne wyroby z drewna, beczki do piwa, dyktę.

3. Świadcstwo rozrachunkowe na wywóz ważne jest w ciągu 1 miesiąca od daty wystawienia i służy do jednorazowej odprawy celnej. Świadcstwa rozrachunkowe na wywóz wydaje się na podstawie upoważnienia Komisji Rządowej w ramach ustalonych przez nią planów miesięcznych.

4. W celu otrzymania świadcstwa rozrachunkowego na wywóz eksporter polski składa we właściwej instytucji lub organizacji spośród wymienionych w p. 2 podpisaną deklarację dla P. I. R. (P. I. R. N 3), dołączając równocześnie odpis faktury. Faktura polskiego eksportera obejmować musi cenę towaru franco granicą polsko-niemiecka bez cła, tzn. cenę towaru loco miejsce załadowania, oraz koszty przewozu, ubezpieczenia do granicy polsko-niemieckiej itp. Przy przewozie morskim faktura winna obejmować cenę towaru fob port polskiego obszaru celnego.

5. Kontrahent niemiecki eksportera polskiego winien uzyskać u swoich właściwych władz (urzędy dewizowe) odpowiednie zezwolenie dewizowe na wpłacenie należności za towar na rachunek P. I. R. w Niemieckiej Kasie Rozrachunkowej (Deutsche Verrechnungskasse) w Berlinie. Jeżeli zobowiązanie nie opiewa na marki niemieckie, to równowartość zostanie obliczona w markach niemieckich po ostatnio znanym w chwili płatności średnim kursie urzędowym danej waluty, notowanym w Berlinie. Niemiecka Kasa Rozrachunkowa będzie zawiadamiała P. I. R. o kwotach, wpłacanych w markach niemieckich.

6. W chwili placenia przez importera niemieckiego należności do Niemieckiej Kasy Rozrachunkowej (Deutsche Verrechnungskasse) za towar, importowany z Polski, Kasa ta uznaje rachunek P. I. R. u siebie w odpowiedniej sumie RM i przesyła P. I. R. awizo dla wypłaty eksporterowi polskiemu odnośnej sumy z rachunku Niemieckiej Kasy Rozrachunkowej w P. I. R. Sumy na rachunku tym powstają z wpłat importerów polskich za towary, sprowadzone z Niemiec. Na podstawie awiza Niemieckiej Kasy Rozrachunkowej P. I. R. uznaje eksportera polskiego odpowiednią sumą RM.

7. Wypłata należności za towar eksporterom polskim następuje w złotych w miarę wpływów z importu na rachunek Niemieckiej Kasy Rozrachunkowej w P. I. R. Wypłaty następują w kolejności, ustalonej datami wpłat RM przez importerów niemieckich na r-k P. I. R. w Niemieckiej Kasie Rozrachunkowej i po kursie dewizowym dnia dokonania przekazu w P. I. R.

8. Wypłata może nastąpić tylko wówczas, jeżeli P. I. R. otrzymał z urzędu celnego dowód dokonanej odprawy celnej wywozowej towaru w postaci poświadczonego odcinka świadcstwa rozrachunkowego na wywóz. Dla ułatwienia kontroli urząd celny wydaje eksporterowi polskiemu drugi poświadczony odcinek tego świadcstwa. O ile eksporter polski przy wydawaniu mu świadcstwa rozrachunkowego na wywóz przedstawił tylko fakturę pro forma, winien on, celem otrzymania należności, złożyć następnie w P. I. R. odpis ostatecznej faktury, z zaznaczeniem na niej numeru świadcstwa rozrachunkowego.

9. Sumy, znajdujące się na rachunku P. I. R. w Niemieckiej Kasie Rozrachunkowej (Deutsche Verrechnungskasse), oraz sumy, znajdujące się na r-ku Niemieckiej Kasy Rozrachunkowej w P. I. R., nie podlegają oprocentowaniu.

10. P. I. R. nie ponosi odpowiedzialności za ewent. straty, mogące wyniknąć wskutek wahań kursu walut.

11. Firma polska, która wysłała do Niemiec przedmioty w obrocie uszlachetniającym i reparacyjnym biernym lub w obrocie uszlachetniającym i reparacyjnym czynnym, winna przedstawić P. I. R. zezwolenia władz skarbowych na dokonanie takiego obrotu w myśl obowiązujących przepisów. Przy wysyłce przedmiotów w obrocie uszlachetniającym i reparacyjnym biernym, firma polska winna zobowiązać się wobec P. I. R., że wszystkie należności z tytułu uszlachetnienia lub przeróbki, jakie przysługują przedsiębiorcy niemieckiemu, przekáže w clearingu

za pośrednictwem P. I. R. W obrocie czynnym firma winna podpisać deklarację „P. I. R. N 3”.

12. Tytułem zwrotu kosztów P. I. R. pobiera opłatę 0,5% od sum fakturowych, nie mniej jednak niż zł 1, i może żądać od eksportera polskiego zapłacenia połowy tej opłaty z góry, jeszcze przed zrealizowaniem w clearingu należności za towar. P. I. R. ma również prawo do zwrotu wydatków, dokonanych na życzenie eksportera.

NOWE WZORY ŚWIADCSTW ROZRACHUNKOWYCH DLA KONTROLI SPECJALNEJ OBROTU TOWAROWEGO POLSKO-NIEMIECKIEGO. — Z dniem 1/III 1937 r. wzory świadcstw rozrachunkowych, wprowadzone obwieszczeniem Ministra Skarbu z dn. 22/I 1937 r. w sprawie specjalnej kontroli obrotu towarowego polsko-niemieckiego („Mon. Polski” Nr 22/1937, poz. 35), zostały uchylone, a na ich miejsce wprowadzone zostały nowe wzory Nr 1 (na przywóz) i Nr 2 (na wywóz) świadcstw rozrachunkowych.

Ważność świadcstw rozrachunkowych według wzoru Nr 2 (na wywóz) może być przedłużona o dalszy miesiąc kalendarzowy przez Polski Instytut Rozrachunkowy w Warszawie względnie przez instytucję, za której pośrednictwem świadcstwo rozrachunkowe zostało wydane.

Świadcstwa rozrachunkowe, wystawione przed dniem 1/III 1937 r., zachowują swą ważność w terminach w nich oznaczonych.

STOSOWANIE ZWROTÓW CEŁ PRZY WYWOZIE ZBÓŻ. — Wobec tego, że w dn. 15/III 1937 r. traci moc obowiązującą rozporządzenie Ministra Skarbu z dn. 31/VII 1935 r. w sprawie zwrotu cła przy wywozie zbóż, strączkowych, nasion oleistych, produktów przemiatu, grochu polerowanego i siodu („Dz. Ust. R. P.” Nr 58, poz. 373) w brzmieniu rozporządzenia z dn. 15/VI 1936 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 47, poz. 345), Min. Skarbu okólnikiem L. D. IV 5488/3/37 wyjaśniło, że przy wywozie wyżej wymienionych towarów może być stosowany zwrot cła, jeżeli towary te zostaną zgłoszone do odprawy celnej najpóźniej w dn. 14/III 1937 r. Jednocześnie Min. Skarbu zaznaczyło, że dla zastosowania zwrotu cła obojętne jest kiedy towar będzie faktycznie wywieziony za granicę, gdyż — zgodnie z postanowieniami art. 48 ust. 3 prawa celnego — do towarów, wywożonych za granicę, należy stosować te postanowienia, które obowiązują w dniu zgłoszenia towarów do odprawy celnej. W każdym jednak razie wystawienie kwitu wywozowego (na dowód przyznania zwrotu cła) może być uskutecznione po faktycznym wywiezieniu towaru za granicę, przy czym wywóz do wolnego obszaru celnego (wolnej strefy w Gdańsku) nie jest uznany — w myśl przepisów, regulujących stosowanie zwrotów ceł — za wywóz za granicę. Dla tego też na towary, wywiezione do wolnego obszaru celnego, urzędy celne nie mogą wystawiać kwitów wywozowych; kwity te będą wystawiane po stwierdzeniu wywozu towarów z wolnego obszaru celnego za granicę.

Należy zaznaczyć, że postanowienia art. 48 ust. 3 prawa celnego stanowią zasadę ogólną, która w obecnym stanie prawnym (brak klauzul prawnych, które dla przepisów o zwrotach ceł ustalałyby odrębną zasadę) ma zastosowanie również do innych towarów, wywożonych za granicę za zwrotem cła.

ZNIŻKI CELNE NA NIKTÓRE KONSERWY RYBNE Z POZ. 256 P. 4 TARYFY CELNEJ. — W liście A konwencji handlowej polsko-kanadyjskiej z dn. 3/VII 1935 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 61/1936, poz. 446) znajduje się uwaga treści następującej: „Uwaga do poz. 256 z p. 4. — W każdym poszczególnym wypadku przy imporcie do Polski będą wymagane świadcstwa, wydane przez właściwe władze kanadyjskie, stwierdzające, że ryby te zostały złowione w wybrzeżach Ameryki Północnej”.

W związku z tym, Min. Skarbu, uzupełniając okólnik L. D. IV 18481/3/36 („Dz. Urz. Min. Skarbu” Nr 26/1936, poz. 794), wyjaśniło okólnikiem z dn. 18/II 1937 r. Nr D. IV 4151/2/37, że uwaga powyższa dotyczy jedynie importu konserw z małych ryb klupeidalnych, określanych jako sardynki kanadyjskie. Nie dotyczy ona natomiast cłonnych według tej samej pozycji i punktu taryfy celnej konserw z ryb łososiowych.

POWROTNY PRYWÓZ TOWARÓW KRAJOWYCH Z ZAGRANICY. — Towary krajowe, wywiezione za granicę poza obrotem warunkowym, niejednokrotnie podlegają zwrotowi. Towary te — w myśl art. 72 ust. 1 prawa celnego — mogą być zwalniane przez władze celne od należności celnych przywozowych oraz od ograniczeń przywozowych. W zasadzie zwolnienia powyższe mają zastosowanie do towarów, które nie weszły do wolnego obrotu za granicę. Jeżeli zaś chodzi o towary, które za granicę weszły do wolnego obrotu — to mogą być one zwalniane od ceł przywozowych oraz od ograniczeń przywozowych, jeżeli zostały z powrotem przywiezione przed upływem jednego roku od dnia wywozu i jeżeli przemawiają za tym poważne względy słuszności (§ 125 ust. 3 przep. wykonawczych do prawa celnego). Fakty, uzasadniające ze względów słuszności zwolnienie zwracanego z zagranicy towaru krajowego, podlegają swobodnej ocenie władzy celnej (dyrekcji ceł) i w razie potrzeby powinny być przez stronę udokumentowane.

Jeżeli chodzi o towary, które do wolnego obrotu za granicę nie weszły — to władza celna obowiązana jest zwolnić je od ceł przywozo-

wych i ograniczeń przywozowych, o ile strona udowodni w sposób niewątpliwy: 1) że towary pochodzą z kraju, 2) że za granicą nie weszły do wolnego obrotu, 3) że przed wysłaniem za granicę znajdowały się w kraju w wolnym obrocie.

Jako dowód, że zwrócone krajowe towary nie weszły za granicą do wolnego obrotu, może służyć—w myśl ust. 2 § 125 przepisów wykonawczych do prawa celnego—poświadczenie zagranicznego urzędu celnego lub zagranicznego publicznego przedsiębiorstwa przewozowego. Poza tym strona może składać również inne środki dowodowe, wówczas jednak sytuacja strony jest o tyle gorsza, że dowody takie podlegają swobodnej ocenie władzy celnej, podczas gdy dowody, określone powyżej, władza celna obowiązana jest przyjąć jako nie podlegające wątpliwości.

Dla udowodnienia, że towar pochodzi z kraju i że przed wywozem za granicę znajdował się w kraju w wolnym obrocie—strona może składać wszelkie dopuszczalne dowody, jak np. dowód ze świadków, dowód z biegłych, dowód z zaświadczeń i wszelkich innych dokumentów.

Przepisy celne przewidują, że zwolnienia od należności celnych przywozowych oraz od ograniczeń przywozowych mogą wydawać bądź: a) Ministerstwo Skarbu, b) bądź dyrekcje cel, c) bądź też urzędy celne.

a) Stosownie do postanowień ust. 1 § 126 przep. wyk. do prawa celnego, Min. Skarbu decyduje o zwolnieniu od cła przywożonych z powrotem z zagranicy towarów krajowych tylko wówczas, jeżeli przy wywozie strona korzystała z pomocy finansowej, stosowanej przez Państwo. Od tej zasady mamy 2 wyjątki, ustalone okólnikami Min. Skarbu, a mianowicie: 1) przesyłki o wadze do 20 kg mogą zwalniać od cła—przy powrotnym przywozie—urzędy celne, chociażby towary, zawarte w tych przesyłkach, korzystały z pomocy finansowej, stosowanej przez Państwo (okólnik Min. Skarbu L. D. IV 24386/3/36); 2) przesyłki zwracane z zagranicy cukru mogą być zwalniane od cła tylko przez Min. Skarbu, niezależnie od tego czy przy wywozie do tego cukru była stosowana pomoc finansowa Państwa (okólnik Min. Skarbu L. D. IV 1776/3/37).

Fakt korzystania przy wywozie zwracanego towaru z pomocy finansowej Państwa powinna strona zaznaczyć we wniosku o zwolnienie od cła i w zgłoszeniu towaru przy powrotnym przywozie. W każdym jednak razie urząd celny obowiązany jest sam to ustalić i w tym celu powinien zażądać od strony przedstawienia dowodów wywozu, tj. kwitu celnego lub deklaracji wywozowej według wzoru Nr 10 (załącznik do § 55 przep. wyk. do prawa celnego); ponadto, jeżeli odprawie celnej podlegają zwracane z zagranicy odzież i gotowe wyroby włókiennicze, urząd celny powinien sprawdzić, czy przy wywozie tych towarów były wystawiane ewidencyjne zaświadczenia eksportowe (okólnik Min. Skarbu L. D. IV 2549.3/35—, „Dz. Urz. Min. Skarbu” Nr 5, poz. 97).

W tych przypadkach, kiedy na podstawie przedłożonego przez stronę kwitu celnego urząd celny stwierdzi, że przy wywozie za granicę danego towaru zastosowano zwrot cła, albo że kwit celny lub deklaracja wywozowa według wzoru Nr 10 są opatrzone pieczęciami, zawierającymi jeden z następujących napisów: a) „Związek Izby Przemysłowo-Handlowych Delegatura Rady Polityki Kompensacyjnej. Wykorzystano R. O. Z.”, b) „Związek Izby Przemysłowo-Handlowych Delegatura Rady Polityki Kompensacyjnej. Wykorzystano w obrocie kompensacyjnym”, c) „Komisja Popierania Obrotu Produktami Rolniczymi”, d) „Wykorzystano dla Kom. Art. Zwierzęcych w Ministerstwie Prze-

mysli i Handlu”, e) „Izba Przemysłowo-Handlowa w wykorzystano dla celów rejestracyjnych”—to będzie dowodem, że strona korzystała z pomocy finansowej Państwa przy wywozie. Wówczas wniosek strony o zwolnienie od cła przywożonych z powrotem z zagranicy towarów powinien urząd celny przekazać do decyzji Ministerstwa Skarbu.

b) Dyrekcje cel zwalniają od cła przywożone z powrotem z zagranicy towary krajowe w następujących przypadkach: 1) jeżeli towary te weszły za granicą do wolnego obrotu, przy czym powrotny ich przywóz następuje przed upływem roku od daty wywozu; 2) jeżeli towary te nie znajdowały się za granicą w wolnym obrocie, lecz są przywożone z powrotem po upływie roku od daty wywozu, nie mogą być zwolnione od cła przywozowego i ograniczeń przywozowych.

c) Jeżeli chodzi o towary, które za granicą nie weszły do wolnego obrotu i które przywożone są przed upływem roku od daty wywozu, to mogą być one zwalniane od cła przez urzędy celne. Również przez urzędy celne mogą być zwalniane od cła krajowe towary, przywożone z powrotem w ruchu podróży i w małym ruchu granicznym, chociażby były w wolnym obrocie za granicą, jeżeli nie ma wątpliwości, że towary te są krajowego pochodzenia.

Wniosek o zwolnienie od cła przywozowego zwracanych z zagranicy towarów krajowych strona powinna składać jednocześnie ze zgłoszeniem towaru do odprawy celnej. Wnioski te mogą być składane ustnie tylko w ruchu podróży i w małym ruchu granicznym. We wszystkich innych przypadkach wnioski te powinny być składane na osobnym od zgłoszenia celnego piśmie (p. ust. 3 § 127 przep. wyk. do prawa celn.).

Postanowienie władzy celnej o zwolnieniu od cła zwracanego z zagranicy towaru stanowi jednocześnie zwolnienie tych towarów od ograniczeń przywozowych (art. 72 ust. 1 prawa celn.) oraz pozwolenie na zwrot cła wywozowego, jeżeli je strona uiściła.

Towary krajowe, przy których wywozie strona korzystała z pomocy finansowej Państwa, mogą być zwolnione od cła przy powrotnym przywozie jeżeli strona zwróci kwotę, uzyskaną przy wywozie (art. 72 ust. 3 prawa celn.).

Należy w końcu zaznaczyć, że omówione wyżej towary mogą być zgłaszane do odprawy celnej ustnie tylko w ruchu podróży i w małym ruchu granicznym. We wszystkich innych przypadkach powinny być zgłaszane do odprawy celnej na piśmie, przy czym wyłącza tu zgłoszenie ogólne (§ 48 ust. 6 przep. wyk. do prawa celnego).

f.

PODWYŻSZENIE CŁA WYWOZOWEGO NA ŻŁOM ŻELAZNY.

—W „Dz. Ust. R. P.” Nr 17/1937, poz. 113 ogłoszone zostało rozporządzenie Ministra Skarbu z dn. 20 II 1937 r., wydane w porozumieniu z Ministrami: Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i Ref. Roln., nadające nowe brzmienie pozycji 3 taryfy wywozowej, obejmującej stare żeliwo, żelastwo i odpadki żeliwne, żelazne oraz stalowe. Zmiana polega na podwyższeniu dotychczasowej stawki zł 5 do zł 10 od 100 kg i wywołana została zwykłą cen złomu żelaznego na rynku międzynarodowym. Wskutek tego dotychczasowe cło wywozowe, chroniące produkcję krajową przed wywozem niezbędnego surowca odlewniczego, stało się niewystarczające i zaszła potrzeba jego podwyższenia.

KOMUNIKACJA I TRANSPORT

KONCESJONOWANIE ZAROBKOWEGO PRZEWOZU OSÓB I TOWARÓW POJAZDAMI MECHANICZNYMI POZA OBSZAREM JEDNEJ GMINY

W „Dz. Urz. Min. Kom.” Nr 5, poz. 33 zostało ogłoszone zarządzenie Ministra Komunikacji z dn. 7/II 1937 r. o wydaniu instrukcji w sprawie udzielania koncesji na zarobkowy przewóz osób i towarów pojazdami mechanicznymi poza obszarem jednej gminy. Instrukcja ta uwzględnia postanowienia rozporządzenia z dn. 11/XII 1936 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 93, poz. 654), nowelizującego rozporządzenie z dn. 6/VII 1932 r. w sprawie wykonania ustawy o zarobkowym przewozie osób i towarów („Dz. Ust. R. P.” Nr 95, poz. 821), uchylając jednocześnie wszystkie dotychczasowe okólniki i zarządzenia w sprawach zarobkowego przewozu osób i towarów pojazdami mechanicznymi poza obszarem jednej gminy.

Instrukcja powyższa daje urzędom wojewódzkim dokładne i jednolite wskazówki i wytyczne co do postępowania koncesyjnego, kładąc kres wszelkim niejasnościom i wątpliwościom, jakie stwarzała w tej

mierze stosunkowo duża ilość wydanych dotąd okólników i zarządzeń (było ich kilkanaście) w sprawach zarobkowego przewozu osób i towarów.

Poniżej podajemy najistotniejsze wyjaśnienia, jakie daje instrukcja w sprawie stosowania poszczególnych paragrafów rozporządzenia z dn. 6/VII 1932 r., zmienionego rozporządzeniem z dn. 11/XII 1936 r., i artykułów ustawy z dn. 14/III 1932 r. o zarobkowym przewozie osób i towarów.

Ustawa przewiduje wydawanie koncesji na przewóz osób wzgl. towarów, natomiast zabrania uprawiania przewozów tzw. mieszanych tj. przewozu osób i towarów tym samym pojazdem mechanicznym. Instrukcja wyjaśnia dodatkowo, że o ile spółka wyświadcza stałe usługi przewozowe swoim członkom, to takie przewozy również podlegają koncesjonowaniu, przy czym rodzaj i wysokość korzyści, odnoszonych przez współników, są w danym wypadku bez znaczenia. Nie podlegają koncesjonowaniu przewozy osób o charakterze doraźnym. Cechą charakterystyczną doraźnych przewozów osób jest wynajmowanie całości autobusu, bez pobierania opłaty oddzielnie od każdego pasażera; prze-

wozy, dokonywane stale na pewnych drogach, nie podpadają pod pojęcie przewozów doraźnych. Instrukcja poleca zwracać baczną uwagę na przewozy doraźne, zwłaszcza na drogach, na których kursują samochody, posiadające koncesje, ponieważ istnieje tendencja obchodzenia przepisów o obowiązku uzyskiwania koncesji pod pozorem tzw. przewozów doraźnych. Karty kontroli opłat Państwowego Funduszu Drogowego na przewóz doraźny winny być w pierwszym rzędzie wydawane koncesjonariuszom, uprawiającym przewozy na danej linii, a innym osobom — dopiero w wypadku zrzeczenia się przez koncesjonariuszy tych przewozów.

W wyjaśnieniu do art. 8 ustawy z dn. 14/III 1932 r. i § 3 rozp. wyk. z dn. 6/VII 1932 r. w sprawie zwolnienia od koncesji przewozów towarów, wykonywanych przez przedsiębiorstwa przemysłowe i handlowe oraz gospodarstwa rolne i leśne własnymi samochodami wyłącznie dla własnych potrzeb, instrukcja ustala, że nie podpadają pod to pojęcie przewozy, uprawiane przez ekspedytorów, ponieważ nie są oni właścicielami przewożonego towaru. I dlatego też przewozy samochodowe, uprawiane przez ekspedytorów, wymagają koncesji.

Linia przewozowa osobowa powinna być określona dokładnie, a jeżeli koncesja obejmuje kilka linii, szlak przewozu oznacza dokładnie dokument koncesyjny, wskazujący miejscowości pośrednie.

Koncesję na przewóz osób i towarów z prawem wyłączności, o którą ubiega się obywatel lub zagraniczna osoba prawna, na sieć lub sieci linii, bez prawa wyłączności na liniach i obszarach zastrzeżonych — wydaje Minister Komunikacji. Poza tym podlegają kompetencji Ministra Komunikacji koncesje na zarobkowy przewóz towarów na następujących liniach zastrzeżonych: a) Białystok—Ostrów Mazowiecki—Warszawa, b) Rawa Mazowiecka—Brzeziny—Łódź, c) Łowicz—Łódź—Piotrków—Częstochowa—Będzin—Katowice i d) od dn. 1/I 1939 r. koncesje na linie o długości ponad 200 km. Koncesjonariuszom, posiadającym koncesje na liniach zastrzeżonych, urzędy wojewódzkie nie mogą zezwolić na powiększenie ogólnej nośności ich samochodów, kursujących na tych liniach, bez zgody Ministerstwa Komunikacji; natomiast zezwolenia nie wymaga wymiana zużytych wozów na nowe, bez zwiększenia ogólnej nośności samochodów. Zastrzeżenie dla powyższych szlaków ma na celu zahamowanie nadmiernej koncentracji przedsiębiorstw na tych szlakach ze szkodą dla innych relacji przewozowych. Zastrzeżenie dla Ministra Komunikacji udzielania koncesji na linie o długości powyżej 200 km zmierza do przeprowadzenia racjonalnego podziału pracy pomiędzy koleją i samochodem.

W wypadku złożenia podania o koncesję wyłączną wstrzymuje się wydawanie koncesji bez prawa wyłączności na te linie — do czasu decyzji Ministerstwa Komunikacji. Celem uproszczenia i szybszego zakończenia postępowania koncesyjnego urzędy wojewódzkie nie uzgadniają spraw koncesyjnych, jak to było dotychczas, z władzami kolejowymi i pocztowymi. Dlatego też zobowiązano urzędy wojewódzkie do przystosowania rozkładów jazdy autobusów do ruchu pociągów osobowych w uwzględnieniu miejscowych potrzeb i wygody podróżnych oraz koordynacji ruchu autobusów z koleją i żeglugą śródlądową. W szczególności ustalono, że na liniach dojazdowych do stacji kolejowych autobus powinien przyjeżdżać na 20÷30 minut przed odejściem pociągu, a odjeżdżać w 10÷15 minut po odejściu pociągu. Aby zapobiec niewłaściwej konkurencji między przedsiębiorstwami autobusowymi, obsługującymi te same linie, instrukcja poucza, że w rozkładach jazdy należy przewidzieć przerwy kursami pojazdów nie tego samego przedsiębiorstwa. Celem zapewnienia regularności ruchu położono nacisk na ściśle przestrzeganie rozkładów jazdy, które w zasadzie nie powinny być zmieniane częściej niż 2 razy do roku (kwiecień i wrzesień). Odpisy zatwierdzonego rozkładu jazdy na przewóz osób otrzymują: koncesjonariusz, Ministerstwo Komunikacji, zainteresowane urzędy wojewódzkie, starostwa, właściwe dyrekcje okręgowe kolei państwowych i dyrekcje okręgowe poczt i telegrafów. Dla koncesjonowanych przewozów towarów wydaje się odpowiednią ilość wyciągów z warunków koncesyjnych, poświadczonych przez urząd wojewódzki, które po dn. 31/XII 1938 r. przesyła się również — analogicznie, jak odpisy rozkładów jazdy — do wspomnianych poprzednio urzędów, a do tego czasu tylko do Ministerstwa Komunikacji.

Miejscowości, w których autobusy, utrzymujące regularną komunikację, mają się zatrzymać, określa władza, udzielająca koncesji. Ścisłe miejsca postoju autobusu w danej miejscowości wyznacza powiatowa władza administracji ogólnej w porozumieniu z zarządem drogowym, a w miastach — w porozumieniu z zarządem miasta. Za miejsca postoju są uważane: a) dworce autobusowe, b) stacje autobusowe i c) przystanki autobusowe, przy czym instrukcja określa dokładnie urządzenia, jakie te trzy rodzaje miejsc postoju powinny posiadać. Dalej instrukcja wskazuje, że w miastach należy dążyć do urządzenia stacji lub dworców autobusowych. Dodatkowo miejsca postoju przy stacji kolejowej wzgl. przystani należy wyznaczyć w wypadku znacznej odległości ustalonego normalnego postoju autobusów od stacji kolejowych lub przystani. Do obowiązków koncesjonariusza należy również przewóz poczty i — w razie potrzeby — dozorujących pocztę konwojentów za słusznym wynagrodzeniem. Koncesjonariusz musi się w tym wypadku stosować do obowiązujących przepisów pocztowych, ponosząc odpowiedzialność za przewożone przesyłki pocztowe w wysokości, ponoszonej przez przedsiębiorstwo „Polska Poczta, Telegraf i Telefon” wobec nadawców, składając odpowiednią kaucję wzgl. ubezpieczając ładunek.

Stale miejsca postoju pojazdów koncesjonowanego przedsiębiorstwa samochodowego określa się w dokumencie koncesyjnym. Dla ułatwienia kontroli stale miejsca postoju powinno znajdować się na obszarze województwa, które wydało koncesję.

Instrukcja poucza ściśle, w jaki sposób powinny być oznaczone i numerowane pojazdy mechaniczne, posiadające tak koncesje z prawem jak i bez prawa wyłączności wzgl. mieszane, oraz gdzie i jak powinny być umieszczone napisy miejscowości krańcowych i pośrednich, udzielając w tym względzie odrębnych wskazówek dla autobusów, uprawiających przewozy doraźne. Dla samochodów ciężarowych, z wyjątkiem kursujących na liniach zastrzeżonych, obowiązek ten zawieszono do dn. 31/XII 1938 r. Jako zasadę przyjęto, że wszystkie pojazdy, należące do jednego koncesjonowanego przedsiębiorstwa przewozu osób, powinny być pomalowane jednakowo, z wyłączeniem barw przedsiębiorstw „Polskie Koleje Państwowe” i „Polska Poczta, Telegraf i Telefon”. Celem wykluczenia możliwości, ażeby różne przedsiębiorstwa używały identycznych barw, zatwierdza je urząd wojewódzki; odrębne wskazówki zawiera w tej mierze instrukcja dla samochodów ciężarowych, posiadających koncesję obszarową.

Koncesje na przewóz towarów na linię lub linie które muszą być dokładnie ustalone, wydane przed i po dniu 1/I 1937 r., uprawniają do dn. 31/XII 1938 r. do przewozów na dowolnych liniach w całym Państwie, a to w myśl rozporządzenia z dn. 11/XII 1936 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 93, poz. 654), z wyjątkiem linii, zastrzeżonych kompetencji Ministra Komunikacji, wymienionych wyżej, tj. linii: 1) Białystok—Ostrów Mazowiecki—Warszawa, 2) Rawa Mazowiecka—Warszawa oraz 3) Łowicz—Łódź—Piotrków—Częstochowa—Będzin—Katowice oraz odcinków tychże linii. Od dn. 1/I 1939 r. aż do upływu terminu ważności koncesji koncesjonariusz może wykonywać przewozy tylko na liniach, wskazanych w dokumencie koncesyjnym. Postanowienia te umieszcza się w formie klauzuli w dokumencie koncesyjnym. Niemniej jednak koncesjonariuszowi przysługuje prawo wystąpienia o zmianę linii, co będzie uwzględnione w razie stwierdzenia, że koncesjonariusz w ostatnim półroczu 1938 r. faktycznie obsługiwał tę linię.

Zwolnienie na przeciąg 2 lat zarobkowych ciężarówek od obowiązku obsługiwania określonych linii stanowi czasową rezygnację z koordynacji pracy pomiędzy koleją i samochodem. Jest to objaw daleko idących ofiar ze strony Państwa na rzecz popierania zarobkowego przewozu towarów samochodami.

Osoba, ubiegająca się o koncesję, wzgl. koncesjonariusz zwolnieni są od obowiązku przedstawienia planów przewozowych do zatwierdzenia.

Instrukcja daje podstawy do racjonalnej współpracy pomiędzy koleją i samochodem, przewidując możliwość uzyskania koncesji obszarowej na przewóz towarów od i do stacji kolejowych w granicach wyznaczonych powiatów i na przewóz między miejscowościami w granicach tych powiatów. Koncesja taka uzależniona jest od zawarcia umowy z przedsiębiorstwem „Polskie Koleje Państwowe” (komunikacja kom-

binowana), przy czym rodzaj i ilość taboru powinna wynikać z warunków zawartej umowy.

Koncesjonariusz, przejeżdżający przez odcinek, objęty koncesją wyłączną, korzysta z prawa tranzytu, do warunków którego musi się zastosować pod rygorem cofnięcia prawa przejazdu przez ten odcinek.

Instrukcja wylicza warunki, od których uzależnione jest wydanie koncesji na zarobkowy przewóz pojazdami mechanicznymi poza obszarem jednej gminy. Są to: a) lojalność wobec Państwa, b) niekaralność za czyny, wymienione w § 47 rozporządzenia Ministra Komunikacji z dn. 6/VII 1932 r. (podane dalej), c) solidność w wypełnianiu obowiązków publiczno-prawnych, jak np. wywiązywanie się z obowiązków podatkowych, d) solidność w wypełnianiu zobowiązań handlowych. e) dostatecznie silne podstawy finansowe do uruchomienia i prowadzenia przedsiębiorstwa przewozowego, w szczególności posiadanie taboru w dobrym stanie (technicznym i zewnętrznym) i odpowiedniego do zamierzonych celów, albo posiadanie środków finansowych na nabycie taboru, f) fachowość w dziedzinie przewozu samochodami.

Wyłączone od możności uzyskania koncesji są stowarzyszenia i spółki, których zadaniem nie jest zajmowanie się przewozem zarobkowym pojazdami mechanicznymi. Również nie należy udzielać koncesji osobie podstawionej, która z braku podstaw finansowych nie mogłaby z niej korzystać, a korzystałaby z niej osoba inna, nie wymieniona w koncesji. Powstawanie finansowo silnych przedsiębiorstw, mogących uruchomić znaczniejszy tabor, należy popierać, dążąc jednocześnie, aby tabor był produkcji wzgl. montażu krajowego i w miarę możności jednej marki.

Zasady udzielania koncesji są następujące: a) osobom, które się jeszcze nie zajmowały zarobkowym przewozem pojazdami mechanicznymi, można wydać koncesję tylko pod warunkiem, że uruchomią zupełnie nowy tabor, b) osobom zaś, które się już trudniły zarobkowym przewozem osób i towarów, można wydać koncesję, o ile uruchomią co najmniej połowę nowego taboru. Wyjątek od powyższych zasad stanowią autobusowe linie na drogach gruntowych i pionierskich oraz autobusowe wzgl. towarowe linie, leżące w całości lub po większej części na terenie województw: wileńskiego, nowogródzkiego, poleskiego, wołyńskiego, tarnopolskiego i stanisławowskiego, na których dopuszczalny jest i tabor używany.

Nie należy udzielać nowych koncesyj autobusowych na linie, które są w dostatecznej mierze obsłużone przez istniejące przedsiębiorstwa autobusowe. O ile potrzeby komunikacyjne wymagają zwiększenia ilości autobusów na danej linii, należy przed wydaniem koncesji innej osobie zaproponować powiększenie taboru przedsiębiorstwu, pracującemu na tej linii.

Koncesjonariusz powinien wystąpić o przedłużenie koncesji przed upływem jej ważności, przy czym instrukcja zaznacza, że „koncesjonariusz, który wypełnił obowiązki przewozowe z korzyścią dla interesu publicznego, włożyli kapitały w budowę dworców autobusowych, magazynów towarowych, warsztatów lub innych urządzeń, niezbędnych do utrzymywania racjonalnej komunikacji samochodowej, należy dawać pierwszeństwo, kiedy idzie o otrzymanie koncesji na dalszy odpowiedni okres czasu na dotychczas przez nich obsługiwanych liniach czy obszarach, jeśli posiadają, oprócz innych kwalifikacji, tabor w dobrym stanie technicznym i w ilości dostatecznej”.

Urząd wojewódzki powinien mieć na uwadze przy załatwianiu spraw koncesyjnych rozwój motoryzacji kraju, czyniąc wszelkie ułatwienia osobom, starającym się o koncesję wzgl. posiadaczom koncesji. Podania koncesyjne powinny być w myśl tej zasady załatwiane szybko i sprawnie, przy czym urzędy wojewódzkie powinny skierować swoje wysiłki w kierunku obsłużenia samochodami terenów, na których daje się odczuwać brak komunikacji.

Dokument koncesyjny przewiduje czas, w którym powinna nastąpić wymiana zużytych samochodów na nowe, do którego koncesjonariusz musi się bezwzględnie zastosować pod rygorem utraty koncesji, chyba że urząd wojewódzki zgodzi się z ważnych i niezależnych od koncesjonariusza przyczyn na przedłużenie tego terminu. Koncesje wydane są na określony czas, nigdy z ważnością do odwołania. Koncesje liniowe wydaje się na okres 8 lat—o ile tabor jest wyłącznie nowy,

na 6 lat wzgl. na 4 lata—o ile przynajmniej połowa taboru wzgl. więcej jest nowa, zależnie od tego, czy są to pojazdy typu ciężkiego czy lekkiego. Koncesje liniowe na drogach gruntowych i pionierskich oraz koncesje na linie, położone w całości lub w większej części na obszarach województw: wileńskiego, nowogródzkiego, poleskiego, wołyńskiego, tarnopolskiego i stanisławowskiego—wydaje się na 3 lata—o ile mniej niż połowa taboru jest nowa, a na 2 lata—o ile tabor jest wyłącznie używany, przy czym koncesja na tych obszarach może być przedłużona na dalsze 2 lata, o ile stan taboru na to zezwala. Koncesje na okres dłuższy niż 8 lat mogą być wydane wzgl. przedłużone tylko osobom finansowo zasobnym, które już posiadają koncesje, wywiązując się z nich wzorowo, i inwestowały wzgl. zamierzają inwestować w przedsiębiorstwo znaczniejsze kapitały, i to tylko po przedstawieniu sprawy Ministerstwu Komunikacji. Koncesje obszarowe wydaje się na czas trwania umowy przewozowej, zawartej z przedsiębiorstwem „Polskie Koleje Państwowe”.

Przeniesienie praw i obowiązków, wynikających z koncesji, jest zabronione; pod zakaz ten podpada również wynajmowanie usług przewozu innemu przedsiębiorcy—chyba że wynajęcie ma miejsce w okolicznościach wyjątkowych i nagłych, gdy interes publiczny tego wymaga.

Odebranie koncesji może nastąpić na podstawie § 47 rozporządzenia Ministra Komunikacji z dn. 6/VII 1932 r., który postanawia, że: „władza, która udzieliła koncesji, winna ją odebrać w wypadku prawomocnego skazania za zbrodnię, popełnioną przeciwko wewnętrznemu lub zewnętrznemu bezpieczeństwu Państwa. Władza, która udzieliła koncesji, może ją odebrać: 1) w wypadku prawomocnego skazania za inną zbrodnię, nie wymienioną w ust. 1 (powyżej) oraz w wypadku skazania za występki, popełnione z chęci zysku, 2) w razie powtarzającego się, mimo ostrzeżeń i nałożonych kar, nieprzestrzegania przez koncesjonariusza i jego pełnomocnika albo kierownika przedsiębiorstwa przepisów niniejszego rozporządzenia i warunków koncesji, 3) jeżeli koncesjonariusz nie rozpoczął ruchu w okresie 6 miesięcy od daty otrzymania koncesji, albo w terminie, określonym w koncesji, albo jeżeli przerwa w komunikacji w czasie, gdy komunikacja powinna być utrzymana, trwa dłużej niż 1 miesiąc—z wyjątkiem przeszkód, spowodowanych siłą wyższą, 4) w razie niewypełnienia innych obowiązków, za których niewypełnianie koncesja przewiduje możność jej odebrania”.

W formie załączników dodano do instrukcji wzór rozkładu jazdy i wyciągu z warunków koncesyjnych oraz wzory znaków i numerów, w jakie się zaopatruje pojazdy mechaniczne.

M. S.

STATYSTYKA POJAZDÓW MECHANICZNYCH.—Liczba pojazdów mechanicznych w Polsce przez 1935 r. jeszcze malała. Właściwie w I półroczu wzrosła (z 34 173 do 35 038), ale w II półroczu silnie skurczyła się (do 34 129). Dopiero rok 1936 przyniósł zdecydowany wzrost liczby zarejestrowanych pojazdów mechanicznych (oczywiście—nie licząc wojskowych). Wzrost ten w liczbie procentowej był nawet dość poważny, gdyż wyniósł 9·8%, w liczbie absolutnej—wobec znikomej pozycji wyjściowej—był jeszcze niewielki, bo wyniósł 3 339 pojazdów. Biorąc pod uwagę liczbę absolutną, stwierdzamy, że wzrost był nieco silniejszy w I półroczu (1 654), słabszy zaś—w II półroczu (1 113), co jest zrozumiałe ze względów sezonowych.

Doszlśmy więc na początek 1937 r. do stanu posiadania 11·0 pojazdów mechanicznych na 10 tys. mieszkańców, gdy przed rokiem mieliśmy 10·2 pojazdów. Jeśli chodzi o porównanie z zagranicą—to, pamiętając o zawodności takich porównań ze względu na mniejszą lub większą odmiennosć całokształtu stosunków i warunków rozwojowych krajów porównywanych, stwierdzić możemy, że liczba samochodów (wg danych w 1935 r.) np. w Czechosłowacji wynosi 74 na 10 tys. mieszkańców, w Austrii—58, w Finlandii—81, w Rumunii—18.

Liczba pojazdów mechanicznych zarejestrowanych w Polsce stosunkowo największa jest, oczywiście, w Warszawie, gdyż wynosi 62·6 na 10 tys. mieszkańców. Poza tym poważniej przedstawia się jeszcze stan posiadania w województwach zachodnich: Śląsk—31·7, Pomorze—30·5, Poznańskie—26·9 na 10 tys. mieszkańców. Jeszcze województwa: łódzkie (11·0) i krakowskie (10·5)—wykazują liczbę pojazdów, zbliżoną do normy przeciętnej dla całej Polski, w pozostałej znacznej części Polski liczba ta jest poważnie mniejsza od przeciętnej dla całego kraju, dochodząc do 2·1 (na 10 tys. mieszkańców) w woj.: poleskim i wołyńskim, a nawet do 1·5—w woj. tarnopolskim. Jeśli z ogólnej liczby pojazdów mechanicznych wyeliminujemy motocykle, których liczba wzrosła w 1936 r. z 8 395 do 8 898, oraz wszelkie inne pojazdy mecha-

niczne (cysterny pożarnicze i transportowe, sikawki, traktory itp.)—to okaże się, że samych samochodów mieliśmy na początku b. r. 27 426, przy czym przybyło ich w 1936 r. 2 767, tj. 11·2%; wzrost procentowy więc był tu silniejszy niż dla ogólnej liczby pojazdów mechanicznych.

Wzrost w 1936 r. wykazały zarówno samochody osobowe—z 19 659 do 21 881, jak i ciężarowe—z 5 000 do 5 545. Ale w zakresie samochodów osobowych wzrost liczby samochodów zarobkowych był słaby (z 5 797 do 5 996), natomiast silniej wzrosła liczba samochodów niezarobkowych (urzędowych i prywatnych), mianowicie z 13 862 do 15 885, tj. o 14·6%. Jeśli weźmiemy pod uwagę okres 2-letni, tj. lata

1935 i 1936, stwierdzimy, że liczba samochodów zarobkowych nawet zmniejszyła się (z 6 120 do 5 996), a liczba samochodów niezarobkowych wzrosła (z 13 756 do 15 885), choć w 1935 r. wzrost był bardzo niewielki.

Jeśli chodzi o samochody zarobkowe, to liczba dorożek samochodowych w 1935 r. dość znacznie spadła—z 4 578 do 4 298, po czym w 1936 r. zwiększyła—do 4 453, nie dochodząc jednak do poziomu z początku 1935 r. Natomiast liczba autobusów—po spadku w 1935 r. (z 1 542 do 1 499)—w 1936 r. powróciła do dawnego poziomu (1 543 w dn. 1/I 1937 r.).

POCZTA I TELEGRAF

RUCH POCZTOWY, TELEGRAFICZNY I TELEFONICZNY W STYCZNIU 1937 R. w ważniejszych miastach przedstawiał się w sposób następujący (w tys. jednostek, wzgl. zł):

Nazwa miejscowości	Listy zwykłe i polecane	Listy wartościowe	Paczki	Przesyłki za pobraniem	Zlecenia	Przekazy poczt. i telegr. (wypłac. wzgl. wypłac. na kwotę)	Wpłaty (wypłaty) P. K. O. (na kwotę)	Czasopisma	Tele gramy	Rozmowy telefoniczne między- i międzynarod.
N a d a n o w u r z ę d a c h										
Warszawa	17 810·2	8·5	189·8	59·1	20·6	17 088·4	46 483·3	7 373·3	50·3	217·7
Łódź	2 092·5	1·1	42·7	14·2	61·1	5 380·3	20 704·4	337·6	13·8	61·8
Lwów	5 114·7	2·5	51·5	12·5	6·6	4 551·7	10 705·3	1 406·7	14·8	47·2
Poznań	8 464·6	2·3	46·8	14·8	1·1	6 015·6	9 798·0	2 064·8	7·9	29·9
Kraków	3 501·0	2·3	48·3	12·2	6·2	3 668·8	10 294·4	1 364·3	10·8	68·2
Wilno	1 141·5	1·5	15·4	6·1	3·9	3 005·3	4 269·8	618·5	6·8	12·8
Katowice	1 733·8	1·2	17·8	5·9	3·8	4 020·2	6 878·3	406·6	10·2	73·4
Lublin	574·8	1·2	8·8	1·9	2·8	1 212·9	3 625·5	43·0	3·6	12·7
Bydgoszcz	1 063·7	0·7	13·2	3·1	1·3	1 750·8	3 635·8	177·6	3·9	19·3
Sosnowiec	476·8	0·4	3·0	0·8	1·8	1 620·2	2 752·1	23·0	2·5	17·4
Białystok	579·8	0·2	4·0	0·8	1·6	1 168·1	2 416·6	28·2	3·0	9·2
Chorzów	568·7	0·3	5·9	1·0	0·8	969·0	3 126·2	115·6	1·0	10·7
Gdynia	957·0	0·3	13·3	3·4	0·4	1 425·1	6 370·4	14·6	8·3	40·2
N a d e s z ł o d o u r z ę d ó w										
Warszawa	11 364·3	14·5	88·0	11·9	8·1	12 814·2	4 072·2	93·7	73·0	237·0
Łódź	2 726·0	0·8	24·6	6·3	13·1	6 731·9	1 025·6	340·3	15·6	41·1
Lwów	3 342·0	5·0	38·9	2·5	6·4	5 005·7	1 178·1	235·5	14·7	55·1
Poznań	2 937·9	4·9	32·5	4·7	3·7	2 815·3	1 122·4	120·8	8·2	41·4
Kraków	3 411·5	3·0	37·1	5·1	3·0	4 466·5	1 503·7	150·0	17·4	69·1
Wilno	1 340·4	4·3	14·5	2·9	2·9	2 760·2	683·3	111·1	6·9	10·2
Katowice	1 344·8	1·9	18·7	4·7	1·4	1 354·0	579·9	134·9	7·4	69·8
Lublin	723·7	0·4	7·7	1·1	1·8	1 684·3	438·7	99·7	3·1	30·2
Bydgoszcz	1 202·4	0·5	13·3	2·7	1·7	1 286·5	586·0	152·8	3·3	14·6
Sosnowiec	433·7	0·7	4·4	1·7	2·4	506·4	477·1	23·6	2·9	18·7
Białystok	435·5	1·6	5·4	1·6	1·3	1 096·0	235·2	139·1	2·7	9·0
Chorzów	404·5	0·4	5·6	1·3	1·1	364·5	305·5	106·3	1·3	—
Gdynia	993·4	0·2	11·8	2·9	2·0	1 955·1	560·1	108·1	9·2	35·3

Wekslu w styczniu b. r. nadesłano do urzędów i agencji pocztowych do inkasa 217 tys. sztuk na kwotę zł 23 201 tys., z tego: zamaskowano 164·9 tys. sztuk na kwotę zł 18 394 tys., zaprotestowano 25·5 tys. sztuk na kwotę zł 2 688 tys., zwrócono bez protestu 19·4 tys. sztuk na kwotę zł 1 150 tys.

Rozmów telefonicznych miejscowych przeprowadzono w styczniu b. r. na sieciach Ministerstwa Poczty i Telegrafów oraz Polskiej Akcyjnej Spółki Telefonicznej (w tysiącach): w Warszawie 16 225, w Łodzi 3 272, w Wilnie 1 846, we Lwowie 1 820, w Katowicach 1 563, w Krakowie 1 313, w Poznaniu 975, w Gdyni 882, w Białymstoku 477, w Bielsku 451, w Chorzowie 430, w Sosnowcu 357, w Bydgoszczy 326, w Lublinie 227, w Częstochowie 182 i w Toruniu 135.

WPLYWY I ROZCHODY PRZEDSIĘBIORSTWA „POLSKA POCZTA, TELEGRAF I TELEFON” W STYCZNIU 1937 R. przedstawiały się, jak następuje (w zł):

	Wpływy	Rozchody
Dyrekcje okr. poczt i telegr.	537·71	50 028·24
Urzędy pocztowe	9 168 602·33	3 068 409·12
Urzędy telefoniczne i telegraf.	5 083 210·32	595 429·83
Radiotelegraf	532 135·53	60 843 08
Państwowy Instytut Telekomun.	1 598·50	30 318·31
Główna Składnica Materiałów Pocz- towych	832·51	3 086·18

Główna Składnica Materiałów Tele- technicznych	56·69	647·88
Izba Kontroli Rachunkowej Poczty i Telekomunikacji	11·79	22 417·75
Emerytury	3 358·51	1 384 595·51
Długi i gwarancje	—	1 355 039·16
Przelew z tytułu państwowego podatku dochodowego i opłaty emerytalnej	—	105 416·00
Inwestycje	—	2 536 242·95
Razem:	14 790 343·89	9 212 474·01

Nadwyżka wpływów nad rozchodami z Państwowego Przedsiębiorstwa „Polska Poczta, Telegraf i Telefon” w styczniu b. r. wyniosła zł 5 577 869·88.

Niezależnie od tego dochody i wydatki Zarządu, wykonywanego przez Min. Poczty i Telegrafów, stanowiły zł 268·55 w dochodach i zł 30 171·28 w wydatkach.

Wpływy urzędów obejmują m. in. dochód z następujących źródeł (w zł):

Opłaty pocztowe	8 432 495·44
„ telegraficzne	684 637·05
„ telefoniczne	4 355 360·81

Dochody radiotelegrafu składają się głównie z opłat radiotelegraficznych w kwocie zł 161 429·99 oraz z opłat radiofonicznych w kwocie zł 363 427·32.

SAMORZĄD

PROJEKTY NOWYCH USTAW O SAMORZĄDZIE TERYTORIALNYM. — Rada Ministrów w dn. 8/III b. r. uchwaliła 2 projekty ustaw, dotyczących zagadnień samorządowych. Projekty przeszły już przez pierwsze czytanie na plenum Sejmu.

Pierwszy projekt — to zmiana ustawy z dn. 11/VIII 1923 r. o uregulowaniu finansów komunalnych. Jako najważniejszą zmianę projekt przewiduje wprowadzenie, a raczej wznowienie zaniechanego swego czasu podatku samoistnego od gruntów budowlanych. Podatek ten istniał w miastach do 1927 r. jako samoistny podatek od placów niezabudowanych, później został przejęty przez Państwo, przy czym miastom pozostawiono prawo poboru dodatku do powyższego podatku, wreszcie dekretem Prezydenta Rzplitej z dn. 15/I 1936 r. został zniesiony jako państwowy, a co za tym idzie samorząd również utracił prawo poboru swego dodatku.

Podatek od gruntów budowlanych pomyślany został w projekcie omawianej ustawy raczej jako instrument polityki budowlanej, przy pomocy którego przeciwdziałać się będzie spekulacji terenami budowlanymi, przetrzymywanymi celem uzyskania najwyższej ceny w najbardziej ruchliwych pod względem budowlanym rejonach miasta lub osiedla.

Podatkowi mają podlegać wszelkie grunty na terenie miast i osiedli, przeznaczone prawomocnym planem zabudowania na cele budowlane, względnie grunty (działki, place), przylegające do ulic i placów komunikacyjnych, posiadających przynajmniej utrwaloną (szosowaną) nawierzchnię. Opodatkowane mogą być nie tylko działki całkowicie niezabudowane, ale również i działki niedostatecznie zabudowane (w rozumieniu obowiązujących przepisów budowlanych). Omawiany projekt reguluje podatek tylko ramowo, przewidując jego szczegółowe rozpracowanie w rozporządzeniu wykonawczym i statutach, dostosowanych do warunków lokalnych.

Wprowadzenie podatku ma być zależne od uchwał reprezentacji samorządowych. Poza tym przewiduje się szereg wyłączeń, w pierwszym zaś rzędzie wyłączenie tych gruntów, które na 3 lata przed wprowadzeniem podatku były użytkowane na uprawę leśną, rolną, ogrodniczą lub inną podobną (ogrodki działkowe, sady). Wobec tego, że podatek nie ma charakteru fiskalnego, nie przewiduje się, aby wywarł on poważniejszy wpływ na wzrost dochodów związków samorządowych. W najlepszym razie jego wydajność dla wszystkich związków samorządowych szacowana jest na ok. zł 3 miln. rocznie.

Aby poprawić zachwianą utratą opłat wjazdowych i zmniejszeniem wpływów z innych danin równowagę finansową mniejszych miast — projekt ustawy przewiduje zmianę klucza podziału dodatków do państwowych podatków od spożycia i produkcji oraz do scalonego podatku od obrotu na korzyść gmin miejskich poniżej 10 tys. mieszkańców. Kosztem częściowego (o 5%) zmniejszenia udziału w powyższych dodatkach powiatowych związków samorządowych i Komunalnego Funduszu Pożyczkowo-Zapomogowego, małe gminy miejskie otrzymałyby z tego źródła 3-krotnie więcej niż otrzymują obecnie. Stanowi to o przesunięciu na korzyść tej kategorii związków samorządowych ok. zł 2-5 miln. rocznie.

Poza tym projekt wprowadza do ustawy o finansach komunalnych liczne zmiany o charakterze porządkowym, a więc: przewiduje opodatkowanie własności nieruchomości wyłącznie w formie dodatku do państwowego podatku od nieruchomości (dotychczasowa ustawa przewiduje również formę samoistnego podatku budowlanego); określa najwyższą

granice tego dodatku w gminach wiejskich na 100% podatku państwowego; wprowadza obligatoryjność tego ostatniego dodatku oraz poboru komunalnego dodatku do państwowego podatku od gruntów, nowelizując jednocześnie — zgodnie ze zmianami, wprowadzonymi dekretem z dn. 4/XI 1936 r. — przepisy o rozdziale wpływów z dodatków komunalnych do tegoż podatku, rozszerza uprawnienia władz nadzorczych w sprawie zatwierdzania uchwał związków samorządowych, dotyczących poboru komunalnych podatków samoistnych i dodatków do podatków państwowych; porządkuje sprawy poboru tzw. podatku od zbytku mieszkaniowego i podatku hotelowego; inkorporuje do ustawy o finansach komunalnych przepisy, dotyczące obliczania udziału samorządów w podatku dochodowym, i wreszcie — w szeregu drobnych przepisów — uzgadnia ustawę o finansach komunalnych z innymi przepisami.

*

Drugi projekt — to ustawa w sprawie zakończenia akcji oddłużenia w związkach samorządowych.

Prowadzona od 2 lat przez Centralną i wojewódzkie komisje oszczędnościowo-oddłużeniowe dla samorządu akcja indywidualnego oddłużenia związków samorządowych dobiega końca. Akcja ta, likwidując przerosty zadłużeń, niewspółmiernych do zdolności płatniczych większości związków samorządowych, oraz porządkując zagnatwane stosunki finansowe w tych związkach — miała być w swoim założeniu jednorazowym zabiegiem o charakterze zupełnie wyjątkowym. W czasie trwania oddłużenia normalne stosunki kredytowe z samorządami musiały ulec poważnemu zahamowaniu. Toteż szybkie i definitywne zakończenie akcji oddłużeniowej musi się stać jednym z podstawowych czynników, przywracających w sferach gospodarczych zaufanie do samorządu terytorialnego.

Mając powyższe na uwadze, zgłoszony przez Rząd projekt ustawy przewiduje ściśle i bliskie terminy wygaśnięcia kompetencji organów oddłużeniowych oraz ostateczną likwidację całej akcji oddłużeniowej.

A więc: wojewódzkie komisje oddłużeniowe będą miały prawo ustalania tzw. planów oddłużeniowych i orzekania ulg w stosunku do wierzycieli prywatno-prawnych tylko do dn. 1/IV 1937 r., ostateczna zaś likwidacja powyższych komisji przewidziana jest w terminie do dn. 1/VI b. r.

Centralna Komisja Oszczędnościowo-Oddłużeniowa będzie miała jeszcze prawo orzekania ulg w stosunku do publiczno-prawnych wierzycieli samorządu do dn. 1 maja b. r. Termin jej ostatecznej likwidacji ustali Minister Skarbu po załatwieniu przez nią — jako instancję odwoławczą — wszystkich rekursów, złożonych przez wierzycieli prywatno-prawnych na orzeczenia komisji wojewódzkich. W 2 wypadkach kompetencje w orzekaniu ulg przez Centralną Komisję Oszczędnościowo-Oddłużeniową ulegają przedłużeniu do dn. 1/VII b. r., a mianowicie: w wypadku zgłaszania wniosków przez samorządy województwa śląskiego, w których akcja oddłużeniowa na mocy przepisów lokalnych rozpoczęła się o rok później, oraz w sprawach orzekania ulg w stosunku do zadłużenia w Skarbie Państwa i Banku Gospodarstwa Krajowego tzw. miast ułenowskich, ale tylko z tytułu likwidacji pożyczki ułenowskiej.

Poza tym projekt cofa z dniem 1/IV b. r. uprawnienia Ministra Skarbu do przyznawania związkom samorządowym ulg generalnych w spłacie zobowiązań wobec Skarbu Państwa.

Z

KRONIKA TYGODNIOWA

PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ

USTAWY:

Sprzedaż i zamiana niektórych nieruchomości państwowych — ust. z dn. 27/II 1937 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 17/1937, poz. 109).

Likwidacja mienia byłych rosyjskich osób prawnych — ust. z dn. 3/III 1937 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 17/1937, poz. 110).

ROZPORZĄDZENIA MINISTRÓW:

Częściowa zmiana taryfy celnej wywozowej — rozporz. Ministra Skarbu z dn. 20/II 1937 r., wyd. w poroz. z Ministrami: Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i Ref. Roln. („Dz. Ust. R. P.” Nr 17/1937, poz. 113).

Powołanie komisji nadzorczych nad obrotem zwierzętami gospodarskimi i drobiem oraz nad hurtowym obrotem mięsa, tudzież nad organizacją targowisk — rozporz. Ministra Przemysłu i Handlu z dn. 27/II 1937 r., wyd. w poroz. z Ministrami: Rolnictwa i Ref. Roln. oraz Spraw Wewnętrznych („Dz. Ust. R. P.” Nr 17/1937, poz. 116).

TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓŁKACH AKCYJNYCH

15 marca:

— „Kauczuk”, S. A. — o g. 9 w W-wie, Ceglowska 4.

24 marca:

— „Pol. Składnica Pomocy Szkolnych”, S. A. — o g. 18 w lok. Biura Rach.-Powiern. w W-wie, Marszałkowska 129 m. 3.

25 marca:

— „Ziem. T-wo Parcel.”, S. A. — o g. 11 w lok. S-ki we Lwowie, Szajnochy 2.

— „Fabr. Wyr. Szamot. i Fajans”, S. A. w Skawinie — o g. 17 w kanc. Dra L. Merza w Krakowie, Starowiślna 1.

— „Płaszowska Fabr. Dach. i Cegiel”, S. A. — o g. 18 w kanc. Dra L. Merza w Krakowie, Starowiślna 1.

— „Krak. Miejska Kolej Elektr.”, S. A. — o g. 10 w biurze Prez. Zarządu m. Krakowa.

31 marca:

— „S. A. dla Budowy Mieszkań”, — o g. 17 $\frac{1}{2}$ w kanc. Not. Dra Zdz. Lubomęskiego w Bielsku, 3 Maja 13.

— „Grodzieckie T-wo Kopalń Węgla i Zakł. Przem.”, S. A. — o g. 10 w lok. T-wa w Grodźcu.

— „T-wo Druk. i Wyd. „Kurier Zachodni””, S. A. — o g. 10 w lok. T-wa Przem. Zagł. Dąbr. w Sosnowcu, 3 Maja 25.

— „Bank Towarzystw Spółdz.”, S. A. — o g. 17 w lok. B-ku w W-wie, Jasna 1.

— „Cegła”, S. A. — o g. 12 w lok. S-ki w Grębocinie, pow. toruńskiego.

— Fabr. Porc. i Wyr. Ceram. „Ćmielów”, S. A. — o g. 18 w lok. S-ki w Krakowie, Basztowa 17.

— „Gazy Ziemne” S. A. dla Przem. Naft. — o g. 11 w lok. S-ki we Lwowie, Akademicka 7.

— Łódzka Huta Szklana „Geha”, S. A. — o g. 17 w lok. S-ki w Łodzi, Nowa 24/26.

— Fabr. Mydeł i Perf. „Warsz. Labor. Chem.”, S. A. — o g. 15 w lok. S-ki w W-wie, Złota 61.

2 kwietnia:

— „E. Wedel”, S. A. — o g. 16 $\frac{1}{2}$ w lok. S-ki w W-wie, Zamoyskiego 28.

3 kwietnia:

— Tomaszowska Fabr. Dywanów, Chodników i Wyr. Kos. „Aleksander Müller”, S. A. — o g. 18 w lok. S-ki w Tomaszowie Maz., Rolanda 2.

— „Osada”, S. A. — o g. 17 w hot. Centralnym w Gnieźnie, Mieczysława 7.

SKARBOWOŚĆ I FINANSSE

AKCYZY I MONOPOLE

NORMY SZACUNKU I CENY WYKUPU KRAJOWEGO SUROWCA TYTONIOWEGO. — W „Dz. Ust. R. P.” Nr 16/1937, poz. 105 zostało ogłoszone rozporządzenie Ministra Skarbu z dn. 20/II 1937 r. o normach szacunku i cenach wykupu krajowego surowca tytoniowego. Rozporządzeniem tym, wydanym na podstawie art. 9 ustawy z dn. 18/III 1932 r. o utworzeniu państwowego przedsiębiorstwa „Polski Monopol Tytoniowy” („Dz. Ust. R. P.” Nr 26/1932, poz. 240), została ustanowiona taryfa wykupu tytoniu krajowego, wyprodukowanego w kampanii uprawy tytoniu w 1937 r., określająca zasady klasyfikowania i ustalania cen liści tytoniowych, odstępowanych przez plantatorów w myśl obowiązujących przepisów przedsiębiorstwu „Polski Monopol Tytoniowy”.

Przy stosowaniu taryfy dla ustalenia szacunku i obliczenia należności, przypadającej plantatorowi za dostarczone liście tytoniowe, powinny być przestrzegane w myśl omawianego rozporządzenia następujące przepisy:

Taryfa wykupu tytoniu obejmuje liście tytoniowe użyteczne, tj. nadające się do fabrykacji wyrobów tytoniowych. Liście i części liści tytoniowych, zanieczyszczone domieszkami, niedojrzałe, niesuszone, zniszczone przez choroby, zmarznięte, rażone pleśnią lub w inny sposób zepsute — klasyfikuje się jako materiał nieużyteczny (nieużytek tytoniowy). Wiązki liści tytoniowych, w których obok użytecznych liści znajduje się nieużytek, klasyfikuje się jako materiał nieużyteczny (nieużytek tytoniowy).

Uszkodzenia mechaniczne i chorobowe, jak również i wilgotność liści tytoniowych powoduje dla klasyfikacji tych liści skutki, szczegółowo wyliczone w omawianym rozporządzeniu.

Liście tytoniowe, dostarczone przez plantatorów do wykupu, powinny odpowiadać następującym wymogom: 1) powinny być posortowane według jednakowych gatunków i odmian tytoniu oraz wymogów klasyfikacyjnych i powiązane w wiązki za ogonki w połowie ogonków, a u odmian i gatunków tytoniu skrytoogonkowych — u nasady blaszki

listnej, 2) wiązanie powinno być dokonane sznurkiem konopnym lub lniącym albo łykiem kukurydzianym (wiązki liści tytoniu Virginia i Kentucky mogą być wiązane liśćmi tychże tytoni, pod warunkiem użycia do wiązania liści zupełnie zdrowych oraz pozostawienia przy wiązaniu końców ogonków liści w wiązce, niezakrytych paskiem liścia wiążącego), 3) ilość liści w jednej wiązce powinna wynosić ok. 20 liści — niezależnie od odmiany i gatunku tytoniu.

Niezachowanie wymogów co do posortowania liści tytoniowych według gatunków i odmian oraz co do przepisowego powiązania w wiązki powoduje dla liści tytoniowych, dostarczonych do wykupu z pominięciem tych wymogów — wykup tych liści po cenie obniżonej, przewidzianej w taryfie, natomiast za staranne posortowanie — przyznaje się plantatorom 10%-owy dodatek do cen wykupu tytoniu.

Plantator otrzymuje należność za liście odrostowe, uznane za użyteczne, tylko wtedy, gdy zostały one wyprodukowane za osobnym zezwoleniem. Liście odrostowe uważa się za materiał użyteczny, o ile są dojrzałe, zdrowe, wysuszone, sortowane i wiązane w wiązki, a nieodpowiadające wyżej wskazanym wymogom oraz liście odrostowe, wyprodukowane bez zezwolenia — klasyfikuje się jako nieużytek tytoniowy. Liście odrostowe, wyprodukowane za osobnym zezwoleniem oraz uznane za materiał użyteczny, odbiera się niezależnie od odmiany i gatunku tytoniu po cenie gr 25 za 1 kg.

Cenę za 1 kg nasienia tytoniowego dojrzałego, czystego, zdrowego, wyprodukowanego na zasadzie osobnego zezwolenia, o sile kiełkowania nie mniejszej niż 85% ustalona została, jak następuje: dla tytoniu Trapezund, Tyk-Kulak, Hercegowina, Węgierski-Ogrodowy i tytoni cygarowych — na zł 10, dla tytoniu Virginia i Kentucky — na zł 12-50, dla machorki — na zł 8, a przy sile kiełkowania 60 ÷ 85% — oblicza się cenę w stosunku do wartości nasienia o 85% sily kiełkowania. Nasiona tytoniowe o sile kiełkowania niższej niż 60% klasyfikuje się jako nieużytek tytoniowy. Tytoni Amerykan i jego nasiona wykupuje się według wymogów i taryfy tytoniu Trapezund.

Surowiec tytoniowy, dostarczony przez plantatorów, którym Dykrecja Polskiego Monopoli Tytoniowego zleciła dokonanie prób przygotowaw-

nia surowca z pominięciem wymogów, dotyczących prostowania, wędzenia i wiązania liści, będzie odbierany tak, jakby tym wymogom zadość uczyniono.

Omawiane rozporządzenie stanowi podstawę do wydawania orzeczeń szacunkowych i obliczania należności, przypadającej plantatorom od przedsiębiorstwa „Polski Monopol Tytoniowy” za tytoń, wyprodukowany w okresie kampanii uprawy tytoniu roku 1937.

SKAŻANIE CUKRU SKROBIOWEGO.—Okólnikiem z dn. 2/III 1937 r. L. D. VI 13 459/3/36 Min. Skarbu zezwoliło na zasadzie postanowień § 11 ust. 2 rozporządzenia Ministra Skarbu z dn. 9/IV 1935 r. w sprawie wykonania ustawy o opodatkowaniu cukru skrobiowego („Dz. Ust. R. P.” Nr 25, poz. 174) na stosowanie w celu skażenia nieopodatkowanego cukru skrobiowego, przeznaczonego dla przemysłu garbarskiego, jako środka skażenia ekstraktu dębowego, wyrabianego przez Tow. Akc. „Quebracho” Sp. Akc. w Warszawie o zawartości 60% garbnika, w stosunku 1 kg ekstraktu na 100 kg cukru skrobiowego; przy skażeniu powinny być zachowane przepisy §§ 8 i 10 wyżej wymienionego rozporządzenia.

PIENIĄDZ I KREDYT

PRZEKAZY DO NIEMIEC.—W związku z umową gospodarczą polsko-niemiecką z dn. 20/II b. r. Komisja Dewizowa wydała swój okólnik Nr 35¹⁾, który już raz był zmieniony uchwałą Komisji Dewizowej z dn. 27/I b. r.²⁾, w nowym brzmieniu, nadanym uchwałą Komisji z dn. 3/III b. r. Zapłata zobowiązań osób fizycznych i prawnych, mających miejsce zamieszkania lub siedzibę w Polsce, wobec takichże osób, zamieszkałych w Niemczech, może być dokonywana—aż do odwołania—jedynie z zachowaniem przepisów, zawartych w okólniku.

I. Należności z następujących tytułów mogą być przekazywane tylko za pośrednictwem Polskiego Instytutu Rozrachunkowego:

- a) za towary, sprowadzone z Niemiec w ramach umowy gospodarczej polsko-niemieckiej z dn. 4/XI 1935 r. i 20/II 1937 r.;
- b) za towary, sprowadzone z Niemiec przed wejściem w życie umowy gospodarczej polsko-niemieckiej z dn. 4/XI 1935 r.;
- c) koszty transportu lądowego do granicy niemieckiej przy imporcie towarów z Niemiec;
- d) prowizje oraz opłaty patentowe i licencje, jeżeli należności te powstały po dn. 28/II 1937 r.;
- e) koszty podróży handlowych;
- f) koszty robocizny w obrocie uszlachetniającym i reparacyjnym;
- g) rabaty, bonifikaty i odszkodowania, związane z obrotem towarowym polsko-niemieckim;
- h) zapłata za weksle, nadesłane z Niemiec do inkasa, zaopatrzone przy wysyłce ich do Niemiec w klauzulę: „zezwolono na wysłanie za granicę i przekazanie po wpływie w drodze rozrachunku z Niemcami przez Polski Instytut Rozrachunkowy w Warszawie (Polskie Towarzystwo Handlu Kompensacyjnego w Warszawie)”.

Banki dewizowe upoważnione są do prowadzenia specjalnych zablokowanych kont niemieckich firm księgarskich i wydawniczych oraz do przyjmowania na te konta za przedstawieniem rachunków lub innych dowodów wpłat za książki, czasopisma itp.—z tym, że sumy, wpłacone na takie rachunki, będą periodycznie przelewane do PIR.

II. W sprawie przekazów do Niemiec na koszty podróży handlowych za pośrednictwem PIR (ust. I p. e) wydane zostaną przepisy oddzielnie.

III. Należności osób fizycznych i prawnych, mających miejsce zamieszkania lub siedzibę w Niemczech, z tytułu wierzytelności waloryzacyjnych podlegają rozliczeniu w sposób, ustalony w porozumieniu polsko-niemieckim z dn. 17/X 1936 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 1/37, poz. 3) i nie mogą być przekazywane według zasad, zawartych w okólniku. Osoby, zainteresowane w sprawie regulowania takich zobowiązań, winny zwracać się bezpośrednio do Polsko-Niemieckiej Komisji dla Rozrachunków Waloryzacyjnych z zachowaniem postępowania, podanego w komunikacie Ministerstwa Skarbu, ogłoszonym w „Mon. Pol.” Nr 38 z dn. 17/II 1937 r., mianowicie: wierzyciele niemieccy—do Biura Niemieckiego Oddziału Niemiecko-Polskiej Komisji dla Rozrachunków Wa-

loryzacyjnych w Berlinie¹⁾; dłużnicy polscy—do Biura Polskiego Oddziału Polsko-Niemieckiej Komisji dla Rozrachunków Waloryzacyjnych w Poznaniu²⁾.

IV. Należności z następujących tytułów mogą być przekazywane na zasadach ogólnych:

- a) za towary pochodzenia nie niemieckiego, przechodzące tylko tranzytem przez Niemcy, z wyłączeniem kosztów ubocznych, związanych z takim importem;
- b) przekazy z rachunków zagranicznych wolnych w walutach obcych „nowych”, należących do osób, zamieszkałych w Niemczech;
- c) sumy, zwracane niemieckiemu zleceniodawcy na podstawie okólnika Komisji Dewizowej Nr 18 z dn. 18/VI 1936 r., ustęp ostatni³⁾;
- d) przekazy na koszty podróży i cele turystyczne (w sprawie kosztów podróży handlowych zostaną wydane przepisy oddzielnie);
- e) drobne sumy, nie przekraczające równowartości zł 10, w ramach przepisów ust. IV okólnika Nr 8 z dn. 8/V 1936 r. na pokrycie zobowiązań, wynikających z normalnego prowadzenia przedsiębiorstwa handlowego, za świadectwa, wydane przez urzędy zagraniczne itp., jeżeli zobowiązanie nie podlega rozrachunkowi przez PIR, i jeżeli całość zobowiązania nie przekracza w poszczególnym przypadku sumy zł 10;
- f) zapłata za weksle, nadesłane z Niemiec do inkasa, które przed wysłaniem za granicę zostały zaopatrzone w adnotację, przewidzianą w okólniku Nr 26 z dn. 30/VII 1936 r. ust. II p. a lub b⁴⁾.

V. Należności, wynikające z innych tytułów niż wyszczególnione w ust. I, III i IV, mogą być przekazywane wyłącznie za pośrednictwem Banku Polskiego. Do rozpatrywania i załatwiania wniosków o uskutecznienie przekazów upoważnione są oddziały Banku Polskiego i banki dewizowe w tych przypadkach, gdy zobowiązanie nie przekracza zł 1 000 lub równowartości tej sumy; natomiast, jeżeli całość zobowiązania przekracza tę sumę, jak również—bez względu na sumę—jeżeli zobowiązanie wynika z wkładu oszczędnościowego w instytucji kredytowej w kraju—wnioski winny być kierowane do decyzji Komisji Dewizowej. Przy przekazach należności z tytułu frachtów morskich i kosztów ubocznych, związanych z obrotem towarowym Polski z trzecimi krajami—tranzytem przez Niemcy—winien być we wnioskach podawany termin płatności zobowiązania oraz dokładne i szczegółowe określenie rodzaju i tytułu powstania kosztów (np. koszty transportu od do, koszty spedycji w itd.).

VI. Uskutecznianie przekazów przez Bank Polski odbywać się ma w następujący sposób:

a) Klient, udzielający bankowi zlecenia przekazu, powinien udowodnić tytuł i fakt istnienia zobowiązania. Bank dewizowy winien w tym celu pobrać od klienta odpisy dokumentów, stwierdzających tytuł długu, jak aktów notarialnych, korespondencji, lub wyciągi z ksiąg handlowych oraz pisemne zarczenie klienta, iż dług dotąd nie został pokryty. Jeżeli ma być przekazana suma, znajdująca się na rachunku zablokowanym w banku, klient winien udowodnić dokumentami tytuł, z którego nastąpiła wpłata na rachunek zablokowany. Oryginały dokumentów, przedłożone w celu uwiarygodnienia zobowiązania, bank dewizowy zaopatruje pieczęcią, stwierdzającą przyjęcie zlecenia przekazu, i zwraca klientowi. W przypadkach, gdy bank dewizowy kieruje wniosek o zezwolenie na przekaz do Komisji Dewizowej, powinien załączyć do wniosku odpisy wszystkich dostarczonych przez klienta dowodów.

b) W celu uskutecznienia przekazu do Niemiec bank dewizowy wypełnia zlecenie (formularz Nr 471), składające się z 3 części, z których pierwsze 2 przeznaczone są dla Wydziału Zagranicznego Banku Polskiego, trzecią zaś zatrzymuje dla siebie bank dewizowy. Blankiety zlecenia, które wydaje Bank Polski, powinny być wypełnione pismem maszynowym, przy czym cel przekazu winien być jasno i zwięźle określony. Kwota przekazu winna być wypisana również słownie, o ile mo-

¹⁾ P. zesz. 38 i 39/1936, str. 120 i 157.

²⁾ P. zesz. 5/1937, str. 161.

¹⁾ Berlin W. 8. Markgrafenstrasse 38 (Preussische Staatsbank-Seehandlung).

²⁾ Poznań, ul. 27 Grudnia 8 (Komunalny Bank Kredytowy).

³⁾ P. zesz. 27/1936, str. 780, punkt 4, ustęp 2.

⁴⁾ P. zesz. 32/1936, str. 943.

żności—ze względu na przebitkę, przeznaczoną dla Niemiec—w języku niemieckim. Banki dewizowe będą przysyłać przyjęte od klientów zlecenia przekazów do Niemiec (część I i II formularza Nr 471) w tym samym dniu do swej centrali lub oddziału w Warszawie, które sporządzą zestawienie tych zleceń i przesyła je wraz ze zleceniami do Wydziału Zagranicznego Banku Polskiego w Warszawie, wpłacając równocześnie ogólną kwotę zestawienia gotówkowym czekiem żyrowym lub przez Izbę Rozrachunkową. Jedyne banki dewizowe, które nie mają w Warszawie centrali ani oddziału, przesyła zestawienie przyjętych zleceń wraz ze zleceniami do oddziału Banku Polskiego, w którego okręgu mają swoją siedzibę, dostarczając równocześnie potrzebnego pokrycia.

c) Przekazy winny opiewać na złote lub marki. Jeżeli przekaz opiewa na marki, należy na zleceniu—oprócz sumy długu w markach—umieścić jej równowartość w złotych, przeliczając marki na złote według średniego kursu transakcyjnego Giełdy Warszawskiej z dnia, poprzedzającego datę przyjęcia zlecenia. Jeżeli zaś zobowiązanie opiewa na inną walutę niż złote lub marki, należy na zleceniu umieścić jako sumę przekazu jedynie sumę w złotych według przeliczenia klienta, dokonanego w ramach rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dn. 12/VI 1934 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 59/1934, poz. 509). Suma zobowiązania w obcej walucie winna być umieszczona w takich przypadkach w „zleceniu” jedynie w rubryce, przeznaczonej dla wskazania tytułu zapłaty. Kwota przekazu może być na wniosek dłużnika powiększona o koszty wypłaty, pobierane przez bank niemiecki (Deutsche Verkehrs-Credit-Bank); banki dewizowe zostają upoważnione do załatwiania we własnym zakresie wniosków o dodatkowe przekazanie powyższych kosztów, pobranych przy wykonanych już przekazach.

d) Banki dewizowe mogą obliczać klientom za przekazy tytułem prowizji $1\frac{0}{100}$ od sumy przekazu (minimum zł 2); ponadto pobiorą $1\frac{0}{100}$ na rzecz Banku Polskiego, wpłacając pobraną na rzecz Banku Polskiego kwotę równocześnie z sumą przekazu. W przypadkach udzielenia zezwolenia na przekaz przez Komisję Dewizową—jeżeli zobowiązanie przekracza sumę zł 3 000 lub jej równowartość—bank dewizowy pobierze ponadto $\frac{1}{2}\frac{0}{100}$ od sumy zezwolenia tytułem opłaty manipulacyjnej na rzecz Komisji Dewizowej.

VII. Postanowienia, zawarte w ust. I i V, stosują się również do instytucji lub osób, które otrzymały od Komisji Dewizowej generalne zezwolenie na dokonywanie przekazów do Niemiec w inny sposób, wskazany w tych zezwoleniach. Instytucje te lub osoby tracą nadane im uprawnienia, a banki dewizowe nie mogą więcej skutecznie przekazywać do Niemiec na podstawie dotychczasowych zezwoleń, chyba że Komisja Dewizowa—na skutek ponownego wniosku—na nowo je wyraźnie zatwierdzi. Udzielone przez Komisję Dewizową przed dniem 4/III 1937 r. zezwolenia na przekazy wielokrotne sum, przeznaczonych na koszty utrzymania, oraz zezwolenia na wielokrotny wywóz za granicę wynagrodzeń służbowych—są ważne do wyczerpania.

VIII. Zapłata za weksle, nadesłane z Niemiec do inkasa, opiewające na marki niemieckie, może być przyjęta w banknotach niemieckich, jeżeli dłużnik płaci je z posiadanych własnych zapasów tych banknotów, a zobowiązanie wekslowe nie pochodzi z należności za sprowadzony z Niemiec towar lub z innych tytułów, wyszczególnionych wyżej w ust. I, i jeżeli dłużnik złoży pisemne oświadczenie następującej treści: „Wykupując posiadanymi przeze mnie banknotami niemieckimi dokument Nr... na Reichsmark..., nadesłany do inkasa z Niemiec, oświadczam, że tą drogą nie spłacam zobowiązania za sprowadzony z Niemiec towar ani innych należności, wyszczególnionych w okólniku Komisji Dewizowej Nr 35 w ustępie I, lecz dług z tytułu...”. Zainkasowane banknoty niemieckie mogą być wówczas wysłane zleceniodawcy zagranicznemu. We wszystkich innych przypadkach zapłata za weksel winna nastąpić w złotych według przeciętnego kursu transakcyjnego wypłaty na Berlin, a zainkasowana kwota przekazana do Polskiego Instytutu Rozrachunkowego lub do Banku Polskiego—w zależności od tego, czy zobowiązanie pochodzi z należności, wyszczególnionych w ust. I, czy z innych tytułów, co powinno być stwierdzone z adnotacją, umieszczonej na wekslu, z dokumentów, przedstawionych przez klienta, lub na podstawie jego oświadczenia. Bank Polski i banki dewizowe, oddając do protestu weksle,

opiewające na marki niemieckie, nadesłane z zagranicy do inkasa—winny równocześnie przysyłać notariuszowi instrukcję, w jakich środkach płatniczych może być przyjęta zapłata lub pod jakim warunkiem może być zapłata w banknotach niemieckich przyjęta (deklaracja).

IX. Niezależnie od ustanowionego okólnikiem z dn. 3/III, a przedstawionego wyżej trybu skutecznego przekazów do Niemiec, nie jest wykluczona możliwość odmrożenia sum zablokowanych, posiadanych w Niemczech przez osoby, zamieszkałe w Polsce, drogą odsprzedaży takich sum innej osobie, zamieszkałej w Polsce, która ma zobowiązanie w Niemczech. Tego rodzaju prywatny rozrachunek wymaga zezwolenia Komisji Dewizowej. Wniosek zainteresowanych stron winien być złożony na przepisowym formularzu za pośrednictwem banku dewizowego z dokładnym podaniem sumy i kursu, po jakim ma nastąpić rozrachunek, oraz z dołączeniem dowodów zobowiązania, które ma być w ten sposób pokryte. Pokrywanie w ten sposób zobowiązań importerów, które powinny być spłacone za pośrednictwem Polskiego Instytutu Rozrachunkowego—jest niedopuszczalne.

Zaznaczyć należy, że zwolnienie sum zablokowanych w Niemczech wymaga również zezwolenia niemieckich władz dewizowych.

X. W związku z przepisami, zawartymi w ust. I i II, zwrócić należy uwagę na to, że klauzula, umieszczona na wekslach, wysyłanych do Niemiec według przepisu okólnika Nr 26 ust. II c¹), winna być odpowiednio wypełniana—zależnie od sposobu, w jaki zapłata za weksel może nastąpić, a więc bądź „w drodze rozrachunku z Niemcami przez Polski Instytut Rozrachunkowy w Warszawie”, bądź też „w drodze rozrachunku z Niemcami przez Bank Polski”.

RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH

GIEŁDA WARSZAWSKA

za okres od 1 do 6 marca 1937 r.

Rynek dewiz w okresie sprawozdawczym przechodził dość silne fluktuacje; tak więc, w początku okresu panował mocny nastrój dla dolarów i funtów szterlingów, który w II połowie okresu utrzymał się tylko dla dolarów. Następnie, w końcowych dniach okresu wystąpiła gwałtowna zmiana kursów franka francuskiego, tłumaczona jako wynik zmiany metody interwencji francuskiego funduszu walutowego, który z dniem 5 b. m. otrzymał nowe kierownictwo oraz zmienił zakres i sposoby swego postępowania. Wreszcie na podkreślenie zasługuje lekki wzrost obrotów. Poza zwykłymi dolarami (o zł 0-00 $\frac{1}{8}$ na \$ 1) i belgami (o zł 0-35 na 100 belgach) oraz utrzymanymi dolarami telegraficznymi, markami niemieckimi i guldenami gdańskimi—pozostałe dewizy odnotowały następujące straty kursowe (w zł na 100 jednostkach walutowych): franki francuskie 0-09, franki szwajcarskie 0-05, korony czeskosłowackie 0-05, liry włoskie 0-01, floreny holenderskie 0-40, korony szwedzkie 0-15, korony duńskie 0-25 oraz korony norweskie 0-20; poza tymi dewizami spadły jeszcze i funty szterlingi—o zł 0-05 na £ 1.

	Wartość nominalna (waluta)	Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Ostatni kurs w tygodniu
Dolary St. Zjedn.	\$ 1	5-27 $\frac{7}{8}$	5-27 $\frac{3}{4}$	5-27 $\frac{7}{8}$
„ „ „ telegr.	\$ 1	5-28	5-28	5-28
Funty szterlingi	£ 1	25-80	25-76	25-76
Franki francuskie	100 fr.	24-55	24-49	24-49
Franki szwajcarskie	100 fr.	120-40	120-35	120-40
Belgi	100 blg.	89-20	88-80	89-20
Marki niemieckie	100 RM	212-36	212-36	212-36
Korony czeskosłow.	100 kor.	18-41	18-38	18-41
Liry włoskie	100 lir.	27-85	27-85	27-85
Floreny holenderskie	100 fl.	289-10	289-00	289-05
Guldeny gdańskie	100 guld.	100-00	100-00	100-00
Korony szwedzkie	100 kor.	133-05	133-95	132-95
Korony duńskie	100 kor.	115-20	115-05	115-05
Korony norweskie	100 kor.	129-70	129-55	129-55

W poniższym zestawieniu podane jest kształtowanie się obrotów dewizami na giełdzie warszawskiej w grudniu ub. r. i styczniu b. r.:

1) P. zesz. 32/1936, str. 943.

	Grudzień 1936		Styczeń 1937	
	ilość trans-akcyj (tys. zł)	kwotę na (tys. zł)	ilość trans-akcyj (tys. zł)	kwotę na (tys. zł)
Ogółem	829	33 488	627	25 119
w tym:				
dolary Stanów Zjedn.	114	12 120	98	7 417
funtys szterlingi	137	12 500	105	8 977
franki francuskie	103	2 981	94	2 631
franki szwajcarskie	46	448	36	388
belgi	94	1 896	83	1 759
marki niemieckie	8	66	16	74
korony czeskosłowackie	114	10 65	84	944
liry włoskie	24	34	24	32
florency holenderskie	77	1 221	58	921
guldeny gdańskie	7	40	10	65
korony szwedzkie	31	527	32	1 212
korony duńskie	15	46	12	43
korony norweskie	23	236	27	278
inne dewizy	36	308	48	378

Styczeń b. r. w stosunku do grudnia ub. r. zaznaczył się na rynku dewiz giełdy warszawskiej spadkiem o ok. 25% zarówno liczby transakcji, jak i obrotów; przeciętna więc wartość transakcji pozostała w styczniu mn. w. niezmienną. W uszeregowaniu obrotów poszczególnymi dewizami nastąpiło jedynie drobne przesunięcie: dotychczasowe piąte miejsce, zajmowane przez floreny holenderskie, przypadło koronom szwedzkim; jeśli chodzi o udział procentowy obrotów poszczególnymi dewizami — to wzrósł udział obrotów frankami francuskimi, belgami, koronami czeskosłowackimi i szwedzkimi — kosztem pozostałych dewiz. Pierwsze miejsce pod względem obrotów utrzymała nadal funty szterlingi, którymi obroty w styczniu stanowiły 35·7% obrotów ogólnych (w grudniu ub. r. — 37·3%), drugie miejsce przypadło dolarom (29·5% — wobec 36·2%), trzecie — frankom francuskim (10·5% — wobec 8·9%), czwarte — belgom (7·00% — wobec 5·7%), piąte — koronom szwedzkim (4·8% — wobec 1·6%) itd.

Po niemal jednolicie słabym nastroju w okresie poprzedzającym — obecnie na rynku papierów lokacyjnych państwowych wystąpiło częściowe wzmocnienie tendencji. W premiovkach zwykłała jedynie 3% Poż. Premiowa Inwestycyjna (sztuki i serie I emisji — o zł 1·75, sztuki II emisji — o zł 0·75 i serie teje emisji — o zł 1·00), gdy 4% Poż. Dolarowa — przy dość dużych obrotach — straciła zł 1·00. Wśród pozostałych pożyczek — najsilniej poprawiła swe notowania 4% Poż. Konsolidacyjna, gdyż o 3·25% nom., a znacznie już słabiej — 5% Poż. Konwersyjna (+0·25% nom.). Dwie pozostałe pożyczki: 5% Poż. Konwers. Kol. i 6% Poż. Dolarowa — zmniejszyły: pierwsza — stosunkowo nieznacznie, to tylko o 0·25% nom., druga — bardzo silnie, gdyż o 13·25% nom.; należy jeszcze podkreślić, że strata kursowa tej pożyczki byłaby jeszcze większa, gdyby nie wzmocnienie, jakie wystąpiło w 2 ostatnich dniach okresu. Ostatnia z pożyczek — 7% Stabilizacyjna — nie wykazała zmian w notowaniach.

Na rynku papierów lokacyjnych prywatnych obserwowaliśmy lekkie ożywienie, ujawniające się nie tyle w zwiększeniu obrotów, lecz w większej liczbie papierów, które znalazły się w obrotach. Salda tygodniowe kształtowały się następująco (w % -ach nominału; ze znakiem plus — zysk, ze znakiem minus — strata): 7% L. Z. Tow. Kred. Przem. Polskiego — 7·00, — 8% — 14·00, 4% L. Z. Pozn. Ziem. Kred. + 2·50, 5% L. Z. Tow. Kred. m. Warszawy z 1933 r. + 4·00, 5% L. Z. Tow. Kred. m. Łodzi z 1933 r. + 2·25, 5% L. Z. Tow. Kred. m. Radomia z 1933 r. + 0·25 oraz 5% L. Z. Tow. Kred. m. Siedlec z 1933 r. — 0·50.

	Wartość nominalna (waluta)	Kurs naj-wyższy	Kurs naj-niższy	Ostatni kurs w tygodniu
Papiery państwowe				
3% Pożyczka Premiowa Inwestycyjna				
I emisja sztuki	zł w zł. 100	65 75	63 75	65 75
II emisja serie	" " " "	" " " "	" " " "	85 00
II emisja sztuki	" " " "	65 50	64 50	65 50
" " serie	" " " "	86 00	85 00	86 00
4% Pożyczka Dolarowa	\$ ¹⁾	46 00	45 00	45 75
				-46 00
		w % % nominału		
4% „ Konsolidacyjna zł w zł.		54 50	50 00	54 25
		-51 25 ²⁾	-47 50 ²⁾	-54 50
				-50 75 ²⁾
				-51 25 ²⁾

5% Pożyczka Konwersyjna	zł	54 00	52 75	53 63
				-54 00
5% „ Konwers. Kol.	zł			52 00
6% „ Dolarowa	\$	48 00	45 00	47 25
		w zł za \$ 100		
7% „ Stabilizacyjna	Dolary Fl. hol., Fr. szwajc., Funtys szterlingi Kor. szwedzkie	361 00	361 00	361 00

Listy zastawne i obligacje banków

		w % % nominału		
7% L. Z. Państw. Banku Roln.	zł w zł. 1927	83 25	83 25	83 25
8% „ „ „ „	zł w zł. 1927	94 00	94 00	94 00
7% „ „ Banku Gosp. Kraj.	zł w zł. 1927	83 25	83 25	83 25
8% „ „ „ „	zł w zł. 1924	94 00	94 00	94 00
7% Obl. Kom. B. Gosp. Kraj.	zł w zł. 1927	83 25	83 25	83 25
8% „ „ „ „	zł w zł. 1924	94 00	94 00	94 00
5% Obl. Bud. B. Gosp. Kraj.	zł w zł. 1927	93 00	93 00	93 00
5 1/2% L. Z. Banku „ „	zł w zł. 1924	81 00	81 00	81 00
5 1/2% „ „ „ „	zł w zł. 1927	81 00	81 00	81 00
5 1/2% Obl. Kom. B. Gosp. Kraj.	zł w zł. 1924	81 00	81 00	81 00
5 1/2% „ „ „ „	zł w zł. 1927	81 00	81 00	81 00

Listy zastawne i obligacje towarzystw kredytowych

7% L. Z. Tow. Kred. Przem. Pol-skiego ¹⁾	£	75 00	74 00	74 00
8% L. Z. Tow. Kred. Przem. Pol-skiego ¹⁾	£	88 00	76 00	77 00
				-76 00
4 1/2% L. Z. Tow. Kred. Ziemskiego	zł	50 50	48 75	50 00
				-50 50
4% „ „ Pozn. Ziem. Kred.	zł			41 00
4 1/2% „ „ „ „	zł	46 00	45 50	46 00
5% „ „ Tow. Kred. m. Warszawy	zł			58 75
				-58 50
5% „ „ Tow. Kred. m. Warszawy z 1933 r.	zł	58 50	54 00	57 50
				-58 50
5% L. Z. Tow. Kred. m. Kielc z 1933 r.	zł			45 50
5% L. Z. Tow. Kred. m. Łodzi z 1933 r.	zł	52 25	50 00	51 50
				-52 25
				-51 75
5% L. Z. Tow. Kred. m. Piotrkowa z 1933 r.	zł	47 50	47 25	47 50
5% L. Z. Tow. Kred. m. Radomia z 1933 r.	zł			40 50
5% L. Z. Tow. Kred. m. Siedlec z 1933 r.	zł			29 00

Obligacje miast

VII 5 1/2% Poż. Konw. m. Warszawy	zł	56 00	55 50	55 50
VI 6% Poż. Konwers. m. Warszawy	zł			63 00
VIII i IX 6% „ „ „ „	zł	58 00		58 00

Poniżej zestawione są obroty na giełdzie warszawskiej w zakresie papierów procentowych państwowych i prywatnych w grudniu ub. r. i styczniu b. r.:

	Grudzień 1936	Styczeń 1937
	ilość trans-akcyj (tys. zł)	ilość na kwotę trans-akcyj (tys. zł)
Papiery państwowe	1 681	1 744
w tym:		
pożyczki państwowe	1 461	1 525
listy zastawne i obligacje banków państwowych	220	219
Papiery prywatne	561	595
w tym:		
listy zastawne Tow. Kred. Przem. Polskiego	21	16
listy zastawne tow. kred. ziemskich	204	190
listy zastawne tow. kred. miejskich	291	324
obligacje miast	45	65
różne	—	—
Ogółem:	2 242	2 339

¹⁾ \$ 5 = zł 44·57.

²⁾ Dotyczy drobnych odcinków.

¹⁾ Gwarantowane przez Skarb Państwa.

Jak widać z tego zestawienia, w styczniu b. r. w stosunku do grudnia ub. r. w zakresie obrotów papierami państwowymi i prywatnymi nastąpił spadek, wynoszący ok. 25%; ponieważ jednocześnie liczba zawartych transakcyj wzrosła o ok. 4% — przeto przeciętna wartość transakcji poważnie spadła. Jeśli chodzi o udział obrotów papierami państwowymi w ogólnych obrotach — to spadł on z 84% w grudniu ub. r. do 77% w styczniu b. r., a liczba transakcyj pozostała niemal ta sama (74% — wobec 75% w grudniu ub. r.).

POŻYCZKI POLSKIE NA GIEŁDACH ZAGRANICZNYCH¹⁾

(maksimum—minimum ultimo; w nawiasach — obroty)

	15 ÷ 20/II	22 ÷ 27/II	1 ÷ 6/III
New-York 6% dolarowa 1920	62—60 ¹ / ₄ —61	59—54 ¹ / ₂ —54 ¹ / ₂ (3 000)	51 ¹ / ₂ —49 ⁷ / ₈ —50 (15 000)
8% Dillon 1925	64—62—63	62 ¹ / ₂ —46—46 ¹ / ₄ (53 000)	54 ¹ / ₈ —47—52 ¹ / ₂ (54 000)

7% stabilizac. 1927	80—79—80	77—68—68 (15 000)	64—60—62 (36 000)
7% Warszawy 1928	54—53 ¹ / ₄ —53 ¹ / ₄	53—44—44 (39 000)	45 ⁷ / ₈ —40 ¹ / ₈ —40 ¹ / ₈ (39 000)
7% Śląska 1928	54—53—54	53 ⁵ / ₈ —45—46 (39 000)	44—42 ¹ / ₂ —43 ¹ / ₂ (36 000)
London 7% stabilizac. 1927	79 ⁵⁵ / ₁₀₀ —78 ⁶⁸ / ₁₀₀ —79 ⁵⁵ / ₁₀₀	79 ⁴² / ₁₀₀ ÷ 72 ⁴² / ₁₀₀ —74 ⁷⁷ / ₁₀₀	—
Zurych 7% stabilizac. 1927	—	—	—
Paryż 7% stabilizac. 1927	68 ⁰⁸ / ₁₀₀ —68 ⁰⁸ / ₁₀₀	67 ⁹³ / ₁₀₀ —67 ⁹³ / ₁₀₀	67 ⁵⁶ / ₁₀₀ —61 ⁶⁸ / ₁₀₀
Mediolan 7% włoska 1924	96 ⁷⁶ / ₁₀₀ —96 ¹¹ / ₁₀₀ —96 ⁷⁶ / ₁₀₀ (300)	97 ³² / ₁₀₀ —96 ⁸² / ₁₀₀ —97 ³² / ₁₀₀ (175)	97 ³⁰ / ₁₀₀ —96 ⁵⁰ / ₁₀₀ —96 ⁵⁰ / ₁₀₀ (225)

PRZEGLĄD ZAGRANICZNY

POŁOŻENIE GOSPODARKI FRANCUSKIEJ

O położeniu finansów państwowych Francji świadczą dane, dotyczące preliminarza budżetowego na rok 1937. Preliminarz ten przewiduje po stronie wydatków 48 071 miln. fr., a po stronie dochodów — 43 481 miln. fr. Przewidywany deficyt wyniesie miałby 4 589 miln. fr. Poza budżetem zwyczajnym, który, jak sądzić należy, zamknięty zostanie faktycznie znacznie wyższym deficytem, sięgającym może 10 mild. fr. — Skarb Państwa obciążą znaczne wydatki nadzwyczajne. Według najskromniejszych oficjalnych obliczeń wyniosą one ok. 24 mild. fr., a mianowicie 16 mild. na roboty publiczne i zbrojenia, 7 mild. na pokrycie niedoboru towarzystw kolejowych oraz 1 mild. na pokrycie niedoboru poczty. W tych warunkach oczekiwać należy, że w ciągu b. r. nie znalazłyby pokrycia w dochodach wydatki państwowe, przekraczające 35 mild. fr.

Skarbowi francuskiemu nie pozostaje nic innego, jak szukać pokrycia wydatków w drodze pożyczek wewnętrznych i zagranicznych. Nie jest to zadanie łatwe do rozwiązania. Szerokie masy francuskich ciułaczy zdają sobie bowiem w pełni sprawę z trudnego położenia Skarbu francuskiego, co wpływa niewątpliwie usztywniająco na rynki kapitałowe. Obserwacja paryskich rynków pieniężnych i kapitałowych potwierdza powyższe wnioski. Do połowy stycznia b. r. na rynkach pieniężnych panowała pozornie znaczna płynność i taniść. Pieniądz dzienny otrzymać można było przy stawce 1¹/₂%, a pieniądz miesięczny przy stawce 2¹/₄%. W praktyce przy tak niskim oprocentowaniu można było uzyskać jedynie pożyczki na najkrótsze terminy — do kilkunastu dni, względnie pożyczki krótkoterminowe, które wierzyciel mógłby każdego dnia zrealizować, np. w bonach skarbowych. Przy wszystkich pożyczkach średnio- i długoterminowych stopa procentowa była znacznie wyższa, a trudności lokaty poważne. Faktem jest, że renty państwowe przynoszą przeciętny zysk, wynoszący ponad 5%.

O tym, że z końcem stycznia b. r. sytuacja na francuskich rynkach walutowo-finansowych znacznie pogorszyła się — świadczy podwyższenie przez Bank Francji w dn. 28 I stopy dyskontowej z 2% do 4%. Jest to posunięcie obronne wobec wzrastającego nacisku na franka, który o ile nie przejawiał się jeszcze — wskutek interwencji funduszu walutowego — w wyższe kursów gotówkowych, to jednak wystąpił we wzroście deportów w notowaniach terminowych. Równocześnie z podwyżką stopy procentowej podwyższone zostały i inne stopy francuskiej

instytucji emisyjnej, a mianowicie stopa od zaliczek 30-dniowych pod zastaw papierów państwowych — z 2% do 4% i stopa procentowa pod zastaw innych papierów — z 3¹/₂% do 5%.

Walka ze spekulacją na zniżkę franka nie ograniczyła się zresztą do podwyżki dyskonta. Zapas złota Banku Francji zmniejszył się bowiem w tygodniu 22 ÷ 29 I b. r. o 3 mild. do 57 538·7 miln. fr. i do końca lutego utrzymywał się na tym poziomie. Zmniejszenie zapasów złota nastąpiło na skutek zakupu przez fundusz stabilizacyjny od Banku Francji złota za 3 mild. fr. Zapas złota funduszu stabilizacyjnego został podwyższony dla wzmocnienia środków, którymi fundusz ten operuje, interweniując dla obrony kursu franka.

Starania francuskie o uzyskanie poważniejszej pożyczki zagranicznej nie dały dotychczas wielkich wyników. Po długich staraniach Skarb francuski uzyskał od londyńskiego konsorcjum bankowego pożyczkę w wysokości £ 50 miln. W wypadku tym chodzi o pożyczkę krótkoterminową, która miałaby być splacona do końca b. r.; wpływy z pożyczki obrócone byłyby w pierwszym rzędzie na obronę waluty francuskiej.

Pewne obawy budzi uprawiana przez Skarb francuski polityka inflacji kredytowej. Wzrasta w szczególności bezprocentowy kredyt, udzielany Skarbowi Państwa przez Bank Francji. W I tygodniu stycznia np. wzrósł on z 3 500 do 5 400 miln. fr., w II tygodniu stycznia osiągnął 6 750 miln. fr., a z końcem stycznia 7 500 miln. fr. Również obieg banknotów stale wzrasta i osiągnął z końcem stycznia 87 688 miln. fr.

Pragnąc przyciągnąć nowe kapitały oraz stezauryzowane złoto, Rząd francuski rozpiął w połowie grudnia emisję nowej pożyczki, która trwała do połowy stycznia b. r. Pożyczka ta dzieli się na 2 transze. Pierwszą stanowią 9-letnie obligacje 4%-owe, emitowane po kursie emisyjnym 100, a wykupywane po kursie 140, które mogą być subskrybowane jedynie przez posiadaczy 6-miesięcznych i rocznych bonów skarbowych, tzw. bonów Auriola, emitowanych w ub. r. Drugą transzę stanowią boni 3-letnie 3¹/₂%-owe, emitowane po kursie 100, wykupywane po kursie 140, które mogą być subskrybowane przez złożenie certyfikatów, zaświadczających sprzedaż złota w Banku Francji. Nowa pożyczka została obliczona łącznie na ok. 10 mild. fr., z czego jednak jedynie około połowę stanowią będzie dopływ świeżych kapitałów, gdyż ok. 5 mild. przypadnie na konwersję bonów Auriola.

Rząd francuski zmuszony jest pokrywać możliwie wielką część niedoboru skarbowego przy pomocy emisji bonów. Ze względów formalnych i technicznych możliwości w tym kierunku są ograniczone. Parlament

¹⁾ Kursy w % -ach nominalu, obroty — w jednostkach walutowych danego kraju (w Mediolanie — w tysiącach).

upoważnił Rząd do emisji w ciągu b. r. bonów skarbowych w wysokości 20 mld. fr. O ile z wpływów ostatniej pożyczki uda się skonsolidować znajdujące się obecnie w obiegu bono wartości ok. 6 mld., wówczas teoretycznie możliwe byłoby ulokowanie na rynku bonów skarbowych na sumę 20 mld. fr. I to jednak nie rozwiązałoby całkowicie sytuacji, gdyż do pokrycia pozostanie deficyt, wynoszący jeszcze jakieś 15 mld. fr.

Rząd ze swej strony uspokaja opinię publiczną co do rozwoju sytuacji finansowej w najbliższej przyszłości. Do tego zmierzała przede wszystkim deklaracja Ministra Finansów Auriola, złożona w dn. 11 II b. r. w Komisji Finansowej Izby. Minister oświadczył, że ogólne zapotrzebowanie kredytowe Państwa wyniesie w ciągu b. r. 36 mld. fr., z czego deficyt skarbowy wyniesie 23,5 mld. fr., a kredyty dla samorządów 12,3 mld. fr. Minister Auriol oświadczył również, że obniżenie kursu franka do dolnej granicy, przewidzianej ustawą, możliwe byłoby tylko w porozumieniu ze Stanami Zjednoczonymi i W. Brytanią. Z wywodów Ministra Auriola zdaje się wynikać, że w swoim planie prac finansowych Rząd nie bierze pod uwagę ewentualności obniżenia kursu franka.

Również deklaracja Premiera Bluma, złożona w dn. 14 II w czasie obrad Rady Naczelnej partii socjalistycznej w Paryżu, obliczona była na uspokojenie opinii publicznej. Z przemówienia tego wynika, że z 3 zapowiedzianych poprzednio projektów, dotyczących ustanowienia funduszy zwalczania bezrobocia, emerytur robotniczych, oraz pomocy dla rolników, dotkniętych klęskami żywiołowymi — których realizacja pociągnąć musiałaby za sobą nowe wydatki skarbowe — tylko pierwszy projekt o funduszu walki z bezrobociem wejdzie w najbliższym czasie pod obrady Parlamentu. Z powyższego wynika, że Rząd zdecydował się iść po linii dezyderatów polityki Komisji Finansowej Senatu, która wypowiedziała się przeciw uchwalaniu wszelkich nowych wydatków bez równoczesnego znalezienia mogących je pokryć wpływów skarbowych.

W swym przemówieniu w Nantes Premier Blum oświadczył jednak, że po narzuconej przez konieczności „pauzie” w powiększaniu wydatków państwowych i zwycze cen powróci do realizacji programu gospodarczego Frontu Ludowego.

Pewne uspokojenie przyniosła znów złożona w dn. 2 b. m. publicznie przez Premiera Bluma deklaracja, iż Rząd francuski zamierza stosować się w dziedzinie polityki monetarnej i gospodarczej do zasad, jakie zostały określone w układzie między Anglią, Francją i Stanami Zjedn. Mimo tego stawki reportowe dla pożyczek miesięcznych, zaciąganych w walutach anglo-saskich, są w dalszym ciągu bardzo wysokie i odpowiadają w stosunku rocznym stopie 13%.

Na szczególną uwagę zasługuje, że w pierwszych 2 miesiącach b. r. wkłady w kasach oszczędności zwiększyły się o 223,4 miln. fr., podczas gdy w analogicznym okresie ub. r. odpływ wkładów przekraczał znacznie dopływ nowych lokat.

W dn. 1/II b. r. weszła w życie we Francji ustawa o reformie podatkowej, przedstawiająca zasadnicze znaczenie dla życia gospodarczego. Ustawa ta idzie w kierunku uproszczenia systemu pobierania podatków, a równocześnie zwiększenia obciążenia tzw. klas posiadających. Duże zmiany wprowadzone zostały w podatku dochodowym, w szczególności przez podniesienie progresji aż do 40% przy dochodach, przekraczających 1 320 tys. fr. rocznie. Wprowadzony został ponadto specjalny dodatek do podatku dochodowego od bezdzietnych i osób stanu wolnego. Ustawa zreformowała również podatek obrotowy, a to przez uchylenie różnorodnych stawek podatku obrotowego, na których miejsce wprowadzona została jednolita stawka, wynosząca 6% przy zakupach, a 2% przy wszystkich innych transakcjach. Zniesiony został również pobierany dotychczas przy przywozie podatek obrotowy oraz tzw. statystyczna opłata przywozowa, a wprowadzona została opłata w wysokości 6%, gdy odbiorcą przywożonego towaru jest konsument lub kupiec, który nie zamierza go przetworzyć.

Nowa ustawa podatkowa wprowadziła również specjalny podatek dochodowy od dochodów z transakcyj, zawieranych z korporacjami publicznymi, od dostaw zbrojeniowych oraz jednolitą stawkę od dochodów z papierów wartościowych, wynoszącą 18%. Ustawa wprowadza ponadto podatki od substancji majątkowej, jak np. podatek od rezerw

towarzystw akcyjnych w wys. 2%, oraz od zysków nie rozdzielonych po potrąceniu rezerw i amortyzacji w wys. 4%. Podniesiona została również progresja przy podatkach spadkowych, dochodząc maksymalnie do 10%. Ustawa przewiduje również zaostrenie kontroli podatkowej przez wprowadzenie dla wszystkich osób fizycznych i prawnych specjalnych wykazów podatkowych. Ponadto banki będą w przyszłości zmuszone do przedkładania władzom nazwisk osób, które wynajęły schowki bankowe.

Wpływy podatkowe za ub. r. wykazują pewną poprawę w stosunku do 1935 r., na co oddziaływały decydująco pomyślniejsze rezultaty ostatnich kilku miesięcy. Wpływy z podatków bezpośrednich wyniosły w ub. r. 5 706 miln. fr., tj. mniej o 277 miln. fr. w stosunku do wpływów w 1935 r. Wpływy z podatków pośrednich natomiast wyniosły 27 063 miln. fr., tj. więcej o 604 miln. fr. od wpływów w 1935 r.

Stosunkowo pomyślnie przedstawiała się na tym odcinku sytuacja w styczniu b. r. Wpływy z podatków pośrednich i maropolów wyniosły w tym miesiącu 2 889 miln. fr., tj. więcej o 232 miln. fr., czyli o blisko 10%, aniżeli w styczniu ub. r. Wzrost wpływów spowodowany jest w pierwszym rzędzie zwiększonymi dochodami z podatku obrotowego oraz z podatku od papierów wartościowych. Przyczyn tego szukać należy w zwiększeniu wartości obrotów w handlu i na giełdzie wskutek zwyczajki cen. Wzrost wpływów podatkowych ciągle jeszcze nie osiągnął swoimi rozmiarami wzrostu cen i kursów.

Położenie w y t w ó r c o ś c i francuskiej doznało w ostatnich miesiącach ub. r. pewnej poprawy. Świadczą o tym wskaźniki wytwórczości (1913 r. = 100):

	1935 r.	Listopad 1935 r.	Wrzesień 1936 r.	Listopad 1936 r.
Wskaźnik ogólny	94	96	95	98
Przemysł mechaniczny	96	96	98	101
„ metalurgiczny	83	80	81	88
„ włókienniczy	65	71	64	74
„ górniczy	101	101	91	95
„ budowlany	68	66	58	56
„ gumowy	784	851	952	945
„ samochodowy	403	390	452	532

Porównując dane, dotyczące rozmiarów wytwórczości francuskiej w listopadzie 1935 r. i w listopadzie ub. r., stwierdzić można poprawę we wszystkich gałęziach produkcji z wyjątkiem wytwórczości górniczej oraz budowlanej. Największy wzrost produkcji wykazują przemysły: metalurgiczny (ok. 10%), gumowy (11%) i samochodowy (35%). Częściowo wzrost wytwórczości przemysłowej w ostatnich miesiącach spowodowany był przez specjalne przyczyny tego rodzaju, jak wzrost zapotrzebowania w obawie przed zwyczajką cen.

W związku z wzrostem produkcji i ze skróceniem czasu pracy w przemyśle francuskim wystąpił brak kwalifikowanych sił robotniczych, a czynniki miarodajne widziały się ostatnio zmuszone zgodzić się na pracę w przemyśle węglowym — za specjalną opłatą — poza godzinami ustawowymi.

W związku z ożywieniem produkcyjnym zwiększyły się również obroty gospodarcze. Świadczą o tym liczby, dotyczące ilości załadowanych wagonów i wpływów kolejowych. W ostatnim kwartale ub. r. liczba załadowanych wagonów wyniosła 4 506 704 wobec 4 189 692 w analogicznym okresie 1935 r.; wzrost wynosi więc 7,5%. Wpływy kolejowe w ostatnim tygodniu grudnia ub. r. były o 20,72% wyższe aniżeli w tym samym czasie w 1935 r. W ciągu pierwszych 6 tygodni b. r. liczba załadowanych wagonów była o 5,6% wyższa aniżeli w analogicznym okresie ub. r.

Dość znacznej poprawy doznała również sytuacja na rynku pracy, co w dużej mierze przypisać należy wprowadzeniu w życie ustaw socjalnych, a zwłaszcza skróconego tygodnia pracy. Liczba bezrobotnych wynosiła w przededniu deprecjacji franka, tj. dn. 26/IX ub. r., 407 tys., a w dn. 10/I b. r. osiągnęła 420 tys., czyli wzrosła w tym okresie silnego sezonowego wzrostu tylko o 13 tys., gdy w odnośnym czasokresie 1935/36 r. podniosła się o 90 tys. Dzięki znacznie mniejszemu wzrostowi bezrobocia w b. r. liczba całkowitych bezrobotnych była w dn. 10/I b. r. mniejsza o 43 tys., tj. o 9%, aniżeli przed rokiem. Od tej daty liczba całkowitych bezrobotnych nie uległa zmianie i dn. 13/II

b. r. wynosiła również 420 tys., tj. o 66 tys. mniej aniżeli w odnośnym okresie ub. r. Ponadto zmniejszyło się znacznie bezrobocie częściowe.

Wprowadzenie w życie nowego ustawodawstwa socjalnego, a więc skrócenie tygodnia pracy, wprowadzenie płatnych urlopów, podwyżki płac itp.—podniosło koszty wytwórczości i przyczyniło się do wzmocnienia zwyżki cen, wywołanej m. in. drożeniem towarów przywożonych oraz artykułów rolniczych. W związku ze zwyżką cen robotnicy domagają się podwyżek płac i na tym tle dochodzi pomiędzy pracodawcami i pracobiorcami do ciągłych konfliktów, występujących przede wszystkim w formie strajków okupacyjnych lub neutralizacyjnych. Spory pomiędzy pracodawcami i pracobiorcami mają być rozstrzygane w drodze przymusowego postępowania rozjemczego, wprowadzonego w życie ustawą z dn. 29/XII ub. r.

Wprowadzenie 40-godzinnego tygodnia pracy nastręczyło trudności niektórym działom francuskiej wytwórczości, a w szczególności przemysłowi węglowemu. W kolejnictwie wprowadzenie w dn. 20/I b. r. 40-godzinnego tygodnia pracy obciąża deficytowy budżet kolei dodatkowym niedoborem w wysokości 1 mild. fr., a ponadto może spowodować niepożądany dla życia gospodarczego odływ wykwalifikowanych robotników do kolejnictwa z innych gałęzi wytwórczości.

Najwyraźniej wystąpiły skutki polityki gospodarczej Rządu Bluma na odcinku cen. Gwałtowna zwyżka cen w ciągu niespełna 4 miesięcy przekreśliła niemal całkowicie rezultaty dewaluacji na tym odcinku. Wskaźnik cen francuskich podniósł się od końca września, tj. od chwili dewaluacji, o przeszło 100 punktów. Podczas gdy w kwietniu ub. r. ogólny wskaźnik cen hurtowych wynosił 374, to z końcem września osiągnął on 407, dn. 24/X—444, z końcem listopada—473, z końcem grudnia—499, a w dn. 9/I b. r.—502. Od końca września do dn. 9/I wzrósł wskaźnik cen produktów krajowych z 457 do 528, produktów przywożonych z 319 do 455, artykułów żywnościowych z 477 do 517, a wyrobów przemysłowych z 373 do 489. Zwyżka cen wyrobów przemysłowych spowodowana była zwyżką cen surowców zagranicznych oraz podniesieniem kosztów wytwórczości.

O ile przed dewaluacją franka poziom cen hurtowych we Francji w złocie był wyższy od poziomu cen za granicą (o ok. 3 punkty od poziomu cen amerykańskich, a o ok. 10 punktów od poziomu cen angielskich), to po dewaluacji obniżył się znacznie poniżej poziomu cen angielskich i amerykańskich. Ale już z końcem grudnia ub. r. wskaźnik cen hurtowych w złocie wynosił we Francji 72, gdy w W. Brytanii—70, a w Stanach Zjedn.—73.

Znaczną zwyżkę wykazały również ceny detaliczne, których wskaźnik podniósł się od września ub. r. do stycznia b. r. z 483 do 562, czyli o 79 punktów, tj. o 16·36%. W porównaniu ze wskaźnikami cen detalicznych w innych krajach europejskich oraz w Stanach Zjedn. zwyżka francuska stanowi objaw uderzający i całkowicie wyjątkowy.

W wewnętrznym układzie cen we Francji nastąpiła pewna poprawa. Wskutek słabszej dynamiki zwyżkowej cen detalicznych nadmierne rozpiętość pomiędzy cenami hurtowymi i detalicznymi uległa zmniejszeniu. Zmniejszyła się również rozpiętość pomiędzy nadmiernie wysokim poziomem cen artykułów rolniczych i zbyt niskim poziomem cen wyrobów przemysłowych. Rząd zwalcza w drodze zarządzeń administracyjnych zwyżkową tendencję cen, ze względu jednak na w dużym stopniu organiczne przyczyny ruchu zwyżkowego natrafia w akcji swojej na trudności.

Sfery rolnicze domagają się podwyższenia cen zbożowych, twierdząc, iż trwająca na rynkach światowych zwyżka cen zboża, a zwłaszcza pszenicy—zwichnęła równowagę pomiędzy cenami zboża we Francji i w świecie. Rekryminacje te są całkowicie nieuzasadnione, gdyż obecny poziom cen pszenicy, ustalony przez Naczelny Urząd Zbożowy na 143 fr. za q, jest o ok. 20÷25 fr. wyższy od cen światowych i może być utrzymany na tym poziomie jedynie dzięki wysokim opłatom przywozowym, obowiązującym we Francji.

Rząd francuski kontynuuje nadal akcję nacjonalizacji przemysłu wojennego. Nacjonalizacji poddany został na pierwszym miejscu przemysł lotniczy. Z początkiem stycznia b. r. utworzono 5 regionalnych towa-

rzystw, zajmujących się wytwarzaniem sprzętu lotniczego, tj. samolotów i motorów. Poza przemysłem lotniczym upaństwowiono szereg fabryk samochodów, amunicji, pocisków, torped, broni itp.

Niepomyślnie sytuacja kształtowała się na odcinku obrotów handlowych Francji z zagranicą. Ostatnie miesiące przyniosły silną pasywyzację francuskiego bilansu handlowego. Podczas gdy niedobór bilansowy wynosił w sierpniu ub. r. 570 miln. fr., to we wrześniu podniósł się do 672 miln. fr., w październiku do 787 miln. fr., w listopadzie do 987 miln. fr., ażeby w grudniu osiągnąć rekordową wysokość 1 376 miln. fr. W całym 1936 r. obroty handlowe Francji z zagranicą wyniosły 40 852 miln. fr., tj. wzrosły w stosunku do 1935 r., kiedy wynosiły 36 470 miln. fr. Równocześnie jednak deficyt bilansu handlowego podniósł się z 5 478 do 9 944 miln. fr. W 1936 r. deficyt bilansu handlowego wyniósł 24% ogólnych obrotów, podczas gdy w 1935 r. wynosił 15%, a w 1934 r.—tylko 12·8%.

Przywóz do Francji wzrósł w 1936 r. do 47 948 tys. t—wobec 44 621 tys. t w 1935 r. Jeszcze znaczniejszy był wzrost wartości: z 20 794 miln. fr. w 1935 r. do 25 398 miln. fr. w 1936 r. Wywóz obniżył się natomiast pod względem wagi z 29 317 do 28 951 tys. t, a pod względem wartości utrzymał się na niemal nie zmienionym poziomie, wynosząc 15 454 miln. fr.—wobec 15 496 miln. fr. w 1935 r. Znaczny wzrost wartości przywozu spowodowała głównie dewaluacja franka, podczas gdy dodatnie skutki dewaluacji po stronie wywozu nie wystąpiły wobec szybkiej i znacznej zwyżki cen wewnętrznych.

Dane, dotyczące obrotów handlowych Francji z zagranicą w styczniu b. r., wskazują na to, że tendencja silnej pasywyzacji handlu zagranicznego, przy równoczesnym podnoszeniu się obrotów, trwa dalej. W miesiącu tym bowiem przywóz francuski osiągnął wartość 3 319 miln. fr., tj. o 306 miln. fr. więcej aniżeli w grudniu ub. r., podczas gdy wywóz podniósł się tylko o 136 miln. fr. do 1 773 miln. fr. Wskutek tego deficyt bilansu handlowego osiągnął rekordową wysokość 1 546 miln. fr., będąc o 170 miln. fr. wyższy aniżeli w grudniu ub. r., a blisko dwukrotnie wyższy niż w styczniu ub. r. Zaznaczyć należy, że wartość przywozu wzrosła niemal wyłącznie dzięki podniesieniu cen zakupów, pozostającemu ciągle jeszcze w związku z dewaluacją franka. Ewolucja w dziedzinie bilansu handlowego jest w obecnej sytuacji walutowej Francji niebezpieczna, gdyż powoduje łącznie z trwającym nadal odpływem kapitałów francuskich za granicę i zmniejszaniem się dopływu kapitałów z innych źródeł płatniczych znaczną lukę we francuskim bilansie płatniczym.

Stosunkowo pomyślnie rozwija się handel zagraniczny metropolii francuskiej z koloniami. Obroty te osiągnęły w ciągu ub. r. kwotę 12·41 mild. fr.—wobec 10·30 mild. fr. w roku poprzednim. Przywóz osiągnął wartość 7·25 mild.—wobec 5·40 mild., wywóz zaś 5·15 mild.—wobec 4·89 mild. Udział kolonii francuskich w ogólnych obrotach handlowych Francji z zagranicą wzrósł w dalszym ciągu, osiągając ok. 30%.

Ostatnie miesiące przyniosły zwiększenie aktywności francuskiej na odcinku polityczno-handlowym. Rozpoczęte zostały m. in. rokowania handlowe z Polską, Czechosłowacją, Węgrami i Z. S. R. R. Podpisano również układ handlowy z Rządem hiszpańskim. Francuska polityka handlowa dąży obecnie do likwidacji układów clearingowych, a zwłaszcza niekorzystnego clearingu francusko-niemieckiego. Parlamentowi francuskiemu przedłożony został projekt ustawy, utrzymujący dotychczasowe pełnomocnictwa Rządu w dziedzinie polityki celnej do końca b. r. Projektowane jest również wprowadzenie celów wyrównawczych przy imporcie towarów zagranicznych, których wywóz popierany jest sposobami dumpingowymi, oraz których cena eksportowa jest co najmniej o 30% niższa od ceny rynkowej we Francji.

* * *

Uchwały francuskiej Rady Ministrów z dn. 5/III b. r. posiadają doniosłe znaczenie dla przyszłego rozwoju sytuacji finansowej Francji. Rada Ministrów postanowiła m. in., iż układ walutowy ze Stanami Zjedn. i z W. Brytanią stanowić będzie w dalszym ciągu podstawę polityki monetarnej Francji. Jak długo Rząd francuski stać będzie na tym stanowisku, wprowadzenie ograniczeń dewizowych będzie wykluczone. Poczynając od dn. 8 b. m. całkowicie swobodny obrót złotem

wewnątrz kraju zostaje przywrócony. Bank Francji nabywać będzie złoto po kursie dnia. Walutowy Fundusz Wyrównawczy będzie odąd kierowany przez specjalną komisję, która winna dążyć nie tylko do stabilizacji kursu franka, ale także do ustalenia cen, oraz czuwać nad rynkiem papierów państwowych.

Odnosnie do sytuacji budżetowej Rada Ministrów oświadczyła, iż nie zamierza przedkładać Parlamentowi do aprobaty nowych kredytów oraz wydała poszczególnym resortom instrukcje co do oszczędnego gospodarowania funduszami państwowymi.

Ponadto Premier Blum oświadczył, że potrzeby Skarbu obliczono na początku okresu budżetowego na 36 mild. fr., a łącznie z 4 mild. londyńskiej pożyczki kolejowej — na 40 mild. Od sumy tej należy odjąć 8 mild., już wydanych od dn. 1/1. Rząd uważa, że dzięki poprawie sytuacji gospodarczej możliwe jest osłabienie rytmu pewnych wydatków inwestycyjnych, obciążających Państwo, co umożliwi oszczędność w wysokości 6 mild. Pozostawałaby więc do pokrycia suma 26 mild., która będzie jeszcze w ciągu roku zmniejszona, ponieważ obejmuje ona deficyty towarzystw kolejowych, na których można poczynić jeszcze znaczne oszczędności.

Na pozostałe potrzeby Skarbu składają się co najmniej w połowie nadzwyczajne kredyty na zbrojenia, które Rząd postanowił pokryć przy pomocy wielkiej pożyczki obrony narodowej. Według deklaracji rządowej ma to być jedyna wielka pożyczka wewnętrzna, jaką Skarb

francuski emitować będzie w ciągu b. r. Zmobilizowane zostały wszelkie środki propagandy — dla zapewnienia powodzenia subskrypcji tej pożyczki. Pożyczka będzie oprocentowana na $4\frac{1}{2}\%$, kurs emisyjny wyniesie 98. Korzystać ona będzie z gwarancji i opcji kursów w walutach 3 krajów, które zawarły układ walutowy z wrześniem ub. r. Pożyczka będzie więc mogła być spleciona, na życzenie posiadaczy, bądź we frankach, bądź w funtach, bądź w dolarach. Oczekują, iż pożyczkę subskrybować będą nie tylko kapitaliści francuscy, ale i zagraniczni.

Dzięki przywróceniu swobodnego obrotu złotem wewnątrz kraju Rząd zmierza do upłynnienia sum stezauryzowanych, obliczanych na 100 mild. fr. Zapewniając równocześnie subskrybentom pożyczki obrony narodowej korzystne warunki oraz zabezpieczając ich przed fluktuacją kursu waluty francuskiej, Rząd pragnie zdobyć środki niezbędne dla pokrycia potrzeb skarbowych. Liberalizacji polityki finansowej towarzyszyć ma również uelastycznienie polityki walutowej. Ogólnie oczekują, iż Fundusz Wyrównawczy nie będzie — tak jak dotychczas — interweniował energicznie w obronie kursu franka.

Trudno w chwili obecnej odpowiedzieć, czy ostatnie posunięcia Rządu francuskiego uwieńczone zostaną powodzeniem i doprowadzą do sanacji finansów francuskich. Zależać to będzie w pierwszym rzędzie od konsekwencji, z jaką realizowane będą nowe wytyczne.

Dr Rm. Battaglia

KRONIKA ZAGRANICZNA

ANGLIA

PAŃSTWOWA KONTROLA EMISYJ KAPITAŁOWYCH. — W latach ostatnich w związku ze znacznym ożywieniem koniunktur gospodarczych i obfitością kapitałów na rynkach brytyjskich — doznały znacznego ożywienia emisje kapitałowe. Osiągnęły one w ub. r. £ 217 miln. — wobec £ 183 miln. w 1935 r., £ 150 miln. w 1934 r., £ 133 miln. w 1933 r., £ 113 miln. w 1932 r. i £ 363 miln. w 1928 r.

Brytyjska polityka emisyjna pozostawała w ubiegłym roku pod całkowitą kontrolą kół oficjalnych. Skarb Państwa powołał do życia tzw. „Foreign Transaction Advisory Committee”, który wzmocnił kontrolę nad emisjami zagranicznymi. Wszystkie niemal usiłowania zagranicznych interesentów uzyskania kapitałów na rynku brytyjskim spełży na niczym. W ubiegłym roku doszła do skutku jedna jedyna emisja duńska. Skarb brytyjski nie ograniczał się jednak do tego, ale dążył również do regulowania i rozdziału kapitałów w obrocie wewnętrznym. Nacisk, wywierany przez Komitet, dopuszczający do obiegu na giełdzie londyńskiej papiery wartościowe, został wzmocniony. W szeregu wypadków Komitet odrzucił przedkładane mu wnioski. W poszczególnych wypadkach musiano nawet wycofać akcje, które na zasadzie specjalnych układów uplasowane zostały w wielkich domach emisyjnych. Wypadki spekulacyjnych emisji w przemyśle hutniczym i w przemyśle utleniania węgla spowodowały również urzędowe ostrzeżenia przeciwko nieuzasadnionym nowym emisjom inwestycyjnym.

Tak ostrożna polityka emisyjna Rządu brytyjskiego spowodowana była w pierwszym rzędzie obawą, że wystąpić mogą ponownie tendencje do spekulacyjnych emisji, które w 1928 r. objęły emisję papierów towarzystw radiowych, gramofonowych i filmowych, nie przedstawiających większej realnej wartości, co prowadziło do fałszywych lokat kapitałowych i przyspieszyło oraz zaostriżyła załamanie giełdowe. Obecnie Skarb pragnie zapobiec tego rodzaju niebezpieczeństwom przez koncentrację nowych emisji w przedsiębiorstwach

o dużym znaczeniu koniunkturalno-politycznym, pragnąc równocześnie przez ograniczenie emisji utrzymać niski poziom stawek procentowych, który oddziałuje ożywczo na gospodarkę brytyjską.

Koszty nowych emisji kapitałowych w ub. r. kształtowały się w wysokości o $1\frac{1}{2}\%$ — $2\frac{1}{2}\%$ niżej aniżeli w ostatnim roku haussy przed kryzysem. Bez szczególnych trudności udało się przy tych stawkach uzyskać środki, niezbędne do podtrzymania normalnego ożywienia koniunkturalnego oraz do sfinansowania inwestycji zbrojeniowych. Poza tym zaspokojone zostało całkowicie zapotrzebowanie ze strony Rządu, gmin oraz innych korporacji publicznych, związane z akcją dostarczania pracy bezrobotnym. W tych warunkach naturalne jest, że odpowiednia kontrola ze strony oficjalnej oraz ustanowienie pewnej hierarchii emisyjnej było konieczne, tym bardziej, że zwiększające się dochody przemysłu przyciągały ze szczególną siłą kapitały w tym kierunku.

Hamowanie nadmiernego rozwoju emisji przez Skarb, oraz Stock Exchange Committee wyjaśnia jedynie w części fakt, że wzrost emisji przemysłowych nie dotrzymuje kroku rzeczywistemu postępowi gospodarstwu wytwórczości przemysłowej. Emisje przemysłowe dalekie są od poziomu z okresu przedkryzysowego. Przypisać to należy w pewnym stopniu temu, że znaczna część dawnych angielskich firm rozporządza do obecnej chwili dostatecznymi zapasami kapitałowymi i jest należycie wyposażona w środki produkcji, ażeby móc rozszerzać się transakcje finansować z własnych funduszy. Pomyślna sytuacja finansowa przedsiębiorstw wzmocniona jest przez wzrost cen wyrobów przemysłowych, który, poczynając od I półrocza ub. r., jest szybszy aniżeli wzrost kosztów produkcji. Również wysokie opodatkowanie dywidend sprawia, że poszczególne przedsiębiorstwa gromadzą większe rezerwy i dopiero po dłuższym okresie czasu przystępują do uzupełnienia kapitałów w drodze emisji. Ogólna suma emisji przemysłowych na rynkach brytyjskich wyniosła w ub. r. £ 73 076 tys. — wobec

£ 62 239 tys. w 1935 r., £ 41 657 tys. w 1934 r. i £ 16 259 tys. w 1931 r.

Spośród wszystkich emisji na rynkach angielskich emisje metropolii angielskiej wynosiły w ub. r. 87·8% — wobec 88·6% w 1935 r. i 48% w 1931 r., emisje krajów imperium brytyjskiego wynosiły 10·8% — wobec 9·8% w 1935 r. i 41·6% w 1931 r. Emisje zagraniczne wynosiły w ub. r. 1·4% — wobec 1·6% w 1935 r. Udział emisji metropolitalnych zmniejszył się nieco na rzecz emisji krajów imperialnych, przy czym wzrost udziału Imperium polega przede wszystkim na zwiększonym zapotrzebowaniu kapitałowym ze strony przedsiębiorstw gospodarczych, podczas gdy emisje rządów krajów imperialnych oraz korporacji publicznych uległy dalszemu zmniejszeniu.

Pierwsze miejsce wśród nowych emisji kapitałowych na wewnętrznych rynkach angielskich zajmują przedsiębiorstwa przemysłowe i handlowe różnego typu, których emisje w ub. r. wyniosły £ 44 880 tys. Drugie miejsce zajmują korporacje komunalne, których emisje wyniosły £ 41 242 tys., trzecie — towarzystwa kolejowe z sumą £ 31 380 tys., czwarte — ciężki przemysł i przedsiębiorstwa budowy maszyn z kwotą £ 22 355 tys. Z kolei poważniejsze są emisje towarzystw kapitałowych, górniczych, gazowni, wodociągów i elektrowni oraz korporacji publicznych. W ub. r. zwiększył się zwłaszcza udział korporacji publicznych i komunalnych, gdyż około 30 większych gmin i miast ulokowało na rynku swe obligacje. Zwiększyły się również emisje przemysłu i rękodziela, towarzystw finansowych i transportowych. Spadek natomiast wykazały emisje przedsiębiorstw czysto handlowych. Wśród emisji przemysłowych czołowe miejsce zajmuje przemysł ciężki, budowy maszyn i warsztatów wytwórczych. Rozszerzenie działalności młodych przedsiębiorstw przemysłowych w przemyśle zbrojeniowym stanowi wyrównanie dla zmniejszenia się działalności emisyjnej na rynku budowlanym i wskazuje na przesunięcie impulsów koniunkturalnych środkami państwowymi.

Spośród emisji poszczególnych krajów Imperium brytyjskiego, które wyniosły w ub. r.

£ 23.4 miln., na pierwszym miejscu postawić należy emisje południowo-afrykańskie, które łącznie wyniosły £ 16.1 miln., z czego £ 12 1/2 miln. przypada na emisje przemysłu południowo-afrykańskiego. W przeciwstawieniu do dotychczasowego rozwoju kapitał emisyjny nie został zużyty wyłącznie w przemyśle kopalnianym, ale rozdzielony pomiędzy przedsiębiorstwa przemysłowe, handlowe i transportowe, które rozwijały się nad wyraz pomyślnie wobec korzystnego rozwoju koniunkturalnego gospodarki południowo-afrykańskiej.

Dr B. Rm.

Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH

ZE ŚWIATOWYCH RYNKÓW ZBOŻOWYCH.—Ceny w okresie 22/II ÷ 6/III 1937 r. kształtowały się następująco (w walucie danego kraju, w Buenos Aires, Liverpoolu i Hamburgu — w \$ — za 100 kg):

	22 ÷ 27/II	1 ÷ 6/III	Wzrost (+) lub spadek (—) %
Pszennica			
Berlin	21'20	21'20	—
Praga	159'95	159'90	— 0'04
Chicago	5'04	5'11	+ 1'3
Buenos Aires	3'72 1/2	3'84	+ 3'2
Liverpool	5'23	5'09	— 2'7
Wiedeń	36'87 1/2	36'87 1/2	—
Hamburg	5'66	5'69 1/2	+ 0'5
Żyto			
Berlin	17'50	17'50	—
Praga	127'00	127'90	+ 0'7
Chicago	4'16	4'18	+ 0'4
Wiedeń	26'43 1/2	26'43 1/2	—
Hamburg	4'62 1/2	4'68	+ 1'2
Owies			
Berlin	—	—	—
Praga	117'00	120'00	+ 2'5
Chicago	3'48	3'44	— 1'2
Buenos Aires	2'03	2'02	— 0'5
Liverpool	4'27	3'74 1/2	— 12'5
Wiedeń	27'12 1/2	27'12 1/2	—
Hamburg	2'82	2'74 1/2	— 2'9
Jęczmień browarowy			
Berlin	—	21'35	—
Praga	137'00	138'50	+ 1'0
Chicago	5'56	5'44	— 2'2
Wiedeń	33'12 1/2	33'12 1/2	—
Hamburg	—	—	—

METALE:

ŻELAZO.—W lutym światową koniunkturę na rynku żelaza cechowało w dalszym ciągu wielkie ożywienie. Zaznaczyła się przy tym w niezwykłe ostrej formie wzrastająca trudność zaopatrywania się w surowce, dotyczy to zwłaszcza złomu i rud. Taka ciasnota na rynku surowców spowodowała w szeregu krajów wprowadzenie bądź to zakazów wywozu żelastwa, bądź też prohibicyjnych ceł wywozowych na ten surowiec. Tendencja dla wyrobów gotowych była również bardzo mocna i zwiększona. Ceny eksportowe czarnej blachy cienkiej zostały podwyższone przez międzynarodowy związek blachy cienkiej o sh pap. 20 ÷ 30 na 1 t—w zależności od wymiarów i grubości; podwyżka ta obowiązywać będzie od dn. 1/V. W Stanach Zjedn. cena surowki osiągnęła poziom, nie notowany od 1926 r., a mianowicie \$ 22 za tonę.

Stan rynku żelaznego w poszczególnych krajach przedstawiał się następująco:

Na rynku niemieckim, wobec trwających w dalszym ciągu usilnych zbrojeń, zaczyna się odczuwać trudność w uzyskaniu surowców, co skłoniło Biuro Kontroli Żelaza i Stali do wydania specjalnego rozporządzenia, normującego wykonywanie zamówień na wytwory hutnicze, przy czym pierwszeństwo ma być oddawane zamówieniom o znaczeniu państwowym.

We Francji zastosowanie reform społecznych (skrócenie czasu pracy i zwiększenie zarobków) wywołało zmniejszenie produkcji hutniczej i wzrost kosztów własnych. Odpowiednio do tego zwiększały się ceny krajowe, które przewyższają dziś ogólnie ceny eksportowe pomimo ich wzrostu. Zamówienia na cele zbrojeniowe i dla powszechnej wystawy paryskiej wykonywane są w pierwszej linii, na czym cierpią zamówienia prywatne, zwłaszcza na żelazo drobno-profilowe. Zaznacza się brak żelastwa, którego cena doszła do 22 ÷ 23 fr. za 100 kg franco Paryż. Cło wywozowe na złom zostało podwyższone z 20 fr. do 30 fr. za 100 kg, co faktycznie stanowi zakaz wywozu tego surowca.

W Belgii na brukselskiej giełdzie żelaza panowała tendencja mocna. Podaż z trudem pokrywała zapotrzebowanie. Do dn. 20/II wpływ zamówień do „Cosibel” wynosił 89 tys. t, z czego 71 tys. t przydzielono hutom. Dla surowki i żelastwa panowała tendencja bardzo mocna, lecz ceny na razie nie uległy zmianie. Został wprowadzony zakaz wywozu żelastwa.

W Anglii ożywienie na rynku żelaza doszło do niezwykłych rozmiarów w związku z zamierzonymi olbrzymimi zbrojeniami; mają one objąć budowę statków, artylerii, samolotów, samochodów itd. Wszystko to ma być dokonane w ogromnych rozmiarach i w możliwie najkrótszym czasie. Wytwarza się wzmożone zapotrzebowanie wszelkiego rodzaju surowców, co już wywołało i w dalszym ciągu będzie wywoływać wzrost ich ceny. Już teraz zaznacza się brak żelastwa i rozważa się możliwość wprowadzenia zakazu jego wywozu. Z powodu braku starych szyn do przetopu zostało zniesione z dn. 17/II b. r. cło przywozowe na ten materiał. Usiłowania Anglii zakupu większej ilości surowki (ok. 100 tys. t) w Stanach Zjedn. pozostały bez skutku, gdyż i tam odczuwany jest jej brak. Zniżono również cło przywozowe na wyroby walcowane z 20% do 10% wartości, a przywóz surowki zwolniono całkowicie od cła.

Ceny wywozowe żelaza większych wytwórców europejskich: Anglii, Belgii wraz z Luksemburgiem i Francji — w £ zł. fob port — notowane były w dn. 5/II 1937 r., jak następuje:

	Wielka Brytania	Belgia i Luksemburg	Francja
za 1016 kg			
za 1000 kg			

Surówka:

odlewnicza Nr III (2.5-3.0% Si)	—	—	—
tomasowska	—	—	—
hematytowa	—	—	—
ferromangan	—	—	—

Półwytwór:

kęsy	—	3 0 0	3. 0 0
platyny	—	3 1 0	3. 1 0

Wytwory gotowe:

żelazo sztabowe	—	4. 0 0	4 0 0
belki	—	3 18.0	3 18.0
kątowniki	—	3 19.6	3 19.6
blacha okrętowa, rezerwuarowa itp.	—	—	—
szyny stalowe	—	5 10 0	5.10.0
bednarka	—	4 15.0	4 15.0
drut-walcówka	—	—	—
blacha tomasowska	—	5 5 0	5 5 0
blacha czarna (24 gage)	—	—	—
drut ocynkowany	—	6. 7.6	6. 7.6
gwoździe druciane	—	—	—

PRZEDRUK DOZWOLONY, LECZ Z PODANIEM ŹRÓDŁA

REDAKCJA I ADMINISTRACJA

ELEKTORALNA 2 (parter)

Telefony: 5 12 66 (Red.), 5 12 73 i 5 35 35 (Adm.), 5 12 50 (Druk.)

Biura czynne od godziny 9 do 3 po południu

KONTO CZEKOWE P. K. O. 701

PRENUMERATA W KRAJU: kwartalnie — zł 15, półrocznie — zł 30, rocznie — zł 60; **ZAGRANICĄ:** kwartalnie — zł 25, półrocznie — zł 50, rocznie — zł 100

CENY OGŁOSZEŃ HANDLOWYCH (przed tekstem) w zeszytach zwykłych: IV str. okładki — zł 500; II i III str. okł. — zł 400; str. zwycz.: 1 str. — zł 300. 1/2 str. — 200. 1/4 str. — zł 125. 1/8 str. — zł 75. Przy ogłoszeniach kombinacyjnych, petitowych oraz tabelarycznych do cen powyższych dolicza się 30%.

CENY OBWIESZCZEŃ SPÓLEK AKCYJNYCH (za tekstem): 1 str. — zł 200, 1/2 str. — zł 110, 1/3 str. — zł 80, 1/4 str. — zł 70, 1/8 str. — zł 55, 1/16 str. — zł 40, 1/16 str. — zł 20. Za ogłoszenia liczbowe, tabelaryczne, bilanse i t. p. do cen powyższych dolicza się 50%.

Redaktor naczelny: CZESŁAW PECHE

Redaktor: WACŁAW SZURIG

Redaktor działu finansowo-skarbowego:
JERZY LUBOWICKI

Redaktor działu rolniczego:
CZESŁAW BOBROWSKI

Redaktor działu komunikacyjnego:
BOLESŁAW KACZMARKIEWICZ

Wydawca: Sp. Wyd. z ogr. odp. „PRZEMYSŁ I HANDEL“

OBWIESZCZENIA SPÓŁEK AKCYJNYCH

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej

Elektrownia w Kielcach

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że w dn. 24 marca b. r. o godz. 10 m. 30 w Warszawie, w lokalu przy ul. Czackiego 8 m. 6, odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem obrad:

- 1) Wybór Przewodniczącego;
- 2) Sprawozdanie Rady Nadzorczej;
- 3) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu, bilansu, rachunku zysków i strat za rok operacyjny 1936. oraz udzielenie absolutorium władzom Spółki — zgodnie z art. 50 Prawa o Spółkach Akcyjnych;
- 4) Zatwierdzenie propozycji Zarządu w sprawie podziału zysków;
- 5) Wybór jednego członka Rady Nadzorczej na miejsce ś. p. Alberta Duprez, zmarłego w dn. 27 października 1936 r.;
- 6) Ustalenie wynagrodzenia członków Rady Nadzorczej i podział ich czynności;
- 7) Wolne wnioski.

W myśl art. 57 Prawa o Spółkach Akcyjnych, Akcjonariusze mogą zgłaszać dodatkowe sprawy do powyższego porządku dziennego, które wymienione zostaną wówczas w ogłoszeniu następnym.

Akcje na okaziciela dają prawo uczestnictwa w Walnym Zgromadzeniu, jeżeli zostaną złożone przynajmniej na siedem dni przed terminem Zgromadzenia, tj. najpóźniej w dn. 16 marca 1937 r. w biurze Spółki w Kielcach, przy ul. Sienkiewicza Nr 59, i jeżeli nie będą odebrane przed ukończeniem tegoż Zgromadzenia.

Zamiast akcji mogą być złożone zaświadczenia, wydane na dowód złożenia akcji u notariusza, w polskich instytucjach kredytowych, lub w firmie „Compagnie Générale d'Entreprises Electriques et Industrielles” Bruxelles, 1 Place du Trone. Zaświadczenia winny wymieniać liczbę akcji oraz zawierać oświadczenie, że akcje nie będą wydane przed ukończeniem Walnego Zgromadzenia.

269

II OGŁOSZENIE

Zarząd Towarzystwa Zakładów Przędzalni Bawełny, Tkalni i Blecharni „Zawiercie”, Spółka Akcyjna

zwołuje na dz. 24 marca 1937 r. o godz. 16

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

które odbędzie się w lokalu Spółki w Warszawie, przy ul. Nowy Świat 7 z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie zebrania;
- 2) Wybór przewodniczącego;
- 3) Zatwierdzenie sprawozdania Zarządu oraz bilansu i rachunku zysków i strat za 1934 r., oraz udzielenie pokwitowania władzom Spółki za okres sprawozdawczy;
- 4) Wybór Rady Nadzorczej, Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
- 5) Zagadnienie układu z wierzycielami wzgl. likwidacji Spółki;
- 6) Wolne wnioski.

Prawo uczestniczenia w Nadzwyczajnym Walnym Zgromadzeniu służy tym PP. Akcjonariuszom, którzy najpóźniej do dn. 16 marca 1937 r. włącznie złożą w biurze Zarządu T-wa „Zawiercie” w Warszawie swoje akcje, wzgl. zaświadczenia depozytowe notariusza, instytucji kredytowej krajowej lub Bankgeschaef Gebrueder Ginsberg w Berlinie, Westminster Bank, Oddział w Brukseli.

223-9-11

!!! Najwygodniej podróżować samolotem !!!

II OGŁOSZENIE

„Kolej Lokalna Muszyna-Krynica”, Spółka Akcyjna

w likwidacji

XXI ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZY

Spółki Akcyjnej w likwidacji „Kolej Lokalna Muszyna—Krynica” odbędzie się w dn. 24 marca 1937 r. o godz. 9 przed poł. w lokalu Biura Małopolskich Kolei Lokalnych we Lwowie, przy ul. Jagiellońskiej Nr 1, II p. z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Likwidatorów z czynności oraz Rady Nadzorczej (Komisji Rewizyjnej) o zamknięciu rachunków za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 1936 r. i uchwała co do udzielenia absolutorium likwidatorom i Radzie Nadzorczej (Komisji Rewizyjnej);
- 2) Decyzja co do użycia wolnej nadwyżki.

Warunki prawa uczestnictwa w Walnym Zgromadzeniu określa § 20 statutu Spółki.

276

Likwidatorzy

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej

Elektrownia w Piotrkowie, Piotrków Tryb.

ma zaszczyt podać do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że w dn. 24 marca 1937 r. o godz. 11 przed poł., w lokalu przy ul. Czackiego L. 8 m. 6 w Warszawie, odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Sprawozdanie Rady Nadzorczej za rok operacyjny 1936;
- 2) Sprawozdanie Zarządu;
- 3) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu, bilansu i rachunku zysków i strat za rok operacyjny 1936;
- 4) Udzielenie absolutorium władzom Spółki zgodnie z art. 390 K. H.;
- 5) Ustalenie wynagrodzenia członków Rady Nadzorczej i podział ich czynności;
- 6) Wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze, pragnący wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, powinni — w myśl Statutu — na 7 dni przed datą Walnego Zgromadzenia złożyć swe akcje w biurze Zarządu Spółki w Piotrkowie Tryb. lub dowody złożenia akcji u notariusza, w krajowej instytucji kredytowej, w Banku de Bruxelles w Brukseli lub też w „Société Générale d'Entreprises Electriques et Industrielles” (Electrobel) w Brukseli.

211a

II OGŁOSZENIE

XII ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

Spółki Akcyjnej Polska Składnica Pomocy Szkolnych

odbędzie się w dn. 24 marca 1937 r. o godz. 18 wiecz. w lokalu Biura Rachunkowo-Powierniczego, Warszawa, Marszałkowska 129 m 3 z porządkiem obrad:

- 1) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdań, bilansów i rachunków strat i zysków za 1933/34, 1934/35 i 1935/36 r. oraz udzielenie władzom Spółki absolutorium;
- 2) Sprawa dalszego prowadzenia lub likwidacji Spółki;
- 3) Wybory władz Spółki, względnie likwidatorów;
- 4) Budżety na 1934/35, 1935/36 i 1936/37 r.;
- 5) Wolne wnioski.

Akcjonariusze, chcący uczestniczyć w Zgromadzeniu, winni dokonać formalności zgodnie z art. 59 prawa o spółkach akcyjnych.

225-9-11

II OGŁOSZENIE

Z a r z ą d

Białostockiego Towarzystwa Elektryczności, Spółka Akc.

w Białymstoku

niniejszym zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 24 marca 1937 r. o godz. 9 rano odbędzie się w Warszawie, przy ulicy Czackiego 8

**ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW TOWARZYSTWA**

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Sprawozdanie Rady Nadzorczej za rok operacyjny 1936;
- 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu, bilansu i rachunku strat i zysków na dz. 31 grudnia 1936 r. oraz udzielenie absolutorium władzom Spółki — zgodnie z § 50 Prawa o Spółkach Akcyjnych;
- 3) Podział zysków;
- 4) Ustalenie wynagrodzenia PP. Członków Rady Nadzorczej i podział ich czynności;
- 5) Wolne wnioski.

Akcjonariusze, którzy życzą sobie wziąć udział w Zgromadzeniu, winni zgłosić do dn. 17 marca 1937 r. w biurze Zarządu Spółki w Białymstoku ul. Gen. Orlicz-Dreszera 13 swoje akcje lub zaświadczenia ze złożonych akcyj u notariusza, urzędującego w granicach Rzeczypospolitej Polskiej, lub w bankach: „Banque de Bruxelles, Société Anonyme a Bruxelles”, „Compagnie Générale d'Entreprises Electriques et Industrielles, Société Anonyme, Bruxelles”, Bank Gospodarstwa Krajowego, Białystok.

Zyczący wystąpić z wnioskiem na Zgromadzeniu winni go zgłosić do Zarządu Spółki przed dn. 11 marca 1937 r. (art. 57 Ustawy o Spółkach Akcyjnych). 204-9-11

II OGŁOSZENIE

Zarząd Towarzystwa Przemysłowo-Handlowego BLOCK-BRUN

SPÓŁKA AKCYJNA

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 25 marca 1937 r. o godz. 6 popoł. w Biurze Zarządu, przy ul. Krakowskie Przedm. 42/44 w Warszawie, odbędzie się

**ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW**

z następującym porządkiem obrad:

- 1) Wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 3) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdań, bilansu oraz rachunku strat i zysków za rok operacyjny 1936, dokonanie podziału zysków i udzielenie pokwitowań Zarządowi i Komisji Rewizyjnej; 4) Ustalenie wynagrodzenia dla Zarządu i Komitetu Wykonawczego na 1937 r. i wynagrodzenia dla Komisji Rewizyjnej za 1936 r.; 5) Ustalenie budżetu na 1937 rok operacyjny; 6) Wybory członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej.

Akcjonariusze, pragnący wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, winni najmniej na 7 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia złożyć Zarządowi swe akcje albo świadectwa zastawowe lub depozytowe notariusza lub instytucji kredytowych, działających na mocy statutów, przez władze zatwierdzonych. 230-9-11

II OGŁOSZENIE

Zarząd Ziemińskiego Towarzystwa Parcelacyjnego, Sp. Akc. we Lwowie

zawiadamia, że w dn. 25 marca 1937 r. o godz. 11 (jedenastej) odbędzie się w lokalu biura Spółki przy ul. Szajnochy 2 II p.

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zmiana statutu pkt. III § 4 w przedmiocie podwyższenia kapitału akcyjnego;
- 2) Podwyższenie kapitału akcyjnego o zł 600 000 przez emisję 600 nowych akcji po zł 1 000 nominalnej wartości — do kwoty zł 1 400 000;
- 3) Wolne wnioski.

Po myśli art. 399 K. H., akcje na okaziciela dają prawo uczestniczenia na Walnym Zgromadzeniu, jeżeli zostaną złożone w Spółce przynajmniej na tydzień przed terminem Zgromadzenia i nie będą odebrane przed ukończeniem tegoż.

258-10-11

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej Łódzka Huta Szklana „Geha“

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 31 marca b. r. o godz. 17 odbędzie się w siedzibie Spółki w Łodzi przy ul. Nowej Nr 24/26

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

o następującym porządku dziennym:

- 1) Zagajenie i wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej za 1936 r.; 3) Zatwierdzenie bilansu na dz. 31 grudnia 1936 r. i podział zysków; 4) Zatwierdzenie budżetu na rok operacyjny 1937; 5) Wybór nowego członka Zarządu — w myśl § 32 statutu Spółki — oraz Komisji Rewizyjnej; 6) Ustalenie wynagrodzenia dla członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 7) Wolne wnioski.

W razie braku quorum, wymaganego § 25 statutu, Zwyczajne Walne Zgromadzenie odbędzie się w tymże lokalu w dn. 15 kwietnia b. r. o godz. 17. Drugie Zebranie będzie prawomocne bez względu na ilość reprezentowanych na nim akcji.

W myśl statutu Spółki, Akcjonariusze korzystają z prawa głosu, o ile co najmniej na siedem dni przed terminem Zgromadzenia złożą w biurze Zarządu swoje akcje, świadectwa tymczasowe lub kwity depozytowe instytucji kredytowych, państwowych lub akcyjnych. 267-10-11

II OGŁOSZENIE

Zarząd Płazowskiej Fabryki Dachówek i Cegieł, Spółki Akc.

W KRAKOWIE

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

odbędzie się w Krakowie, w biurze Dra Ludwika Merza przy ul. Starowiślnej L. 1 w dn. 25 marca 1937 r. o godz. 18 z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Sprawozdanie Zarządu z czynności za 1936 r. i przedłożenie bilansu oraz rachunku strat i zysków; 2) Sprawozdanie Rady Nadzorczej, skwitowanie Zarządu i Rady Nadzorczej oraz powzięcie uchwały w sprawie wyniku bilansowego; 3) Obniżenie kapitału akcyjnego o zł 50 000, a w związku z tym zmiana § 5 statutu, który opiewać będzie: „Kapitał zakładowy spółki, który wynosi obecnie zł 625 000 (sześćset dwadzieścia pięć tysięcy złotych), jest podzielony na 2,500 akcji, na okaziciela opiewających, po zł 250 (dwieście pięćdziesiąt złotych) wartości nominalnej sztuka”; 4) Wybór Zarządu na okres trzechletni.

U w a g a. — Akcjonariusze, chcący wziąć udział w Zgromadzeniu, winni złożyć akcje przynajmniej na 7 dni naprzód w Kasie Spółki w Krakowie (ul. Dunajewskiego 6). 260a

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej

Fabryka Wyrobów Szamotowych i Fajansowych

Spółka Akcyjna w Skawinie

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

odbędzie się w Krakowie w biurze P. Dra Ludwika Merza przy ul. Starowiślnej L. 1 w dn. 25 marca 1937 r. o godz. 17 z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Sprawozdanie Zarządu z czynności za 1936 r. i przedłożenie bilansu oraz rachunku strat i zysków;
- 2) Rozpatrzenie sprawozdania Komisji Rewizyjnej, ew. udzielenie Zarządowi absolutorium;
- 3) Powzięcie uchwały w przedmiocie rozdziału zysku bilansowego i oznaczenie tantiemy dla Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
- 4) Wybór Zarządu na trzechletnie.

U w a g a. — Akcjonariusze, chcący wziąć udział w Zgromadzeniu, winni złożyć akcje na 7 dni naprzód w Kasie Spółki w Skawinie. 272

I OGŁOSZENIE

Zarząd Krakowskiej Fabryki Portland-Cementu

Spółki Akcyjnej w Krakowie

zawiadamia, że w dn. 1 kwietnia 1937 r. o godz. 11 rano w kancelarii Not. Steina w Krakowie, przy ul. Sławkowskiej Nr 1 odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór przewodniczącego; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdań władz Spółki, bilansu oraz rachunku zysków i strat za 1936 r.; 3) Pokwitowanie władz Spółki z czynności za 1936 r.; 4) Wybór członków Zarządu i Rady Nadzorczej; 5) Sprawa obniżenia kapitału akcyjnego drogą wydania w zamian za każde 400 sztuk dawnych akcji 23 sztuk nowych; 6) Zmiana statutu Spółki.

W związku z punktem 5, punkt 6 porządku obrad obejmuje następujące zmiany statutu: Ustęp 1 § 10 statutu Spółki, którego brzmienie dotychczasowe było następujące: „Kapitał akcyjny Spółki wynosi pięć milionów (5 000 000) złotych podzielonych na pięćdziesiąt tysięcy (50 000) sztuk akcji po sto (100) złotych nominalnej wartości każda, które opiewają na okaziciela — otrzymuje proponowane brzmienie: „Kapitał akcyjny Spółki wynosi dwieście osiemdziesiąt siedem tysięcy pięćset (287 500) złotych, podzielonych na dwa tysiące osiemset siedemdziesiąt pięć (2 875) sztuk akcji po sto (100) złotych nominalnej wartości każda, które opiewają na okaziciela”.

271-11-12

I OGŁOSZENIE

**Zarząd Towarzystwa Piotrkowsko - Sulejowskiej Kolei Dojazdowej
SPÓŁKI AKCYJNEJ**

zawiadamia niniejszym PP. Akcjonariuszów, że w dn. 7 kwietnia 1937 r. o godz. 12 w lokalu biura Zarządu w Łodzi przy ul. Piotrkowskiej Nr 77 odbędzie się

**ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW**

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie i wybór przewodniczącego; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu i r-ku strat i zysków za 1936 r.; 3) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej i udzielenie Zarządowi absolutorium; 4) Wybór jednego członka Zarządu (§ 27 statutu); 5) Wybór Komisji Rewizyjnej (§ 38 statutu); 6) Określenie wynagrodzenia Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 7) Wnioski zgłoszone.

Akcje i dowody depozytowe, uprawniające do uczestniczenia w Walnym Zgromadzeniu, będą przyjmowane przez Zarząd — stosownie do § 19 statutu — do dn. 30 marca 1937 r.

PP. Akcjonariusze mogą zgłaszać dodatkowe sprawy na porządek dzienny pod warunkiem, że zostaną one złożone w biurze Zarządu do dn. 23 marca 1937 r.

275

II OGŁOSZENIE

**Zarząd Zjednoczonych Ziemiańskich Mleczarni Parowych w Warszawie
SPÓŁKA AKCYJNA**

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, iż

ZWYCZAJNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

odbędzie się w dn. 23 marca 1937 r. o godz. 4 po poł. w lokalu firmy „Aleksander Janasz i Synowie” w Warszawie ul. Czackiego 1 m. 3, z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór przewodniczącego; 2) Odczytanie sprawozdania za 1936 r.; 3) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej; 4) Zatwierdzenie bilansu na dz. 31 grudnia 1936 r. oraz rachunku zysków i strat; 5) Wybór członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 6) Wolne wnioski.

Gdyby Walne Zgromadzenie z powodu niedostatecznej liczby reprezentowanych akcji w powyższym terminie nie doszło do skutku, ponowne Zgromadzenie odbędzie się w tymże dniu o godz. 5 po poł. z tym samym porządkiem dziennym i będzie ważne bez względu na liczbę reprezentowanych na Zgromadzeniu akcji.

228-9-11

I OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej „Płotno” w Słeszewie

zawiadamia, że

**ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW**

odbędzie się w dn. 15 kwietnia 1937 r. o godz. 16 na salce w Banku Cukrownictwa w Poznaniu ul. Seweryna Mielżyńskiego 7 z następującym porządkiem obrad:

- 1) Zagajenie i wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Rady Nadzorczej, Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 3) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu oraz r-ku zysków i strat za 1936 r.; 4) Powzięcie uchwały o podziale zysku; 5) Udzielenie pokwitowania Radzie Nadzorczej oraz Zarządowi; 6) Wybór 1 członka Rady Nadzorczej w miejsce ustępującego; 7) Wolne wnioski.

Akcjonariusze, chcący wziąć udział w zgromadzeniu, winni złożyć akcje wzgl. zaświadczenia przynajmniej na 7 dni przed zgromadzeniem w biurach Spółki w Słeszewie.

280-11-13

I OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej

Przemysł Bawełniany „Adam Osser”, Spółka Akcyjna

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 10 kwietnia 1937 r. o godz. 16 odbędzie się w biurze Zarządu w Łodzi, przy ul. Kilińskiego Nr 222

**ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW**

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu i rachunku zysków i strat za 1936 r. operacyjny, jako też wniosków Komisji Rewizyjnej; 2) Podział zysków za 1936 r.; 3) Budżet na 1937 r.; 4) Wybory do Zarządu i wybór członków Komisji Rewizyjnej; 5) Określenie wynagrodzenia członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 6) Wolne wnioski.

Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć swoje akcje w myśl art. 59 Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 22 marca 1928 r. o prawie o Spółkach Akcyjnych.

277-11-13

I OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej

Zachodniopolska Hurtownia Rur w Poznaniu, ul. Św. Marcin 21

zawiadamia PP. Akcjonariuszy, że w dn. 6 kwietnia b. r. o godz. 18.30 odbędzie się w lokalu Spółki

WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZY

z następującym porządkiem obrad:

- 1) Sprawozdanie Zarządu i przedłożenie bilansu; 2) Sprawozdanie Rady Nadzorczej i Komisji Rewizyjnej; 3) Zatwierdzenie bilansu, rachunku strat i zysków oraz udzielenie pokwitowania Radzie Nadzorczej, Zarządowi i Komisji Rewizyjnej; 4) Uchwała o pokryciu strat za 1936 r.; 5) Wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze, zamierzający wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć na 7 dni przed terminem Zgromadzenia w Zarządzie Spółki swe akcje lub zaświadczenia, wydane na dowód złożenia akcji u notariusza lub w Banku Związku Spółek Zarobkowych względnie jego oddziałach.

274-11-12

I OGŁOSZENIE

**Zarząd firmy „Gazy Ziemne”, Spółki Akcyjnej dla Przemysłu Naftowego
w e L w o w i e**

zwołuje

**NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW SPÓŁKI**

na dz. 31 marca 1937 r. o godz. 11 w sali posiedzeń Spółki we Lwowie, ul. Akademicka 7, III p. z następującym porządkiem obrad:

Wybór członka Komisji Rewizyjnej.

Akcje, uprawniające do uczestnictwa w Nadzwyczajnym Walnym Zgromadzeniu, mają być — po myśli art. 399 Kodeksu Handlowego — złożone najpóźniej na tydzień przed terminem Zgromadzenia w firmie „Gazy Ziemne” S. A. dla Przemysłu Naftowego, Lwów, ul. Akademicka 7, III p.

279-11-12

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej

Łódzkie Wąskotorowe Elektryczne Koleje Dojazdowe

zawiadamia niniejszym PP. Akcjonariuszów, że w dn. 22 marca 1937 r. o godz. 11 w lokalu biura Zarządu przy ul. Piotrkowskiej Nr 77 w Łodzi odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór przewodniczącego;
- 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu, rachunku zysków i strat za 1936 r., udzielenie absolutorium władzom Spółki oraz podział zysku za 1936 r.;
- 3) Uchwalenie budżetu na 1938 r.;
- 4) Wybory do Zarządu;
- 5) Wybory do Rady Nadzorczej;
- 6) Wybory do Komisji Rewizyjnej;
- 7) Wynagrodzenie członków Zarządu, Rady Nadzorczej i Komisji Rewizyjnej;
- 8) Zmniejszenie kapitału akcyjnego o kwotę zł 165 000.00 drogą umorzenia 330 akcji, będących w posiadaniu Spółki, i w związku z tym zmiana § 5 Statutu Spółki, który zamiast dotychczasowego brzmienia: „Kapitał akcyjny Spółki według majątkowego bilansu brutto na dzień 1 lipca 1928 r. wynosi zł 14 500 000 00 i jest podzielony na 29 000 sztuk akcji. Wartość nominalna każdej akcji wynosi 500 (pięćset) złotych” — otrzyma następujące brzmienie: „Kapitał akcyjny Spółki wynosi zł 14 335 000 00 i jest podzielony na 28 670 sztuk akcji. Wartość nominalna każdej akcji wynosi 500 (pięćset) złotych”;
U W A G A. — (Wyciąg z § 20 Statutu Spółki):
„Akcje dają prawo uczestniczenia w Walnym Zgromadzeniu, jeżeli zostaną złożone w Spółce przynajmniej na 7 dni przed terminem Zgromadzenia i nie będą odebrane przed ukończeniem tegoż.

Zamiast akcji mogą być złożone zaświadczenia, wydane na dowód złożenia akcji u notariusza lub w instytucji kredytowej krajowej oraz w następujących zagranicznych: Westminster Bank Limited Head Office in London, Schweizerische Bankgesellschaft Zürich, Trust Metallurgique Bruxelles.

W zaświadczeniach należy wymienić liczbę akcji i numery oraz stwierdzić, że akcje nie będą wydane przed ukończeniem Walnego Zgromadzenia”.

288

III OGŁOSZENIE

Likwidatorzy Spółki

„Między miastowe Gazociągi“, Spółka Akcyjna

podają do wiadomości że na mocy postanowienia Sądu Okręgowego we Lwowie Wydział II Handlowy jako Sąd Rejestrowy, z dn. 2 grudnia 1936 r. L. II. R. H. B. X. 1576, nastąpiło otwarcie likwidacji Spółki.

Na zasadzie art. 449 Kodeksu Handlowego, wzywa się wierzycieli wymienionej Spółki do zgłaszania swych pretensyj na piśmie w ciągu sześciu miesięcy od daty ostatniego trzeciego ogłoszenia pod aresem siedziby Spółki we Lwowie ul. L. Sapiehy 3.

122-5-8-11

I OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej

Towarzystwo Teatrów Stołecznych w Warszawie

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że

ZWYCZAJNE WALNE ZEBRANIE AKCJONARIUSZÓW

odbędzie się w dn. 3 kwietnia 1937 r. o godz. 9 rano w siedzibie Spółki Bielańska 5, z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór Przewodniczącego;
- 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
- 3) Zatwierdzenie bilansu oraz rachunku zysków i strat;
- 4) Udzielenie władzom Spółki pokwitowania;
- 5) Wybory członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
- 6) Wolne wnioski.

281

I OGŁOSZENIE

Zarząd Górnośląskiej Fabryki Celulozy i Papieru, Spółka Akc.

W CZUŁOWIE

ma zaszczyt zawiadomić PP. Akcjonariuszów, że

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

odbędzie się w środę dn. 31 marca 1937 r. o godz. 16 w siedzibie Spółki w Czulowie, powiatu pszczyńskiego, w województwie śląskim z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór przewodniczącego;
- 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu, bilansu i rachunku zysków i strat za rok operacyjny 1936 oraz pokwitowanie Zarządu i Rady Nadzorczej z wykonania obowiązków;
- 3) Podział zysku za 1936 r.;
- 4) Działalność i budżet na 1937 r.;
- 5) Wybór członków Zarządu i Rady Nadzorczej;
- 6) Ustalenie wysokości wynagrodzenia dla Zarządu i Rady Nadzorczej;
- 7) Wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze, pragnący wziąć udział w Zwyczajnym Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć — w myśl art. 59 prawa o spółkach akcyjnych — nie później jak na 7 dni przed terminem Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia swe akcje lub zaświadczenie notariusza, instytucji kredytowych krajowych względnie banków: Banque E. Hoskier et Cie, Paryż, Schweizerischer Bankverein, Zürich A/S. Köbenhavns Handelsbank Copenhagen, stwierdzające, że akcje zostały złożone do przechowania i nie będą wydane właścicielowi przed terminem Walnego Zgromadzenia.

283-11-12

I OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki zawiadamia, że w dn. 8 kwietnia 1937 r. o godz. 18 odbędzie się

WALNE ZGROMADZENIE

„Esge“ Spółki Akcyjnej Gruntowej i Budowlanej, Spółka Akc. w Krakowie

w lokalu Spółki w Krakowie, ul. Morsztynowska 1.

Porządek obrad:

- 1) Odczytanie protokołu z ostatniego Walnego Zgromadzenia;
- 2) Sprawozdanie Zarządu i przedłożenie zamknięcia rachunkowego za 1936 r.;
- 3) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej i Rady Nadzorczej i udzielenie absolutorium władzom Spółki;
- 4) Wybór uzupełniający członków Rady Nadzorczej.
- 5) Uchwalenie odroczenia terminu wypłaty zaległej dywidendy;
- 6) Wnioski i interpelacje.

Akcjonariusze, życzący sobie wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, winni na 7 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia złożyć w biurze Zarządu swoje akcje.

Wnioski członków na Walne Zgromadzenie winny być złożone do biura Zarządu do dn. 25 marca 1937 r.

281

Zarząd

I OGŁOSZENIE

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

firmy „Juliusz Meinl, Import Kawy i Herbaty“, Spółka Akc.

odbędzie się w dn. 8 kwietnia 1937 r. o godz. 15 30 w biurze firmy w Warszawie, ul. Bryłowska 22/24, z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu oraz rachunku zysków i strat za 1936 r.;
- 2) Powzięcie uchwały o podziale zysków;
- 3) Wybór członków Zarządu w miejsce ustępujących;
- 4) Wybór Komisji Rewizyjnej i ustalenie jej wynagrodzenia;
- 5) Wnioski akcjonariuszów.

Uprawnieni do głosowania na Walnym Zgromadzeniu są akcjonariusze, którzy najpóźniej na 7 dni przed Walnym Zgromadzeniem złożą akcje, uzasadniające ich prawo do głosowania, wraz z niezapadłymi kuponami w kasie firmy Juliusz Meinl lub w Powszechnym Banku Kredytowym w Warszawie, w oddziałach tego Banku we Lwowie, Krakowie lub w Bielsku.

282-11-13

Zarząd Wytwórni Sygnałów i Urządzeń Kolejowych, Sp. Akc. W KRAKOWIE

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że we wtorek, dn. 13 kwietnia 1937 r. o godz. 12 odbędzie się w lokalu Towarzystwa Kontynentalnego dla Handlu i Przemysłu S-ka Akcyjna w Krakowie, ul. Kopernika 6

WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór przewodniczącego; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, tj. bilansu i rachunku zysków i strat za 1936 r., oraz udzielenie Zarządowi absolutorium; 3) Podział zysków względnie pokrycie strat z ubiegłych lat; 4) Wybór i kooptacja nowych członków Rady w miejsce ustępujących; 5) Wnioski.

Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Zgromadzeniu, winni złożyć w Kasie Spółki swe akcje lub dowody ich zdeponowania w uprawnionych instytucjach na 7 dni przed terminem Zgromadzenia.

Akcjonariuszom służy prawo zgłoszenia na porządek dzienny spraw dodatkowych trybem i w terminie przewidz. w art. 52 prawa o sp. akc. z 1928 r. 292

I OGŁOSZENIE

Przemysł Metalowy „Granat“, Spółka Akcyjna

zawiadamia niniejszym PP. Akcjonariuszów, że w dn. 5 kwietnia 1937 r. o godz. 18 odbędzie się w Warszawie w siedzibie Spółki przy ul. Żórawiej 17

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej i rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu oraz rachunku strat i zysków; 3) Podział zysków za rok operacyjny 1936 i pokwitowanie władz Spółki z wykonania przez nie obowiązków oraz zatwierdzenie budżetu na 1937 r.; 4) Wybory uzupełniające dwóch członków Zarządu oraz pięciu członków Komisji Rewizyjnej; 5) Upoważnienie Zarządu do kupna i sprzedaży nieruchomości Spółki oraz zaciągania długów hipotecznych.

Akcjonariusze, pragnący zgłosić sprawy dodatkowe na porządek dzienny, winni to uczynić do dn. 18 marca 1937 r. — tak, aby sprawy te mogły być umieszczone na porządku dziennym w II ogłoszeniu.

Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni akcje swe lub kwity depozytowe złożyć w biurze Zarządu Spółki ul. Żórawia 17 w Warszawie najpóźniej na 7 dni przed Walnym Zgromadzeniem. 293

Zarząd Spółki Akcyjnej

Steinhagen i Saenger, Fabryki Papieru i Celulozy

zawiadamia, iż w czwartek dn. 15 kwietnia 1937 r. o godz. 10 w lokalu biura Zarządu Spółki, mieszczącego się w Warszawie przy ul. Smolnej Nr 17, odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór przewodniczącego;
- 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu, bilansu i rachunku zysków i strat za rok operacyjny 1936 oraz pokwitowanie Zarządu i Rady Nadzorczej z wykonania obowiązków;
- 3) Powzięcie uchwały o podziale zysków i o określeniu wysokości dywidendy.

PP. Akcjonariusze, pragnący wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć — w myśl art. 399 K. H. — w biurze Zarządu, nie później jak na 7 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia swe akcje lub zaświadczenie notariusza, instytucji kredytowych krajowych, względnie Banque de Paris et des Pays Bas, stwierdzające, że akcje zostały złożone do przechowania i nie będą wydane właścicielowi przed terminem Walnego Zebrania. 291

Przedalnia Bawełny „Teodor Steigert“, Spółka Akcyjna

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 10 kwietnia 1937 r. o godz. 17 odbędzie się w lokalu Zarządu Spółki w Łodzi, przy ul. Milionowej Nr 37

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie i wybór przewodniczącego;
- 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej na rok op. 1936;
- 3) Rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu i rachunku strat i zysków za 1936 r.;
- 4) Powzięcie uchwały w sprawie przeznaczenia zysku;
- 5) Udzielenie pokwitowania władz Spółki z wykonywania przez nie obowiązków;
- 6) Wybór członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej i ustalenie wynagrodzenia dla nich;
- 7) Wolne wnioski.

Akcjonariusze, pragnący zgłosić dodatkowe sprawy do porządku dziennego, winni złożyć Zarządowi piśmienne wnioski w terminie, przewidzianym przez statut.

Do uczestniczenia w powyższym Zgromadzeniu uprawnieni będą PP. Akcjonariusze, którzy — zgodnie z § 22 statutu Spółki — złożą w Spółce swe akcje lub też zaświadczenia depozytowe przynajmniej na 7 dni przed terminem Zgromadzenia. 303

Zarząd Spółki Akcyjnej

„Towarzystwo Elektryfikacyjne Okręgu Częstochowsko-Piotrkowskiego“ w Częstochowie

ma zaszczyt podać powtórnie do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że w dn. 24 marca 1937 r. o godz. 12 w lokalu przy ul. Czackiego 8 m. 6 w Warszawie odbędzie się

I ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Sprawozdanie Zarządu i Rady Nadzorczej; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdań, bilansu na dz. 31/XII 1936 r. i rachunku zysków i strat za 1936 r.; 3) Pokwitowanie władz Spółki z wykonania przez nie obowiązków; 4) Postanowienie odnośnie salda rachunku zysków i strat; 5) Wybór Rady Nadzorczej; 6) Ustalenie wynagrodzenia Zarządu; 7) Sprawa wynagrodzenia członków Rady Nadzorczej; 8) Wpłata 3-ciej raty w wysokości zł 250 000 na poczet kapitału akcyjnego; 9) Organizacja Rady Nadzorczej; 10) Wolne wnioski Akcjonariuszów.

PP. Akcjonariusze mogą w ciągu siedmiu dni od dnia ukazania się niniejszego ogłoszenia zgłaszać dodatkowe sprawy do porządku dziennego Walnego Zgromadzenia. 300

Zarząd firmy E. WEDEL, Spółka Akcyjna

ma zaszczyt zawiadomić PP. Akcjonariuszów, że

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

odbędzie się w dn. 2 kwietnia 1937 r. o godz. 4.30 ppoł. w siedzibie Spółki w W-wie, przy ul. Zamoyskiego 28, z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór przewodniczącego; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu, bilansu oraz rachunku zysków i strat za rok ubiegły i pokwitowania Zarządu i Rady Nadzorczej z wykonania obowiązków; 3) Podział zysków; 4) Wybór członków Zarządu i Rady Nadzorczej i uchwalenie wynagrodzenia; 5) Wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze, korzystają z prawa głosu na Walnym Zgromadzeniu, o ile na 7 dni przed terminem Zgromadzenia złożą akcje lub kwity depozytowe w biurze Zarządu Spółki. 307

**Spółka Akcyjna dla Przemysłu Spirytusowego i Chemicznego
w Łańcucie**

Bilans zamknięcia z dn. 31 sierpnia 1936 r.

STAN CZYNNY		zł
I.—Majątek stały:		
Grunty	131 042-21	
Budynki fabryczne, mieszkalne i gospodar.	714 617-10	
Maszyny i urządzenia fabryczne	1 380 413-90	
Ruchomości	17 156-00	
Cysterny i beczki żelazne	46 785-20	
Inwentarz żywy	565-20	
II.—Majątek płynny:		
Kasa	6 042-07	
Rymesy	400-00	
Udziały w innych przedsiębiorstwach	56 693-21	
Kaucje własne	1 282-00	
Dłużnicy	341 712-27	
Zapasy	48 538-33	
Straty z ubiegłych kampanii	249 847-38	
Strata w kampanii 1935/36	93 651-92	
	3 088 746-79	
Depozyty	1 000 000-00	
Gwarancje	2 720 000-00	
STAN BIERNY		zł
I.—Kapitały:		
Kapitał akcyjny	1 000 000-00	
Fundusz rezerwy	36 635-96	
II.—Zobowiązania:		
Wierzyciele	2 048 987-72	
Sumy przechodnie	3 123-11	
	3 088 746-79	
Depozyty	1 000 000-00	
Gwarancje	2 720 000-00	
Rachunek strat i zysków z dn. 31 sierpnia 1936 r.		
WINIEN		zł
Koszty produkcji	242 212-45	
Koszty handlowe	179 867-67	
Podatki i patenty	11 321-64	
Amortyzacje	62 707-41	
	496 109-17	
MA		zł
Dochody	402 457-25	
Niedobór w kampanii 1935/36	93 651-92	
	496 109-17	

Łańcut, dn. 31 sierpnia 1936 r.

Księgowy: T. Pelc

273

I OGŁOSZENIE

Syndykat Rolniczy Ciechanowski, Spółka Akc. w Ciechanowie

zawiadamia PP. Akcjonariuszy, że w dn. 17 kwietnia 1937 r. o godz. 3 po poł. odbędzie się w lokalu Okręgowego Towarzystwa Organizacji i Kółek Rolniczych w Ciechanowie

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

z następującym porządkiem obrad:

- 1) Zagajenie zebrania oraz wybór przewodniczącego i asesorów;
- 2) Odczytanie protokołu z poprzedniego Zebrania;
- 3) Sprawozdanie Zarządu z działalności za 1936 r. i odczytanie protokołu Rady Nadzorczej;
- 4) Zatwierdzenie bilansu i rachunku strat i zysków za 1936 r.;
- 5) Powzięcie uchwały co do wykazanego zysku;
- 6) Zatwierdzenie budżetu na 1937 r.;
- 7) Wybory uzupełniające do Rady Nadzorczej i Zarządu;
- 8) Wnioski, zgłoszone Zarządowi na 14 dni.

UWAGA. — Właściciele akcji na okaziciela, którzy zechcą uczestniczyć w Zgromadzeniu, winni — stosownie do ustawy — na 7 dni przed terminem Zgromadzenia złożyć Zarządowi swe akcje lub odpowiednie dowody bankowe z wymienieniem numerów akcji.

308

I OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej „Warszawskie Towarzystwo Handlu Herbatą A. Długocki, W. Wrześniewski

na zasadzie § 7 statutu zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że **ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE**

odbędzie się w dn. 10 kwietnia 1937 r. w sobotę o godz. 6 po poł. w domu własnym przy ul. Brackiej Nr 23 (pierwsze piętro front) z następującym porządkiem obrad:

- 1) Wybór przewodniczącego, sekretarza i asesorów;
- 2) Sprawozdanie Zarządu za 1936 r.;
- 3) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej;
- 4) Podział zysków za 1936 r.;
- 5) Budżet na 1937 r.;
- 6) Wyjaśnienie w sprawie przelania sum z kapitału amortyzacyjnego na odpowiednie rachunki;

7) Decyzja w sprawie użycia na zmniejszenie wartości bilansowej nieruchomości przy ul. Aleje Jerozolimskie Nr 119 rezerwy specjalnej, utworzonej uchwałą Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia z dn. 9 listopada 1928 r.;

8) Określenie wysokości kredytu, z którego ma korzystać Spółka;

- 9) Wybory: 1 członka Zarządu, 2 zastępców członków Zarządu, 2 członków Rady i 5 członków Komisji Rewizyjnej;
- 10) Określenie wynagrodzenia członków Zarządu, Rady i Komisji Rewizyjnej;
- 11) Wnioski.

Na zasadzie § 8 statutu, Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni najpóźniej na siedem dni przed Walnym Zgromadzeniem, tj. do dn. 3 kwietnia 1937 r., złożyć w kasie biura Zarządu Spółki (Bracka 23) między godziną 10 a 1 swoje akcje bądź zaświadczenia depozytowe lub zastawowe banków lub instytucji kredytowych z wykazem numerów akcji i adnotacją, że akcje nie będą wydane przed odbyciem Walnego Zgromadzenia.

Ewentualne wnioski Akcjonariuszów powinny być zgłoszone Zarządowi na piśmie co najmniej na czternaście dni przed Walnym Zgromadzeniem i w razie zgłoszenia będą zamieszczone na porządku dziennym i ogłoszone w drugim ogłoszeniu.

304

SPÓŁKA AKCYJNA

Budowy i Eksploatacji Zakładów Kapielowych w Polsce

zawiadamia, że w dn. 5 kwietnia 1937 r. o godz. 19 m. 30 w siedzibie firmy w Warszawie Kr. Przedm. 16 odbędzie się

WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie zebrania i wybór przewodniczącego;
- 2) Odczytanie protokołu Komisji Rewizyjnej;
- 3) Rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu sprawozdań Zarządu i Komisji Rewizyjnej oraz zysków i strat za rok operacyjny 1936;
- 4) Sposób pokrycia strat;
- 5) Udzielenie władzom spółki absolutorium z dotychczasowych czynności;
- 6) Wynagrodzenie członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej za 1936;
- 7) Wybór Komisji Rewizyjnej.

PP. Akcjonariusze, życzący wziąć udział w zebraniu, winni złożyć w Zarządzie Spółki akcje do dn. 27 marca 1937 r.

287

I OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej

Przechowywania i Przewozu Mebli i Towarów A. Wróblewski i S-ka

zawiadamia, że w dn. 7 kwietnia 1937 r. o godz. 13 w biurze Spółki przy ul. Marszałkowskiej 108 odbędzie się

WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem obrad:

- 1) Wybór przewodniczącego;
- 2) Sprawozdanie Zarządu;
- 3) Rozpatrzenie bilansu i rachunku strat i zysków na 1936 r. i powzięcie odpowiedniej uchwały w tym przedmiocie;
- 4) Zatwierdzenie budżetu na 1937 r.;
- 5) Wybory do Zarządu i Komisji Rewizyjnej.

Właściciele akcji są obowiązani zgłosić swe prawa do głosu na 7 dni przed terminem zebrania.

294-11-13

„Towarzystwo Elektryczne Okręgu Częstochowskiego“

W CZĘSTOCHOWIE

ma zaszczyt podać powtórnie do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że w dn. 24 marca 1937 r. o godz. 9.30 w lokalu przy ul. Czackiego 8 m. 6 w Warszawie odbędzie się

XI ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

1) Sprawozdanie Zarządu i Rady Nadzorczej; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdań, bilansu na dz. 31 XII 1936 r. i rachunku zysków i strat za 1936 r.; 3) Pokwitowanie władz Spółki z wykonania przez nie obowiązków; 4) Postanowienie odnośnie do salda rachunku zysków i strat; 5) Ustalenie wynagrodzenia Rady Nadzorczej; 6) Wolne wnioski akcjonariuszów.

U w a g i. — 1) PP. Akcjonariusze mogą w ciągu 7 dni od dnia ukazania się niniejszego ogłoszenia zgłaszać dodatkowe sprawy do porządku dziennego Walnego Zgromadzenia; 2) PP. Akcjonariusze mają prawo w ciągu 7 dni przed Walnym Zgromadzeniem żądać wydania odpisu wniosków w sprawach, objętych porządkiem dziennym; 3) PP. Akcjonariusze, pragnący wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, winni na 7 dni przed terminem Zgromadzenia złożyć w biurze Zarządu Spółki w Częstochowie swoje akcje lub dowody złożenia akcji u notariusza, w instytucji kredytowej krajowej, w Banque de Bruxelles w Brukseli lub też w „Compagnie Generale d'Entreprises Electriques et Industrielles Electrobél” w Brukseli.

299

Zarząd Spółki Akcyjnej

Poznańska Kolej Elektryczna w Poznaniu

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

odbędzie się w **środe dn. 24 marca 1937 r. o godz. 17** w sali domu amarantowego Spółki w Poznaniu przy ul. Słowackiego 19/21 z następującym porządkiem obrad:

- 1) Wybór przewodniczącego;
- 2) Sprawozdanie Zarządu za 1936 r.;
- 3) Sprawozdanie Rady Nadzorczej i Komisji Rewizyjnej za 1936 r.;
- 4) Zatwierdzenie bilansu oraz rachunku zysków i strat za 1936 r.;
- 5) Podział zysków;
- 6) Udzielenie pokwitowania władzom Spółki;
- 7) Wybór członków Rady Nadzorczej.

Właściciele akcji na okaziciela korzystają z prawa głosu na Walnym Zgromadzeniu, o ile na 7 dni przed terminem Zgromadzenia złożą akcje: a) w biurze Zarządu Spółki przy ul. Gajowej 1, lub b) w Komunalnej Kasie Oszczędności Miasta Poznania, lub c) w Głównej Kasie Miejskiej w Poznaniu, lub d) u notariusza.

Kwit depozytowy ad b), c) i d) należy wręczyć Zarządowi Spółki do dn. 17 marca 1937 r.

297

Zarząd Warszawskich Zakładów Przemysłowych**Wyrobu Drożdży Prasowanych, Słodu i Spirytusu, Spółka Akc.**

zaprasza Akcjonariuszów na

DOROCZNE WALNE ZGROMADZENIE

odbyć się mające w **dn. 21 kwietnia 1937 r. o godz. 17** w lokalu Spółki przy ul. Próznej Nr 14, z następującym porządkiem dziennym:

1) Zatwierdzenie sprawozdania Zarządu, bilansu oraz rachunku strat i zysków za 1936 r.; 2) Wybory członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 3) Ustalenie pism do oficjalnych ogłoszeń, i 4) Wnioski Akcjonariuszów, zgłoszone w ustawowym terminie.

168

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW Pomorskiej Elektrowni Krajowej „Gródek“, Sp. Akc. w Toruniu

odbędzie się w Toruniu w lokalu Starostwa Krajowego Pomorskiego przy ul. Fosa Staromiejska 1 w **poniedziałek dn. 22 marca 1937 r. o godzinie jedenastej.**

Porządek obrad:

- 1) Sprawozdanie Zarządu i Rady Nadzorczej oraz rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu i rachunku strat i zysków za 1936 r.;
- 2) Podział zysków za 1936 r.;
- 3) Udzielenie Zarządowi i Radzie Nadzorczej pokwitowania z wykonanych obowiązków;
- 4) Wybór członków Rady Nadzorczej na miejsce ustępujących. Właściciele akcji Nr Nr 1—15 300 dokonują wyboru nowych członków Rady Nadzorczej na miejsce członków przez nich wybranych, poza tym reszta Akcjonariuszów i to w oddzielnym głosowaniu. Na każdą akcję Nr Nr 30 001—60 000 przypadają po 2 głosy;
- 5) Wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze, pragnący wziąć udział w powyższym Zgromadzeniu, winni złożyć Zarządowi Spółki przynajmniej na 7 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia swoje akcje lub kwity złożenia akcji u notariusza lub w krajowej instytucji kredytowej z podaniem wartości i numerów złożonych akcji oraz zastrzeżenia co do niewydania akcji przed ukończeniem Walnego Zgromadzenia.

Pomorska Elektrownia Krajowa „Gródek“
Spółka Akcyjna

Zarząd: (—) Inż. A. Hoffmann

302

Warszawska Fabryka Masowych WYROBÓW BLASZANYCH „Tłocznia“

SPÓŁKA AKCYJNA

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w **sobotę dn. 10 kwietnia 1937 r. o godz. 16** odbędzie się w biurze fabrycznym w Warszawie, Przemysłowa 19

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania i bilansu, podział zysków za 1936 r., a także zatwierdzenie budżetu na 1937 r.;
- 2) Ustalenie ilości i wybór członków Zarządu, oraz określenie ich uprawnień;
- 3) Wybór członków Komisji Rewizyjnej;
- 4) Ustalenie wynagrodzenia dla członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej.

PP. Akcjonariuszom służy prawo zgłoszenia na porządek dzienny spraw dodatkowych, trybem i w terminie przewidzianym w art. 54 prawa o spółkach akcyjnych z 1928 r.

PP. Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Zgromadzeniu, winni dokonać formalności, przepisanych art. 59 tegoż prawa.

286

Zarząd Spółki „Ropa“, Spółka Akcyjna Przemysłu Naftowego

W E L W O W I E

zawiadamia, że w **dn. 3 kwietnia 1937 r. o godz. 11** odbędzie się w lokalu Zarządu we Lwowie, przy ul. Nabelaka L. 30

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Odczytanie protokołu ostatniego Walnego Zgromadzenia z dn. 9 maja 1936 r.;
- 2) Sprawozdanie Zarządu i Rady Nadzorczej z czynności za 1936 r. oraz przedłożenie bilansu i r-ku strat i zysków;
- 3) Wniosek Komisji Rewizyjnej na udzielenie władzom pokwitowania z ich działalności;
- 4) Powzięcie uchwały o rozdziale zysku za 1936 r.;
- 5) Wybór 2 członków Rady Nadzorczej — po myśli § 13 statutu;
- 6) Wnioski i interpelacje.

PP. Akcjonariusze, zamierzający wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć swoje akcje lub zaświadczenia o złożeniu akcji w depozycie najmnij na 7 dni przed terminem Zgromadzenia w biurze Spółki we Lwowie, przy ul. Nabelaka L. 30.

298-11-12

Lesienicka Fabryka Drożdży Prasowanych i Spirytusu

SPOŁKA AKCYJNA WE LWOWIE

Bilans zamknięcia na dz. 31 grudnia 1936 r.

AKTYWA	zł	zł	zł
Majątek stały:			
Grunty		83 000 00	
Budynki:			
fabryczne	376 300 00		
gospodarcze	65 500 00		
mieszkalne	77 500 00	519 300 00	
Maszyny i urządzenia techniczne		976 708 32	
Inwentarz zakładowy i biurowy:			
żywy	750 00		
martwy	91 039 00	91 789 00	1 670 797 32
Majątek płynny:			
Gotówka w kasie i w bankach		285 038 60	
Papiery procentowe		164 300 00	
Materiały:			
surowe	139 289 48		
pomocnicze i pędne	20 605 09	159 894 57	
Gotowe wyroby i towary		14 377 40	
Banderole		24 638 53	
Dłużnicy:			
a) Należność z tytułu umów kartelowych, dotyczących operacji handlowych	255 826 81		
b) dostawcy	11 040 00		
c) różni	513 253 10	780 119 91	1 428 369 01
			<u>3 099 166 33</u>
PASYWA			
Kapitały własne:			
Kapitał akcyjny: 10 000 akcji à zł 100		1 000 000 00	
Kapitał zapasowy: saldo z roku ubiegłego		379 671 45	
Kapitał rezerwowy: saldo z roku ubiegłego	668 982 60		
ubyło w ciągu 1936 r.	493 488 97	175 493 63	1 555 165 08
Kapitał amortyzacyjny: Saldo z roku ubiegłego	801 692 00		
Dopisano w 1936 r.	122 153 26	923 845 26	
Odpisano		4 555 87	919 289 39
Zobowiązania:			
Dostawcy		16 482 29	
Różni		459 766 67	476 248 96
Czysty zysk:			
Za rok administrac. 1936		102 181 69	
Pozostałość zysku z 1935 r.		46 281 21	148 462 90
			<u>3 099 166 33</u>
Suma zobowiązań zagranicznych = zł 5 648 14			

Rachunek strat i zysków za rok administracyjny 1936

WINIEN	zł	zł
Koszty produkcji i handlowe:		
Koszty administracji ogólnej	253 324 26	
Koszty fabrykacji	493 111 66	
Koszty sprzedaży	343 886 35	
Kupno kontyngentów	116 694 79	
Podatki państwowe i komunalne	370 458 97	
Świadczenia socjalne	18 941 25	
Odpisy amortyzacyjne	122 153 26	1 718 570 54
Czysty zysk:		
Za rok administracyjny 1936	102 181 69	
Pozostałość zysku z 1935 r.	46 281 21	148 462 90
		<u>1 867 033 44</u>

MA	zł	zł	zł
Dochody:			
Sprzedaż drożdży i spirytusu	4 455 345 54		
— podatek spożywczy	2 671 606 97	1 783 738 57	
Odsetki		37 013 66	1 820 752 23
Pozostałość zysku z 1935 r.			46 281 21
			<u>1 867 033 44</u>

Zarząd: Izydor Goldberg m. p., Dr Ryszard Harmer m. p.
 Za zgodność z księgami Delegacji Rady Nadzorczej:
 Dr Józef Parnas m. p., Aleksander hr. Zaleski m. p.
 290 Główny księgowy: M. Horowitz m. p.

I OGŁOSZENIE

Kolej Żelazna Chabówka — Zakopane, Spółka Akcyjna

Stosownie do postanowień §§ 12—20 statutu ogłasza się, że
**XXXIV ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
 AKCJONARIUSZÓW**

Spółki Akcyjnej „Kolej Żelazna Chabówka—Zakopane” odbędzie się w dn. 10 kwietnia 1937 r. o godz. 10 przed poł. w lokalu Biura Małopolskich Kolei Lokalnych we Lwowie przy ul. Jagiellońskiej Nr 1, II p.
 Przedmiotem obrad będą:

- 1) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu z czynności oraz Rady Nadzorczej o zamknięciu rachunków za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 1936 r. i uchwała co do udzielenia absolutorium Zarządowi i Radzie Nadzorczej;
- 2) Podział zysku;
- 3) Wybór dwóch członków Rady Nadzorczej.

Według postanowień § 21 statutu, każda akcja daje prawo uczestniczenia w Walnym Zgromadzeniu, jeżeli zostanie złożona przynajmniej na 7 dni przed terminem Zgromadzenia w kasie Spółki lub w Banku Związku Spółek Zarobkowych w Warszawie i nie będzie odebrana przed ukończeniem tegoż.

Ewentualne dodatkowe wnioski do porządku dziennego lub jego uzupełnienia mogą być zgłoszone najpóźniej w dn. 25 marca 1937 r. w Zarządzie we Lwowie, przy ul. Jagiellońskiej Nr 1, II p.

296

Zarząd

I OGŁOSZENIE

Rada Nadzorcza i Zarząd Spółki „Polsot” Polska Spółka dla Obrotu Towarowego, Spółka Akc. we Lwowie

zawiadamia, że w dn. 5 kwietnia 1937 r. o godz. 12 odbędzie się w lokalu Spółki we Lwowie przy ul. Szajnochy 2

XVI ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Rozpatrzenie przedłożonego sprawozdania, bilansu i rachunku strat i zysków za 1936 r.;
- 2) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej, wydelegowanej z grona Rady Nadzorczej do sprawdzenia ksiąg i bilansu za 1936 r.;
- 3) Zatwierdzenie bilansu i udzielenie absolutorium Radzie Nadzorczej i Zarządowi za 1936 r.;
- 4) Powzięcie uchwały co do użycia wykazanej nadwyżki zysku;
- 5) Wnioski akcjonariuszów.

PP. Akcjonariusze, chcąc wziąć udział w tym Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć swoje akcje wraz z bieżącymi kuponami w kasie Spółki we Lwowie, ul. Szajnochy 2 najpóźniej na siedem dni przed terminem Walnego Zgromadzenia, tj. do dn. 30 marca b. r., gdzie otrzymają poświadczenie, które opiewać będzie na nazwisko z zapodaniem ilości akcji i głosów, przysługujących upoważnionemu akcjonariuszowi. Poświadczenie to służyć będzie jako legitymacja do wzięcia udziału w Walnym Zgromadzeniu. Zdeponowane akcje wydane będą po Walnym Zgromadzeniu za zwrotem poświadczenia.

Ponadto wskazuje się — stosownie do § 13 statutu — na możliwość zgłoszenia przez akcjonariuszy, reprezentujących 1/10 część kapitału akcyjnego, dodatkowych spraw na porządek dzienny, o ile to nastąpi najpóźniej do dn. 17 marca 1937 r.

295-11-12

Towarzystwo Zakładów Chemicznych „Strem”

SPÓŁKA AKCYJNA

Bilans na dz. 30 września 1936 r.

AKTYWA. — Majątek stały: Grunty: Strzemieszyce zł 110 401.73, Lwów zł 150 611.80, Tarchomin zł 45 399.92, Łódź zł 98 316.69; Budynki: Strzemieszyce: a) fabryczne zł 1 182 477.66, b) gospodarcze zł 43 672.87, c) mieszkalne zł 208 222.35; Lwów: a) fabryczne zł 457 008.97, b) gospodarcze zł 7 335.00, c) mieszkalne zł 89 339.00; Tarchomin: a) fabryczne zł 368 304.54, b) gospodarcze zł 9 327.77, c) mieszkalne zł 153 490.34; Łódź: a) fabryczne zł 426 511.25, b) gospodarcze zł 16 041.40, c) mieszkalne zł 123 573.30; Maszyny i urządzenia techniczne: Strzemieszyce zł 3 373 342.69; Lwów zł 1 451 793.26; Tarchomin zł 517 051.17; Łódź zł 823 546.70; Inwentarz zakładowy i biurowy: Żywy Strzemieszyce zł 930.00, żywy Lwów zł 439.00, żywy Tarchomin zł 300.00, żywy Łódź zł 400.00, martwy Centrala zł 24 020.91, martwy Strzemieszyce zł 9 416.30, martwy Lwów zł 87.74, martwy Tarchomin zł 12 369.88; Patenty i licencje zł 46 723.50; Fabryka w Odesie zł 1.00; Majątek płynny: Gotówka w kasie i bankach zł 481 955.62; Papiery procentowe zł 27 707.89; Zaliczenia zł 7 226.77; Weksle w portfelu i w inkasie zł 234 114.16; Akcje i udziały w innych przedsiębiorstwach zł 627 061.98; Materiały i surowce zł 308 071.11; Materiały pomocnicze i pędne zł 216 914.19; Półfabrykaty zł 132 826.50; Gotowe produkty zł 762 604.54; Dłużnicy: Odbiorcy zł 1 071 795.18; Dostawcy zł 79 998.09; Różni zł 917 335.58; Wątpliwe należności: Weksle protestowane zł 16 609.63; Należności w postępowaniu rewidacyjnym zł 2 853.70; Sumy przechodnie: Wydatki dotyczące przyszłego okresu zł 8 332.95; **Razem zł 14 645 864.63.**

PASYWA. — Kapitał zakładowy zł 5 000 000.00; Kapitał zapasowy zł 1 547 236.56; Kapitał amortyzacyjny: Saldo z roku 1934/35 zł 4 169 170.17; Dopisano w roku sprawozdawczym zł 656 571.31; Rachunek specjalny przejściowy różnic kursowych zł 124 034.61; Zobowiązania: Akcepty zł 474 139.09; Banki zł 912 426.34; T-wo Kredytowe Przemysłu Polskiego zł 280 800.00; Kasa Przewoźności zł 100 981.08; Dostawcy zł 211 679.90; Odbiorcy zł 18 897.65; Różni zł 1 002 942.36; Sumy przechodnie zł 146 985.56; **Razem zł 14 645 864.63.**

Weksle w obiegu zł 454 016.65; Różni za kaucje hipoteczne zł 500 000.00; Gwarancje hipoteczne zł 349 769.71; Różni za depozyty i kaucje zł 676 533.14; Kaucje i depozyty zł 134 550.00; Towary obce na składach zł 45 589.00.

Zobowiązania zagraniczne zł 727 721.46.

Rachunek strat i zysków

WINIEN. — Koszty administracji ogólnej zł 586 332.03; Świadczenia socjalne zł 89 156.89; Koszty fabrykacji zł 3 227 533.04; Koszty sprzedaży zł 454 190.06; Koszty kredytów zł 240 581.86; Podatki państwowe i komunalne zł 161 925.96; Koszty nabycia kontyngentów zł 50 851.46; Straty na dłużnikach zł 100 834.42; Inne straty zł 55 763.20; Koszty handlowe zł 290 428.90; Asekuracja zł 34 319.08; Amortyzacja zł 656 571.31; **Razem zł 5 948 488.21.**

MA. — Wpływy z uwzględnieniem różnicy remanentów zł 5 921 871.13; Zwroty za kontyngenty zł 26 617.08; **Razem zł 5 948 488.21.**

311

I OGŁOSZENIE

Zarząd Towarzystwa Budowlano-Parcelacyjnego „Dynasty”

SPÓŁKA AKCYJNA

zawiadamia PP. Akcjonariuszy, iż

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

odbędzie się w dn. 5 kwietnia 1937 r. o godz. 16 w Warszawie w lokalu Zarządu przy ul. Krakowskie Przedmieście Nr 13, z następującym porządkiem dziennym:

1) Zagajenie i wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 3) Rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu za 1936 r.; 4) Zatwierdzenie sprawozdania Zarządu za 1936 r.; 5) Wolne wnioski.

306

I OGŁOSZENIE

Dyrekcja Śląskiego Zakładu Kredytowego, Spółki Akcyjnej

w Bielsku

zawiadamia, że

XV ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

odbędzie się w dn. 21 kwietnia 1937 r. o godz. 12 w południe w sali posiedzeń banku w Bielsku, ul. Kolejowa 16, z następującym porządkiem obrad:

1) Sprawozdanie oraz bilans za 1936 r.; 2) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej; 3) Rozdział czystego zysku; 4) Wybory do Rady Banku; 5) Wybory członków Komisji Rewizyjnej; 6) Ustalenie wysokości marki prezencyjnej dla członków Rady Banku oraz wynagrodzenia członków Komisji Rewizyjnej.

Każda akcja daje prawo do jednego głosu.

Prawo głosowania na Walnym Zgromadzeniu przysługuje Akcjonariuszom, którzy przynajmniej na 7 dni przed Walnym Zgromadzeniem zdeponują swe akcje w zakładzie głównym w Bielsku lub oddziale w Katowicach i nie odbiorą ich przed odbyciem Walnego Zgromadzenia. Prawo głosowania na Walnym Zgromadzeniu może Akcjonariusz wykonywać osobiście lub przez pełnomocnika.

Akcjonariusze, pragnący zgłosić dodatkowe sprawy na porządek obrad, winni to uczynić nie później jak na 14 dni przed Walnym Zgromadzeniem.

309

Przemysł Gumowy „Ardal”, Sp. Akc. w Lidzie

Bilans na dz. 30 czerwca 1936 r.

AKTYWA. — Majątek stały: Grunty zł 24 783.27; Budynki: a) fabryczne zł 281 154.69, b) gospodarcze zł 75 166.21; Urządzenia techniczne zł 765 506.08; Inwentarz zakładowy i biurowy martwy (ruchomości) zł 49 515.47; Majątek płynny: gotówka w kasie i bankach zł 40 732.43; Papiery procentowe zł 4 550.00; Weksle w portfelu i w inkasie zł 524 163.26; Materiały zł 272 744.93; Półfabrykaty zł 35 413.20; Gotowe wyroby zł 260 023.42; Dłużnicy: a) odbiorcy zł 58 815.52, b) zaliczenia kolejowe zł 6 189.33, c) dostawcy zł 103 991.00, d) różni zł 22 238.38, e) oddziały i przedstawiciele zł 40 829.97, f) weksle protestowane zł 13 675.64; Sumy przechodnie: a) wydatki dot. okresu przyszł. zł 6 599.60; Straty do 1. 7. 34 zł 269 523.41; Straty za rok 1934/5 zł 25 499.49; **Ogółem zł 2 881 115.30.**

PASYWA. — Kapitał zakładowy zł 1 250 000.00; Kapitał amortyzacyjny saldo z roku ubiegłego zł 282 292.44; Dopisano w roku sprawozdawczym zł 97 205.26; Zobowiązania: Akcepty bezterminowe zł 508 750.00; Banki zł 12 061.57; Dostawcy zł 57 791.15; Odbiorcy zł 513 681.61; Różni zł 95 493.26; Oddziały i przedstawiciele zł 6 383.80; Sumy przechodnie zł 14 198.79; Zysk za rok 1935/36 zł 43 257.42; **Ogółem zł 2 881 115.30.**

Rachunek zysków i strat

WINIEN. — Remanenty zł 330 019.72; Koszty fabrykacji zł 1 058 831.54; Koszty administracji zł 163 235.98; Robocizna zł 249 099.00; Amortyzacja zł 113 737.70; Odsetki za pożyczki zagraniczne zł 35 000.00; Koszty dyskonta i inne zł 9 196.41; Różnice kursowe zł 1 569.61; Podatki zł 57 996.23; Świadczenia socjalne zł 39 554.44; Koszty handlowe zł 316 386.56; Straty na dłużnikach zł 27 418.66; Straty na surowcach zł 2 434.32; Zysk za rok 1935/36 zł 43 257.42; **Ogółem zł 2 447 737.59.**

MA. — Sprzedaż zł 2 130 258.89; Remanenty zł 295 436.62; Różne zyski zł 22 042.08; **Ogółem zł 2 447 737.59.**

Sumy pozabilansowe. — Akcepty gwarancyjne w portfelu zł 23 000.00; Wydane weksle gwarancyjne zł 73 134.00; Zobowiązania z tytułu żyr na wekslach handlowych zł 153 976.76.

310

Ziemskie Towarzystwo Parcelacyjne, Spółka Akc. we Lwowie

Bilans netto na dz. 1 lipca 1936 r.

STAN CZYNNY		zł	zł
1. Kasa			10 108 81
2. Banki i P. K. O.			74 048 49
3. Papiery procentowe			72 662 20
4. Majątki własne w parcelacji		2 801 194 46	
5. Ruchomości, inwentarze i zapasy			71 750 33
6. Dłużnicy:			
a) subskrypcja akcji	100 000 00		
b) różni	60 825 16		
c) nabywcy parcel	43 761 08	204 586 24	
7. Dłużnicy „B”:			
z tytułu reszty ceny sprzedaży			377 310 27
8. Pożyczki, przyznane nabywcom parcel		490 947 08	
9. Sumy przechodnie		3 236 09	
10. Komisowa parcel. majątków:			
a) wkłady w P. B. R.	48 977 96		
b) wpłaty na rachunek komisentów	191 072 58		
c) Wydatki parc. administr.	42 204 02	282 254 56	
11) Straty na 1934/35 r.		139 244 64	
			<u>4 527 343 17</u>

STAN BIERNY

		zł	zł
1. Kapitał akcyjny		800 000 00	
2. Fundusz amortyzacyjny		4 497 00	
3. Kredyt w Państw. B-ku Roln.		1 200 000 00	
4. Kredyt w Tow. Kred. Ziem.		189 249 76	
5. R-k on'call w Państwowym B-ku Rolnym		369 241 00	
6. R k bieżący w T. K. Z.		11 15	
7. Pożyczki hipoteczne		328 917 69	
8. Wierzyciele z tyt. nabytych majątków		614 555 58	
9. Zadatki i wpływy na nabyte grunty		665 700 26	
10) Wierzyciele		508 15	
11. Sumy przechodnie		3 195 20	
12. Komisowa parcel. majątków:			
zadatki i wpłaty na nabyte grunty		304 453 91	
13. Zysk za 1935/36 r.		47 013 47	
			<u>4 527 343 17</u>

Rachunek strat i zysków za 1935/36 r.

STRATY		zł	zł
1. Z parceli części maj. Bojaniec		12 992 59	
2. Koszty ogólne		132 135 95	
3. Koszty, związane z proj. nabycia z licyt. maj. Brody		788 49	
4. Koszty, poniesione na kom. parcel. maj. Dobrotwór-Maziarnia		108 25	
5. Procenty		34 803 91	
6. Świadczenia kul. oświatowe		2 926 22	
7. Odpisano na fundusz amortyz. 10% od zł 44 973 37 wart. inw. martwych		4 497 00	
Zysk netto za 1935/36 r.		47 013 47	
			<u>235 265 88</u>

ZYSKI

		zł	zł
1. Z parcelacji części majątk.:			
a) Bakowce i Lubieszka	20 130 41		
b) Uwin	21 006 52		
c) Kolendziany	107 796 36		
d) Julianka	61 622 01		
e) Zywaczów	1 658 21	212 213 51	
2. Różnice kursowe		23 052 37	
			<u>235 265 88</u>

Lwów, dn. 28 sierpnia 1936 r.

Dyrektor: *Kazimierz Kozłowski* mp. Komisja Rewizyjna: *Dr. Kazimierz Plotowski* mp., *Inż. Stefan Sulkoński* mp., *Władysław Jenner* mp., *Dr. Jan Borysiewicz* mp. Księgowy: *Karol Kuchar* mp.

II OGŁOSZENIE

Zarząd Radomskiego Towarzystwa Elektrycznego, Spółki Akc.

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 24 marca 1937 r. o godz. 11 min. 30 w lokalu Nr 6 przy ul. Czackiego Nr 8 w Warszawie odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

1) Wybór Przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Rady Nadzorczej; 3) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu, bilansu i rachunku strat i zysków na dz. 31 grudnia 1936 r. oraz udzielenie absolutorium władzom Spółki; 4) Postanowienie co do zysku za 1936 r.; 5) Podział czynności pomiędzy członkami Rady Nadzorczej i ustalenie ich wynagrodzenia.

Akcjonariusze, którzy chcą sobie wziąć udział w Zgromadzeniu, winni zgłosić do dn. 17 marca 1937 r. w biurze Zarządu Spółki w Radomiu, ul. Traugutta 53 swoje akcje lub zaświadczenia ze złożonych akcji u notariusza, urzędującego w granicach Rzeczypospolitej Polskiej, lub w bankach: „Banque de Bruxelles, Société Anonyme à Bruxelles” (zezwolenie Ministra Skarbu z dn. 8/III 1927 r. L. D. O. P. 151/III) lub „Compagnie Générale d'Entreprises Electriques et Industrielles Electrobél, Société Anonyme, Bruxelles” (zezwolenie Ministra Skarbu z dn. 31/X 1933 r. Nr D II 27316/I/33).

289

Zarząd firmy Zakłady Elektro, Sp. Akc. w Łaziskach Górnych

zawiadamia, że Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy, odbyte w trybie art. 398 K. H. w dn. 15/II 1937 r. w Łaziskach Górnych, zatwierdziło uchwałą następujący

bilans per 30/IX 1936 r.

AKTYWA. — Majątek stały: Grunty zł 536 068.15; Domy mieszkalne zł 87 508.44; Budynki fabryczne zł 3 037 613.54; Urządzenia techniczne zł 27 862 308.04; Inwentarz zł 1.00; Majątek płynny: Kasa, banki, P. K. O. zł 366 729.94; Efekty zł 137 238.50; Weksle zł 11 343.22; Udziały zł 4 504.24; Surowiec zł 620 486.09; Materiał zł 1 874 910.51; Towary zł 1 124 216.37; Dłużnicy: Odbiorcy zł 1 386 895.55; Przedpłaty wierzycielom zł 75 195.10; Różni dłużnicy zł 57 521.95; Dubioza zł 135 116.29; Strata zł 49 570.90; Razem zł 37 367 227.83.

Zobowiązania żyrowe zł 487 627.99.

PASYWA. — Kapitał akcyjny zł 27 000 000.00; Obligacje zł 8 000 000.00; Fundusz rezerwowy zł 34 989.00; Fundusz amortyzacyjny zł 668 753.41; Wierzyciele: Dostawcy zł 877 458.15; Różni wierzyciele zł 503 096.76; Podatki zł 32 930.51; Rezerwa podatkowa zł 250 000.00; Razem zł 37 367 227.83.

Zobowiązania żyrowe zł 487 627.99.

Rachunek zysków i strat za czas 18/III—30/IX 1936 r.

WYDATKI. — Koszty fabrykacji zł 4 922 679.72; Koszty handlowe zł 451 866.80; Prowizje zł 81 137.19; Straty kursowe zł 65 459.86; Podatki zł 264 260.79; Odpisy zł 459 595.72; Procenty zł 250 847.99; Razem zł 6 495 848.07.

PRZYCHODY. — Dochód ze sprzedaży zł 6 446 277.17; Straty zł 49 570.90; Razem zł 6 495 848.07.

Na okres od 1/X 1936 r. do 30/IX 1937 r. wybrano do Rady Nadzorczej PP. Doktora Waltera E. Boveri'ego z Zurychu, Mieczysława Chmielewskiego, Adwokata z Katowic, Doktora Witolda Jeszke'go, Notariusza z Poznania, Dyrektora Inżyniera Henry Niesz'a z Baden w Szwajcarii, Inżyniera Mariana Szydłowskiego, byłego Ministra z Warszawy.

Polski Przemysł Wódczany Zakłady Przemysłowe Rektyfikacja Warszawska Winkelhausen i Akwawit

SPÓŁKA AKCYJNA

Bilans na dz. 30 września 1936 r. oraz rachunki strat i zysków
za r. 1935/36 szluzjonowanych spółek:

1. TOWARZYSTWO WARSZAWSKIE OCZYSZCZANIA I SPRZEDAŻY SPIRYTUSU

„REKTYFIKACJA WARSZAWSKA”, SPÓŁKA AKCYJNA

Bilans na dz. 30 września 1936 r.

STAN CZYNNY. — I. Majątek stały: 1) Grunty zł 326 941.22; 2) Budynki: a) fabryczne zł 271 575.27, b) mieszkalne zł 31 952.63; 3) Inwentarz zakładowy, martwy zł 11 494.45; Razem zł 644 963.57; II. Majątek płynny: 1) Gotówka w kasie i bankach zł 14 531.27; 2) Papiery procentowe zł 7 320.09; 3) Akcje zł 2 593 622.72; 4) Akcje własne na obniżenie kapitału zł 720 356.80; 5) Dłużnicy: a) różni zł 91 121.49; b) wątpliwi zł 6 00. Razem zł 3 426 958.28; Strata za r. operac. 1935/36 zł 143 595.85; **Ogółem zł 4 215 517.70.**

STAN BIERNY. — I. Kapitały własne: 1) Kapitał zakładowy zł 3 600 000.00; 2) Kapitał zapasowy saldo z r. ubiegł. zł 227 671.43, minus spisana strata z r. 1934/35 zł 14 986.10, zostaje saldo zł 212 685.33; II. Kapitał amortyzacyjny: saldo z r. ubiegł. zł 1 400 746.58 plus dopisana amortyzacja w r. 1935/36 zł 98 602.21, minus spisana amortyzacja sprzedanej fabryki zł 13 847.64, pozostaje saldo zł 120 872.35; III. Zobowiązania: Wierzyciele: 1) Akcepty zł 26 000.00; 2) Banki zł 147 106.76; 3) Podatki płat. po I.X. 1936 r. zł 2 944.42; 4) Dostawcy zł 425 38; 5) Różni zł 105 483.46; **Ogółem zł 4 215 517.70.**

Sumy pozabilansowe. — 1) Różni za depozyty zł 117 234.00; 2) Gwarancje zł 100 000.00; 3) Obligo wekslowe zł 592 730.03; **Razem zł 809 964.03.**

Rachunek strat i zysków

WINIEN. — 1) Koszty administracji ogólnej zł 34 242.25; Koszty fabrykacyjne zł 53 218.57; 3) Koszty utrzymania domu — Białostocka 34 zł 801.27; 4) Podatki państwowe i komunalne zł 13 056.02; 5) Świadczenia socjalne zł 2 811.33; 6) Amortyzacja zł 98 602.21; 7) Strata na sprzedanej fabryce zł 13 847.64; **Ogółem zł 1 008 700.97.**

MA. — 1) Dochód brutto z fabryki na Pradze zł 195 592.09; 2) Różne dochody zł 333 907.47; 3) Różnice kursowe zł 335 605.56; Strata za r. operac. 1935/36 zł 143 595.85; **Ogółem zł 1 008 700.97.**

POLSKI PRZEMYSŁ WÓDCZANY, SPÓŁKA AKCYJNA

Bilans na dz. 30 września 1936 r.

TAN CZYNNY. — I. Majątek stały: 1) Grunty zł 134 174.85; 2) Budynki: a) fabryczne zł 955 376.47, b) gospodarcze zł 100.00, c) mieszkalne zł 53 463.94; 3) Inwentarz zakładowy, martwy zł 868 951.60; 4) Bezcki octowni zł 40 080.37; 5) Park przewozowy zł 73 296.49; Razem zł 2 130 343.72; II. Majątek płynny: 1) Gotówka w kasie i bankach zł 287 498.21; 2) Weksle portfelu i inkasie zł 98 410.32; 3) Papiery procentowe zł 54 735.61; 4) Akcje i udziały zł 853 035.60; 5) Materiały: a) surowce zł 42 191.96, b) pomocnicze zł 165 792.11; 6) Półprodukty zł 511 698.27; 7) Gotowe wyroby zł 431 779.87; 8) Dłużnicy: a) odbiorcy zł 364 005.14, b) dostawcy zł 519.28; c) różni zł 383 529.19; d) wątpliwe należności: 1) weksle protestowane zł 46 606.77; 2) należności w postępowaniu rewidacyjnym zł 38 872.85; 3) inne zł 2 006.19; 9) Sumy przedpłacone zł 7 016.47; Razem zł 3 287 697.84. **Ogółem zł 5 418 041.56.**

STAN BIERNY. — I. Kapitały własne: 1) Kapitał zakładowy zł 3 600 000.00; 2) Kapitał rezerwowy saldo z r. ubiegł. zł 114 953.00 minus spisana strata z lat poprzednich zł 15 185.14, zostaje saldo zł 99 767.86; II. Kapitał amortyzacyjny: saldo z r. ubiegł. zł 994 167.35, minus spisano w roku sprawozdawczym zł 49 736.78, plus dopisano w roku sprawozdawczym zł 122 906.65, razem zł 1 067 337.22; III. Zobowiązania: Wierzyciele: 1) Akcepty zł 79 800.00; 2) Podatki płat. po I.X. 1936 r. zł 26 405.58; 3) Dostawcy zł 37 438.52; 4) Odbiorcy zł 1 938.21, 5) Różni zł 364 592.62; Sumy przedpłacone

zł 330 39; Zysk za rok operac. 1935/36 zł 140 431.16; **Ogółem zł 5 418 041.56.**

Sumy pozabilansowe. — 1) Redyskonto weksli zł 16 972.81; 2) Gwarancje zł 400 000.00; 3) Obligo wekslowe zł 739 836.79 (zabezpiecz. kaucją hipoteczną do sumy \$ 520 000.00); **Razem zł 1 156 809.60.**

Uwaga. — Ogólna kwota zobowiązań zagranicznych zł 22 058.45.

Rachunek strat i zysków

WINIEN. — 1) Koszty administracji ogólnej zł 189 921.60; 2) Koszty handlowe zł 81 642.16; 3) Koszty sprzedaży zł 279 344.92; 4) Koszty fabrykacyjne zł 239 626.81; 5) Podatki państwowe i komunalne zł 152 111.92; 6) Świadczenia socjalne zł 30 330.24; 7) Straty na dłużnikach zł 111 685.49; 8) Straty na aktywach zł 36 313.16; 9) Amortyzacja zł 122 906.65; Zysk za r. operac. 1935/36 zł 140 431.16; **Ogółem zł 1 384 314.11.**

MA. — 1) Zysk brutto z towarów zł 1 315 228.00; 2) Różne dochody zł 69 086.11; **Ogółem zł 1 384 314.11.**

305

I OGŁOSZENIE

Komisja Likwidacyjna

Banku dla Handlu i Przemysłu w Warszawie, Spółki Akc. w likwidacji

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 10 kwietnia 1937 r. o godz. 11 w lokalu Stowarzyszenia Techników, Czackiego 3/5 odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

1) Wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Komisji Likwidacyjnej, rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu i rachunku strat i zysków za 1936 r. oraz udzielenie absolutorium Komisji Likwidacyjnej; 3) Wybór Komisji Likwidacyjnej; 4) Budżet wydatków na 1937 r.; 5) Wolne wnioski.

Akcje lub zaświadczenia banków krajowych o zdeponowaniu takowych winny być składane w Banku na 7 dni przed terminem Zgromadzenia. W Gdańsku akcje mogą być zdeponowane w Danziger Bank für Handel und Gewerbe. Akcjonariusze, posiadający zaświadczenia subskrypcyjne, winni okazać takowe przy wejściu na salę wraz z dowodami osobistymi.

Wolne wnioski należy zgłaszać najpóźniej na 14 dni przed terminem Zgromadzenia.

312

PODRÓŻUJMY LITEM

BILET POWROTNY

KOSZTUJE 20% TANIEJ

ŻĄDAJCIE W BIURACH PODRÓŻY
ZIMOWEGO ROZKŁADU LOTÓW

Każdy kto ma pracę i zarabia
powinien pomóc
bezrobotnym

Konto PKO Nr. 70 200 „Pomoc Zimowa“

Wycinki z gazet

i czasopism całego świata
w każdej żądanej sprawie

Jako najlepsze źródło informacji, niezbędne dla wszystkich biur i instytucji: państwowych, społecznych, kulturalnych, przemysłowych i handlowych oraz dla osób wszelkich zawodów, zbiera i na zamówienie dostarcza, tudzież załatwia prenumeraty dzienników i czasopism krajowych i zagranicznych

Informacja Prasowa Polska

Dyrekcja i ekspedycja: Warszawa, Bracka 5. Tel. 241-53

Korespondenci we wszystkich stolicach

BANK

M I E S I Ę C Z N I K
POŚWIĘCONY BANKOWOŚCI I
ZAGADNIENIOM FINANSOWYM

ADRES REDAKCJI
i ADMINISTRACJI
W A R S Z A W A
NOWY ŚWIAT 7.
KONTO P.K.O.2777

ZAWIERA

artykuły, sprawozdania, kronikę, przegląd bibliografii i prasy z zakresu pieniążnictwa i kredytu, organizacji i techniki bankowej

PODAJE:

systematyczny przegląd i oświetlenie wszystkich wydarzeń i zagadnień, mających związek z bankowością i rynkiem pieniężno-kapitałowym w Polsce i za granicą

PRENUMERATA:

ROCZNA WYNOSI zł 18, PÓLROCZ. zł 9
NUMER POJEDYŃCZY zł 150
DLA PRACOWNIKÓW BANKOWYCH
PRENUMERATA ROCZNA zł 12
PÓLROCZNA zł 6 - - - - -

KU PRZEBUDOWIE GOSPODARCZEJ

WYTYCZNE INWESTYCYJ PAŃSTWOWYCH

Wydawnictwo zawiera:

PRZEMÓWIENIA SEJMOWE

PRZEDSTAWICIELI RZĄDU

O PROGRAMIE

INWESTYCYJNYM

oraz

ZESTAWIENIE ELEMENTÓW

UKŁADU GOSPODARCZEGO

POLSKI

ujęte w mapach i wykresach

Do nabycia

w adm. tyg.

„POLSKA GOSPODARCZA”

oraz w księgarniach

PRAWO

PRZEMYSŁOWE

ROZPORZĄDZENIE PREZYDENTA R. P. O PRAWIE PRZEMYSŁOWYM
W BRZMIENIU USTAWY
Z DNIA 10 MARCA 1934 ROKU
Z OBJAŚNIENIAMI

ZEBRAŁ I OPRACOWAŁ

Roman Stanisław Ślaski

RADCA MINISTERSTWA
PRZEMYSŁU I HANDLU

NAKŁADEM TYGODNIKA

„POLSKA GOSPODARCZA”

Cena egzemplarza w oprawie płóciennej zł 20
Z przesyłką poleconą zł 21
Z przesyłką za zaliczeniem zł 22

Zamówienia na „PRAWO PRZEMYSŁOWE”
przyjmuje Administracja tyg.

„POLSKA GOSPODARCZA”

WARSZAWA, UL. ELEKTORALNA 2, TELEFON Nr. 5-12-73

POLMIN

Państwowa Fabryka Olejów Mineralnych

CENTRALA: LWÓW, ULICA AKADEMICKA 7

TELEFONY: 102-20 do 102-23

RAFINERJA W DROHOBYCZU

REPREZENTACJA W GDAŃSKU PRZEDSTAWICIELSTWA ZAGRANICZ-
POLISH PETROLEUM COMPANY NE WE WSZYSTKICH STOŁECZNYCH
KREBSMARKT 7/8 MIASTACH EUROPY

DZIĘKI DŁUGOLETNIJ PRAKTYCE RAFINE-
RYJNEJ I DOŚWIADCZENIOM NA POLU TECH-
NIKI SMARNICZEJ, DOSTARCZAMY PRODUK-
TY SMAROWE NAJWYŻSZYCH GATUNKÓW
PO JAKNAJŚCIŚLEJ SKALKULOWANYCH
CENACH

WŁAŚCIWE ZASTOSOWANIE WYSOKOWAR-
TOŚCIOWYCH OLEJÓW I SMARÓW „POLMIN“,
DOSTOSOWANYCH DO WARUNKÓW PRACY
WSZYSTKICH MASZYN I SILNIKÓW, ZAPEW-
NIA UZYSKANIE WSZELKICH KORZYŚCI,
ZWIĄZANYCH Z RACJONALNĄ GOSPODARKĄ
SMARNICZĄ

OLEJE I SMARY AUTOMOBILOWE „POLMIN”

SĄ DO NABYCIA WE WSZYSTKICH NASZYCH ODDZIAŁACH ORAZ
W PIERWSZORZĘDNYCH SKŁADACH Z AKCESORJAMI SAMOCHODOWEMI

ODDZIAŁY: BIAŁYSTOK, BYDGOSZCZ, DOLINA, GDYNIA, JAROSŁAW,
KALISZ, KRAKÓW, LUBLIN, LWÓW, ŁÓDŹ, PIŃSK, POZNAŃ,
RÓWNE, SIEDLCE, STRYJ, SOSNOWIEC, TOMASZÓW MAZO-
WIECKI, TORUŃ, WARSZAWA, WILNO